

Govorjenje na splošno je tujek

Predsednik ZKS France Popit in Franc Šali v Sevnici — Gospodarstvo že združuje denar

„Kar sem danes videl in slišal, kaže na velik napredek v organiziranosti ZK v občini,“ je dejal France Popit, predsednik CK ZKS ob koncu obiska v sevnici občini v ponedeljek, 2. februarja. Dopoldne sta s članom izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Francem Šalijem obiskala Lisco in Jutranjko, popoldne sta se sestala s sekretarji osnovnih organizacij ZK v občini in občinskim političnim aktivom.

Zveza komunistov v občini je v obdobju po obeh zadnjih kongresih sprejela 113 novih članov, kar predstavlja okrepitev za 25 odst. Le v malo kolektivih še ni osnovnih organizacij, organizacije nimajo samo še v eni krajevni skupnosti. Kot je dejal sekretar komiteja Jože Bogovič, so težišče dela prenesli na osnovne organizacije; v lanskem polletju se je npr. komite za štirikrat sestel v delovnih organizacijah. V občinski skupnosti so se resno lotili družbenega načrtovanja, kjer med drugim v bodoče predvidevajo, da se bo Jugotani razvil v pomembnega velikana bazične kemične industrije, sevnisko gospodarstvo pa naj bi bilo nosilec konzorcija za predelavo kremenčevega peska.

Na obisku v obeh konfekcijskih tovarnah je tovariš Popit poudarjal pomen povezovanja tekstilne industrije in sodelovanja s trgovino. V

Lisci so omenili že skoraj dveletne razgovore z nekaterimi proizvajalci surovin. Tovariš Popit se je zavzel, da v teh razgovorih sodelujejo tudi osnovne organizacije ZK, ki se bodo znale bolj upirati lokalističnim in skupinskim interesom.

Na razgovorih v Lisci in v občinskem političnem aktivu se je predsednik Popit zavzemal za jasno kad-

rovsko politiko, za delo v kolektivih in občinski skupnosti za več let naprej. „Splošno govorenje ne vodi nikamor, delo dostikrat temelji na drobnih stvarih,“ je opozarjal na razgovorih. Posebno je opozarjal na pomen bližnje javne razprave zakona o združenem delu.

A. ŽELEZNIK

USKLADITI POLITIČNO DELO

Na jutrišnjem posvetu sekretarjev občinskih konferenc ZK ljubljanskega območja bodo razpravljali o usklajevanju dela družbenopolitičnih organizacij v regiji, se dogovorili o usklajevanju izhodišč za srednjeročni program razvoja občin in mesta Ljubljane ter sprejeli delovni program Medobčinskega sveta ZK za letoš. Razen tega bodo razpravljali in se dogovarjali o nekaterih drugih zadevah.

SOLARJI NA SNEGU

Učenci osnovne šole v Brežicah so imeli ta teden dva športna dneva. Torek in sredo so preživeli v naravi na sankanju in smučanju in si tako privoščili dva dni zimskega veselja, za katero so bili že nekaj let prikrašani. Možnost za podaljšanje zimskih počitnic so izkoristili tudi v gimnaziji. Dijaki vadijo smučanje v Pečicah, kamor jih prevažajo z avtobusom. V torek popoldne so prvič preizkusili vlečnico, ki je počivala čela tri leta. Domačine je sneg našel nepripravljeni, zato obžalujejo, da za smučarje niso organizirali prehrane kot nekoč. Snega se niso več nadejali, čeravno so pred leti gojili še veliko upov za razvoj njihovega kraja v občinsko smučarsko središče.

SMRT ZARADI POLEDICE

Na cesti Raka-Smednik se je v torek zjutraj pripetila huda prometna nesreča, v kateri je bila ob življenje 75-letna Ivana Gorenc iz Križišča pri Raki. Ivana Gorenc je šla proti domu, ko je srečala avtobus, ki ga je od Rake proti Novemu mestu vozil 34-letni Franc Kržan. Zaradi poledice je vozilo začelo zanašati, tako da je zbil Gorenčovo tako močno, da je umrla.

SINDIKAT O ZAPOSLENIH NA GRADBIŠČU JE KRŠKO

V torek, 10. februarja, se bodo v Krškem sestali predstavniki sindikalnih organizacij Hidroelektrarne iz Zagreba, Djure Džakovića iz Slavonkega Broda, Hidromontaže iz Maribora, Gradisa iz Ljubljane in JE Krško v gradnji. Obravnavali bodo probleme zaposlenih na gradbišču JE Krško v Krškem in se dogovorili za merila o določitvi osebnih dohodkov in materialnih stroškov delavcev ter organizacije družbenega življenja delavcev, ki prebivajo na gradbišču. Sestanek sklicuje republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije. Prisostvovali mu bodo predstavniki republiškega odbora sosednje Hrvaške, predstavniki občinskega sveta iz Krškega in medobčinskega sveta Zveze sindikatov Posavja.

Partijski obisk iz Iraka

Izmenjava mnenj med ZK Jugoslavije in BAAS

Minuli teden je obiskal novomeško občino Nasib Awad, direktor oddelka za informacije v nacionalnem vodstvu BAAS Iraka (Socialistična partija arabskega preporoda). Obisk — najprej je Awada sprejel predsednik medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko Lojze Šterk — sodi v okvir izmenjave mnenj med predstvom ZK Jugoslavije in nacionalnim vodstvom BAAS Iraka. Nasib Awad je nato obiskal delovni kolektiv tovarne „Novoteks“, kjer so ga podrobno seznanili s samoupravljanjem, na Otočcu pa je popoldne predaval o politiki BAAS partije ter njenem delovanju na notranjem in zunanjem področju.

Nasib Awad je poudaril, da v Iraku z velikim zanimanjem spremljajo jugoslovanski model socializma, čeprav ne more zanikati, da so v njihovi deželi tudi posamezniki, ki hočejo jugoslovanske izkušnje na področju samoupravljanja izkriviti. Slednje pa po mnenju Nasiba Awada nikakor ne more preglasiti pozitivnih in edinstvenih dosežkov jugoslovanske poti v socializem.

Predsednik ZKS Franc Popit si je v ponedeljek z zanimanjem ogledal proizvodnjo v sevnici Lisci (na sliki), nato pa še Jutranjko. Lisca je med slovenskimi konfekcionari na drugem mestu po poslovnem skladu. Pri povezovanju so napredovali le z zemunsko Istro, sedaj pa se snuje sodelovanje Lisce, Jutranjke in Mure. (Foto: Železnik)

Prispevati vsi brez izjem

V Posavju za enotne vire financiranja krajevnih skupnosti — Pred občinskimi skupščinami je predlog družbenega dogovora, ki ga je sprejel Svet posavskih občin

Zelja po enotnem financiranju krajevnih skupnosti je v Posavju spodbudila akcijo za družbeni dogovor, katerega osnutek je komisija predložila svetu posavskih občin. Ta je razpravljala o njem 27. januarja in ga dopolnjena kot predlog posredovala vsem trem občinskim skupščinam s priporočilom, da ga sprejmejo.

Nasib Awad, predstavnik Socialistične partije arabskega preporoda (BAAS) iz Iraka (drugi z desne), si je v spremstvu Lojzeta Šterka in Iva Ivkovića ogledal novomeški „Novoteks“. (Foto: M. Bauer)

Glavni vir, iz katerega bodo črpale delovne organizacije, samoupravne sporazume v posameznih občinah pa bodo seveda vezali na programe krajevnih skupnosti. Na seji sveta so posvetili precej razprave temu, ali naj potrebe krajevnih skupnosti financira samo gospodarstvo ali tudi negospodarstvo. Večina je bila mnenja, da morajo prispevati vsi delovni kolektivi.

Zelo napak bi bilo, če bi uveljavili prispevke, samo za gospodarstvo, saj so bili primeri, ko nekateri tozdi niso mogli izplačati niti pol regresa za dopuste, v negospodarstvu pa so delavcem brez težav odobrili po tisoč dinarjev in več. S tem, ko bi izenačili vse zaposlene, namreč še ni rečeno, da se za tolikšno vsoto povečujejo izdatki proračuna in samoupravnih interesnih skupnosti. Povsod lahko tudi kaj privarčujejo in prispevajo iz skladov skupne porabe, so menili člani sveta.

Za primer so dali krško občino, v kateri prispevajo krajevnim skupnostim po tisoč dinarjev na zaposlenega vsi delovni kolektivi. Svet je osvojil tudi možnost, da se tozdi mimo tega lahko dogovarjajo s katerokoli krajevno skupnostjo, ne le s tisto, v kateri imajo sedež. S tem se odpirajo možnosti nerazvitim krajem. Merila za delitev zbranih sredstev naj bi oblikoval odbor iz delegatov KS, združenega dela in sindikata.

JOZICA TEPPEY

Vaški vodnjaki so suhi ...

Pri gasilcih zvoni: „Vode!“

Sredi koledarske zime smo, pa so gasilci tako rekoč noč in dan na cesti: njihovo cisterno je mogoče videti ob vsaki uri, kako se prebija v odročne vasi v novomeški občini. Zaradi hude suše so namreč vodnjaki suhi, na kmetih pa prav zdaj potrebujejo največ vode. Ob suhi krmi popije ena krava tudi po 50 litrov te dragocene tekočine na dan, za vsako pranje je potrebno več deset litrov vode ...

Mimo gasilske cisterne vozijo vodo v vasi, kjer ni vodovoda, tudi novomeški komunalci, v Suhi krajini pa še žužemberški gasilci. Franc Zoran, komandir poklicne gasilske enote v Novem mestu, pravi o zdajšnjih težavah v preskrbi z vodo: „Naša cisterna, ki drži 5.000 litrov, opravi v enem dnevu zdaj, ko so ceste zasnežene, po osem ali deset vo-

ženj, v suhem vremenu pa smo zapeljali vodo tudi po petnajstkrat. Spisek tistih, ki potrebujejo vodo, je veliko daljši od naših zmogljivosti. Toda več kot delati ne moremo! Kriza se je začela sredi decembra in odtlej vozimo kar naprej. Zdjaj je več vasi nedostopnih: Dolž, Kuzarjev kal, Daljni vrh, Paha, nekatere hribovske vasi okrog Mirne peči. Najbolj „žejne“ vasi, v katere lahko pridemo, pa so: Veliki Podluben, Sušice, Krka, Slatnik, Brusnice, Orešje, Vinji vrh, okoliške vasi pri Mirni peči, vasi nad Pleterjami.“

Za eno cisterno računajo gasilci 170 dinarjev, če avto ni na poti več kot eno uro. Vendar pa: v tej suši pomeni 5.000 litrov komaj kapljico v suh pesek. In nič še ne kaže, da bi bilo sušnih dni kaj kmalu konec ...

Prvi v Sloveniji

V Ribnici je bila te dni ustanovna skupščina kluba samoupravljalcev, ki je prvi tako organiziran klub v Sloveniji. Ustanovili so ga na pobudo sindikatov, samoupravni sporazum pa so podpisale razen družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine tudi vse delovne organizacije, krajevne skupnosti in samoupravne interesne skupnosti iz ribniške občine.

Novoustanovljeni klub, ki ima začasni sedež in prostore v Delavski univerzi Ribnica, bo izobraževal delegate in samoupravljalce. Pomembna bo tudi informativna dejavnost kluba, ki bo kasneje verjetno združena z informacijsko dokumentacijskim centrom občine.

Skupščina kluba samoupravljalcev šteje 25 članov podpisnikov. Predsednik skupščine je postal Andrej Tomšič iz podjetja „Riko“. Za predsednika 9-članskega izvršnega odbora je bil izvoljen Zvonko Oberstar iz OZD ITTP Ribnica, za tajnika pa sekretar občinske skupščine Franc Železnik.

Na ustanovni skupščini so sprejeli delovni program in proračun. S podpisom samoupravnega sporazuma so se podpisnice sporazumele, da bodo odvajale del denarja, potrebnega za uresničitev predvidenega programa. Izvajalec vseh predvidenih predavanj bo Delavska univerza iz Ribnice.

F. Z.

GOSTUJE „KOROŠKI AKADEMSKI OKTET“

V počastitev slovenskega kulturnega praznika bo jutri ob 20. uri v novomeškem Domu kulture gostoval „Koroški akademski oktet“, ki bo zapel devetnajst pesmi. Vstopnice so v predprodaji v Domu kulture.

VRANJE ZNANSTVENO OVREDNOTENO

Pred koncem lanskega leta je izšel katalog in monografija dr. Petra Petruja, dr. Thila Ulberta in sodelavcev Vranje pri Sevnici s podnaslovom Starokrščanska cerkev na Ajdovskem gradu. Gre za arheološko ovrednotenje izkopavanja na Vranju pri Sevnici, kjer so naši nemški strokovnjaki prišli predlani do najbolj zanimivih odkritij ob izkopavanjih. Knjigo je izdal Narodni muzej v Ljubljani ob podpori odbora za pospeševanje založniške dejavnosti pri kulturni skupnosti Slovenije in kulturni skupnosti Sevnica. Razen tega je izšel tudi vodnik izpod peresa dr. Petruja Ajdovski gradec pri Sevnici.

Predsednik republike in ZKJ Josip Broz Tito je naklonil te dni daljši intervju zagrebškemu „Vjesniku“, v katerem je z njemu lastno odkrito, jasno, kritično, izjemno pronicljivo besedo ocenil družbenopolitične razmere pri nas ter dal mnogo napotkov za delo in ravnanje v prihodnje. Zaradi velike pozornosti in odziva, ki ga intervju doživlja pri nas in v svetu objavljamo tudi mi iz njega v današnji številki na 7. strani daljši izveček.

SPET ZBOROVANJE DRUŽBENO AKTIVNIH ŽENSK

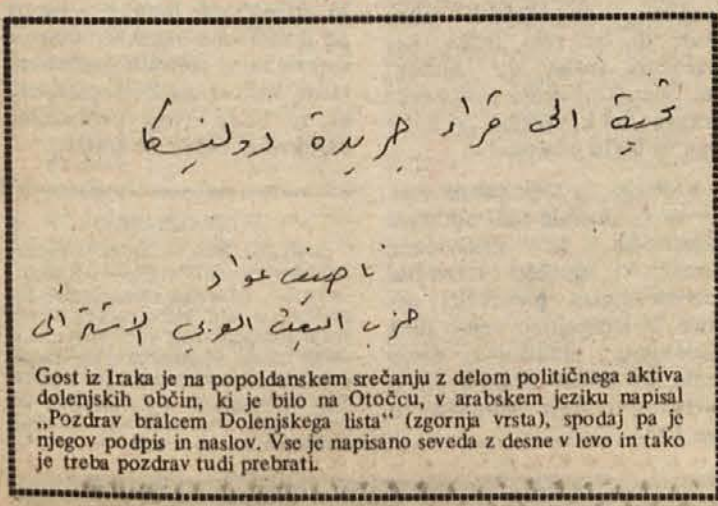
Pred nedavnim so se sestale na prvi seji članice sveta za družbeno aktivnost žensk pri občinski konferenci SZDL v Trebnjem. Ugotavljajo, da se že sedaj po krajevnih skupnostih pripravljajo na letošnje proslavljanje 8. marca. Deset najstarejših žena v občini bodo ob prazniku tudi obiskali. Tudi letos bodo v Trebnjem pripravili zbor žensk iz vse občine, ki delajo v raznih organizacijah, so delegatke ali članice samoupravnih organov.

KD NOVOTEKS: V NEDELJO „CIKLOKROS“

Novomeško kolesarsko društvo „Novoteks“ bo v nedeljo, 8. februarja, pripravilo po novomeških ulicah krožno kolesarsko tekmovanje. Start mikavnega tekmovanja bo na ulici Marjana Kozine, tekmovalna proga pa bo novomeške kolesarje (nastopili bodo pionirji, mlajši in starejši mladinci ter člani) vodila po makadamski cesti proti Zabji vasi, kjer bodo obrnili in peljali nazaj na start, kjer bo tudi cilj.

Oblačnosti s sneženjem, ki je prevladovala na začetku tedna, je sledilo le oblačno in nekoliko toplejše vreme. Tudi ob koncu tedna se obeta oblačnost z nadaljnjimi otoplitvami, možne pa so celo padavine.

Gost iz Iraka je na popoldanskem srečanju z delom političnega aktiva dolenjskih občin, ki je bilo na Otočcu, v arabskem jeziku napisal „Pozdrav bralcem Dolenjskega lista“ (zgornja vrsta), spodaj pa je njegov podpis in naslov. Vse je napisano svede v desno in tako je treba pozdrav tudi prebrati.

tedenski mozaik

Združene države Amerike so ostale brez svojega veleposlanika v Združenih narodih: Daniel Moynihan je namreč prenesetljivo odstopil in se vrnil na univerzo Harvard, kjer bo poslej (kot je že bil) samo profesor. Odstop je res presenetljiv, toda ne tudi popolnoma nepričakovan — vsaj za tiste, ki so se gibali v krogih svetovne organizacije. Zakaj je odstopil v tem trenutku še ni znano, mogoče pa je s precejšnjo zanesljivostjo domnevati da zato, ker je prišel navzkriž s predsednikom Fordom in zunanjim ministrom Kissingerjem. Daniel Moynihan, Irec, je bil že prej znan po svojem neverjetno ostrim jeziku, na katerem nikoli ni bilo dlak. Prav zaradi tega so ga tudi (kajpak ne samo zaradi tega) poslali v Združene narode, da bi se „pametno uprl“ ameriškim nasprotnikom. Toda Moynihan je šel v svoji vlogi predaleč — z vrsto neverjetno ostrih, že kar žaljivih nastopov je povzročil več škode kot koristi...

Sedaj pa imajo v Združenih državah Amerike še eno senzacijo: slovit „Tania“, hči časopisnega mogotca Hearsta, bo ta teden stopila pred sodnike, da bi se zagovarjala za sodelovanje v tako imenovani simbioistični armadi, ki je dve leti ropala in pobijala po Ameriki. Obtožujejo jo, da je skupaj z drugimi člani bande (ki so jih medtem že vse pozaprl) vdrla v neko banko in sodelovala pri ropu 10.000 dolarjev. Razen tega jo dožijo nekaterih drugih prestopkov, za katere utegne, če jo bodo spoznali za krivo, dobiti do 30 let ječe. Njeni milijonarski starši so najeli najbolj ugledne ameriške odvetnike, ki bodo skušali prepričati sodnike in poroto, da je bila Patricia Hearst prisiljena, da je sodelovala pri ropu in da tega ni počela prostovoljno...

Senzacijo pa imajo tudi Italijani, ki še vedno ugibajo, kdo je dobil (če je) dolarje od CIA, kakor so poročali časopisi, ko so zapisali, da je ameriška obveščevalna agencija dala nekaterim politikom in političnim strankam nekaj milijonov dolarjev. Sedaj je Italija uradno zahtevala od ameriškega senata, naj pojasni te obtožbe — ta pa jim je prošnjo, oziroma zahtevo zavrnil... molk je zlato...?

Dohodek raste kot trava

Ključ živinorejčevega uspeha leži v travinju

Kmet je povedal čisto resno, da mu dohodek raste kot trava na travniku. Razložil je: kolikor več trave pridela, toliko več živine redi; za pisanje in mleko pa dobi denar. Take krme pa pridela trikrat toliko kot pred leti.

Ali je trava res lahko čudežno zdravilo za kmetije, ki imajo veliko travnikov? Pred kratkim sta bila o tem dva dobro obiskana seminarja za kmetijske strokovnjake, pospeševalce na kmetijah. Pogovorili so se, kako naj kmete poučujejo in jim pomagajo, da bi na travnikih in pašnikih preidelali veliko več krme kot doslej. Toda krma je najcenejša.

Za začetek je bilo nekaj števil o poprečni zanemarjenosti našega travništva. Sledili so stvarni primeri, koliko trave že pridela in koliko živine redijo z njo posamezni kmetje in družbeni posestvi. Sicer se po posvetih ne kaže zgledovati

povsod. Take kmetije so na ravninskih območjih do 1000 m nad morjem. Povsod je moč prideliti veliko trave, če zemlja le zadrži najnujnejšo vlago od dežja do dežja, seveda z ustreznim gnojenjem in spravilom. Umni kmetje jo pridela toliko, da je ne bi mogli spraviti, če živne ne bi pasli od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Krmo pripravijo le za zimo. Če travo spravijo dovolj mlado, ni treba dodajati živini večjih količin krmil.

Paša je najcenejša oblika spravila krme. Krmni obrok velja le eno tretjino v primerjavi z močnimi krmili, za zimo pripravljena pa malo več kot dve tretjini. Tako travništvo hkrati omogoča doslej revnim kmetom na večjih kmetijah, da ostanejo na njih. Da ne bi iskali primerov v Zgornji Savinjski dolini, kjer je že veliko takih kmetov, pogledimo v ribniški občini na Pugalju.

Kmet pri 735 m nadmorske višine je pred petimi leti na 11 ha travnikov redil le tri krave in tri mlada goveda ter enega konja. Njiv je imel le slab hektar. Zdaj ima 12 ha čredink, kjer bo izmenoma pasel in kosil. Vse leto bo redil 22 odraslih goved, od tega 12 krav. Mleko

HONG KONG — Tu je izbruhnil velik požar ob praznovanju kitajskega novega leta. V strnjenih barakarskih naseljih se je ogenj hitro razširil in povzročil veliko škodo: 3000 ljudi je ostalo brez strehe nad glavo, dvanaest prebivalcev pa je bilo hudo opečenih, kar pa je sreča, saj bi bile lahko žrtve še hujše. Na sliki: eden izmed pogorelcev rešuje svoje borno imetje pred zublji. (Telefoto: UPI)

TELEGRAMI

BEOGRAD — Podpredsednik predsedstva SFRJ dr. Vladimir Bakarić je sprejel posebnega odposlanca alžirskega predsednika Bumediene, ministra za industrijo in energiko Belaida Abdelselama.

BEOGRAD — V zvezni konferenci SZDL Jugoslavije so bili pogovori z delegacijo socialistične partije Portugalske, ki je na povabilo socialistične zveze na obisku v Jugoslaviji. Gostje iz Portugalske so gostiteljice obširno obvestili o aktualnih dogodkih na Portugalskem ter o svojih perspektivah tega razvoja v bližnji bodočnosti.

— Tole me spominja na čase, ko smo pred kinom čakali na vstopnice.
— Ja, ja. Ampak bolj na tiste zgodbe z žalostnim koncem...

JOŽE PETEK

tedenski zunanjepolitični pregled

Zahodna Sahara, do lani še španska kolonija, je postala v zadnjih nekaj dneh bojno polje, na katerem se merita sosednji deželi. Maroko in Alžirija sta se spopadli potem, ko ne ena ne druga država ni poskušala izriniti miroljubna sredstva za razrešitev spora.

Kakor sedaj stvari stojijo, so se prve praske končale vojaško neodločeno, politično pa škodljivo za obe strani, saj si z bojem za špansko dediščino ne moreta pridobiti nikakršnega ugleda.

Španija, do lani gospodar tega (za Jugoslavijo velikega) redko poseljenega ozemlja (samo okoli 80.000 večinoma nomadskih prebivalcev) je sklenila z Marokom in Mavretanijo pogodbo, po kateri je prepustila Špansko Saharo temu državi. Toda s tem se že od vsega začetka ni strinjala Alžirija, ki vsehkozi zahteva samoopredelitev za Saharce, pri čemer podpira tamkajšnje odporniško gibanje Polisario, ki se zavzema za iste cilje.

Po vrsti medsebojnih političnih obtožb in potem, ko so maroške in mavretanske čete vdrlje v Špansko Saharo ter jo začele zasedati, so se sredi minulega tedna vneli tudi prvi boji med Maročani in Alžirci.

Slednji trdijo, da je neko njihovo kolono, ki je prevažala zdravila in hrano beguncem, napadla okoli 300 kilometrov globoko v Sahari maroška vojska s tanki, letali in topništvom.

Pri tem naj bi imeli Alžirci okoli dvesto mrtvih ter ranjenih in okoli sto ujetih — kot to poročajo Maročani, ki pa o svojih izgubah niso sporočili ničesar.

Tako glede vojaškega položaja, pri čemer velja dodati, da obe strani mrzlično dovažata okrepitve in da Maročani (na severu Španske Sahare) in Mavretanci (na jugu dežele) končujejo zasedbo spornega ozemlja.

Kot vselej v podobnih primerih bi bilo najbolj smotno, če bi se obe strani vzdržali oboroženih spopadov in skušali urediti spor za pogajalsko mizo. Toda to bo zelo težko, ker Maročani trdijo, da „njihov“ del Španske Sahare predstavlja sestavni del kraljevine, od katerega ne bodo odstopili.

V akcijo za miroljubno rešitev so se vmešale tudi nekatere prijateljske in nevrščene dežele, ki skušajo s svojim posredovanjem preprečiti odkrito in izčrpačo vojno med sosednjima arabskima državama, ki sta se zaradi spora o medsebojni meji spopadli že leta 1963.

PREMIJE SE DRŽI

Iz Bejruta in drugih libanonskih mest prihajajo razveseljevalne novice: premirje, ki so ga sklenili po desetih mesecih bojov, še vedno velja.

Prezgodaj je še govoriti o trajnem miru, saj so za nasprotja, zaradi katerih so se boji začeli, ostala. Tisto, kar je novo, je priložnost, da nasprot-

Sporna Sahara

niški sedanje premirje izrabijo za začetek pogovorov o dokončni rešitvi libanonske zagate, ki je že nevarno pretela, da se razširi na širše področje Bliznjega vzhoda.

Življenje v libanonskih mestih se počasi normalizira in kljub še vedno trajajočim občasnim praskam in napadom (med katerimi je, denimo, izgubil življenje tudi glavni urednik uglednega libanonskega časopisa) so šole znova odprte, prav tako pa trgovine, bolnišnice in druge ustanove.

Toda Libanon je še vedno daleč od resničnega in trajnega miru.

PORTUGALSKA: KRČI

Tačas se položaj na Portugalskem ni dosti spremenil, saj se še vedno niso polegla trenja med desnico (ki od časa do časa vztrajno dviguje glavo) in naprednimi silami — med katerimi pa tudi še niso poravnani vsi računi, kar velja predvsem za socialiste in komuniste.

Tako je prišlo v zadnjem tednu do več desničarskih demonstracij. V različnih krajih so eksplodirale bombe — vse to pa predstavlja nekakšen uvod v napovedane splošne parlamentarne volitve na Portugalskem, ki se bodo (vsaj predvolilna kampanja) začele že aprila.

TELEGRAMI

BARCELONA — Tu se je začela konferenca predstavnikov 18 mediteranskih držav, na kateri bodo razpravljali o tem, kako preprečiti vse večje onesnaževanje voda Sredozemskega morja. Konferenca bo trajala dva tedna, organizatorji pa so izjavili, da upajo, da bo zbor prinesel tudi konkretne rezultate za vode sredozemlja.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Poseben dogodek minulega tedna je bil objavljen razgovor urednice zagrebskega „Vjesnika“ Dare Janeković s predsednikom Titom — v izčrpnem razgovoru je predsednik Tito ocenil položaj v Jugoslaviji, še posebej pa stanje v ZK po 21. seji predsedstva ter po pismu, ustavnih spremembah in po X. kongresu ZKJ. Seveda v kratkem povzetku ne moremo strniti vsega povedanega — omejili se bomo samo na nekatere bistvene poudarke iz tokratnih misli predsednika Tita.

Ce primerjamo sedanje naše razmere ter razmere v ZK z razmerami pred pismom in X. kongresom, je dejal predsednik Tito, potem lahko vsekakor ugotovimo, da se je pri nas močno spremenilo na bolje. Tedaj smo se znašli v položaju, ko je grozilo razvrednotenje vsem pridobitvam naše revolucije. Liberalizem v ZK in tako imenovani federalizem sta pomenila ugodna tla za nevarni nacionalizem — ne samo zunaj partije, ampak tudi v njej. Krizni trenutki niso bili povzročeni spodaj v bazi, je poudaril predsednik Tito, ampak v vodstvih. Ko so komunisti to opazili, so hitro očistili svoje vrste. Revolucionarna akcija sedaj že hitreje teče. ZK je spoznala, da lahko samo z revolucionarnim delovanjem prepreči ponovitev razmer, kakršne smo imeli pred 21. sejo in pred pismom.

Ob tem je predsednik Tito še poudaril, da so bili krizni trenutki pred pismom pogostejši. Zdaj je ZK urejena in pravočasno okrepa. Potemtakem so sedaj moje osebne intervencije vse redkejšje — je še dodal ter rekel, da upa, da ne bodo več niti potrebne.

Že dolgo je slišati razne spekulacije o tem, kaj bo v Jugoslaviji za menoj, je še dejal predsednik Tito. Takšne spekulacije pletoje tisti, ki ne vedo in ne razumejo, kakšen je naš družbeni organizem, kakšna je njegova organizacijska sestava in idejnopolitična usmeritev. Pri nas imamo kolektivno vodstvo tako v federaciji kot v republikah — to vod-

stvo, ki je podvrženo rotaciji, že več let v praksi deluje, kar se je izkazalo kot dobro in učinkovito. Potemtakem lahko odidem kadarkoli, je ob tem poudaril predsednik Tito, in v Jugoslaviji se ne bo nič spremenilo.

Zveza komunistov je sedaj na poti, da postane tisto, kar mora biti in kar je bila nekoč, je Tito še nadaljeval. 21. seja in pismo

sta močno spodbudila aktivnost komunistov tako v notranjem utrjevanju partijskih vrst kot v politični in ideološki krepitvi članov ZKJ. Zdi pa se, da v vsakdanji praksi prepočasno odpravljamo nekatere napake. To je pri pomba, ki jo je slišati od mnogih ljudi. Zelo dobro ugotavljamo, kaj ni dobro, vendar pogosto ostanemo samo pri teh ugotovitvah. Močni pa so tudi odpori birokratskih in raz-

nih drugih sil, ki se zelo prefinjeno skrivajo za lepimi besedami ter frazami o socialističnem samoupravljanju — v resnici pa preprečujejo učinkovitejšo akcijo družbeno naprednih sil ter se ji upirajo. Podpreti moramo zdravo in dobro namerno kritiko, je menil predsednik Tito, proti našim resničnim sovražnikom pa moramo nastopati ostro, vendar moramo vedno paziti, da pri tem ne bi bili prizadeti pošteni ljudje ali dobri komunisti ali tisti, ki bi to lahko postali.

Posebej se je predsednik Tito v tokratnem razgovoru dotaknil tudi razslojevanja naše družbe na bogate in revne. Komisije za ugotavljanje premoženja so bile na začetku svojega delovanja zagnane, je dejal, in mislili smo, da bo šlo. Toda nekateri ljudje še nadalje bogatijo — treba bo narediti nekakšne druge korake, storiti druge primerne ukrepe. Za nekatere ljudi pravimo, da so neupravičeno obogateli — vprašanje pa je, kaj lahko pri nas pomeni upravičeno bogatenje! Imamo takšne, ki so obogateli na tuj račun, je dejal predsednik Tito, in proti takšnim že ukrepamo in bomo še. Moramo pa strogo ločiti pri tem tiste, ki so si s pridnim delom ter pošteno pridobili nekaj premoženja — ločiti jih moramo od tistih, ki so obogateli z raznimi malverzacijami ter na škodo družbe. Pri raznih malverzacijah večjega obsega ne gre samo za gospodarski kriminal — to je tudi velika politična stvar, katere cilj je zavreti naš razvoj, je poudaril predsednik Tito. Zato moramo biti tu zelo ostri.

Ob koncu tokratnega razgovora se je predsednik Tito dotaknil tudi naše kadrovske politike, ki je izjemno pomembna. Nimamo pregleda nad kadri, je dejal, in to je slabo. Takšnega pregleda nimajo niti po občinah niti po republikah. In tako se lahko zgodi, da pride denimo na vodilno mesto nekdo, ki je bil že kaznovan, ki nam je celo nasproten. Tega ne bi smeli dovoliti — ljudi moramo spremljati pri njihovem delu in njihovem življenju. Če ne bomo vedeli, kdo je kdo in kakšen je, za gotovo ne bomo mogli voditi pravilne kadrovske politike, je slednjič poudaril predsednik Tito.

V mirenski Tovarni opreme, tozdu IMV, izdelujejo dele avtomobilskih prikolic tudi za belgijsko tovarno. Pred časom so jih odpredajali v Belgijo posredno, sedaj pa zapeljejo avtomobili kar na tovarniško dvorišče in odpeljejo naravnost v inozemstvo. (Foto: Železnik)

Najbrž ne bi zlepa, če ne bi bilo napisa, uganili, da je poslopje na sliki dijaški dom. Človeka kar zmrazi ob pogledu na 250 let staro poslopje v Brežicah, pod čigar streho prebivajo učenci šole za prodajalce iz dolenjske in posavske regije. Upanje na nov dom bo dolgo pet let.

Zvon, ki je nekaj pozvanjal v cerkvi v Čadražah blizu Bele cerkve, že nekaj časa visi na vaškem drevesu. „Ko se je turn podrl, smo zvon obesili na drevo kot krajevno zanimivost,“ so povedali vaščani. Res, vsakdo ga pogleda. (Foto: R. Bačer)

Kot vsako leto so bili zadnji dnevi januarja na občinskih davčnih uradah še posebno živahni: občani so prijavljali davčne napovedi. Marsikdo je moral prositi za pomoč uradnika, da se je prebil skozi „učenost“ prijave. Na sliki: v petek na novomeški davčni upravi. (Foto: MiM)

TRŽIŠČE: VZAJEMNOST ŽIVI

Število članov v društvu kmetov za vzajemno varstvo še vedno počasi narašča. Sedaj jih je že okoli 180. Predvidevajo, da bodo letos imeli 200 članov. Zaenkrat še nimajo zbranih vseh podatkov, vendar tudi število živine v varstvu narašča: sedaj je zavarovanih 360 glav. Veterinarske storitve so drage, ljudje veterinarje pogosto kličejo. Zaradi tega zaključujejo leto s 25 tisočaki izgube, ki se krije iz vzajemnostnega sklada zveze društev.

PO 30 DIN NA PREBIVALCA

Krajevne skupnosti bodo letos predvidoma dobile iz občinskega proračuna po 30 din na prebivalca. Ta denar je namenjen za funkcionalne izdatke. Krajevne skupnosti s tem niso zadovoljne, saj bodo nekatere prejele celo manj kot do sedaj. V Brežicah se zavzemajo za to, da bi priznali občini večjo dovoljeno porabo, saj bodo tudi letos dohodki večji od dovoljenih in se bodo zato sredstva prelivala v druge občine.

NOVA DELOVNA SKUPINA

Na predlog sveta posavskih občin bodo v Posavju ustanovili delovno skupino, ki bo strokovno sodelovala z Inštitutom za regionalno planiranje in samoupravnimi organi občin pri oblikovanju socialnega programa za Posavje.

Posavje spet čaka na repu (dolge) vrste

Zaposleni v sevnški, krški in brežiški občini najbrž ne bi niti za hip oklevali pri podpisu samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo dijaškega doma pri šolskem centru v Brežicah, če bi se na lastne oči prepričali, pod kakšno streho prebivajo učenci šole za prodajalce. Uredili so sanitarije in kopalnico, saj prej tega sploh ni bilo. Za umivanje je bila vedno samo mrzla voda. Kupili so tudi nekaj opreme. Moški oddelek je še vedno brez centralne kurjave in prostora ogrevajo s pečmi na drva. Oprema je zbrana z vseh vetrov in iz vseh časov kot v kaki zapuščen kasarni. V Sloveniji je to eden najslabših internatov.

Medobčinska sveta ZKS in SZDL Posavje sta že decembra podprla družbeni dogovor o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju in združevanju sredstev za gradnjo domov za učence, dijake in študente v Sloveniji ter predlog samoupravnega sporazuma o združevanju denarja za postavitev novega dijaškega doma v Brežicah, katerega vključuje republiški program izgradnje dijaških domov.

Zal je Posavje spet na repu, saj je na prioriteten listi dijaški dom v Brežicah šele na sedemnajstem mestu in bo prišel na vrsto čez pet let.

Akcija za sporazumevanje je stekla v vseh treh občinah, vendar smo na seji sveta posavskih občin minuli teden slišali, da še ni rodila kaj prida uspeha. Ko se je pred tem v dijaškem domu v Brežicah sestel iniciativni odbor za sporazumevanje, je menil, da je pet let čakanja pre-

dolga doba in da bodo dijaki težko vzdržali v starem poslopju, če ne bodo ta čas nič investirali vanj. V isti sapi so seveda ugotovili, da si popravil najbrž ne bodo mogli privoščiti.

Svet posavskih občin je na seji 27. januarja predlagal delovnim organizacijam, naj sporazum čimprej sprejmejo. Njegovemu stališču se pridružujejo tudi medobčinski organi Zveze sindikatov, Zveze borcev in Zveze socialistične mladine, medobčinska sveta ZK in SZDL pa sta naslovila tako priporočilo delavcem v Posavju že konec minulega leta. Gre za to, da bi kolektivi namenili ustrezen znesek za leto 1975, za naslednja štiri leta bo to urejeno s predpisi.

J. TEPPEY

Po 10 letih: uvoz kmetijskih strojev brez carine

Carina popušča

Zdomcem, našim državljanom, ki so na začasnem delu v tujini, bo šel z ustavo usklajeni novi carinski zakon, ki bo predvidoma začel veljati še letos, bolj na roke, kot gre sedanj.

Po novem je predvideno, da bodo smeli naši državljanji, ki so v tujini preživeli vsaj dve leti, pripeljati v domovino brez carinskih dajatev za 25.000 dinarjev gospodinskih predmetov in pohištva, od tega slednjega za 10.000 din. To je dvainpolkrat toliko, kot so smeli doslej. Če bodo naši državljanji v tujini najmanj štiri leta, bodo smeli brez dajatev uvoziti za 50.000 din pohištva, še mnogo večje ugodnosti pa bodo deležni tisti, ki so v tujini preživeli 10 let. Le-ti bodo smeli brez carine uvoziti opremo za svojo poklicno dejavnost (obrt), celo tovarnjake, če se ukvarjajo s prevozništvom.

Tudi ob obiskih zdomcev v domovini cariniki ne bodo tako „malenkostni“, kot morajo biti po dolo-

čilih sedanega zakona. Po novem bodo carine oproščene vsa darila v vrednosti 2.000 dinarjev. Enako bo novi zakon širokogrudnejši tudi do nas, če bomo potovali v tujino. Zdaj se sme nesti na tuje le po 1.000 dinarjev na osebo, po novem pa je predviden petkrat večji znesek, s čemer se bo že dalo nekaj časa dostojneje živeti.

Ob vrnitvi bo popotnika čakala tudi manj stroga carinska omejitev; po novem zakonu naj bi namreč plačevali carinske dajatve le od predmetov, ki sami zase ali skupno presegajo vrednost 500 dinarjev. Kot ve večina Slovencev, je zdaj ocarinjen vsak predmet, vreden več kot 50 din, oziroma več predmetov, skupno vrednih vsaj 300 din.

Garancijski rok

Končno nekaj za „potrošnika“! Po novem predpisu je podaljšan obvezen garancijski rok za celo vrsto gospodinskih in drugih aparatov. To pomeni, da bomo za isti denar – vsaj upajmo tako – dobili v prihodnje več, kot smo doslej. Takih „daril“ nismo ravno vajeni.

Novo določilo naroča izdelovalcem, da morajo kupcem električnih gospodinskih aparatov, peči, televizijskih in radijskih sprejemnikov, ur, otroških vozičkov in še nekaterih nepogrešljivih človekovih pripomočkov zagotoviti enoletni garancijski rok. Za telefonske aparate, šivalne in pletilne stroje mora ta rok tra-

Za gume – po zakonu – polletno jamstvo

jati celo dve leti, za motorna kolesa, gume in glasbene instrumente, vredne nad 250 dinarjev, pa je določen najmanj polletni garancijski rok.

To so seveda spodnje meje. Dobra tovarna, ki se hoče uveljaviti pred konkurenco, bo garancijski rok pomikala navzgor, zoper to pa kupci gotovo ne bodo protestirali. Spodnje meje bodo dolžni varovati inšpektorji, ki bodo v trgovinah preverjali, če so na izdelkih vpisani zahtevani garancijski roki. V pomoč jim bo naša pazljivost in obveščenost.

1,5 din za dinar

Ne rečejo zaman, da je za tisk bolj zanimivo, če se most zruši, kot pa, da se gradi. Ko smo se v Slove-

niji lotili „Akcije 26.000 stanovanj“, je mrgolelo zvečine sicer dobronamernih pripomb in pomislekov, na straneh naših časnikov je bilo mogoče začuti bojazen, da akcija je najbrž ne bo mogoče uresničiti. Zdaj, ko je obdobje minilo in ko smo načrti presegli skoraj za 3.000 stanovanj, pa nič: kot da se ni zgodilo nič pozornosti vrednega.

Banka bo bolj pomagala graditeljem

Družbena stanovanjska gradnja je doživela v minulih dveh letih uspeh, kakršnega smo si lahko le želeli – kljub nekaterim pomanjkljivostim in visoki ceni, ki jo je spremljala. Vendar je človeka vredno stanovanje v naši republiki ta čas še vedno tako iskana dobrina, da tudi tako velika števila še ne zadostijo. Računajo, da primanjkuje še najmanj 55.000 stanovanj, da je zato potrebno vnovič in še bolj kot prej spodbuditi zasebno stanovanjsko graditev.

To je vodilo Ljubljansko banko, katere del je tudi dolenjska podružnica, da popravi svoj pravilnik in več posodi tistemu, ki varčuje za stanovanje. Saj ima že tako veliko težav, stroškov in skrbi, če hoče sam poskrbeti za svojo strano nad glavo. Doslej je banka dala „a vsak privarčevani dinar 1,1 din posojila (v povprečju), po novem pa bo 1,5 dinarja, torej skoraj polovico več. Varčevati bo treba vsaj dve leti, povprečni rok odplačila pa po novem pravilniku znaša 15 let. Na predlog Ljubljanske banke bodo dajali tudi premije graditeljem, predlagajo na vrh tega, da bi povečali obresti za stanovanjsko varčevanje.

Eno z drugim: stvarnejša postaja napoved, da bo enkrat vendarle mogoče zapisati trditve: stanovanjskih problemov v Sloveniji – ni.

M. L.

BOLJŠE TELEFONSKE ZVEZE

Ob usklajevanju načrtov za naslednje petletno obdobje je pokazalo svoje načrte tudi podjetje za PTT promet Novo mesto. Gradnja novih poštnih prostorov pod zdravstvenim domom v Sevnici bo veljala 2 milijona dinarjev. V Sevnici širijo avtomatsko telefonsko centralo od 400 na 800 števk. V krmeljski centrali bodo sedanjim 20 števkam dodali še 100, v avtomatski promet naj bi vključili tudi tržiško, šentjansko in studensko pošto. Izven avtomatskega prometa ostaja le še Zabukovje.

OPRAVIČILO

Prejšnji teden na tej strani objavljena karikatura „Ma, kakšnih devet zadetkov!“ ni bila povzeta iz Poženskega, kot smo zapisali, temveč iz Bjelovarskega lista. Redakciji iz Bjelovara se za spodrsrlaj opravičujemo. Uredništvo DL

credno je zapisati...

V človekovi naravi je, da si vsak želi vedno več in da človek ni nikdar zadovoljen s tem, kar ima. To nekatere žene k večji delavnosti v poštenem zasluzku, nagnjene k razrahljanim moralnim normam pa morda pahne v gospodarski kriminal, posebno če je prilžnost.

Da dobiva pohlep krila, kažejo statistični podatki organov pregona tako iz posavskega konca, kot iz dolenjskega dela naše regije. Naraščajo primeri zlorabljanja uradnega položaja iz koristoljubja, več je nedovoljene trgovine, goljufij v službi in protipravnega prilaščanja.

Pohlep ima krila

družbenega premoženja. Tudi grabež, najhujša oblika kaznivih dejanj s področja gospodarske kriminalitete, ni več tako redek.

Splošno mnenje ljudi, s katerimi se srečam v lokalni, na ulici ali v domačem krogu, je: „Premilo postopamo s takimi tatovi, zato si tudi upajo krasti.“ Posebno mladi so ostri v svojih sodbah glede dolgoprstnežev, sega jočih po družbeni lastnini.

Vsi nekako govorijo, da bi take primere morali prej odkriti, da je premalo kontrole in da bi „nekdo“ moral bolj gledati na prste ljudem, ki imajo možnost okoriščanja. Morda pa isti ljudje vedo, da v njihovi delovni organizaciji nekaj ni v redu, pa mižijo pred tem, češ: „To ni moja stvar. Če se bo razvedelo, bo ves kolektiv ob ugle. Razen tega se ne bom spuščal v zamere.“ Tako se manjše kraje marsikje prikrijejo, ker jih skušajo urediti za domačim zidom.

To pa je naši družbi nevarna miselnost. Razen tega je prikrivanje vsakršnih goljufij na službenem mestu kaznivo in nikakor ni v skladu z načeli o družbeni samozasčitvi. Za preprečevanje družbi škodljivih pojavov so bili včasih poklicani le policaji, danes pa smo družba vsi. V tem je razlika.

RIA BAČER

Cestni „plafon“ in Dolenjska

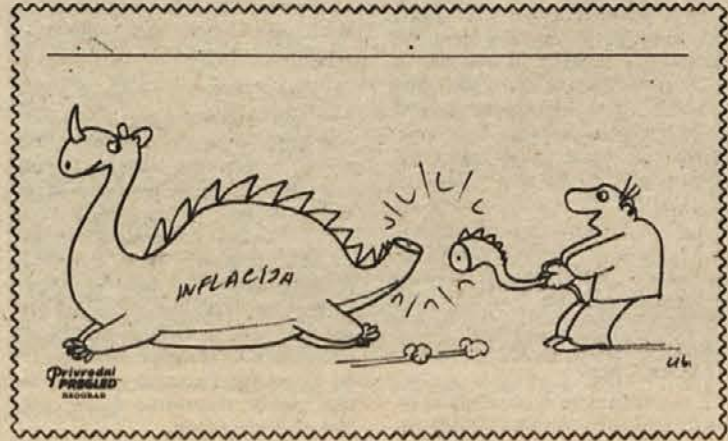
Do leta 1980 bo možno v Sloveniji uresničiti le za 10,8 milijarde dinarjev cestnih del. Dodatnih del, ki bi jih bilo, kot je pokazala javna razprava, še vsaj za 890 milijonov dinarjev, v tem obdobju ne bo možno upoštevati, kaj šele da bi jih uresničili. Pomanjkanje denarja je tako hudo, da se nekateri celo boje za „glavni“ program.

Velike težave se nakazujejo že letos. To so opozorili nedavno na seji izvršnega odbora republiške skupnosti za ceste, ki predstavlja prvo kritično sito za potrebe in možnosti. Računajo sicer, da bodo zbrali nekaj nad 2 milijardi, vendar ta številka ni trdna, saj upošteva tudi najrazličnejše viře, ki so trenutno še v zraku oziroma še le samo na papirju.

Glavno sito pride na vrsto marca, ko bo o tem, katere ceste in za koliko denarja bo gradila naša republika, odlo-

čala republiška skupnost za ceste. Dokončno bo obveljalo, kar bo sklenjeno na tem forumu, pa čeprav je po seji izvršnega odbora slišati, da je že vse znano in določeno.

Z Dolenjske, Belokranjce in Posavce bo kajpak zanimivo, kakšno usodo bodo doživeli predlogi, ki so jih zahtevali, da se dodatno vnesejo v srednjeročni cestni program za obdobje 1976–1980, na posvetih novomeške, posavske in ljubljanske regije sredi lanskega leta. Dodatnih zahtevkov ni bilo malo, samo v kočevski občini za okoli 30 km cest in znesek nad 39 milijonov dinarjev. Na novomeško-posavskem območju je takih zahtevkov za okoli 103 milijone. Poleg tega je več zahtevkov za novogradnje, sem pa sodijo tudi pomembne ceste, kot so partijska magistrala, Kočevje – Dvor (8 km dolg odsek), Livold – Brezovica in druge.

Dvajset let sadjarjenja

Krško se razvija v pomembno sadjarsko središče. Agrokombinat se ukvarja z intenzivnim sadjarstvom več kot dve desetletji. V tem obdobju je osnoval 238 hektarov nasadov v Stari vasi, Leskovcu, Kostanjevici in Brestanici. Sadne plantaže se vedno povečujejo in jih nameravajo razširiti na površino 450 do 500 hektarov. Prve nasade so zasadili 1952 v Leskovcu. Začeli so s hruškami, jablanami in breskvami na 50 hektarih sončnih bregov pod vodstvom Gyda Vesela, začetnika plantaznega sadjarstva pri nas.

Sledila je ureditev 166 hektarov plantaž v Stari vasi, kjer so nasadi v polni rodnosti. Tam so že začeli uvajati sodobne goste nasade z 2500 drevesi na hektar, to je petkrat več, kot so jih zasajali po starem. Poskus je dobro uspel, zato so lani na ta način uredili v Kostanjevici 30 hektarov gostih nasadov jablan.

Z jablanami imajo trenutno zasajen 101 hektar, s hruškami 94, z breskvami 37 in z jagodami 6 hektarov površin. Poslovstvo Agrokombinata v Stari vasi prideluje sadje pretežno za svežo porabo, deloma pa tudi za predelavo. V nasadih jablan in hrušk dosega dva do štiri vagone pridelka na hektar, v nasadih breskev pa en do dva vagona. Pohvalijo se lahko z odlično kakovostjo, k čemur pripomorejo ugodne podnebne razmere.

Ob tolikšnem pridelku sadja so bili že zgodaj prisiljeni misliti na hladilnico, saj ni mogoče na mah prodati vsega pridelka. Preveč bi bili odvisni od trgovcev in trenutne ponudbe. Z investicijo niso odlašali in 1969 leta so poleg nasadov v Stari vasi zgradili sodobno hladilnico za 245 vagonov sadja. Po potrebi jo lahko večajo do zmogljivosti 500 vagonov.

J. T.

VSEENO LEP ODKUP

Samo po pomanjkanju krompirja na trgu sodeč ne bi smeli delati zaključka, da je bilo krompirja res tako malo. V trebanjski občini, kjer je pridelovanje že tako dobro organizirano, da te poljščine pridelajo več kot na vsej Gorenjski skupaj, so ga lani odkupili od kooperantov 6,6 milijona kilogramov, kar je več kot v rekordni letini leta 1974.

So osebni dohodki ušli z vajeti?

Splošna ugotovitev medregijskega posveta: manjka denarja za stalna obratna sredstva – Zaključni računi bi ne smeli biti priložnost za trinajste plače slabih gospodarjev

Na ponedeljkovem posvetu za dolensko, posavsko, zasavsko in del celjske regije v Novem mestu so ugotovili, da je splošna bolezen gospodarskih organizacij pomanjkanje denarja za stalna obratna sredstva.

Posledice so hude, saj imajo take delovne organizacije na mnogih področjih zvezane roke, predvsem pa se je zelo zmanjšala njihova investicijska oziroma reprodukcijska sposobnost. Če temu dodamo še, da več podjetij posluje z izgubo, da mnoga rinejo naprej z majhnim ostankom dohodka, da delovna in samoupravna disciplina nista povsod vzorni, slika stanja pred družbenim dogovarjanjem o splošni in skupni porabi ter razporejanju dohodka za leto 1976 res ne more biti čista.

Po podatkih, ki jih ima na voljo republiški sekretariat za delo, se je lani dogajalo v Sloveniji naslednje: proizvodnja je običajno pod načrtovano, življenjski stroški se niso zmanjšali na zgornjo mejo in so ušli z vajeti, realni osebni dohodki so manjši od predvidenih, na novo se je zaposlilo več ljudi, kot bi se jih moralo, in, ne nazadnje, cene proizvodov so naraščale hitreje kot dohodek. Ob človeški nagnjenosti, da je nujno stvari uravnati tako, da je sam človek v težavah še najmanj prizadet, je tudi osebna poraba naraščala hitreje od skupne in splošne. Prav gotovo je imela pri tem pomembno vlogo nedisciplin pri uresničevanju vsebine resolucije za minulo leto, na drugi strani pa pridobivanje največjih koristi iz najrazličnejših samoupravnih sporazumov. Da je res tako, nazorno pove podatke o povečevanju osebnih dohodkov tudi tam, kjer gospodarnostne zadeve tega niso dovoljevale.

Da bi vsaj delno zavrl neupravičeno odmerjanje denarja za osebne dohodke, so na novomeškem posve-

tu opozorili, da bi morali budno spremljati sprejemanje zaključnih računov. „Ne gre za poseganje v ustavno pravico delavcev o razporejanju dohodka,“ so poudarili, „marveč za to, da bi preprečili nadaljnje

grobe kršitve dogovorjenih zadev na tem področju.“ O politiki razporejanja dohodka in delitvi osebnih dohodkov bodo spregovorili na posebnih sestankih v občinah, ki bodo do druge polovice februarja; to je potrebno opraviti tudi zato, da bodo stvari do podpisu družbenega dogovora na republiški in občinski ravneh razčiščene.

I. Z.

Predsedstvo občinske konference ZSMS Novo mesto je na enem zadnjih sestankov sklenilo, da bodo člani centra za obveščanje in propagando obiskovali osnovne organizacije v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah in po pogovoru z njimi sestavili bilten o delu osnovnih organizacij. Na sliki: člani predsedstva osnovne organizacije ZSMS Dolenjske Toplice ob srečanju z mladimi novinarji v mladinski sobi. (Foto: Milan Gorenc)

Koliko dati iz lastnega žepa?

V novomeški regionalni zdravstveni skupnosti bodo zavarovanci plačevali najnižjo stopnjo prispevka k stroškom zdravstvenega varstva – Nekaj novosti

S prvim dnevom letošnjega februarja se je začel uporabljati samoupravni sporazum o najmanjšem obveznem obsegu zdravstvenega varstva v SR Sloveniji. Na seji skupščine regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto, ki združuje zdravstvene skupnosti občin Novo mesto, Črnomelj, Krško, Metlika in Trebnje, so 26. decembra lanskega leta samoupravni sporazum sprejeli in s posebnim sklepom določili, da se bo minimalna participacija iz tega sporazuma v naši regionalni skupnosti uporabljala kot predpisana.

Za zavarovance na našem območju torej velja najugodnejša stopnja prispevka uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva. Preprosto povedano: občan bo za zdravstvene storitve in pripomočke odplačal iz svojega žepa le toliko, kolikor je najmanj predpisano v samoupravnem sporazumu.

Tako morajo zavarovanci ob prevzemu zdravljenja na recept plačati 10 dinarjev in celo ceno zdravila ali sanitetnega materiala, če je le-ta nižja od 10 dinarjev. Za vsak prvi obisk zdravnika na domu po zahtevi je treba odšteti 40 din, po 20 din pa za vsak prvi pregled pri vsakem zdravniku – specialistu. Za preglede v dispanzerju to ne velja. Novost je, da je treba za vsak pregled pri zdravniku – specialistu plačati 40 din, če uporabnik ne predloži napotnice,

kadar je ta predpisana. Za prevoz z reševalnim vozilom prispeva zavarovaneec 30 din.

Za zdravstvene pripomočke, kot so proteza, invalidski voziček, aparat za ekstenzijo, prosto stoječi posteljni trapez velja prispevek v višini 100 din. Če dobi zavarovaneec slednje tri zdravstvene pripomočke že rabljene, je oproščen prispevka k stroškom zanje. Nekaj več je treba prispevati za slušne in govorne aparate (150 din) in za ortopedske čevlje (250 din). Še višina nekaterih drugih prispevkov: za kontaktna stekla in lasuljo 60 din, za pripomočke za oči 60 din, za kline pasove 100 din, za berglje 20 din, za razprševalnik ali inhalator 30 din.

Novosti so tudi v prispevanju zavarovancev k stroškom zdravljenja

zob. Poprej je veljalo, da so zavarovanci plačevali v povprečju 25 odstotkov cene zobozdravstvenih storitev, zdaj pa samoupravni sporazum določa stalne zneske za posamezne storitve. Na primer: za vsako polno prevleko 110 din, za vsako krono 160 din, za vsako popolno zobno protezo 230 din, za vsak člen v mostičku 70 din, za vsako estetsko prevleko 130 din, za vsako opornico 280 din, za vsako reparaturo, prilagoditev ali podložitev stare proteze 35 din ipd. V primeru, da zavarovanci upravičeno uporabljajo zobozdravstvene storitve v tujini, morajo plačati 30 odstotkov cene storitev in 20 odstotkov cene zdravlil.

Glede oprostitve plačevanja prispevkov k stroškom za zdravstvene storitve in pripomočke veljajo nespremenjena prejšnja določila. Novo je to, da prispevkov ne plačajo uživalci stalnih družbenih denarnih pomoči, stalnih priznavalnin, pokojnin z varstvenim dodatkom in kmetje, ki jih zdravstvena skupnost iz socialnih razlogov oprosti plačila prispevkov za zdravstveno varstvo. Tako kot prej veljajo tudi izjemne oprostitve.

rekli so

Franc Šetinc:

Cele vasi odrezane od politike

Fronta ne more biti dobro organizirana in ne more imeti tiste potrebne širine, če nimamo dobro organizirane Zveze komunistov na vasi. To je neločljivo povezano. In zato je boj za konsolidacijo, za krepitev osnovne organizacije na vasi hkrati tudi boj za fronto, za širitev te fronte, za boljše organiziranost političnega dela na vasi. Še vedno so cele vasi, ki so tako rekoč odrezane od političnega dela. Če imamo krajevno organizacijo, denimo, na Dvoru, Žužemberku ali v Dobovi, to še zdaleč ne pomeni, da so tudi vse okoliške vasi politično organizirane in mobilizirane za razne akcije, da so razvite oblike kontaktiranja z ljudmi, informiranja vaščanov o mednarodnem ali notranjem položaju, o pritiskih itd. Tega ni.

Iz intervjuja sekretarja IK predsedstva CK ZKS „Delu“

Janez Barborič:

Še premalo prisoten – delavec

Pri reševanju teh protislovij je še premalo prisoten delavec. Vsi problemi se še preveč rešujejo v ozkih krogih poslovnih organov ali v dialogu z njimi in s forumi družbeno političnih organizacij ali celo s posameznimi funkcionarji na eni strani ter med temi ter izvršnimi organi raznih skupščin. Delavec je od tega dialoga pogosto več ali manj izključen, včasih hote, včasih nchote. V takih odnosih je seveda delavec ali občan v položaju, da le prejema informacije, in to navadno od izvršnih organov, in jih potrjuje. Seveda so te informacije obarvane tako, kot so v interesu ali kakor hoče tisti, ki jih daje. Tudi predlogi za reševanje problemov so tako obarvani. Večinoma pa so predlogi tudi pripravljeni na taki ravni, da jih ne razume niti nadpovprečno izobražen delavec ali pa tako enostranski, da za opredeljevanje sploh niso uporabni. In tako tisti, ki je viru informacij, pride tako ali drugače v položaj, da sugerira in ustvari politično vzdušje.

(Predsednik slovenskih sindikatov na plenarnem zasedanju republiškega sveta ZSS)

Petar Stambolić:

Uravnalovka vodi le v revščino

Od naraščanja delovne storilnosti je neposredno odvisna rast standarda delovnih ljudi in, kar je dandanes izredno važno, konkurenčna sposobnost našega gospodarstva na mednarodnem trgu. Ta je odvisna od številnih dejavnikov, toda nad nekaterimi med njimi delavci sami in organizacije združenega dela zdaj nimajo moči in vpliva: pomanjkanje energije, surovinske baze. Ti dejavniki bodo nedvomno vplivali na storilnost. Drugo, kar je izredno važno in kar je neposredno odvisno od odnosa delavcev in njihove dejavnosti, pa je, da bo v boju za storilnost imela odločilno vlogo izgradnja sistema, v katerem bodo delavci obvladovali celotno akumulacijo. Tekmovanja so bila sestavni del našega boja za razvoj. Tekmovanje bo tudi v prihodnje čedalje več, vendar se ne smemo slepiti, da lahko zamenjajo delitev po delu. Delitev po delu ni samo načelo, vprašanje našega sistema, družbeno-ekonomskih odnosov. To je stvar razvoja materialnih sil, materialne osnove in razvoja socializma. Zato uravnalovko odklanjamo ne samo kot delitev, ki tej stopnji razvoja socializma ne ustreza, temveč jo odklanjamo tudi zato, ker bi nas taka delitev peljala v siromaščino.

(Član predsedstva SFRJ v govoru političnemu aktivu v Kruševcu)

Alkoholizem

15

Pripr.: dr. JANEZ RUGELJ

Poročeni zdravljeni na primer radi prihajajo (seveda potem, ko so premagali začetne odpore) s svojimi ženami na tedenske terapijske seanse dispanzerne skupine, medtem ko se dvajsetletnemu mladeniču zdi za malo, da ga „spremljata“ eden ali pa oba starša. Zato mladeniču predlagamo, naj si najde dekle, kateri naj potem, ko je osvojil njeno srce, razkrije svoj problem in jo priobli za sodelovanje. Ob takšni naši zahtevi se mladi alkoholik običajno znajde pred komaj rešljivim problemom. Alkoholno drogirane namreč onemogoči pri mladem človeku pridobivanje ustreznih izkušenj pri navezovanju stikov z nasprotnim spolom. Vinjeni mladeniči se znajo obreginiti in biti vsiljivi do sleherne dekleta, v treznem stanju pa so zadržani in nesposobni, da bi dekletu izrazili tisto, kar čutijo. Vse to velja tudi za odrasle moške – alkoholike, kateri potem, ko se začeli zdraviti, zlepa ne znajo svojim ženam (partnericam) izraziti čustva ljubezni. Potrebno bo veliko dela s samim seboj, da se bo mladi alko-

holik naučil v treznem stanju obnašati tako, da ga bo vzljubilo pošteno dekle. Naše tozadevne izkušnje so zelo zanimive: pri mladeniču – alkoholiku se pravo zdravljenje začne šele potem, ko v skupino oz. v klub pripelje svojo izvoljenko. S tem se samo potrjuje prastaro spoznanje, da lahko samo urejena ženska, ki jo ima moški rad, le-tega spodbudi, da se uredi v tolikšni meri, da jo je vreden.

S prikazom prizadevanja v smeri usposabljanja mlade alkoholičarja za pristno ljubezen smo želeli razodeti izredno zamotanost zdravljenja mladih alkoholikov, obenem pa povedati globlji cilj in smisel zdravljenja alkoholizma. Moje temeljno izkustvo so glasi: alkoholika lahko rešimo samo, če se zakonca (partnerja) spet vzljubita.

BISTVO ZDRAVLJENJA ALKOHOLIZMA

V naših klubih namreč že več let abstinirajo in so se v veliki meri rehabilitirali samo tisti nekdanji zdrav-

ljenci, ki jim je uspelo v tolikšni meri spremeniti se, da so v svojem zakonu dosegli visoko stopnjo skladnih odnosov (pristna ljubezen, medsebojno spoštovanje in navezanost, vzajemna vsakdanja pomoč itd.). In obratno: kljub vsem našim prizadevanjem pa so recidivirali in propadali, če niso že pomrli ali napravili samomor, tisti naši zdravljeni, ki se niso toliko spremenili, da bi si spet pridobili ljubezen svojega zakonca (partnerja). Če človek nikakor ne more uresničiti svoje potrebe po ljubezni, napravi samomor. Če pa v takšne okoliščine zabrede nekdanji alkoholik, ki je zaradi (poskusa) zdravljenja nekaj časa abstinitiral, bo seveda poiskal uteho v alkoholni omami. Alkoholizem nasplohi, recidivo alkoholizma pri zdravljenem alkoholiku pa še posebej imamo za posebno obliko počasnega in povsem zanesljivega samomora.

O „pravem“ samomoru pri alkoholikih bomo spregovorili kdaj drugič, sedaj pa to razmišljanje lahko zaključimo z naslednjim dejstvom: med samomorilci je v Sloveniji okoli polovica alkoholikov, kar pomeni, da celo v smeri preprečevanja samomorov ne moremo napraviti nič učinkovitega, če ne bomo poskrbeli za množično zdravljenje in rehabilitacijo alkoholikov. V mislih imamo seveda samo tisto zdravljenje, ki vrača ljubezen med partnerja in skladne odnose v družino.

KAKO TOREJ ZDRAVITI MLADE ALKOHOLIKE?

Z razmišljanjem o bistvenih vprašanjih rehabilitacije alkoholikov na-

sploh smo poskušali bralcem prikazati izredno zamotanost slehernega poskusa zdravljenja alkoholizma pri mladih. Kot smo že rekli, je alkoholik srednjih let običajno poročen. Če s svojim alkoholičnim obnašanjem ni pri ženi zatrl vseh njenih nekdanjih ljubezenskih čustev in če se je v teku zdravljenja globoko spremenil, tako da ga bo žena spet vzljubila (točneje: da se bosta spet vzljubila), ima pravzaprav enkratno možnost, da se uredi. Ne smemo namreč zanemariti prastarega spoznanja: moški je zmogel sebe spremeniti predvsem zaradi globokih ljubezenskih hotenj do ženske.

Mlad alkoholik pa praviloma še ni poročen; če je, pa se družina še ni zakoreninila in je praktično zaradi alkoholizma pred razpadom. Nima niti resnega dekleta, kar je razumljivo, če upoštevamo, da si pri nas ne moremo predstavljati, da bi razumno in urejeno dekle zmoglo iskreno ljubiti mladeniča, ki je odvisen od alkohola.

Omenili smo že, da lahko o pravem zdravljenju mlade alkoholičarja govorimo samo, če mu ustvarimo pogoje za čustveno zorenje in pridobivanje izkušenj pri navezovanju stikov z dekleti. V teh prizadevanjih pa se mladi (zdravljeni) alkoholiki počutijo približno tako, kot bi se počutil osemaestletnik v osmem razredu osnovne šole, mladenič petindvajsetih let v četrti gimnaziji, tridesetletnik na službeni vojaškega rokka itd. S temi primerjavami šele lahko globlje dojamemo ljudski rek: Vse ob svojem času.

BREZ ALKOHOLA NI MOGEL ZAPLESATI

Kako je mladega alkoholika težko usposobiti za vzpostavljane pristnih stikov z dekleti, naj ponazorimo na nekaj konkretnih primer. Pred petimi leti sem v veliki skupini (terapijska skupnost) zdravil 25-letnega alkoholičarja (kvalificiran delavec iz Gorenjske). Starši so umrli zaradi alkoholizma. Osem starejših bratov in sester se ni hotelo več brigati zanj, predvsem zato, ker so bili večina alkoholiki, v različnih fazah odvisnosti seveda. Ob strani mu je stala in prihajala na terapijske seanse svojevčasno njegova 16 let stara sestra, ki je obiskovala 2. razred gimnazije. Kljub vsem prizadevanjem nisimo dosegli, da bi se bistveno spremenil, se sprostil in postal zadovoljen in srečen. Ravno obratno: po treh mesecih bolnišničnega zdravljenja smo ga (nesproščena in tesnoba) odpustili in ga skupaj s sestro usmerili v njegov klub zdravljenih alkoholikov. Dekleta seveda ni imel. Če nekaj mesecev so ga pripeljali člani njegovega kluba. Bil je spet povsem zaprt. Ko se je streznil in prišel malo k sebi, smo analizirali vzroke za njegovo recidivo. Takole nam je razložil svoj problem: „Ob prostem času sem taval okrog sam, brez pravega cilja. Dospel sem v ljubljanski nebotičnik, ko je tam bil ples. Zagledal sem neko dekle, s katero bi rad zaplesal. Ker še nikoli v življenju nisem plesal trezen, tudi sedaj nisem zbral toliko korajže, da bi dekle zaprosil za ples. Šel sem za šank, da bi se „opogumil“. Ko sem

zvrnil nekaj kozarčkov, me je potegnilo. Pil sem do globoke pijanosti. Drugi dan sem se prebudil v zaporu, kamor so me odpeljali na strežnivo.“

ALKOHOLIKI NE PLEŠEJO TREZNI

Usoda tega mladeniča nas je spodbudila, da smo v nekdanjem Centru za zdravljenje in preprečevanje alkoholizma v Škofljici začeli raziskovati, kako je sploh s p' nimi navadami pri alkoholikih. Osebo sem anketiral na stotine zdravljenecv in ugotovil, da je samo kakšen med njimi (5%) v zadnjih letih alkoholizma zaplesal trezen.

Sklenil sem uvesti plesno terapijo. Preden jo razložim, je potrebno nekaj pojasniti o nekaterih terapijskih prizadevanjih v nekdanji Škofljici (1971 – 1973). Sobota je bila namenjena delu s svojci. Prišli so žene, otroci in drugi. V času, ko so bile matere na sestankih, smo se ukvarjali z otroki v improviziranem otroškem vrtcu. Dopoldne je bilo namenjeno predavanjem in skupinskemu delu za svoje, opoldne so zdravljenecv iz svoje obiskovalce pripravili malico. Sledila je kulturno-zabavna prireditve, v kateri so sodelovali zdravljenecv, njihove žene, predvsem pa otroci. Čas po končani prireditvi je bil namenjen plesni terapiji. Ker smo nekoč zdravili na Škofljici okoli 120 ljudi (sedaj največ 70), smo se zaradi premajhnih prostorov odločili, da vsako soboto ena od sedmih skupin zdravljenecv organizira ples, seveda skupaj s skupinskim terapevtom.

NI NUJNO

da se uredništvo Dolenjskega lista strinja z vsemi sestavki, ki so objavljeni na tej strani. — Krišpevkom, ki jih pošiljate za objavo v našem tedniku, pripisite svoj celi naslov, sicer ne pridejo v poštev za tisk. Na posebne želje pisca lahko ostane njegovo pravo ime za javnost tajno (podpisali ga bomo s kraticami ali kako drugače), vsekakor pa je pred sodiščem za resničnost napisanega odgovoren predvsem sam.

UREDNIŠTVO DL

Le zakaj tako?

Kultura zaostaja za standardom

Blaginja nam je hitro narasla in temu primerno smo si uredili tudi objekte in okolje. Žal pa nam hkrati ni porasla tako hitro zavest, lepo vedenje oziroma kultura. Mnogi se žal še vedno niso otresli miselnosti, da je dober standard le, če dobro ješ in imaš avtomobil.

Zidamo sodobna stanovanja, ki so ponekod že po enem letu ali prej skoraj uničena. Urečamo sodobne trgovine, gostišča, dijaške domove in družbene prostore, a jih potem ne varujemo dovolj.

Veliko tega imamo tudi na podeželju, in sicer sodobne telovadnice, šole, gostinske obrate, dvorane, klubske prostore itd. Vsi ti objekti pa zahtevajo tudi primerno obnašanje tistih, ki jih obiskujejo. Žal je pri nekaterih ljudeh, posebno mladih, vzgoja še pomanjkljiva. Tako je v Kočevju, v Ribnici pa tudi drugje. V dvoranah kadilci razmetujejo cigaretno ogorke po parketih, tapisonu in preprogah. V kinodvoranah trgajo stole, lepijo žvečilne gumije na stole. Zelo težko je podjetjem vzdrževati red v takih dvoranah. Komaj sezidani objekti imajo že znake naše „kulture“. Obnašanje nekaterih skupin in tudi posameznikov do ostalih soobčanov je marsikaj nevedno olikanega človeka.

A. ARKO

Vsi naj delajo

Kapelski gasilci so na redni letni skupščini 25. januarja pregledali svoje delo v preteklem letu in sprejeli program dela za naprej.

15. avgusta letos bodo proslavili 50-letnico obstoja društva, zato bodo do takrat skušali urediti dom in obnoviti pročelje. To bo velika pridobitev za cel kraj, ne samo za društvo. Sklenili so, da bo vsak član prispeval po 100 din in pomagal s prostovoljnimi delom, na pomoč pa naj bi priskočila tudi ostala društva, saj je v domu dvorana, ki jo domala vsi uporabljajo za množične prireditve. Ureditev doma bo stala nad 35.000 din.

Občnega zbora kapelskih gasilcev, katerih društvo je eno najštevilnejših na območju Velikega Obrežja, saj šteje z žensko in pionirsko desetino kar 106 članov, so se udeležili tudi predstavniki krajevne skupnosti in skoraj vse organizacije. Zaželeno pa je, da bi se dela prijeli vsi, ki so do sedaj stali ob strani.

D. V.

PRVO POLLETJE: ZADOVOLJIVO

Pod prvo šolsko polletje smo že potegnili črto in izračun je pokazal, da so učenci od 2. do 4. razreda izdelali 96,6 odst., učenci višjih razredov 81 odst., medtem ko po novem načinu ocenjevanja prvošolčki niso bili ocenjeni z ocenami. Kaže, da se bo treba še bolj učiti, to velja posebno za učenice osmih razredov, ki se bodo morali kaj kmalu odločiti za poklic ali nadaljnje šolanje. Mnoge že zdaj skrbi, kako bo z vpisom v srednje in poklicne šole, saj lanske izkušnje kažejo, da se lahko tudi odličnjaki znajdejo v zadregi. Tokrat nam je všeč novi način ocenjevanja pri glasbeni, telesni in likovni vzgoji, pri tehnični pouku in gospodinjstvu, saj ocene manj uspešno, uspešno, zelo uspešno dovolj povedo o znanju. Ocene iz vedenja (manj primerno, primerno, vzorno) pa smo razredniki pretehtali za vsakega učenca posebej.

MARJETKA DERLINK
literarno-novinarski
krožek OS Grm, Novo mesto

CETEZE: PRIMERNO ZA DREVESNICO

Analize zemlje za predvideno gozdarsko drevesnico na Cetezah so bile ugodne. Sedaj se v okviru republiške skupnosti za gozdarstvo pripravljajo načrti. V tej drevesnici naj bi predvsem gojili macesne in doglazije.

Zima in sneg povzročata v mestu samo skrbi, pločnike je treba očistiti, ceste posipati s soljo, skratka: sneg je ena sama nadlega. Drugače je, če zavijemo v naravo. Že nekaj centimetrov bele odeje je smrekov nasad nad Vahto spremenilo v pravilčno pokrajino. Nam in malčkom (nekateri so se letos prvič seznanili s čudovitimi snežnimi kristali) v osvežitev in veselje. (Foto: Tone Gošnik)

POSLEJ TUDI REKREATIVNO SMUČANJE

Ker nam je letošnja zima natresla kar dovolj snega, pripravljajo člani novomeškega smučarskega kluba Gozdar rekreativno smučanje za starejše in ostale občane. Ker se organizatorji rekreativnega smučanja zavedajo, da marsikateri občan, ki bi rad smučal, nima opreme, bodo v dogovoru z Elanom poskrbeli za smuči po ugodnejših cenah. Vsi, ki bi se radi udeležili turnega smučanja, tekov in trim smučanja, naj se oglasio pri novomeškem Gozdnem gospodarstvu, kjer bodo dobili vse potrebne informacije.

POGORELCI: HVALEŽNI ZA POMOČ

Pri hiši Alojza Vinterja iz Povdrha so hvaležni vsem, ki so jim pomagali obnoviti hlev. Lani jim ga je upepelila strela. Hlev so decembra delno postavili, tako da je živina na toplem. Za pomoč se zahvaljujejo sosedom, občinski skupščini Sevnica in Krško, krajevni skupnosti Zabukovje, vaščanom Visočega pri Planini ter sevniskim kolektivom.

TTKS RIBNICA ZANIKUJE

Tajnik TTKS Ribnica France Levstik nam je sporočil, da je vest o košarkarjih iz Dolenje vasi, objavljena na 24. strani 5. številke Dolenjskega lista, netočna in zavaja javnost. „Ni namreč točno“, je dejal, „da bi košarkaški klub Dolenja vas kdaj prosil TTKS za finančno pomoč, razen tega pa dolenjevaški košarkarji niti niso registrirani kot sekcija pri TVD Partizan Dolenja vas.“

Delati za koristi kraja

Upokojenci iz Drage že imajo samostojno društvo

Od Kočevja je Draga oddaljena 50 kilometrov, zato sto deset dragarskih upokojencev ni moglo aktivneje sodelovati v kočevskem društvu upokojencev. Lani je padel predlog, da bi upokojenci iz Drage imeli lastno društvo, in tako je bil 4. januarja ustanovljen zbor.

Dragarski upokojenci se zavedajo, da namen njihovega društva ni le zbirati članarino, ampak pomagati, da bi upokojenci sodelovali pri ZB, Socialistični zvezi in sploh v krajevni skupnosti, ki še ni prav zaživela. Med člani društva je največ borcev in aktivistov, zato ne bi smeli le glasovati o raznih predlogih ali sklepih, ampak se o stvareh, ki zadevajo koristi kraja, temeljito pogovoriti in tudi kaj storiti.

Že na začetku bodo dragarski upokojenci ugotovili, kdo med njimi je upravičen do 50-odst. popusta pri letovanju. Pri vsem delu se bodo držali društvenih pravil, ki so jih sprejeli na ustanovnem zboru. Med prvimi akcijami bo treba doseči navezavo stikov z drugimi organizacijami, nabaviti društveni prapor, odprto pa je zlasti vprašanje prostorov. Ker družbenopolitične organizacije v Dragi nimajo lastnih prostorov, bi morebiti kazalo iti v gradnjo. Tako bi prišli do prostorov tudi upokojenci. Bodo TOZD pripravljene pomagati pri sofinanciranju?

Pred desetletji so se v tej le, zdaj obnovljeni partizanski bolnišnici na Bohorju zdravili ranjeni borci 14. divizije.

Bohorska bolnišnica in zob časa

15 borcev 14. divizije in ameriški pilot so se zdravili v bolnišnici na Bohorju, ki znova kliče k obnovitvi — Zakaj so neznane bohorske globeli in temni gozdovi — zavetje borcev?

Leta 1943 so kozjanski borci v skrivni zaseki v Travnem lazju na Bohorju postavili bunker, ki so ga pozneje spremenili v partizansko bolnišnico. Po hudih bojih, ki so jih borci 14. divizije med pohodom na Štajersko bili v začetku februarja 1944, je bohorska bolnišnica 11. februarja sprejela petnajst hudo ranjenih in obolelih partizanov. V visokem snegu so borci kozjanske čete mimo nemških zased varno prenesli ne-močne tovariše po kamniti, hudourniški grapi visoko gor na zahodni vrh Bohorja.

Ni lahko opisati trpljenje teh ranjencev v bohorski bolnišnici. Znašli so se v neznanem kraju, snega je bilo do pasu in mrzlo nad dvajset stopinj pod ničlo. Ni bilo hrane in zdravil, zato pa toliko več bolečin. Nad tridimi ležišči so visele sveče — iz le-

du! Vodja in bolničar je postal Janez Šiško-Ivan. V njegovi torbici za prvo pomoč je bilo bore malo zdravil, pa je vseeno noč in dan bdel nad ranjenci. Kot oče za otroke je za vse skupaj skrbel Milan Alič-Matevžek. Prinašal je hrano, pral krvave obveze in imel na skrbi še veliko drugega.

Aprila 1944 je bila bolnišnica izdana. Napadlo jo je več kot dvesto nemških policistov. Toda v njej ni bilo nobenega ranjenca, kajti pravčasno se je izvedelo za izdajo in so hitro vse premestili. Zato so Nemci popolnoma uničili le prazno bolnišnico, partizanska zaseda pa jih je zatem pognala v divji beg.

Med petnajstimi ranjenci sta le dva umrla, ostali pa so v bohorski bolnišnici popolnoma ali deloma okrevali. V njej se je zdravil tudi težko ranjeni ameriški pilot, ki je bil vanjo prinesen 20. marca 1944.

Pobudo za obnovo bolnišnice je dal ranjeni borec 14. divizije Matija Ožanič iz Pirč pri Kočevju. 15. maja 1966 je šel iskat kraj, kjer je bila bolnišnica, in ga tudi našel. Na drevo je vrezal besedilo z željo po obnovitvi bolnišnice in svoje ime. Kak teden kasneje sem šel mimo z mladinci iz Brestanice in odločitev za obnovo ni bila težka. Tako je bila obnovljena bohorska bolnišnica slavnostno odprta že 4. julija naslednje leto. Pri obnovitvi so pomagali brestniški in senovski aktivisti, pa tudi mladinci in enovnošolci. Od planinske kočje na Bohorju do

bolnišnice je le pol ure hoda mimo Petrove skale, od koder se vidi grapa, po kateri so nosili ranjence. Pot mimo bolnišnice je bila speljana šele leta 1968 in je zelo zanimiva. Žal pa bolnišnico že načenja uničevalni zob časa, zato jo bo treba na novo prekriti in zavarovati. Lani so vojaki iz enote Miletja Lončarja pod vodstvom Draga Oriča in Radeta Radakoviča skupaj z udeleženci mladinske delovne brigade na Kozjanskem okrog bolnišnice oklestili grmovje, naredili do nje stopnice, uredili stezo in popravili mizo pred njo. Ob poti, ki vodi k bolnišnici, so pripravili prostore za postavitev klopi, na mestu, kjer sta imela grob umrli borca Alojz Grča in Franc Košir, pa so položili venček iz bohorskih rož in smrečja.

O Bohorju, katerega temni gozdovi in skrivne globeli so dajali med zadnjo vojno zavetje mnogim borcem, dandanes mnogi, zlasti pa mladi, premalo vedo.

MIHAEL ŽMAVC
Brestanica

Običaj in nujnost

V Beli krajini je osem novih lovskih trobačev

Lovci skupaj. Lov se začne. Gonjači naprej. Lov je prekinjen. Divjad je padla ali je najdena. Gonjači, stojte! Lov je končan. Pozdrav lovini ali lovenje je končano, rog poje prek planin: poštenim lovcom hvalo, lovini na spomin!

Zgornjih osem signalov je nastalo iz lovskih pesmi, ki so jih na brakadah s posebnimi lovskimi rogovi trobili vodje brakirjev. Ni šlo le za običaj, ampak tudi za lažje vodenje in red na skupnih lovih. In ker to počasi tone v pozabo, je dala belokranjska lovška zveza za začetku lanskega leta pobudo, da bi pripravili tečaj za lovske trobače. Odzvalo se je osem lovskih družin, ki so izbrale vsaka po enega člana, da bi se izučil za trobača.

Tečaj je pripravil in vodil Brane Podgornik, tajnik LD Semič. Po petindvajsetih vajah so jeseni tečajniki že znali po notah trobiti omenjene signale, posamezno in v zboru. Kaj so se naučili, pa so pokazali meseca decembra na brakadi, ki je bila v Gradcu. Nad sto lovcev je bilo navdušenih nad njihovim izvajanjem z lovskimi rogovi.

FRANC KLEVIŠAR

Lajšajmo življenjsko jesen

Člani RK iz Šentjanža ne bomo pozabili prizadevnega Antona Krnca — Ogroženim pomagamo, kakor vemo in znamo

23. januarja smo na Velikem Cirkmiku spremili k večnemu počitku Antona Krnca, ki je nad 20 let prizadevno deloval v odboru RK v Šentjanžu. Bil je organizator krvodajalcev, kar je bil tudi sam. Nobeno delo mu ni bilo pretežko, bil je požrtvovalen, zato nam bo ostal za vselej svetel zgled.

Naj ob tej priliki povem, da je krajevna organizacija RK Šentjanž delavna. Bdi nad vsemi v krajevni skupnosti, ki so socialno ogroženi in potrebni pomoči. Lani smo imeli 303 redne in 17 podpornih članov. Skupaj s podmladkom RK na šoli, ki se pridno udeležuje naših akcij,

smo lani dvema družinama oz. posameznikom uredili stanovanje, vrednost opravljenih del pa je znašala v denarju nad 4.000 din. Prispevala sta tudi občinska skupščina in občinski odbor RK, ostalo pa je delo naše organizacije, saj so člani opravili tudi 70 ur prostovoljnega dela.

Ob 8. marcu se naša organizacija spomni starejših občanov, zlasti mater, in jim s skromnim darilom zaželi lepo jesen življenja. Po potrebi obiskujemo bolnike, obdarujemo družine z oblačili in sodelujemo pri krvodajalskih akcijah. Na zadnji seji smo sprejeli tudi sklep, da bo organizacija kupila lasten prapor, zato pričakujemo pomoči od občanov, organizacij in društev.

IGNAC STRNAD

Na poti do knjig

Letos praznujemo stoletnico rojstva Ivana Cankarja in ob misli na ta jubilej se mi je porodila misel, da v okviru Socialistične zveze, gasilskega društva, mladinske organizacije in ob sodelovanju vseh občanov iz Breg organiziram zbiralno akcijo za vaško knjižnico, v katero naj bi prišle knjige, ki zaprašene ležijo na podstrešjih.

Knjiga je najcenejša šola in najlepša pot do človeka. Naš kmet, delavec, otrok potrebuje bogastvo lastnega naroda, ki je v knjigi dostopno vsakomur. V šoli otrokom pogosto ne vcepijo dovolj prave ljubezni do knjige. Sam pa želim, da bi naši ljudje čitali slovensko knjižno besedo tako, kot jo je Cankar. Zato želim, da bi v tem letu kar največ ljudi našlo pot do knjige, do sočloveka, sreče.

Moji krajani bodo to zmogli, če bodo imeli na voljo prost dostop do knjig, brez dinarja v roki, ki ljudem jemlje voljo do branja. To pa bi jim omogočila njihova, vaška knjižnica. Če nam bo uspelo zbrati toliko knjig, da jih bo kaj videti na knjižnih policah, potem bo v Bregah to lepa oddolžitev Cankarjevemu spomnu.

IVAN ŠKOF LJANEC

Nič o sevniskih odlokih

Edino in zanesljivo sredstvo javnega obveščanja je zame Dolenjski list. Toda ker sem kot občan dolžan spoštovati zakone, me prizadeva to, da v listovi skupščinski prilogi ne najdem objav odlokov in podobnih določil, ki bi zadevali sevniško občino.

Po zakonih se moram ravnan, četudi jih ne poznam. Pa bi jih rad, toda ne mislim naročiti Uradnega lista SR Slovenije, v katerem objavlja odloke sevniške občinske skupščine. Sprašujem, ali se v sevniški občini ne zavedajo, da je Dolenjski list glasilo SZDL za dolenjske in posavske občine? Zakaj ne sodelujejo v skupščinski prilogi? Zakaj smo občani in bralci lista iz sevniške občine prikrajšani za hitro in jasno obveščenost o zakonskih spremembah, dopolnilih, določilih ipd. V listu izvem vse, kar se v tem oziru dogaja v sosednjih občinah, v lastnih pa ne.

Odgovorni upravni organi sevniške občine bi morali najti skupen jezik z Dolenjskim listom in zagotoviti, da bi bili občani s tega konca obveščeni o zakonih, ki se jih morajo držati. Da bi se ne zgodilo še drugim tako, kot se je meni, ki sem imel zaradi tega, ker v Dolenjskem listu nisem imel možnosti prebrati napovedi za odmero davčne osnove od vrednosti stanovanjskih prostorov, precej neprijetno...

KAREL ZORKO
Zavratec 32
Studeneč

ZANESLO GA JE NA LEVO

30. januarja dopoldne se je Franc Pirnat iz Polja peljal z osebnim avtomobilom iz Brežic proti Ljubljani. Cesta je bila zasnežena, zato je pri Ponikvah začelo njegov avto zanašati. Zapeljal je na levo polovico ceste in trčil v osebni avtomobil, ki ga je naproti pripeljal Ivan Dragan iz Šentjurja. Oba voznika in tri sopotnike, ki so se pri nesreči poškodovali, so prepeljali v novomeško bolnišnico, gmotne škode pa je za 30.000 din.

Kmečka zbirka 76

Pet strokovnih knjig ČZP
Kmečki glas — le 100 din

Knjižnica za pospeševanje kmetijstva je spet bogatejša za pet knjig. ČZP Kmečki glas je založilo in izdalo za letošnja naslednja dela: „Kmetijski priručnik“, ki so ga sestavili predvsem sodelavci Gozdarskega šolskega centra iz Postojne; „Kmetijski stroji“ izpod peresa tudi našim kmetom znanega inž. Raoula Jenčiča; „Vse o koruzi“, ki jo je sestavilo več kmetijskih strokovnjakov; „Zdrava reja prašičev“, ki so jo napisali sodelavci Veterinarskega zavoda in biotehniške fakultete, ter knjižico „Gostje na kmetiji“.

Letošnja zbirka je z nekaj manj kot 700 skupnimi stranmi malo skromnejša — po obsegu, pa tudi vsebini — od nekaterih zbirk v preteklosti, prinaša pa kljub temu veliko koristnega in uporabnega znanja, prilagojenega za uporabo na naših kmetijah. Zlasti vredni sta knjigi, ki sta delo skupine strokovnjakov: Zdrava reja prašičev in Vse o koruzi.

Upošteva je majhno, vsem dostopno ceno (pet brošuranih knjig stane le 100 dinarjev), zbirko priporočamo vsem, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. Naročite jo lahko na naslov: ČZP Kmečki glas, Ljubljana, Miklošičeva 4.

ZIVOTARJENJE

Kmetijska zemljiška skupnost v brežiški občini nima dovolj denarja za uresničevanje načrtov, ki si jih je zastavila. Mnoge bolj razvite občine imajo to prednost, da lahko zemljiškim skupnostim odstopijo več sredstev kot nerazvite, v kateri bi kazalo kmetijstvo občutneje podpreti.

16 bikcev — 16 veselj

Marija in Rudi Habe iz Tribuč pri Črnomlju sta te dni ponovno položila „na tehniko“ denar, ki sta ga dobila za rejo šestnajstih bikcev, in veselje ob delu z njimi. In še enkrat se zmagalo — veselje do reje. Dandanes se namreč reja po vseh sestevanjih, računih in premišljanjih ne splača. Toda kljub temu sta se Habetova odločila, da bosta v kratkem hlev napolnila z drugimi bikci.

O svojem delu, kooperaciji s črnomaljsko kmetijsko zadruzo sta povedala tako: „Pogodbo je podpisala žena in kmalu so nama pripeljali 16 telet. Zadruga nam je redno dostavljala vsa krmila in kot tudi drugim rejcem priznava za vsak kilogram prirasta 4 kilograme koncentrata. Za večjo porabo krme nas bremenijo, in sicer po dnevnih cenah. Če pa porabimo manj hrane, kot znaša določeno (4 kilograme za kilogram prirasta), je dohodek najin. V hlev pripeljejo navadno tri mesečne bikce, težke okoli 100 do 120 kg, vzamejo pa jih po približno dobrih treh mesecih ali ko so težki nekaj več kot 200 kg. Delo z bikci je dokaj zahtevno, saj so kot otroci. Potrebujejo skrbno, predvsem pa pridne roke ob vsakem času.“

Habetova trdita, da sta se „rodila pod kravo“, kajti na neugnane bikce sta močno navezana, in razen njiju ter nekega Viničana

Kmetje v šolskih klopih

KZ Ribnica pripravlja več tečajev in predavanj

Kmetijska zadruga Ribnica bo tudi v tej sezoni organizirala izobraževanje za kmete. Začelo se bo predvidoma že v začetku februarja in trajalo do aprila.

Predavanja o gnojenju in uporabi mineralnih gnojil ter o izkoriščanju travnatga sveta (pašno-košni sistem) bodo za območje Loškega potoka, kjer doslej teh predavanj še ni bilo.

Več predavanj bo posvečenih kmetijskim strojem in orodju ter njihovem vzdrževanju in uporabi. Razen tega bodo krajši traktorski tečaji. Za predavanja so se odločili, ker je vedno več kmetijskih strojev in ker narašča število nesreč s traktorji. Za tečaje se lahko prijavijo nad 15 let stari. Če bo veliko prijav, bodo predavanja in tečaji po območjih. Če pa bo med prijavljenci dovolj žena, bodo zanje organizirali poseben traktorski tečaj.

Poseben predavanje bo posvečeno silosom, siliranju in krmiljenju s silažo. Trenutno se v občini zani-ma za gradnjo silosov nad 20 kmetov.

Orehi in kostanj gredo dobro v denar

Pridelovanje orehov in kostanjev igra pomembno vlogo v italijanskem kmetijstvu, zlasti v hribovitih predelih. Toda zadnje čase se pojavljajo težave, kar je razvidno iz podatkov o poslednjih letinah. Leta 1971 so v Italiji naklatili 847 tisoč stotov ore-hov, leto pozneje 722 tisoč, lani pa samo še 643 tisoč. Krčenje pridelka pripisujejo dragi delovni sili in naraščajoči sečnji dobičkonosnega ore-hovega lesa. Povpraševanje po ore-hih je veliko, ponudba pa mu ni kos, zato so cene visoke. Sestega no-vembra na primer je v Neaplju kilo-gram orehov sorte „sorrento“ v pro-daji na debelo veljal 725 lir, istega dne pa so orehe prodajali na drobno v Rimu po 1200 lir. Nazadovol je tudi izvoz orehov.

Tudi gojenje kostanjev je v zasto-ju. Pred 20 leti so v vsej Italiji nabra-li še 3 milijone stotov, lani pa le še 713 tisoč stotov kostanja. V Trstu se povprečna cena kostanja v pro-daji na drobno suče okoli 570 do 590 lir za kilogram.

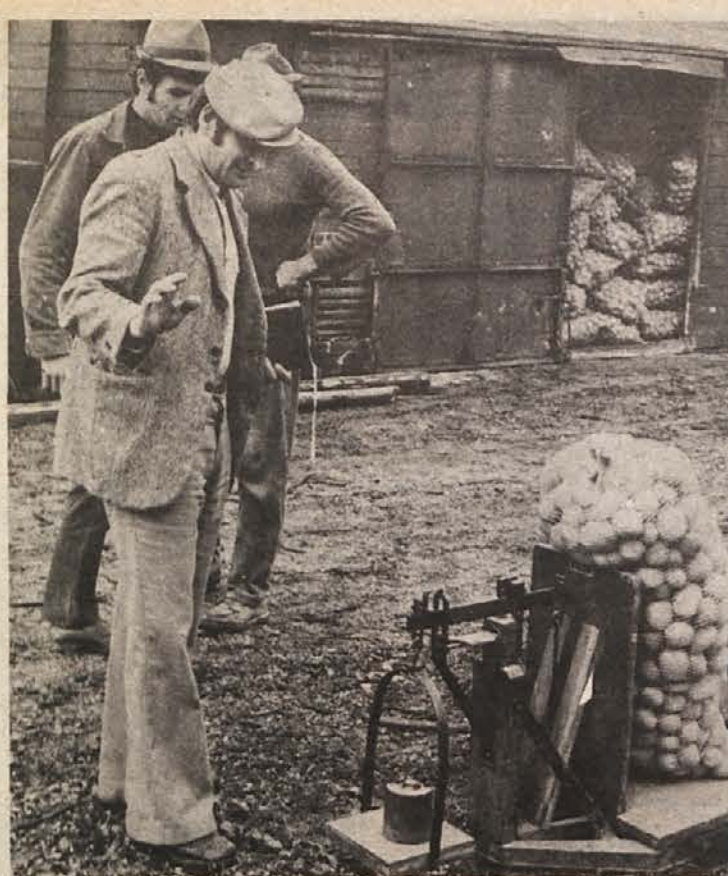
(Po tržaškem listu „Gospodarstvo“)

Kmečkim ženam in dekletom pa so namenjena predavanja o proiz-vodnji mleka, postopku pri molži in hladilni tehniki ter konzerviranju hrane s pomočjo zmrzovalnih skrinj, ki jih je na podeželju vedno več.

INDIJA KOROMANDIJA

Niso še daleč časi, ko je Do-lenjska zakladala s krompirjem pol Dalmacije, pa ji je še ostajal. Krompirjeva kriza je vse posta-vila na glavo. Dalmatinski trgov-ci morajo zdaj za tem iskanim blagom celo čez državne meje, tja v daljino Indijo, ki jo pozna-mo po stalno trajajočih lako-tah. Podjetje „Dalma“ iz Splita je v Indiji že kupilo 1.200 ton krompirja. Poročajo tudi, da pri nas že prodajajo uvožen grški krompir — in sicer po 6 dinarski intervencijski ceni. Indijski krompir bo predvidoma cenejši.

Pa smo doslej mislili, da je Župančičeva „Indija Koromandija“ namenjena samo otro-kom...

Iskana dragocenost: krompir. Posnetek je iz trebanjske obči-ne, kjer so lani odkupili 6,6 milijona kilogramov krompirja, kar je več kot leto poprej.

Četrtrič teden dolenjskega cvička

Tudi letos bo imela prireditve dva dela — ocenjevanje 14. februarja in degustacijo, ki bo od 18. do 21. marca v hotelu Kandija v Novem mestu — Zanimiva povorka skozi mesto

Že nekaj tednov se dolenjski vinogradniki pripravljajo na tra-dicionalno prireditev „Teden dolenjskega cvička“, ki bo letos že četrtrič zapored. Uspeh dosedanjih prireditev se kaže predvsem v tem, da so spodbudili dolenjske vinogradnike v prizadevanjih za čimvečji pridelek dobre dolenjske kapljice.

Namen prireditve je tudi, da kupce spozna s prvim, originalnim dolenjskim cvičkom. Dosedanje pri-reditve so vključevale tudi strokov-na predavanja in posvetovanja vi-nogradnikov ter pripomogle k temu, da so na Dolenjskem pričeli v večjem obsegu obnavljati vinograde in jih zasajati s sortami vinske trte, iz katerih se prideluje dober cviček. Razširilo se je tudi pridelovalno območje. Razen kostanjeviškega predela, ki obsega Bočje, Gadovo peč in Zavode, se v pridelovanju cvička zelo uveljavljajo tudi ob-močje Trške gore, Drenovca, Goleka in Rake, v sevniškem koncu pa Malkovec, Tržišče in Topolovec. Znani so tudi pridelovalni predeli pod Gorjanci, kot so Tolsti vrh, Hrušica, Tičnica, Vrhpolje in Kira, v trebanjskem okolišju pa Gradišče, Zadruga, Priča, Hom, Debenc in še nekateri.

Glavni pobudnik za te vse bolj priljubljene prireditve je Društvo vinogradnikov v Novem mestu, ki je znalo pritegniti k sodelovanju večino pridelovalcev cvička pa tudi organizacija družbenega sektorja,

Rastoč pomen usmerjenih kmetij

Usmerjene kmetije so po-stale pomemben dejavnik v razvoju celotnega slovenske-ga kmetijstva. Te kmetije da-jejo četrtrino tržnih presež-kov, čeprav ne predstavljajo niti desetine vseh slovenskih kmetij. Kakor so pomembne za tržno proizvodnjo, tako veliko pomenijo tudi v raz-voju našega zadrugištva. Njihovega pomena se zave-damo, zato moramo pospeši-ti njihov razvoj. Razvoj pre-usmerjenih kmetij še vedno sloni na nakupno-prodajnih in kreditnih odnosih. Zago-toviti moramo večjo dohod-kovno soodvisnost teh kmet-ij s temeljnimi zadrugišnimi organizacijami in prideloval-no industrijo. Poleg tega bi morali doseči večje medse-bojno povezovanje teh kmet-ij, prav tako pa medsebojno združevanje proizvodnih zmogljivosti, da bi dosegli večje gospodarske in dohod-kovne učinke.

ANDREJ MARINC
predsednik IS Slovenije

Sejmišča

NOVO MESTO: Zaradi slabega vremena je bil ponedeljek sej-ma klavrn. Prodaja je bilo le 229 prašičev, od tega 17 starih nad tri mesece. Kupcev je bilo še manj kot prodajalcev, saj je lastnika menjalo le 78 prašičev; mlajše so prodajali po 470 do 660 din, nad tri mesece stare pa po 670 do 820 dinarjev. Rejci so prignali tudi 44 glav goveje živine, prodali pa 32. Voli so bili po 12 do 13, krave pa od 8 do 9 dinar-jev kilogram žive teže. Mlade živine ni bilo v prodaji. V plemenske na-mene je bilo prodanih 8 glav govedi.

BREŽICE: Tudi brežiški sej-ma je bil v soboto slabše obiskan. V prodaji je bilo 397 do treh mesecev starih puskov in 31 starejših. Prvih so prodali 223 — po 30 din kilo-gram žive teže, drugih pa 23 po 20 din kilogram žive teže.

Solidarnost pri mleku

Pol izgube plačajo rejci, pol pa kupci

Izvršni svet občine Kočevje se je strinjal s predlogom, da bo 12 občin ljubljanskega območja pokrilo polo-vico izgub, ki so jo imeli lani pride-lovalci mleka, medtem ko morajo drugo polovico pokriti znotraj obči-ne, kjer je posamezna delovna orga-nizacija, ki ima izgubo. Merilo za kritje izgube je število porabljenih li-trov mleka. Občina Kočevje je tako dolžna prispevati za pokritje izgube 235.000 din, in sicer za 963.000 li-trov v občini porabljenega mleka.

Govedoreja ZKGP Kočevje je imela po izračunu, na osnovi katere-ga je izdelan ta razdelilnik, lani 6 milijonov din izgube pri mleku. To pomeni, da bi morali 3 milijone iz-gube pokriti znotraj ZKGP in obči-ne, preostale 3 milijone pa bi pokrili z združenimi sredstvi občin. Na ob-močju, za katero je predlagano tako solidarnostno pokrivanje polovice izgube, so imele vse delovne organi-

zacije s prodajo mleka skupno 14.700.000 din izgube.

Kočevski izvršni svet je izrazil za-dovoljstvo, da pri pokrivanju izgube mleka sodelujejo vsi potrošniki. Kljub temu pa so le poudarili, da še vedno ni pravično, da morajo koč-evski občani pokriti najprej polovi-co izgube z mlekom pri ZKGP, nato pa še polovico izgube glede na po-trošeno mleko.

J. P.

Jalova tolažba

V tolažbo — če nam ta sploh kaj pomeni: krompirja po lanski slabi letini ne manjka samo pri nas, temveč tudi v deželah, kjer skorajda ne pomnijo tovrstnih težav. Za „vinsko vojno“, ki se je ob koncu lanskega leta vnela med Francijo in Italijo, največji-ma pridelovalkama vina na sve-tu, in ki je zamajala navidezno trdni „zahodnoevropski skupni trg“, se je vnela še „krompirjeva vojna“.

Poročajo, da v državah Evrops-ke gospodarske skupnosti ta čas primanjkuje najmanj 5 milijonov ton krompirja, ki bi ga bilo treba uvoziti od drugod. Toda od kod, če je bila tudi drugod slaba leti-na. Niti ukinitve 18-odstotne car-ine ne more več odpraviti težav v preskrbi: krompirja ni in cene so že vrtooglavo poskočile. V Bel-giji in Veliki Britaniji so dosegli celo 9 dinarjev (v našem denar-ju) za en kilogram. Kot poroča „Ekonomski politika“, sta fran-coska, za njo pa še belgijska vla-da že sprejeli odločitev o prepo-vedi izvoza krompirja, kar seve-da ni v skladu s toliko opevanimi pravili svobodnega trga.

Ob takem razpletu dogodkov se ponuja sklep, da je lahko tudi krompir zelo iskan pridelek in da je mogoče kljub njegovi so-razmerno veliki teži in zato veli-kim prevoznim stroškom trgo-vati na večje razdalje. Poljaki so v tem vsesplošnem pomanjkanju krompirja že precej zaslužili na njegov račun, zakaj ne bi tudi mi?

Žal v tem času nismo imeli ni-ti zase dovolj krompirja, saj oce-njujemo statistiki, da je bila letina za 24 odstotkov slabša kot v letu 1974 in je znašala komaj 45.000 vagonov. Tako skromnega pridelka nismo v Sloveniji imeli vseh zadnjih 25 let, če izvzame-mo leto 1972. Tudi zasadili smo krompirja najmanj v vseh po-vojnih letih in vprašanje je, če je v luči opisanih dogodkov upravi-čeno predvidevanje o tako naglem zmanjšanju površin v pri-hodnjih letih. Končno je pride-lovanje krompirja tisto, kar zna-mo, oziroma bi lahko mnogo bo-lje znali.

M. LEGAN

VEČ ŽIVINE REDIJO

Letošnji popis živine v Poljanski dolini v kočevski občini kaže, da je na tem območju zdaj več živine, kot je bilo ob lanskem popisu. Pone-kod imajo pri hiši tudi po 100 glav govedi, na preusmerjenih kmetijah pa seveda še več. Zaradi načrtovane-ja ukinitve kmetijskih obratov ZKGP pa se kmetije boje, da ne bi bila ukinita še služba za odkup in pobiranje mleka.

ARTIHEL: SVEZA CEBULA
HVALITETA: II
DODAVITELJ: FERLITO TRIESTE ITALIA
UVOZNIK: EMONA LYUBLYANA
LETINA: 1975 TEZA: 25 KGB/N
POREKLO: ITALY

V posmeh deželi lukarski. (Komentar je odveč.)

Kmetijski nasveti

Najnovejše o rastlinskih boleznih in škodljivcih

Sovražniki številka ena I.

Če je kje res, da v enem desetletju najmanj pol strokovnega znanja zastari, je to gotovo na področju varstva rastlin. Zaradi stalnega napredka in izpopolnjevanja postopkov in pripravkov je lahko današnja novost jutri že zastarela, zato je treba znanje stalno izpopolnjevati. Modrost uspeha je v učenju.

Da bi pristavili vsaj kamenček v mozaiku tega prizadevanja, bomo v nekaj nadaljevanjih povzeli nekatere najnovejše izkušnje človekovega nenehnega boja z boleznimi in škodljivci, ki streže-jo gojenim kulturnim rastlinam po življenju.

Osnova bo predavanje, ki ga je imela januarja za člane dolenj-skega društva kmetijskih inženirjev in tehnikov sodelavca Hme-ljarskega inštituta v Žalcu inž. Mileva Kač. Novosti bodo prika-zane po posameznih naših najvažnejših kmetijskih rastlinah: ko-ruzi, krompirju, žitih, vinogradu. Najprej bo na vrsti koruza.

KORUZA. Koruzni sovražniki številka ena so plevelne rastli-ne in prorena večša. Povejmo takoj: zoper prosono večšo, ki postaja iz leta v leto hujši škodljivec, sodobno kombajniranje pa ji pomaga pri razmnoževanju, ni učinkovitega kemičnega sred-stva. Posipanje z zrnatim posipalom (basudin) je predrago in ne povsem učinkovito. Več je vreden preventivni ukrep, ki se glasi: po marcu ne sme biti koruzovine nikjer več; naj bo zrezana ali pa zaorana.

Donosnega pridelovanja koruze si danes ni več mogoče zami-šljati brez uporabe herbicidov, toda pri tem delajo poljedelci premnogo napak, ki se kmalu maščujejo, včasih prav neusmilje-no. Pri nobenem drugem postopku oz. pri nobenem drugem kemičnem pripravku ni treba tako natančno upoštevati navodi-la kot pri herbicidih, prav nikjer nista znanje in izkušnja tako odločilna. Poglavitna dva herbicida zoper plevel v koruzi: sima-zin in gesaprim uporabljamo v Sloveniji že 15 let, pa še delamo napake. (Nadaljevanje prihodnjic.)

Inž. M. L.

Rudi Habe: „Dela z bikci je veliko, vendar sem na živali kot kmečki sin močno nave-zan. Zato mi ni žal časa, ki ga prebijem v hlevu. Vesel sem, ker z zadrugo zaenkrat dobro sodelujemo...“

Marija Habe: „Z bikci se ukvarjava več kot 90 dni in v tem času se vsak zreži za okoli 100 do 120 kg. Naj-bolj sva vesela, če v času reje „v hiši“ ne potrebujeva živi-nozdravnik...“

Ovinkasta in trnova pot v samoupravno družbo

IZ INTERVJUJA PREDSEDNIKA TITA ZAGREBSKEMU „V JESNIKU“, KI IMA IZREDEN ODMEV MED NAŠIMI LJUDMI IN V TUJINI – ČVRSTO ZAUPANJE V PRIHODNOST JUGOSLAVIJE, OBSODBA NEGATIVNIH POJAVOV

Urednica zagrebskega Vjesnika Dara Janeković je pripravila obširen intervju s predsednikom Titom; kot je sama zapisala, je bil to dolg, sproščen in spontan pogovor, ki se je začel konec decembra lanskega leta na Vangi, otočku Brionskega arhipelaga, nadaljeval ob novem letu v Zagrebu in končal konec prejšnjega tedna v Beogradu.

Predsednik Tito je v uvodu ugotovil, da se je položaj v naši državi in ZKJ v primerjavi s tistim pred pismom in X. kongresom ZKJ močno popravil: takrat smo se znašli v položaju, ki je grozil, da bo razvrednotil pridobitve naše revolucije. S pismom in vztrajnim delom so se do X. kongresa konsolidirale vrste ZK, na kongresu pa se je izpričala njena popolna enotnost. Ni mogoče reči, da bi lahko storili več, drži pa tudi, da nismo storili dovolj, je poudaril tovarš Tito:

„No, ne bi mogel reči, da bi lahko storili več, drži pa tudi, da nismo storili dovolj. So še nekatere bistvene stvari, ki jih nismo komunistov ne razume. Predvsem moramo v zvezi komunistov sami delati bolj organizirano in bolj sistematično, da bi vsak član ZK sprevidel, kako mora ravnati in kako delati, z drugimi besedami, da bi doimel svojo vlogo. Član ZK mora doumeti pomen svoje vloge, vedeti mora, kaj kot komunist sme in česa ne sme, kaj je navzkriž z moralno in etiko člana ZK. Vsak posameznik, vsaka organizacija ZK in Zveza komunistov v celoti mora imeti to pred očmi veliko bolj kot doslej. Člani Zveze komunistov morajo biti disciplinirani, izgrajevati morajo, začeti si sami, etiko nove samoupravne socialistične ureditve, ki jo ustvarjamo, in ne dopuščati, da bi podlegli malomeščanski potrošniški psihologiji in pehanju za denarjem, ki je ugonobilo veliko ljudi.“

Na vprašanje, ali se mu ne zdi, da danes ne gojimo dovolj tiste prakse, o kateri je rekel Lenin: „Za sama pripravljenost, govoriti o napakah in jih analizirati, pomeni polovico uspeha“, je tovarš Tito poudaril, da se krizne situacije niso pojavljale spodaj, v bazi, ampak v vodstvu. In ko so komunisti to spoznali, so se hitro postavili na noge, hitro so očistili svoje vrste ljudi, ki so zavirali socialistični razvoj.

VEČ SAMOKRITIKE!

Člani ZK morajo po Titovem mnenju svoje napake popravljati s samokritiko, kajti to je pol uspeha, močno vzgojno sredstvo v oblikovanju novega človeka in samoupravne družbe. Tega nam še manjka: vztrajno je treba izobraževati komuniste, da bi bili samokritični. V naši ZK moramo pospešiti delo, razvijati in negovati moramo samokritiko v vsaki osnovni organizaciji ZK, v vsakem vodstvu, na vseh ravneh. Samokritiko in kritiko, kajpak! Predsednik je menil, da je kritike dovolj, da je kritika struktura, ki je škodljivo, precej in preveč, da pa nam manjka samokritike.

Tako imenovane krizne situacije so bile bolj pogoste pred pismom, zdaj pa se je Zveza komunistov konsolidirala in pravočasno ukrepa, da se ne bi ponovile stvari, podobne tistim iz preteklosti. Zato so tudi predsednikove intervjuje redkejšje in želel je, da ne bi bile več potrebne.

Urednica Vjesnika je potem vprašala: „Ali ne izvira prav iz tega dejstva oziroma spriča vaših občasnih intervencij tudi vprašanje: „Kaj pa po Titu?“ – vprašanje, ki ga je, kot vam je dobro znano, že leta slišati z raznih strani zunanje sveta? Tudi naši ljudje, ne samo komunisti, ampak tudi številni rodoljubi in ljudje, ki spoštujejo vašo osebnost, pogosto govorijo: „Da bi le Tito dolgo živel!“ – pri čemer ne mislijo samo na notranje težave, ki bodo prav gotovo tudi še v prihodnje, saj ni lahko graditi samoupravne družbene ureditve, temveč mislijo tudi na čedalje bolj zapletene mednarodne odnose in na vaš ugled na svetu. Kaj bi vi, tovarš Tito, rekli enim, kaj pa drugim?“

PREDSEDNIK TITO: „Da, že zdavnaj je slišati kdaj pa kdaj razna ugibanja o tem, kaj bo v Jugoslaviji za menoj. Tako ugibajo do neke mere tudi zategadelj, ker tisti, ki se s tem pečajo, sploh ne razumejo in ne poznajo našega družbenega sistema, njegove organizacijske strukture in idejnopolitične usmeritve. Kakor veste, imamo kolektivno vodstvo, tako v federaciji kot v republikah, itd. Najvišje telo je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije, na čelu s predsednikom in podpredsednikom, za katero velja načelo rotacije. To se je tudi že v delanju, v večletni praksi, pokazalo kot zelo učinkovito in dobro. Torej lahko slednji dan odidem, pa se ne bo nič spremenilo.“

„TO JE ZASLUGA PARTIJE“

D. J.: „Že davno ste vstopili skozi široko odprta vrata v zgodovino, ne samo zgodovino jugoslovanskih narodov, temveč svetovno zgodovino nasploh. Temu ne more nihče in z ničemer oporekati. Ali ni takšna slava – breme: biti legenda še za življenja, breme, ki je pretežko zaradi vsega tistega, kar se terja in kar se ves čas, neprenehoma pričakuje od tako izjemne osebnosti, kakršna ste vi. Ali bi hoteli, tovarš Tito, opisati svoje osebne občutke, ki vam jih zbujata takšno splošno priznanje?“

PREDSEDNIK TITO: „Če imam, kakor pravite, tak ugled na svetu, potem to vse – kakor ni samo moja zasluga, temveč predvsem zasluga mojih borcev med osvobodilno vojno, to je zasluga moje partije, ki jo vodim že veliko let, to je zasluga naših narodov, ki so mi doslej vedno, tudi v najtež-

jih trenutkih, izkazali vse svoje zaupanje. Seveda je to zame velika čast, pa tudi veliko breme, obveznosti, ki izvirajo iz tega, obveznosti tako do moje dežele kot tudi navzven, nasproti svetu.“

Potem je predsednik Tito sodil, da je ZK zdaj na tem, da postane, kar je nekoč bila in kar mora biti. 21. seja predsedstva in pismo sta spodbudila dejavnost komunistov tako pri notranji krepitvi vrst naše partije kot pri političnem in ideološkem utrjevanju članov ZK. Marksizem se je vrnil v šole. Kajpak pa so še člani, o katerih ni mogoče reči, da so komunisti in da jim je mesto v organizaciji. Precej je tudi nediscipline pri izpolnjevanju raznih odločitev in sklepov.

Tudi ni mogoče biti zadovoljen s stopnjo ideološkega izobraževanja partijskih kadrov. Seveda ne gre samo za to: s tem je treba začeti od malega, od osnovne šole pa vse do univerze. Treba je vsem ustvariti možnosti za marksistično izobrazbo.

Na vprašanje Dare Janeković, da nastaja vtis, da prepočasno odpravljamo napake in pomanjkljivosti, da je mnogo birokratov in drugih sil, ki se spretno skrivajo za lepimi besedami in publicami o samoupravljanju, v resnici pa preprečujejo bolj učinkovito delovanje, je tovarš Tito sodil, da tega ni mogoče kot s čarovnijo z eno potezo odpraviti. To terja mnogo vztrajnega dela in veliko potrpežljivosti z ljudmi. So ljudje, ki tega nočejo razumeti in so taki, ki tega niso razumeli. Pred očmi je treba imeti, da bodo taki postali dobri komunisti, ko jim bomo stvari pojasnili in pokazali srčnost do njih. Gre skratka za to, da bomo prav ravnali s tistimi, ki grešijo po nevedoma. S tistimi, ki zavestno grešijo, seveda ne moremo ravnati blago.

Med kaznovanimi so bili žal tudi ljudje, ki so bili po krivem kaznovani in ti so hudo prizadeti. O tem pravi predsednik Tito:

KRIVICE JE TREBA POPRAVITI

„Krivice in preostre kazni bomo prav lahko popravili in z največjo skrbjo bomo gledali, da dokazemo resnico. Toda pri tem potrebujemo iskreno pomoč drugih ljudi, ki nam morajo pomagati, da bi pravilno presodili in da bi rehabilitirali ljudi, ki niso krivi. Naša dolžnost je, da to storimo.“

D. J.: „Pravzaprav sem hotela reči, tovarš Tito, da razni ljudje, ne samo sovražniki, ampak tudi tisti, ki si v boju za položaj in oblast pomagajo z nedopustnimi metodami, pogosto znajo zelo spretno izkoristiti situacijo, da bi obračunali ravno z dobrimi komunisti, z dobrimi, poštenimi ljudmi, prizadevaj si na razne načine, da bi jih osamili in vrgli iz bitke...“

PREDSEDNIK TITO: „Žal je res tako. Dezinformacije nam delajo veliko napoto. Včasih mislite o kom, da je najboljši, potlej pa vidite, da delo z drugačnimi nameni, da spodbopava notranjo kohezijo Zveze komunistov. Take je treba razkrinkavati, to pa brez vsake obzirnosti in oportunizma. Komunisti si morajo prizadevati, da bi znali in mogli razločevati poštene namene od nepoštenih, da bi pravočasno spoznavali tendence, ki peljejo h krepitvi Zveze komunistov, in pa tiste, ki jo razbijajo.“

Tovariš Tito je pokazal z roko na svojo pisalno mizo in povzel:

„Tamle je dosti pisem, prošenj in pritožb ljudi, ki so po mojem mnenju trpeli ravno zaradi takih pojavov, o katerih sva govorila, a jim ne bi bilo treba trpeti. To je treba zdaj temeljito in dobro prerečati, vse dokler ne dosežemo prave resnice.“

Toda, vidite, tu gre za nekaj, kar me kot komunista zelo boli in kar se ne bo smelo več ponavljati. Reči hočem tole: veliko ljudi je trpelo zato, ker mi, ko so se obrnili na

nas s pritožbo ali prošnjo, nismo dovolj dosledno in vztrajno ugotavljali, kaj je res in kaj ne. Nekako oportunistično smo vzeli na znanje, kar so nam odgovorila zadevna vodstva, v njih pa so bili tudi taki, ki niso naši ljudje, ki niso komunisti. Na takšne stvari tudi danes še naletimo.

Zato menim, da se moramo v Zvezi komunistov malo temeljiteje, malo dosledneje lotiti proučevanja teh primerov in dati prav tistemu, ki ima prav, ki se res po pravici pritožuje. Take nepravilnosti se v naši Zvezi komunistov še vedno dogajajo.“

D. J.: „Mislim, sem, tovarš Tito, tudi na tiste ljudi, ki se v določenem okolju bojujejo proti nepoštenemu ravnanju posameznikov in skupin, zgodi pa se, da ostanejo v manjšini, ker drugi molče, se boje ali so oportunisti. In tako je tisti, ki se je drznil opozoriti na to, kar ni v redu, lahko celo kaznovan...“

PREDSEDNIK TITO: „Vzemimo na primer, da kritizira, pa ga vržejo iz podjetja, toda kritiziral je po pravici, ima prav. Bilo je in je še precej takih primerov. In kaj se je zgodilo? Bolj so verjeli in verjamejo tistim, ki so te stvari povzročili, kot pa tistemu, ki je opozoril na napake, ki se je gnil za pravico. V svoji praksi sem dobil veliko takih pritožb in sem potem zahteval, da to preverijo, naročil sem, recimo, republiškimi centralnim komitejem, republički centralni komiteji pa občinam, kjer se take nepravilne stvari tudi porajajo. In kaj se je dogajalo? Verjeli so tistemu, kar je odgovorilo občinsko vodstvo. Jaz pa sem potlej spet dobival dvakrat, trikrat in še večkrat takšne pritožbe, dokler se ni na koncu, ko sem nazadnje naročil, naj stvar znova in na drug način proučijo, pokazalo, da tisto občinsko vodstvo nima prav.“

Potem je tovarš Tito spregovoril še o tem, kako preganjajo celo tiste ljudi, ki se pritožujejo neposredno višjim vodstvom in njemu osebno. ZK mora hitreje in učinkoviteje odpravljati razne anomalije, ki se dogajajo v procesu boja za razvoj in krepitev samoupravnega socializma. Predvsem se take pritožbe ne smejo vleči leta, kot se zdaj še dogaja. Statutarne komisije morajo delati hitreje, morajo biti učinkovitejše. Prav tako razna druga telesa in komisije: delavske kontrole, družbeni pravobranilci samoupravljanja in tudi sodišča.

NEKATERI LJUDJE SE NAPREJ BOGATijo

D. J.: „V pismu iz 1972. leta, pa tudi pozneje, v številnih partijskih dokumentih, je bila poudarjena potreba, da začnemo odločno bolj proti razslojevanju družbe na bogate in revne, proti tistim, ki so se obogatili na račun družbe, s privatizacijo in krajo družbenega premoženja, na račun drugih ali na račun tujega dela. V javnosti vlada prepričanje, tovarš Tito, da so komisije za ugotavljanje izvora premoženja popolnoma odpovedale in da na tak način tega ni mogoče izpeljati. Ljudje se nočejo zameriti drug drugemu, tam pa, kjer so kaj poskušali, kjer so komisije imenovalle tiste, ki jih je treba dati na seznam, je v večini primerov vse padlo v vodo. Z več strani sem slišala celo takšnole krilatico:

„Tovariš Tito, napiši drugo pismo, ker krajejo zdaj tisti, ki niso kradli prej!“

Ali predsedstvo ZKJ in vi, tovarš Tito, mislite, da bo v kratkem treba sprejeti kakšne nove ukrepe, ali ne bo vendarle treba izvesti neke vrste novo nacionalizacijo premoženja tistih, ki so prekršili vse zakonske ukrepe in šli čez vsako dopustno mero?“

PREDSEDNIK TITO: „Komisije za ugotavljanje izvora premoženja so skrajno delale z vso vno. Tako se je zdelo in mislil sem si: šlo bo. A glej si ga, kam smo prišli? Nekateri ljudje še naprej bogatijo. Mislim, da za te stvari ne smemo ostati gluhi in slepi. Poseči bomo morali po nekaterih drugih ukrepih, uvesti nekatere druge oblike preverjanja. Ne smemo dopustiti, da bi bilo mnenje komisije dokončno, in odnehati, če komisija reče: tu ni ničesar, to je samo natočevanje, marveč bomo te stvari temeljiteje proučili in onemogočili tudi komunisti, ki so zavoljo družinske, prijateljske, teritorialne, osebne ali kdove kakšne zveze ali obzirnosti – da se ne bi zamerile – ravnale oportunistično in svoje naloge niso izpolnile. Takšne stvari se pri nas ne smejo zgoditi. Sprejeti moramo nove ustrezne ukrepe. To vam že lahko rečem, naši bomo način, kako napraviti vsemu temu konec.“

Te dni sem razmišljal o tem. Jasno je, da tako ne more ostati. Kajti potem bi se popolnoma kompromitirala ta naša akcija, ki je, kot sem rekel, formalno stekla, v resnici pa je vse ostalo pri starem. Mislim, da se bomo morali te stvari lotiti drugače. Ta stvar namreč nikoli ne more zastarati. Vedeti moramo, kako so ljudje prišli do premoženja, vendar se tega ne smemo lotevati frontalno in vse tlačiti v isti koš. Ne smemo izenačevati tistih, ki so z vso družino garali in se pehali, da so si postavili hišo, s tistimi, ki so si na lepem, tako rekoč čez noč, sezidali vilo, nimajo pa nobenega drugega dohodka od recimo ene ali dveh plač, pa vendar so si omislili vile in razne druge reči, se skratka obogatili. Kje in kako so prišli do denarja? Tega problema se bomo morali lotiti zelo diferencirano. Naj-

prej bomo morali udariti po tistih, ki so res dovolj očitno pred vsem ljudstvom pokazali, da to ni rezultat njihovega lastnega dela. Morali pa bomo za to določiti ljudi, ki ne bodo imeli prijateljske, familiarne in razne druge obzirnosti, ki bodo ugotavljali pravično. A tudi te ugotovitve ne bodo smele biti merodajne, dokler ne bo vse temeljito preverjeno. Nekaj takega pa moramo ustanoviti na najvišji ravni.“

Tovariš Tito je potem poudaril, da so ljudje, ki so obogateli na tuj račun in da so tudi taki, ki so si z marljivim delom pridobili nekaj premoženja. Vsega ne moremo metati v isti koš! Ločevati moramo, kaj je bogatenje, kaj pa rezultat pridnega dela in odpovedovanja.

Predsednik je potem povedal, da kadarkoli napravimo nov zakon, vsi nepošteni ljudje iščejo luknje v njem in jih tudi najdejo: ni malo takih, ki izigravajo zakone. V tem je naša nesreča, a tudi za to so zdravila!

ODLOČNEJE PROTI PSIHOLOGiji POTROŠNIŠKE DRUŽBE

D. J.: „Ali niso vsa ta vprašanja, tovarš Tito, povezana z dejavnostjo partijskih organizacij v vsakdanjem življenju, saj se dogodki tam razpletajo, problemi tam kopičijo in jih je tudi treba tam reševati; ali ni to tisto naglejše prehajanje v prakso vsakodnevne življenja, o kateri smo že govorili, saj je bilo pravzaprav vse napisano in povedano od pisma naprej, v gradivu X. kongresa in v resolucijah, napisanega in povedanega je bilo veliko o vseh problemih in to bi morali le uresničevati, izvajati; seveda so kratkoročne in dolgoročne naloge, v vsakdanji praksi pa se je nabralo toliko na videz drobnih življenjskih problemov, da bi jih zares morali nagleje in učinkoviteje reševati.“

PREDSEDNIK TITO: „Strinjam se, saj naši ljudje upravičeno ocenjujejo dejavnost in revolucionarnost Zveze komunistov predvsem po skrbi za človeka, po urejanju teh na videz drobnih problemov, kot vi pravite, v resnici pa življenje sestoji iz teh drobnih problemov. In zato moramo na vse to bolj paziti. Mislim, da lahko tako ravnamo, da skrb za človeka, posameznika, nenehno povečujemo, da nam človek postane v vseh pogledih prvi in najpomembnejši. Zveza komunistov se mora odločneje borovati proti malomeščanski psihologiji potrošniške družbe, ki odtuje, dehumanizira in razvrednoti človeka in močno škoduje Zvezi komunistov ter razvoju naše samoupravne družbe; to se je razpelo zlasti po mestih.“

ČE NI NADZORSTVA...

D. J.: „Rekli ste, tovarš Tito, ne le enkrat, da bi lahko imeli v partiji veliko manj ljudi, da pa mora biti Zveza komunistov sposobna, revolucionarna in učinkovita. V zadnjih letih smo sprejeli mnogo novih članov, pa tudi v prihodnje jih bomo seveda sprejemali. Toda premalo jih izključimo iz partije, saj je veliko takih, ki ne sodijo v Zvezo komunistov. Kaj vi mislite o tem?“

PREDSEDNIK TITO: „V Zvezi komunistov moramo spodbujati budnost do takih pojavov. Toda te ljudi, za katere pravite, da so še v partiji, pa so delali in še naprej delajo po svoje, ki negativno ravnajo proti naši politiki in programu partije, te in njim podobne bomo postopoma in brez kampanje odstranili iz partije. To naj nam bo začetno kot smer našega nadaljnjega dela. Tako bomo partijo kvalitativno krepili.“

Zdaj sprejemamo v partijo veliko novih članov: mlade, delavce itd. Veste, med delavci bo manj tega. Delavci namreč ne morejo početi stvari, ki si jih lahko privoščijo posamezni vodilni. Najlažje delajo napake in podležijo raznim anomalijam vodilni ljudje. Torej bomo s tem, ko bomo kvalitativno izboljšali sestavo partije, izboljšali tudi razmere v njej. Tako bodo tudi vodstva pod budnejšim očesom in strožjim nadzorstvom, lažje bo opaziti razne negativne pojave, ki najpogosteje izvirajo, kot sem že dejal, iz negativnega ravnanja vodilnih ljudi.“

Vidite, če ni nadzorstva, če ni kritike in samokritike, ki ji dajem prednost, potlej družba polzi v blato, drsi v vse hujske in hujske oportunistične in druge sfere, tuje in nesprejemljive nam komunistom, tuje razvoju proletarske revolucije in izgradnji socializma na pravih temeljih. To je torej težavno in dolgotrajno delo, za katero pa so komunisti odgovorni, to je njihova naloga in njim dajem prednost. Predvsem moramo v Zvezi komunistov razčistiti te stvari, se osvoboditi oportunističnih stališč, jasno in odkrito povedati tistim, ki delajo napake. Ne moremo prijateljevati z ljudmi, ki nečemo uvideti svojih napak. Če takega človeka ne moreš prepričati z lepo besedo, mu moraš reči: dovolj, nisem več tvoj tovarš! Moraš mu povedati tudi take najbolj grobe besede. Ali se bo torej popravil ali pa ga bomo vrgli iz partije.

Toda ne mislite, da je do mnogih negativnosti v našem vsakdanjem življenju prišlo zgolj zaradi tega, ker so bili komunisti oportunistični in liberalni do takih pojavov! Vzemimo kot primer trgovino. Po vojni smo podedovali stari trgovski aparat, trgovce bivšega režima, ki smo jih s socialno revolucijo povsem strli. Bivši trgovci so torej delali tudi za nas, tako kot mnogi ljudje na raznih drugih področjih in v poklicih. Komunisti niso bili trgovci. Tako so torej prišli bivši trgovci in to je bil za nekatere eldorado. Vedeli so, kako je treba trgovati, da zaslužiš, vzgajali so tudi člane partije, ki so delali skupaj z njimi. In nekateri so prekosili svoje učitelje, postali slabši od njih.

Glejte, zdaj smo jih veliko zaprli. V kratkem se bo začel veliki proces proti tistim, ki so povzročili velikanski škodo v naši zunanji trgovini, škodo v milijardah. Zdaj zbiraemo vse te niti in krivci bodo strogo kaznovani. Le pomislite, kako velikansko škodo so nam ti ljudje naredili, prav neverjetno!

Precej pa je tudi drobnih tatičev, ki jih zdaj ostreje kaznujemo, jih zapiramo, saj nas tudi ti nenehno spodkopujejo, glodajo kot miši.

V gospodarstvu imamo pravzaprav tri vrste inkriminiranih dejanj:

– take ljudi, ki niso zagrešili malverzacij zaradi osebnega bogatenja, temveč za svoj kolektiv, toda protizakonito in v škodo vse skupnosti;

– one, ki so nam kradli po malem;

– pa tiste najhujske, ki so se povezali z raznimi ljudmi iz naše zunanje trgovine. Vzemite na primer Bata Todorovića: imeli so svoje banke zunaj, pa so sodelovali še z nekaterimi našimi bankami!

Zaprli smo precej ljudi, takih, ki so bili povezani z raznimi špekulanti v tujini in ki so nam delali veliko škodo. Koliko imamo zunaj črnih skladov, ne moremo razvzati. Ljudje so hodili ven, sklepali pogodbe, kupovali opremo za naše tovarne in delala, takole: daj mi deset odstotkov in določi tako in tako ceno! IN kdo je plačal? Plačal je naš človek, delavec, plačali so naši ljudje. In to so bile milijarde.“

Na vprašanje urednice Vjesnika, ali ni naša praksa tako naglo napredovala, da jo zakonodaja težko ujame, je tovarš Tito odgovoril, da je zdaj že bolje, ker se hitreje sporazumevamo. Enega najpomembnejših in najtežjih zakonov, zakon o združenem delu prav zdaj pripravljajo in delajo zelo dobro. Ta zakon bo v javni razpravi, potem ko bo šel skozi skupščinska telesa.

Potem je tovarš Tito odgovoril na vprašanje o inflaciji. Ni se strinjal z mnenjem, da se je zmanjšala za polovico, sodil pa je, da so različni ukrepi vlade in izvršnega sveta vendarle pomagali, da smo inflacijo nekako zaječili. Nismo pa še zaječili cen.

Potem je Dara Janeković zastavila vprašanje o maržah in navedla hrvaški primer: trgovina je plačala 1,8 odst. davka na dohodek, časopisno založniška dejavnost pa 2,3.

PREDSEDNIK TITO: „To ni prav, saj gre za splošno obveščanje, namenjeno družbi, brez česar si ni mogoče predstavljati boja za napredek, boja za razvoj in krepitev samoupravljanja. Informativna sredstva: tisk, radio in televizija imajo veliko in zelo odgovorno vlogo, ne le informativno, temveč tudi vzgojno, in odnos do sredstev javnega obveščanja se mora spremeniti. Čem je potrebno, da se o takih stvareh leta in leta govori? To nam zgolj škoduje. Republiška vodstva in pristojni faktorji lahko zelo hitor uredijo, ne pa, da se dogajajo takšne anomalije, kot je na primer ta, ki ste jo omenili. Kako mora trgovina plačevati manjši davek na dohodek kot časopisno založniška dejavnost, trgovina, ki si z maržo in na razne druge načine zvišuje cene v lastni prid?“

„BREZ TEGA NE MORE BITI PRAVILNE KADROVSKE POLITIKE“

Čisto na koncu je Dara Janeković prosila predsednika Tita, naj pove kaj o kadrovski politiki. Tovariš predsednik je sklenil pogovor z naslednjo mislijo:

„Vidite, na samem začetku smo slabo štartali. Če bi danes prosil, naj mi kje, primer v kaki občini ali republiki, poka kadrovski list, da bi videl, kako se je kdo vodilnih ljudi razvijal, pa ne le od vodilnih, ga ne bi mogel dobiti. Tega nimamo, čeprav bi morali imeti kartoteko za kadre v vse državi, od spodaj navzgor. To bi morali imeti. Morali bi spremljati, kako se kadri razvijajo in kako delajo, da bi lahko danes ali jutri, ko bi se pokazala potreba, precej vedeli, kje koga najdeš, ali je zanesljiv, ali je tak in tak. Na moč me preseneti, ko se zgodi, da nekoga aretirajo, nekoga, ki je bil doslej voditelj, in to na vrhu, pa je bil na primer četnik ali ustaš. Ne vedo, od kod je prišel, kako je lahko postal celo voditelj. Kako se lahko kaj takega zgodi! Ljudi moramo spremljati pri njihovem delu, zaslediti njihovo deio in življenje, da bi lahko ob vsakem času zanesljivo vedeli, kdo je kdo in kakšen je. Brez tega niti ne more biti pravilne kadrovske politike.“

KDO ZNA NOČ TEMNO RAZJASNIT, KI TARE DUHA

*Slovenci n'v post tvoj, v'nce vije,
Ran mojih bo spominj in tvoje hvale,
Is srca svojega so kabi pognale
Mokro cvetice rožice poesije.*

Tiho je, mirno, vsakdanje

Rekel je nekdo, in po pravici, da naša lepa dežela ravno svojo najneprijaznejšo stran kaže tujemu popotniku, ki jo po veliki cesti preleti počez brez daljše pomude, svoja največja čuda pa da celo skriva globoko v osrčju. Tako tudi ljudstvo, ki v nji prebiva, kakor bi se nekako sramovalo mečjih in blažjih čutov, le prerado tujcu na videz obrača neko trdost in osornost, da ga torej lahko krivo sodi, kdor se je le povrhu seznanil z njim ter mu ni pogledal na dno srca. Prešeren, ki je v vsem pravi, zvesti sin, rekel bi, cvet svoje domovine in svojega naroda, jima je tudi v tem enak.

Človek ima navado, izvirajočo mu iz neke srčne potrebe, da si od imenitnega moža, kateri ga navduša s svojimi deli, zlasti pa od pesnika, kateri se je s svojimi pesmami priljubil njegovemu srcu, v domišljiji ustvari podobo, katera se, kolikor mogoče, ujema z njegovimi dušnimi deli. Življenje pesnikovo si rad misli polno mikavnih dogodkov in skrivnostnih zapletov, polno strasti in bojov — zdaj viharno, zdaj mirno, zdaj temno, zdaj jasno; življenje, ki se nepokojno giblje in giblje od žalosti do veselja, od veselja do žalosti.

Toda nikoli ne, ali pa le redkokrat se vnanje življenje ujema z notranjim; le malokdaj je lepi, blagi duši dano spodobno prebivališče. Ne čudi se torej, blagovoljni bralec, ki so ti Prešernove pesmi tolikokrat z neizrečeno milobo srce objemale, če, ko bereš v teh vrsticah pesnikovo življenje, nikakor ne najdeš v njih čiste, vzvišene podobe Prešernove, kakršno si je ustvarilo svoje srce.

Prešernovo življenje, kar se ga je pokazalo svetu, tiho je, mirno, vsakdanje, vse njegovo bitje je bilo preprosto, navadno, domače. Prešeren je podoben Sokratu, ki je bil slaba, nelep podoba najblažjih misli, najvišjih resnic.

Pravo Prešernovo življenje pa so njegove poezije.

Prešernu poezija ni bila prijetna igračka, s katero si človek, posebnost, kratki čas, tem prijetnejša, ker z njo zraven še — zlasti nas Slovenci — lahko tako v dober kup, tako zlahka kakor z drugo rečjo, pridobi si hvale in slave, vsaj od danes do jutri, kolikor je želi; ampak bila mu je sveto poslanstvo, katero je on spoznal ter zvesto in skrbno se pripravljajal zanje.

Prešeren si je učeč se izbistil oko za lepe, čiste podobe; ugledil si je uho za blagolasje po Vodnikovih zapovedi, ki pravi:

Naj pesem umetna, naj merjena bo; nikdar ni prijetna, če žali uho.

Ako klasike imenujemo tiste pisalce, v katerih se lepe, splošno človeške, ne samo individualne misli in čuti razodevajo v lepi, dovršeni obliki; kateri imajo veljavo za zmerom, ne samo za svoj čas, za svoje vrstnike; kateri so vredni, da se stavijo za zgled prihodnjim: smemo po pravici Prešerna imenovati klasika. Žalibog, da se je do zdaj pri nas tako malo poetov še učilo od Prešerna — lahko jih seštejemo na prste ene roke, in še nam bo ostajalo prstov! Prešernova poezija ni drago zelišče, iz tujega kraja prineseno in prestavljeno v domačo zemljo; zrastle je sama iz domačih tal, lepo, dišeče je cvela in obrodila je plemenit sad. Veselimo se ga in uživajmo ga!

Ponosno smemo reči, da tudi naš Prešeren je eden tistih izvoljenih organov, po katerih se na zemlji razodeva rajska lepota, nebeska poezija. Ko bi se sklicali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeni talenti; kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne človeške omike: smel bi se mali slovenski narod brez strahu pokazati med drugimi z drobno knjigo, kateri se pravi: Prešernove poezije.

(Josip Stritar, PREŠEREN)

*Is krajov niso, ki v njih sonce sije;
Cel čas so blagih sapic pogrčevale,
Is vrtjane obdajale so skale,
Viharjov jesnih mersle domačije.*

Zakaj ste mi to povedali!

Preden sem se moral umakniti v ilegalo in s tem dokončno iz Župančičeve bližine, sva imela še en pogovor o Prešernu. Govoril mi je, da je pri tem pesniku skoraj vse popolno, čisto gotovo pa da ve, da je Sonetni venec, ta tako komplicirana pesnitev, brez najmanjšega madeža. Prikimal sem mu verjetno nekoliko rezervirano, kar je takoj opazil in me malce burno vprašal: „Ali morda ni res? Ali poznate v njem slabo ali vsaj ne popolnoma dognano mesto?“ Namesto odgovora sem mu v miniaturi izdal, ki sem jo imel pri sebi, pokazal dvanaesti stih štirinajstega soneta in ga prosil, naj mi ga prebere. Zamislil se je nad njim in bral: „Naj pesmi milost tvoja vsaj obsije...“ Seveda je naglasil besedo pesmi, saj sta naslednja dva verza s svojim odvisnim stavkom oprta nanjo. Rekel sem mu, da sem sicer ta naglas pričakoval, toda zdi da se mi, da je bila prošnja tega stiha že izrečena in to s poudarkom izrečena na koncu dvanaajstega in v trinajstem sonetu. Tukaj pa da bi bilo pričakovati kako stopnjevanje ali morda kak nov poziv, predlog ali novo dokončnejšo prošnjo. Župančič je mračno preizkušal drugačne poudarke v stihu, toda nobeden ni bil bolj zadovoljiv. Ne pozadek na „milost“ ne na „obsije“. Nenadoma pa se je globoko prizadet zgrabil za glavo in bruhnil: „Zakaj ste mi to povedali!“ Bilo mi je resnično težko in obžaloval sem ta pogovor. Toda čez kaka dva dneva me je spet poklical k sebi in mi nekako pomirjeno in pomirljivo dejal: „Če bi bil jaz Prešeren, bi ta stih napisal takole.“ In mi je prebral verz Prešerna — Župančiča, ki ga žal ne znam ponoviti. Kajti kmalu zatem je prišla ilegala, burni in veliki dogodki. Odhod v partizane. Tri leta v gozdovih in ta dragoceni stih je ugasnil in mojem spominu. Ostaja mi edino upanje, ki si ga do danes nisem upal do kraja raziskati, da si je Župančič v tem ali onem svojem izvodu Prešerna ta stih zapisal. In če si ga ni? Potem naj ostane v našem spominu vsaj njegova ljubezen do Prešerna.

(Josip Vidmar: O PREŠERNU IN ŽUPANČIČU)

Kdor ima rad vezano besedo, pesmi, polne resnic — ta vzame v roke Prešernove poezije! Kdor se sam skuša v vezani besedi — temu so luč Prešernove poezije! In kdor kaj velja v slovenski literarni zgodovini ali teoriji — ta je prej ko slej zagrizel v trd literarni oreh: Prešernove poezije! Se več! Že desetletja se slovenska omika sploh meri ob Prešernu! 8. februar, dan njegove smrti, velja na Slovenskem za — kulturni praznik! Pa je prav, da so mnogi „kulturni“ le na ta dan? Najbrž ne!

Tokrat vračamo kanček dolga Prešernu s kratkim izborom zapisov, iz katerih je docela razvidna njegova veličina, njegov pomen za slovenski dandanašnjik. Stritar, Župančič in Vidmar pa čudovita Trdinova bajka povedo dovolj!

*Sim dolgo upal in se bál,
Slovó sim upu, strahu dál;
Serce je práano, srečno ní,
Maráj si up in strah želi.*

Kám?

Ko brez miru okrog divjám,
Prijatli prašajo me, kám.

Prašajte raj' oblak nebá,
Prašajte raji val morjá,

Kadár mogočni gospodar
Drvi jih sémtertjé vihar.

Oblak ne ve, in val ne, kám,
Kám nése me obup, ne znám.

Samó to znám, samó to vém,
Da přéd obličje nje ne smém,

In da ni mesta vrh zemljé,
Kjer bi pozabil to gorjé. —

MAGISTRALE.

*Peo'z nóve ti zvettlize v ven'z povije,
Ran mojih bo spominj in tvoje hvale,
Imele vse so v ferzi svoje kale
Mokro - zvetezhe rosh'ze poesije.
Is krajov niso, ki v njih sonze sije,
Zefirov sape niso jih pihljale,
Obdajale so vtrjene jih skale,
Viharjov jesnih mersle domazhije.
Istihleji, solse so jih redile,
Jim mozh so dale rasti neveselo,
Ur jih meglénih so morile file.
Lej! tórej je bledó njih zvettje velo,
Jim is ozbi ti pofulji sharke mile,
In gnale bodo nov zvét bolj veselo. —*

Dr. Prešern.

*Istihleji solse so jih redile,
So móč jim dale rasti neveselo,
Zatohale so temnih ur jih file.*

Vedno in povsod pričujoč

Poudaril sem že pred nekaj leti v Vrbi in moram tu ponoviti: Trubar je bil prvi, Prešeren j. edini. Častitljivo in vsega spoštovanja vredno je, kar je storil za nas Trubar. In vendar: ako bi Trubarja ne bilo, bi bil njegovo nalogo pravil kdo drug. Malo pozneje morda, toda opravil bi jo bil prav gotovo. Da ni Prešeren zastavil peresa, ne bi bil mogel njegovega dela opraviti prav nobeden drug. Zakaj Trubarjevo delo je bila stvar treznega pogleda, umske moči, verske gorečnosti in dobre volje. Prešernovo pa stvar genija, ki je enkraten in nenadomestljiv: skrivnostno snovanje, pri katerem so vse človeške zmožnosti strnjene za silovit zagon, da se iz njega rode čuda kakor sama po sebi. Brez Prešerna bi bili Slovenci ostali v somraku, narod brez genija, ljudstvo brez luči: strahota je pomisliti na takšno temno vrzel, na takšno zevajočo praznino in njene posledke za našo kulturo, kajti zavedajmo se: kar pri nas poslej piše in poje, se oslanja na Prešerna in njegovo genialno delo. Ves curek ustvarjanja, ki se imenuje slovenska literatura in kultura, izvira iz tega bujnega, čistega studenca. To je živa, oživljajoča in oplajajoča voda, vse, kar se je skušalo uveljaviti brez Prešerna ali se je drznilo uveljaviti celo proti Prešernu, je zastajajoča mrtva voda, ki se brez zveze z bistrim osrednjim strženom izgublja v stranske zatone in zajeze, se sproti usmraja in kuži ozračje. Vsi pravi pisatelji pri nas, ki so res bogatili slovensko duševnost, vsi, s katerih imeni je zvezan napredek slovenskega slovstva, so se priznavali k Prešernu, so gledali v njem nedosežnega mojstra, vodnika in vzornika. Prešeren je v vsem pravem, res naprednem prizadevanju slovenskih ljudi vedno in povsod pričujoč.

(Oton Župančič: PREŠEREN IN DANAŠNJI DAN)

*Lej tórej je bledó njih zvettje vilo,
Jim is ozbi ti pofulji sharke mile,
In gnale bodo nov zvét bolj veselo.*

Ob mesečini ponočno petje

Gospa se je opomogla in se zopet razvedrila, ali na njeno nesrečo se je razvedrilo kmalu tudi nebo. Zopet je sijal svetli mesec. Vreme je bilo tako toplo, mirno in prijetno, da sta ostala gospod in gospa do enajstih na vrtu. V Portovi-hosti zavpije trikrat sova, precej za njo pa se oglasi s Krke: Luna sije — kladvo bije. Gospa zakriči in pade brez zavesti gospodu v naročaj. Drugi dan je vstala zdrava, ali ob pozni enajsti uri se je ponovila pesem in ž njo tudi njena bolečina. Od zadnjega do prvega krajca in kadar je bilo oblačno, ni čutila nikoli težave, ker se ta čas ni slišalo nobeno petje. Ko pa se je začela luna polniti, se je oglašil vsak večer neznan pevec in uboga gospa je trepetala in omedlevala. Večkrat jo je lomil in zvijal tak strašanski krč, da jo je hotelo zadušiti. Precej, ko je ponehalo petje, prešla ji je tudi bolezen. To petje ni bilo zmerom enako; kdaj se je čulo več glasov, največkrat pa samo eden. Še bolj čudno je bilo to, da se ni glasilo vselej iz tega kraja, nego zaporedoma s Šanc, izza Kamnovе hiše, z Lok in kdaj celo s Krke. Najbolj pogostoma pa je dohajalo vendar s Šanc, s tiste nekoliko viseče tratine, ki je na bregu za kapiteljskim vrtom. Gospod je mislil, da mu ženo hodijo nadlegovat razposajeni dijaki. Prej se kvartajo v kaki beznici, ko jih krčmar zapodi, gredo pa tulit na Šance. Če dobe kak čoln, se vozijo po Krki in ustavijo kje za Kamnovo hišo, da tam vrišče in nagajajo. Tožil jih je ravnatelj, ali brez uspeha, ker so vse utajili in se jim ni moglo nič dokazati. Gospod je bil velik prijatelj s kanoni kom Jelovškom. Nagovarjal ga je, da bi šel dijake svarit in jim se grozit z najstrožjo kaznijo, ako ne bodo mirovali ponoči. Jelovšek je prišvepal — imel je takrat bolne noge — res v šolo, ali fantov ni hotel zmerjati in strašiti, nego jih je prosil prav lepo, naj bi ne prepevali več: „Luna sije“ v takem kraju, kjer bi jih mogla čuti tista boleha gospa v Kamnovi hiši. Reva je tako občutljiva, da bi ji utegnili to petje jako škoditi. Dijaki so se o teh besedah na ves glas zasmejali. Eden je baje celo dejal: O saj vemo, zakaj ji preseda pesem; naj ji le, saj je presedala tudi Prežirju njena babja omahljivost. Prošnja kanonikova ni pomagala nič. Kakor prej razlegalo se je ob mesečini ponočno petje in begalo in mrcvarilo nesrečno Ljubljancanko.

Čudno je bilo tudi to, da je pozabila na smrtni postelji nemško. Po slovensko je molila, po slovensko se razgovarjala z gospem, po slovensko se poslavljala z gospodom in svojimi otroki. Prelivalo se je obilo solz, ko je izročila Bogu svojo čisto dušo. Reveži vse okolice so izgubili svojo mater, družina pa dobro gospodinjno, da boljše niso nikoli imeli in si je nikoli želeli. Truplo so odnesli na šmihelsko pokopališče, ki se je napolnilo po vsem svojem prostoru z gosposkimi in kmetijskimi pogrebci. Neža se je ustopila prav blizu jame. Zraven nje je stal čuden gospod, ki ga ni videla v vsem svojem življenju. V rokah je držal debelo popotno palico. Bile so povse suhe in brez žil. Oči je imel zatisnjene, kakor bi spal. Život se mu ni nič ganil in zdelo se je, da niti ne diha. Izpreletel jo je strah, da je odskočila v stran. Domislila se je zopet — doktorja Prežirja. Ko se je pozneje ozrla, je bil neznan tujec že nekam izginil, na njega mestu je klečala pri grobu jokajoča Marija. Jaz nečem trdit, da je šel mrtvi slovenski pesnik za pogrebom nekdanji svoj prijatelj, to pa je popolnoma gotovo, da je tisti dan, ko so zagrebli njo, našla mir in pokoj tudi njegova duša. Odtakrat je minilo že veliko let, mnogo, mnogo potov je svetil polni mesec na jasnem nebu, v Kamnovi hiši pa ni slišal o pozni ponočni uri nikdar več nobeden človek tiste krasne ali za ranjko gospo pregrozne pesmi: Luna sije — kladvo bije.

(Janez Trdina: DOKTOR PREŽIR)

kultura in izobra- ževanje

podčrtano

Razširjati netočnosti, prisegati na veljavnost površnih informacij, graditi nekaj na pomankljivosti in tako dalje, pomeni, milo rečeno, delati silo resnici. Neznanje in nepoznavanje, ki gresta z roko v roki, gospodarita na sestankih in izsilijeta napadne sklepe in odločitve.

Vzgojizobraževalno področje je, če hočemo malce pretirati, pravi raj za streljanje grešnih kozlov. Kaj vse povzroči nepoznavanje, lahko beremo dan na dan v dokumentih, ki se imajo za uradne, se lahko prepričamo ob poslušanju zagrelih govorcev. Kako daleč pripelje neznanje, bi lahko videli tudi v tej ali oni listini, s katero odražajo izobrazbo in ki je (nemalo-krat) podlaga za analitsko oceno delovnega mesta. Torej lahko grešni kozel skroji tudi napačen osebni dohodek.

Zmote krojijo...

Na vse to se je moglo pomisliti ob poslušanju Karla Kosa, strokovnjaka iz republiškega Zavoda za šolstvo, na nedavnem seminarju v Dolenjskih Toplicah. Ko je razlagal osnove usmerjenega izobraževanja, ki ga uvažamo v Sloveniji, je opozoril na zgrešena mnenja, ki postavljajo vsa ta prizadevanja v čudno luč. „Vse to,“ je poudaril, „se ne bi dogajalo, ko bi si bili avtorji takih mnenj vsaj približno na jasnem, kakšno izobraževanje imamo in kako je le-to razdeljeno po stopnjah.“

Poslušalci so si gotovo dobro zapomnili zlasti tisto Kosovo pripombo, ki se je nanašala na srednje šolstvo: „Mnogokrat doživimo, da nas vneti razlagalci poskušajo prepričati, da npr. neka šola za izobraževanje trgovskih pomočnikov ni srednja, ampak samo poklicna. Njihove učne pripombe nam poskušajo vcepiti, kako da imamo pri nas srednje in poklicne šole in podobno. Takim in njim podobnim je treba enkrat za vselej vbiti, da je vsaka šola po končani obveznosti (osnovni šoli) samo srednja, pa naj traja šolanje na njej dve, tri ali štiri leta.“

Sicer pa: ali bo s tem zmot zares konec?

I. Z.

IZREDEN ODZIV

V nedeljo, 8. februarja, bo v Gradišču v Slovenskih goricah literarni večer, na katerem bodo predstavili deset najboljših prispevkov, poslanih na razpis IV. srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov. Kot poročajo, je bil odziv na razpis izreden: prijavilo se je kar 117 avtorjev, ki so poslali 306 prispevkov. Dela, prebrana na literarnem večeru, in še deset drugih, ki jih je izbrala strokovna komisija, bodo objavljena v posebnem zborniku.

Mali kulturni barometer

POSLEJ KULTURNO DRUŠTVO DUŠAN JEREB – Na petkovem običnem zboru se je novomeško DPD Svoboda Dušan Jereb preimenovalo v Kulturno društvo Dušan Jereb. Na zboru so med drugim sprejeli društvena pravila in izvolili za novega predsednika Ivana Kranjca.

NAŠI MUZEALCI V ZRN – 10. februarja bo na desetdnevni obisk v Zahodno Nemčijo odpotovala delegacija jugoslovanskih muzealcev. V skupini, ki bo obiskala številne muzeje in galerije v številnih zahodno-nemških mestih, bo tudi Novomeščan Jovo Grobovšek, vodja Dolenjske galerije.

KONČAN „ZILIK 76“ – V Karlovcu se je prejšnji teden končala tretja zimska slikarsko-kiparska kolonija, na kateri je sodelovalo 20 samorastnikov, pretežno iz Hvarske. Od slovenskih ustvarjalcev sta v koloniji delala Franciška Petelinšek in Anton Plemelj. Udeleženci kolonije so ustvarjali za otroški dom Vladimir Nator, ki premore že 60 slik in kipov.

Razstava rešenih izkopanin

V soboto, 7. februarja ob 11. uri, bo v Dolenjski galeriji v Novem mestu odprta razstava PRAZGODOVIN-SKE UMETNINE IZ NOVEGA MESTA. Na razstavi bodo predstavljene arheološke najdbe, ki so bile lani julija

ukradene v Dolenjski galeriji, nato odkrite in zasežene v Ravenni in januarja letos vrnjene Dolenjskemu muzeju. Javnost opozarjamo, da bo razstava odprta samo 7. in 8. februarja 1976. Na ogled razstave vljudno vabljeni.

S figurami okrašena bronasta vedrica—situla (4. stol. pred n št.). Višina 21 cm.

Slana v Auli slovenici in Secesiji

Razstavi akvarelov Franceta Slane sta bili pred kratkim odprti v Celovcu in Gradcu

Retrospektivna razstava akvarelov slovenskega slikarja Franceta Slane doživlja velik uspeh tudi v Avstriji. Januarja so del akvarelov, ki so bili lani predstavljeni v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici, razstavili v celovski Auli slovenici, del pa v graški galeriji Secesija (Secesion).

Iz Celovca nam je Janez Tehovnik, profesor na slovenski gimnaziji, poslal tole poročilo: „V ponedeljek, 26. januarja, je odprla slovenska galerija Aula slovenica retrospektivno razstavo akvarelov in olj akademskega slikarja Franceta Slane iz Ljubljane. Po izredno uspehi predstaviti grafik Božidarja Jakca ob koncu minulega leta je prireditelju znova uspelo predstaviti slovenskemu človeku in nemškemu sosedu izjemno visoko raven likovnega izražanja. Vodstvo galerije namreč želi, da se z razstavami najvidnejših slovenskih umetnikov, prirejanjem kulturnih večerov in predavanj budi pri koroških Slovincih zaupanje in vera v lastno nezlomljivo kulturno moč.“

Da je razstava dosegla že ob svojem začetku izreden uspeh, dokazujejo laskavo izrečene pohvale obiskovalcev, organizatorja lanske razstave v Kostanjevici, predstavnika avstrijske poročevalske agencije, predstavnikov galerij in samega umetnika.

Razstava hoče prikazati prehojeno pot umetnika v zadnjih tridesetih letih. Stirideset akvarelov in petero olj to izpoveduje na svojski način.

Po otvoritvi Slanove razstave v Gradcu je R. S. sporočil: „Otvoritvene slovesnosti v graški galeriji Secesion so se udeležili najvišji predstavniki Štajerske in mesta Gradca, med njimi predsednik štajerske deželne skupščine univ. prof. dr. Hans Koren, številni umetniki, časnikarji in predstavniki kulturnega in javnega življenja. Prireditelj zajema kako polovico gradiva retrospektivne razstave, ki jo je Slana v lanskem jubilejnem letu pripravil v Kostanjevici.“

SPET „MLADA POTA“

Pri reviji Mladina so po dolgem času spet začela izhajati Mlada pota, nekdanja samostojna (mentorska) revija in kasneje posebna priloga tednika Mladine. Številka, ki je pred nami, objavlja nekatere najboljše prispevke z lanskega srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov v Gradišču. Mlada pota obljublja, da bodo tudi ob naslednjih srečanjih pesnikov in pisateljev začetnikov napolnili po eno številko z njihovimi deli.

LANI 15.000 OBISKOVALCEV

Razstave in zbirke Dolenjskega muzeja – sem štejemo tudi razstave v Dolenjski galeriji – je obiskalo lani nad 15.000 ljudi, med temi veliko šolarjev iz Novega mesta in drugih krajev. Muzej se namerava letos javnosti še bolj odpreti. V Dolenjski galeriji bo 10 razstav.

BREŽIŠKI „ODMEVI“ – Prva številka „Odmevov“, glasila, ki ga dijaki brežiške gimnazije izdajajo drugo leto, je posvečena 100-letnici Cankarjevega rojstva. Potem ko številka natrese nekaj citatov iz del velikega pisatelja, predstavi spise domačih pisateljev. Prevladujejo literarni zapisi (v vezani in nevezani besedi) in najrazličnejša poročila o dejavnosti mladih. Ne manjka tudi dijaškega humorja, ki ga glasilo prinaša v karikaturi, šali, anekdoti, za hudo-mušnost pa si izposodi tudi obliko malih oglasov ter horoskopa.

KNJIGA O NOVOMEŠKI GIMNAZIJI – Pred kratkim je izšlo „Letno poročilo gimnazije v Novem mestu za šolsko leto 1974/75“. Knjiga, ki na nekaj več kot 90 straneh piše o dejavnosti te novomeške srednješolske ustanove v minulem šolskem letu, ima v zadnjem delu literarno prilogo. Tokrat so za prilogo prispevali: dijaki Smiljan Trobiš in Anica Murn pesmi ter Janez Pipan odlomek iz daljšega proznega dela ter profesor Janez Kolenc daljšo pesem z naslovom Izpoved.

Graški dnevnik Kleine Zeitung je med drugim zapisal: „Graški Secesion razstavlja akvarele akademskega slikarja Franceta Slane in predstavlja lepo tradicijo: stik z južnim prostorom in mednarodno kvaliteto. Slana je na mnogih potovanjih udomačil

BREZ OVINKOV

Napisanih zahtev po izpraznitvi stanovanj iz novomeškega Doma kulture se je nabralo za velik kup. Nič manjša ni mapa sklepov in obljub pristojnih, da bodo ta problem rešili. Čeprav je poraba papirja in črnila pri razreševanju prav gotovo že presežala dovoljeno mejo, se besedno vojskovanje za hišo, ki naj v celoti služi kulturi, nadaljuje z nezmanjšano razgretostjo.

Nezadovoljni, ker je stanje še vedno tako kot pred leti, protestirajo tudi člani Kulturnega društva Dušan Jereb (tako se društvo imenuje od petkovskega občnega zboru), ki so pri vsem tem še najbolj prizadeti. Sklenili so pripraviti odprto pismo in ga tudi objaviti, če bodo pri najvišjih predstavnikih občine potem, ko bodo prednje razgrnili razmere, v kakršnih morajo delovati, naleteli na gluha ušesa ali nerazumevanje.

Spodrezane korenine?

Zakaj je glas amaterskih kulturnih delavcev v Novem mestu močan, da ga je slišati že zunaj zidov najetih prostorov, kjer so zdaj prisiljeni vaditi se za nastope? Preprosto zato, ker nobena od društvenih sekcij nima niti toliko prostora, da bi lahko hranila javna priznanja in odlikovanja za dosedanje delo. Tako vadijo pevci zdaj tu, zdaj tam, nič bolje se ne godi salonskemu orkestru, medtem ko gre dramska skupina lahko na oder šele po 21. uri, ko mine zadnja kino predstava.

Letošnje Cankarjevo leto naj bi prostorski krizi naredilo konec. Kulturno društvo Dušan Jereb je prepričano, da se bo to zgodilo, saj navsezadnje ni mogoče dovoliti, da bi amaterizem živel s spodrezanimi koreninami. Dejavnost brez primernih in stalnih prostorov pomeni prav to. I. ZORAN

BOREC 1

Izšla je prva letošnja številka revije Borec, s tem pa se je začel tudi njen 28. letnik. Iz besede urednika Črtomira Sinkovca razberemo, da se bo Borec, ki izhaja v 3.000 izvodih, kmalu vključil v proslavljanje Cankarjeve stoletnice. Sicer pa pričujočo številko napolnjujejo prispevki Mirka Fajdige, Ivana Križnarja, Zvoneta Kržišnika, Janeza Kajzerja, Pavle Medvedčeka, Doreta Klemenčiča – Maja, Djurdje Flere, Slavka Rupla in Črtomira Sinkovca.

slikarske vtise v svoji umetnosti, ki je s svojo eleganco tipična za točasno moderno v Sloveniji in ima v svoji tehnični popolnosti in izrazu najvišji osebni značaj. Posebno močne so slike krajini in živali, ki izpričujejo središče prijema in ga izžarevajo proti robovom slike. V tej izredno prefinjeni mreži ni samo kot v eni najboljsh slik, ujet otrok, marveč umetnost vobče.“ Dolenjski kulturni festival bo ponesel umetniško izročilo Franceta Slane še v Koper in Piran.

JANEZ TEHOVNIK
R. S.

DANES SE PREDSTAVLJA SLIKAR BRANKO SUHY

Danes ob 18. uri bodo v Dolenjski galeriji odprli razstavo slik in grafik Branka Suhya, akademskega slikarja iz Novega mesta. Mladi umetnik je za prvo samostojno razstavo po diplomi na likovni akademiji pripravil 31 del. Na slovesnosti bosta pianista Alenka in Igor Dekleva izvajala Mozartove in Beethovneve sonate.

Devet filmov in Ljubiša Samardžić

V okviru tedna slovenskega filma v Novem mestu od 16. do 20. februarja naj bi prvič zavrteli tudi najnovejši slovenski igrani film „Bele trave“, ki je zdaj še v laboratoriju

Za teden slovenskega filma v Novem mestu, kjer bodo mladim in starejšim gledalcem predstavili osem novjših in starejših slovenskih filmov, po možnosti pa poskrbeli še za premiero „Belih trav“, je odbor za filmsko vzgojo pri novomeški ZKPO določil čas od 16. do 20. februarja.

Prireditelji so za novomeški teden izbrali naslednje filme: najstarejša bosta črno-bela filma iz proizvodnje Triglav filma „Vesna“ v režiji Františka Čapa „Kekec“ v režiji Jožeta Galeta, nato bosta sledila filma Franceta Štiglica „Dolina miru“ in „Ne joči, Peter“, ki sta avtorja proslavila doma in v tujini, nekoliko mlajša sta filma Igorja Pretnarja „Samorastniki“ in Janeta Kavčiča „Nevidni bataljon“, najmlajša pa sta barvna filma „Sedmina“ v režiji Matjaža Klopčiča in „Čudoviti prah“ v režiji Milana Ljubiča.

Kot kaže, bodo ob predstavitvi filma „Čudoviti prah“ dolo-

V SEVNICI: KALAJDŽISKI Z AKVARELI

Nocoj ob 18. uri bodo v galerijskih prostorih na sevniskem gradu odprli razstavo Goce Kalajdžiskega. Sevnicanom ni neznan po svojih ikonah, tokrat pa se predstavlja z akvareli. Večina motivov izvira iz bližnje njegovega doma na Marofu pri Jurklostru in na svojski način odkriva lepote Kozjanskega. Razstava je posvečena slovenskemu kulturnemu prazniku. Ob 19. uri bo v Lutrovi kleti koncert pianista Iva Kopedškega.

RIBNICA: KULTURNI PRAPOR

V nedeljo, 8. februarja, bodo ob 16. uri v dvorani DC-16 v Dolenji vasi pri Ribnici proslavili slovenski kulturni praznik, Prešernov dan. Proslavo bo organiziralo KUD France Zbanič, ki bo ob tej priložnosti razvil svoj prapor. V kulturnem delu proslave bodo nastopili moški in dekljski pevski zbor ter recitatorji. Pokrovitelj proslave je občinska TKS ter nekatere delovne in politične organizacije iz občnega krajevne skupnosti Dolenja vas in občine Ribnica.

Picassova glava v hlačah

Akademski slikar Branko Suhy razgrinja danes svoja dela na samostojni razstavi v Dolenjski galeriji

Rad je slikal in metal kopje. Kot slikar je opozoril nase z razstavo akvarelov v domu JLA, kopje je metal blizu rekordov na domačem stadionu in drugod. Tik pred maturo na gimnaziji še ni vedel: ali na likovno akademijo ali dokončno med športnike. Naposled je prišla odločitev: za slikarstvo!

Zdaj je Branko Suhy, 25-letni Novomeščan, akademski slikar in se bo danes kot tak prvič predstavil občinstvu v Dolenjski galeriji s samostojno razstavo nekaj nad 30 del. V izboru so pretežno dela, nastala lani, vendar je avtor vanj vključil tudi nekaj stvaritev iz leta 1974 in iz leta 1973 študijo po Rembrandtu, ki

posrečilo, da je nekaj razrešil, ga je tudi spodbodel, da to pokaže na razstavi. Gre za cikel? „V določenem smislu gre samo za zaokroženo podobo mojega doseganega dela, sama razstava pa je šele začetek poti, na katero sem stopil in na kateri hočem raziskovati še naprej. Dokončne rešitve ne prinese nobeno delo, naj bo še tako novo in dobro, slej ko prej je vsaka slika problem za se.“

„Obiskovalci se bodo prav verjetno dalj časa kot morda pri drugih delih ustavili pri „hla-

pomeni začetek njegovega zrelega pogleda na slikarstvo. Pretežno gre za grafike oziroma jedkanice, sicer pa pravi sam slikar, da so to dela, ki grafično približujejo slikarstvu. „Podlaga je kajpak narava, ki je zame čudovita stvar za učenje in najboljša sodnica za barvni razpon,“ pravi, s tem pa daje na znanje, da bo mo na razstavi videli tudi ponavljajoče se motive v najrazličnejših barvnih kompozicijah.

Motivno prevladujejo v Suhyjevih delih tihožitja, pri čemer mu je šlo tudi za to, da likovno zaživi najpreprostejša stvar iz življenja. Ker je bil Suhy včasih vnet športnik, se je zdaj nekdanjemu športnemu obdobju likovno oddolžil tako, da je v grafiko kot zanimivo prvo vkomponiral športni čevlji, dres ali kakšen drug rekvizit. Sicer pa bodo kritiki v njegovih delih prav gotovo opazili način, s katerim obvladuje prostor na likovni ploskvi. Tega se seveda zaveda tudi sam avtor in za to, kot je razbrati iz pogovora z njim, mu je tudi šlo.

Občutek, da se mu je nekaj

Branko Suhy

čaj“, iz katerih moli pol Picassove glave, oziroma pri „drugih“, na vznožju katerih je v miniaturi upodobljen bik iz koride. To je (ob študiju po Rembrandtu) le dvojce del, ki jih je avtorju navdihnilo študijsko popotovanje po Goyevi, Velasquezovi in Picassovi Španiji, po ondornih galerijah, po deželah severne Evrope itd.

„Picasso – to je zame pojem, ampak jaz mu kratko malo pravim bik, tako živ in polno krven je. Zato sem poleg hlač naslikal tudi tistega miniaturnega bika. To potovanje je bilo potrebno, že zaradi informacije, ki jo kot slikar potrebujem,“ meni Branko Suhy, današnji „lavreat“ Dolenjske galerije, sicer pa že prej Prešernov nagradenec za slikarstvo na ljubljanski ALU (1974).

IVAN ZORAN

JEZIKOVNI NASVETI

NI VSAK DELOVNI ČLOVEK TUDI DELAVEN

V slovenščini je nekaj besed, ki nam delajo težave, ker ne vemo, ali naj jih pišemo z –o– ali z –a–. Povečini so to samostalniki in pridevniki, izpeljani iz besede delo, na primer:

V soboto je bil naš delovni dan (imeli smo delo). – Obkel je delovno obleko (za na delo). – To vprašanje zadeva vse delovne ljudi (ki žive od dela).

V nasprotju z navedenimi besedami pa pišemo –a– v naslednjih primerih:

Ta človek je zelo delaven (priden). – To je res sposoben delavec. – Delavec zasluček je težko prislužen. – Prvi maj je delavski praznik.

Kakšnega praktičnega pravila, kdaj pišemo –o–, kdaj –a–, dejansko ni, kar nam kaže zlasti dvojica s istim pomenom: delovni dan – delavnik. Potemtakem si je treba navedene primere enostavno zapomniti. Prav zato smo jih razvrstili v dve skupini in jih še posebej podčrtali.

Pri tej priložnosti naj omenimo še nekaj besed, ki sicer s pravkar navedenimi nimajo nobene zveze, pa nam tudi delajo preglavice pri pisanju:

- solata, lastovka, lastovica, iti rakovo pot (nazadovati);
- garjav otrok, raskava roka, žuljava roka, rakava rana.

GOR (GORI) – DOL (DOLI)

- Skočil je gor. Padel jedol.
 - Pravkar sem bil gori. Doli je ležala megla.
- Tudi te dvojice prislovov nam večkrat delajo težave, vendar brez potrebe. Prislova gor-dol pišemo brez končnega –i, kadar se vprašamo z vprašalnico kam, obliki gori in dolipa, kadar se vprašamo kje. Pravilo je potemtakem zelo enostavno.

B–r.

NOVI VOZNI REDI!

gostinstvo in turizem
„GORJANCI“
Novo mesto — Straža
TOZD AVTOBUSNI PROMET

Gorjanci

NOVO: NOVO MESTO — RAGOVOL

NOVO MESTO, Gl. trg	7.15	7.45	8.45	9.45	10.45	11.45	12.45	13.45	15.45
Majde Šilc	7.17	7.47	8.47	9.47	10.47	11.47	12.47	13.47	15.47
Ragovo I	7.19	7.49	8.49	9.49	10.49	11.49	12.49	13.49	15.49
Ragovo II	7.20	7.50	8.50	9.50	10.50	11.50	12.50	13.50	15.50

Iz Ragovega II se avtobus vrača takoj proti Novemu mestu in Bršlinu. Vozni red velja od 1. 2. 1976 do 31. 5. 1977; avtobus vozi le ob delavnikih.

ŠMIHEL — NOVO MESTO — BRŠLIN

ŠMIHEL		5.30	6.25					8.25		10.25
Bolnica			5.32	6.27				8.27		10.27
Glavni trg	5.10	5.25	5.40	6.35	7.05	7.30	8.00	8.30	9.00	10.00
Tov. obutve	5.12	5.27	5.42	6.37	7.07	7.32	8.02	8.32	9.02	10.02
Pionir	5.13	5.28	5.43	6.38	7.08	7.33	8.03	8.33	9.03	10.03
Novoteks	5.14	5.29	5.44	6.39	7.09	7.34	8.04	8.34	9.04	10.04
BRŠLIN	5.15	5.30	5.45	6.40	7.10	7.35	8.05	8.35	9.05	10.05

BRŠLIN	5.20	5.45	6.05	6.25	6.40	7.10	7.40	8.10	8.40	9.10
Novoteks	5.21	5.46	6.06	6.26	6.41	7.11	7.41	8.11	8.41	9.11
Pionir	5.22	5.47	6.07	6.27	6.42	7.12	7.42	8.12	8.42	9.12
Tov. obutve	5.23	5.48	6.08	6.28	6.43	7.13	7.43	8.13	8.43	9.13
Glavni trg	5.25	5.50	6.10	6.30	6.45	7.15	7.45	8.15	8.45	9.15
Bolnica	5.28	5.53	6.13					8.18		10.18
ŠMIHEL	5.30	5.55	6.15					8.20		10.20

ŠMIHEL		11.25				13.25			14.30
Bolnica		11.27				13.27			14.32
Glavni trg	11.00	11.30	12.00	12.30	13.00	13.30	13.40	14.05	14.30
Tov. obutve	11.02	11.32	12.02	12.32	13.02	13.32	13.42	14.07	14.32
Pionir	11.03	11.33	12.03	12.33	13.03	13.33	13.43	14.08	14.33
Novoteks	11.04	11.34	12.04	12.34	13.04	13.34	13.44	14.09	14.34
BRŠLIN	11.05	11.35	12.05	12.35	13.05	13.35	13.45	14.10	14.35

BRŠLIN	10.40	11.10	11.40	12.10	12.40	13.10	13.40	14.15	14.40	15.10
Novoteks	10.41	11.11	11.41	12.11	12.41	13.11	13.41	14.16	14.41	15.11
Pionir	10.42	11.12	11.42	12.12	12.42	13.12	13.42	14.17	14.42	15.12
Tov. obutve	10.43	11.13	11.43	12.13	12.43	13.13	13.43	14.18	14.43	15.13
Glavni trg	10.45	11.15	11.45	12.15	12.45	13.15	13.45	14.20	14.45	15.15
Bolnica						13.18		14.23		
ŠMIHEL						13.20		14.28		

ŠMIHEL	16.30	17.30	18.30	20.30
Bolnica	16.32	17.32	18.32	20.32
Glavni trg	16.00	16.35	17.35	18.35
Tov. obutve	16.02	16.37	17.37	18.37
Pionir	16.03	16.38	17.38	18.38
Novoteks	16.04	16.39	17.39	18.39
BRŠLIN	16.05	16.40	17.40	18.40

BRŠLIN	16.10	17.00	18.00	20.00
Novoteks	16.11	17.01	18.01	20.01
Pionir	16.12	17.02	18.02	20.02
Tov. obutve	16.13	17.03	18.03	20.03
Glavni trg	16.15	17.05	18.05	20.05
Bolnica	16.18	17.08	18.08	20.08
ŠMIHEL	16.20	17.10	18.10	20.10

Vozni red velja od 1. 2. 1976 do 31. 5. 1977; avtobus vozi le ob delavnikih.

NOVO:

KRŠKO — RAKA — NOVO MESTO

	POSTAJE	
11.30	0 KRŠKO	9.05
11.34	3 Grič	9.01
11.36	4 Leskovec	8.59
11.39	6 Veniše	8.56
11.41	8 Velika vas	8.52
11.47	11 Straža pri Raki	8.48
11.55	13 RAKA	8.40
12.00	15 Smednik „K“	8.35
12.05	19 Zameško „K“	8.30
12.10	23 Dobrava „K“	8.25
12.13	24 Dobruška vas „K“	8.22
12.17	27 Draga	8.20
12.21	29 Kronovo	8.16
12.23	32 Otočec-grad	8.13
12.25	34 Otočec	8.10
12.27	35 Lešnica	8.08
12.30	37 Mačkovec	8.05
12.32	38 Ločna-KRKA	8.03
12.35	41 NOVO MESTO	8.00

Vozni red velja od 1. 2. 1976 do 31. 5. 1977; avtobus vozi le ob delavnikih.

obvestilo!

Ob ponedeljkih, sredah in petkih uvajamo tudi dodatno prago LAZE-NOVO MESTO z odhodom iz Novega mesta ob 9.30 in povratkom iz LAZ ob 10.30.

Predlagamo vsem cenjenim potnikom, da si objavljeni vozniki red izrežejo in shranijo ter si na ta način prihranijo skrb z iskanjem podatkov o voznem redu.

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

POMEMBNA NOVOST

Okolica krškega „Šolskega centra“ je že dalj časa veliko gradbišče. Ureditve velikega športnega stadiona, ki bo služil tudi rekreaciji občanov, zaenkrat ne nadaljujejo, hitro pa napreduje gradnja temeljev za večjo dvorano, kjer bo delavnica in nekaj stranskih prostorov. Njena površina bo okoli 1200 kvadratnih metrov, postavil pa jo bo trebanjski „Trimo“. Medtem ko je ta del naložbe v celoti pokrit, tudi s pomočjo občinske skupščine in nekaterih drugih, pa še ni denarja za nakup notranje opreme. Ko bo vendarle vse nared, da bo služilo svojemu namenu, bo šolski center rešen sedanje prostorske stiske, ki pa se bo verjetno ponovila z uveljavitvijo pomembne novosti v našem izobraževalnem sistemu, z usmerjenim izobraževanjem.

NOVI TOZDI

Lani je bilo v črnomaljski občini organizirano 11 novih temeljnih organizacij združenega dela, in sicer devet na področju gospodarstva in dve na področju družbenih dejavnosti. V kratkem bodo še v nekaterih delovnih organizacijah ustanovili tozde, samostojne temeljne organizacije pa bodo postavili tudi nekateri do sedaj dislocirani obrati.

DRAGA VINICA

Na Vinici je vedno pogostejše slišati zahteve, da bi morali urediti odkup gradbenih zemljišč. Ker je gradbenih zemljišč sorazmerno malo in je zato povpraševanje po parcelah precejšnje, so lastniki zemlje začeli na vso moč navijati cene. Tako danes kvadratni meter brez komunalne ureditve stane že od 50 do 100 dinarjev, kar je dražje kot v Ljubljani ali Mariboru!

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

GIBANJE PREBIVALSTVA

V decembru sta bili na območju matičnega urada Kočevje rojeni dve deklici. Poročilo se je 9 parov. Umrla so: Marija Čop, soc. podpiranka iz Tršča 1, umrla v Dolgi vasi št. 24, stara 77 let; Jožefa Kocijan, družinska upokojenka iz Šalke vasi 38, stara 75 let; Rudolf Novak, delavec iz Mahovnika 4, star 49 let; Jožefa Greman, invalidska upokojenka iz Koprivnika 37, stara 73 let; Jožefa Zupančič, gospodinja iz Kočevja, Trg zbora odposlancev 58, stara 78 let; Janez Stimec, delavec brez zaposlitve iz Kočevja, Podgorska 10, star 45 let; Anton Krajnik, upokojenec iz Šalke vasi 92, star 69 let, in Franc Kraus, invalidski upokojenec iz Stare cerkve 4, star 53 let.

PROSTA DELOVNA MESTA

SVET DELOVNE SKUPNOSTI UPRAVNIH ORGANOV
OBČINSKE SKUPŠČINE SEVNICA

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. VODJA IN MATIČAR KRAJEVNEGA URADA BUČKA

Za delovno mesto se zahteva izobrazba ustrezne srednje šole in 2 leti delovnih izkušenj. Osební dohodek 4.000 din, na razpolago samska soba.

2. PISARNIŠKI REFERENT PRI REFERATU ZA GRADBENE ZADEVE

Za delovno mesto se zahteva izobrazba ustrezne srednje šole ali poklicna administrativna šola ter 1 leto delovnih izkušenj. Osební dohodek 3.500 din.

3. DAVČNI IZVRŠITELJ

Za delovno mesto se zahteva izobrazba ustrezne poklicne šole ali osnovna šola in 2 leti delovnih izkušenj. Osební dohodek 3.300 din.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave z opisom dosedanjih zaposlitev in dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev na gornji naslov v 15 dneh po objavi razpisa.

POSOJILA!

ljubljska banka

Izvršilni odbor Ljubljanske banke,
podružnica Kočevje

RAZPISUJE

DODATNA POSOJILA ZA DOGRADITEV STANOVANJSKIH HIŠ,

občanom, ki združujejo stanovanjska sredstva ali so pravne osebe zanje namensko vezala stanovanjska sredstva v Ljubljanski banki — podružnica Kočevje, pod naslednjimi pogoji:

— rok za prijavo	30. 6. 1976
— rok vselitve	31. 12. 1976
— rok porabe posojila	6 mesecev
— znesek posojila	do 50.000.— din
— obrestna mera	8 %
— rok vračila	do 6 let

Pismene vloge z obrazložitvijo bo sprejemala Ljubljanska banka — podružnica Kočevje do razpisnega roka.

PROSTA DELOVNA MESTA!

RAZPISNA KOMISIJA
OBRATNE ZADRUGE KRŠKO

razpisuje prosti delovni mesti

1) DIREKTORJA 2) RAČUNOVODJE

Pogoji za sprejem:

pod 1)

- višja strokovna izobrazba pravne, upravne ali ekonomske smeri z najmanj 3 leti delovnih izkušenj na vodilnem delovnem mestu v gospodarstvu, oziroma
- srednješolska izobrazba z nekajletnimi delovnimi izkušnjami na vodilnem delovnem mestu v gospodarstvu;
- kandidat mora imeti ustrezne moralno-politične kvalifikacije in ustrezne organizacijske ter vodstvene sposobnosti za gospodarjenje.

Pod 2)

- visoka ali višja šolska izobrazba in 5 let prakse ali
- srednješolska izobrazba in 8 let prakse v finančni službi.

Rok prijave je 15 dni po objavi razpisa. Prijave pošljite razpisni komisiji Obratne zadrage Krško obenem z ustrezno dokumentacijo.

PROSTA DELOVNA MESTA

SLUŽBA DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA,
PODRUŽNICA 52100 NOVO MESTO

objavlja

— 3 PROSTA DELOVNA MESTA ZA PRIPRAVNIKE S SREDNJO IZOBRAZBO ALI ZA DELAVCE S SREDNJO IZOBRAZBO IN PRAKSO V FINANČNI STROKI.

POGOJ: Dokončana ekonomska srednja šola ali gimnazija. Osební dohodek po samoupravnem sporazumu o opredelitvi in vrednotenju delovnih mest.

Prošnjo za sprejem na delo z življenjepisom pošljite Službi družbenega knjigovodstva — podružnica 52100 Novo mesto. Objava velja 15 dni po objavi v Dolenjskem listu. O izidu bodo kandidati obveščeni v 30 dneh.

PROSTA DELOVNA MESTA!

IGM „SAVA“ KRŠKO
odbor za medsebojna razmerja

objavlja naslednja prosta delovna mesta

1. PROJEKTANT PROIZVODNJE
Pogoj: dipl. gradb. ing., najmanj 1 leto del. izkušenj, strokovni izpit zaželen.
2. PROJEKTANT PROIZVODNJE — SODELAVEC
Pogoj: gradbeni tehnik, 1 leto del. izkušenj, odslužen vojaški rok.
3. KONTROLOR KVALITETE
Pogoj: isto kot pod 2.
4. 2 STROJNA KLJUČAVNICARJA
Pogoj: poklicna šola, odslužen vojaški rok.
5. 2 ŠOFERJA C KTG. ZA OBRAT GRAMOZNICA IN CEMENTNINE DRNOVO
Pogoj: poklicna šola za voznike, 1 leto del. izkušenj, odslužen vojaški rok.
6. 5 POMOŽNIH DELAVCEV ZA OBRAT GRAMOZNICA IN CEMENTNINE DRNOVO.

Za objavljena delovna mesta je določeno 3-mesečno poskusno delo. Kandidati naj pošljejo pismene prijave s priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: IGM „SAVA“ Krško, Gasilska 4.

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

Preizkušnja za 200 talentov

Zimska atletska liga novomeških osnovnih šol se je izkazala kot močno koristna — Gačeša preskočil 180 cm

Pred kratkim se je v novomeški športni dvorani končala zimska atletska liga novomeških osnovnih šol.

Udeležba na tekmovanju — nastopilo je več kot 200 pionirjev in pionirk — je potrdila, kako potrebna in koristna so taka tekmovanja. Doseženih je bilo veliko dobrih rezultatov, posebno v skoku v višino. Pionirski reprezentant SRS Miloš Gačeša je namreč v tehnično dovršeni tehniki preskočil 180 cm. Bolj kot dobri in obetajoči rezultati je razveseljevalo dejstvo, da so pričeli atletiko gojiti tudi na osnovni šoli Bršljin in Katja Rupena. Za dobre nastope moramo pohvaliti tudi Stopičane, ki so ob koncu tekmovanja povedali, da jim taka pionirska srečanja pri njihovem napredovanju močno koristijo.

Najboljši trije tekmovalci v vsaki panogi bodo sestavljali reprezentanco Novega mesta za tradicionalni dvoboj mestnih pionirskih ekip Novega mesta in Ljubljane. Prvo letošnje srečanje bo 9. februarja v tivolski hali, povratno srečanje pa bo v novomeški športni dvorani.

Rezultati: pionirji, 40 m: Rodič (Grm) 5,5, Bojanc (Bršljin) 5,7, Pubreber (Grm) 5,8; 600 m: Hočevar (Bršljin) 1:43,0, Primc (Grm) 1:43,8, Jurekovič (Katja Rupena) 1:44,4; višina: Gačeša (Grm) 180, Jankovič (Bršljin) 165, Jalovec (Grm) 155; daljina: Blatnik 530, Zoran 488, Plut 474 (vsi Grm); med medicinke (4 kg): Martinovič 11,95, Ban 10,43, Kranjc 10,06 (vsi Grm). Pionirke, 40 m: Bele 5,9 (Grm), Gal (Katja Rupena) 6,1, Tekstor

(Katja Rupena) 6,2; 400 m: Jerman 71,3, Filipovič (obe Katja Rupena) 72,2, Avguštin (Grm) 73,1; višina: Hribar 145, Brajer 135 (obe Grm), Klemenčič (Katja Rupena) 135; daljina: Stangelj (Grm) 465, Kralj (Katja Rupena) 455, Koligar (Grm) 409; medicinka: Gačeša (Katja Rupena) 9,29, Derling (Grm) 9,18, Mikolič (Grm) 8,58.

Majši pionirji, 40 m: 1. Šega (Grm) 5,8; Simovič (Grm) 1:51,5; višina: Apostolovski (Grm) 155; daljina: Petrič (Grm) 430; medicinka (4 kg): Zupan (Grm) 9,13.

Majše pionirke, 40 m: Kastelic (Bršljin) 6,1; 400 m: Kastelic (Grm) 72,3; višina: Srebrnjak (Grm) 120; daljina: Tršar (Grm) 407, medicinka: Romšek (Bršljin) 9,21.

Ekipno—pionirji: OS Grm 1276 točk, OS Bršljin 735; pionirke: OS Grm 1249, OS Katja Rupena 1159 točk.

M. Š.

ZELENKOV MEMORIAL: 1. SERINI

Novomeško Gozdno gospodarstvo je minulo soboto pripravilo na smučarskih terenih v Črmošnjicah tradicionalno tekmovanje za „Zelenkov memorial“. Udeležilo se ga je 16 tekmovalcev iz štirih tozdov (Straža, Črmošnjice, Črmošnjice in skupne službe), na 350 metrov dolgi vlečalonski progi pa je zmagal Serini.

Vrstni red: 1. Serini (Skupne službe) 26,4, 2. Turk (Črmošnjice) 28,2, 3. Pirč (Straža) idr. Med ekipami so bili najboljši Stražani s časom 30,00.

Minulo soboto so se na novomeškem kegljišču na Loki zbrali najboljši mladinci in mladinke in se pomerili za naslove letošnjih prvakov Dolenjske. Prvenstvo je dobro organizirala dolenjska kegljaška podzveza, najboljši pa so bili domači igralci, saj so osvojili vsa prva mesta. Na sliki: prizor z nastopa mladincev iz Sevnice. (Foto: Janez Pezelj)

Kegljaški naslovi Novomeščanom

Dobre igre na mladinskem kegljaškem prvenstvu Dolenjske — Prvo mesto za Finka (Krka), Šoškovo (Novo mesto) in ekipo Novega mesta

Minulo nedeljo so novomeški ljubitelji kegljanja zamudili zanimivo in kvalitetno prireditev. Dolenjska kegljaška podzveza je namreč pripravila prvenstvo posameznikov Dolenjske, na katerem so se pomerili tekmovalci in tekmovalke iz Sevnice, Krškega, Brežic in Novega mesta.

Dekleta so nastopile v disciplini 1 x 100 lučaje, fantje pa so vrgli še enkrat več krogel, obenem pa so njihovi meti veljali tudi za ekipno uvr-

stitev. Medtem ko so lani bili med najboljšimi Krčani, so domači igral-

Fink — odlična igra na domačem kegljišču in rezultat, ki precej pomeni tudi v članski konkurenci.

ci dokazali, da so v enem letu resno delali, saj so osvojili na tekmovanju prva tri odličja. Bolj izenačeni boji so potekali med dekleti. Tik do konca tekmovanja je vodila Baričeva, ki je imela nekoliko smole pri žrebu, kljub temu pa je podrla 399 kegljev.

Nato sta nastopili še Brežičanka Jurmanova (podrla je sedem kegljev več) in Novomeščanka Šoškova, ki

Šoškova — v zadnjem nastopu za mladinke je z zanesljivo igro potrdila dosedanje dobre igre, iz mladinske konkurence pa se poslavlja kot prvakinja.

je dosegla zelo dober rezultat — 448 kegljev.

Zal so se ekipnega tekmovanja med fanti udeležile samo štiri domače ekipe. Po hudem boju je zmagala prva novomeška ekipa, ki je podrla enajst kegljev več kot najboljša Krkina ekipa.

Vrstni red — mladinci: 1. Fink (Krka I) 930, 2. Vesel (Krka I) 875, 3. Berlan (Novo mesto I) 865, 4. Kopinč (Brežice) 859, 5. Dolinar (857), 6. Juntez (oba Novo mesto I) 846, 7. Vuksinič (Krka I) 818, 8. Legiša (Krka I) 800, 9. Progar (Novo mesto I) 796, 10. Teropšič (Brežice) 778 idr.

Mladinke: 1. Šoško (Novo mesto) 448, 2. Jurman (Brežice) 406, 3. Barič (Krka) 399, 4. Šegula (Brežice) 374, 5. Konda (Novo mesto) 370, 6. Turšič (Brežice) 363, 7. Makše (Novo mesto) 350, 8. Koleta (Sevnica) 325, 9. Žagar (Krško) 321, 10. Kort (Brežice) 305 itd.

Ekipno — mladinci: 1. Novo mesto I (Berlan, Dolinar, Juntez, Progar) 1702, 2. Krka I (Fink, Vesel, Vuksinič, Legiša) 1691, 3. Novo mesto II 1400, 4. Krka II 1391.

BREZ TEŽAV — TONE VAKSELJ

V nedeljo so se v Leskovcu pomerili igralci namiznega tenisa za naslov najboljšega igralca v minulem letu. Ker so se prijavi le najboljši, je bil turnir zanimiv in tudi kvaliteten. Tekmovanje je pokazalo, da so močno napredovali predvsem mlajši tekmovalci. Presenetljivo je zmagal Tone Vakselj, ki je razen Babiča brez težav premagal vse nasprotnike, razočaral pa je lanski prvak Jože Arh, saj je zasedel peto mesto.

Vrstni red: 1. Vakselj, 2. M. Starc, 3. F. Starc, 4. Babič, 5. Arh itd. Prvih pet bo sestavljalo leskovsko ekipo, ki bo nastopila v občinski ligi.

L. ŠRIBAR

šport

Vodi „Krka“

Na trebanjskem kegljišču je bilo pred dnevi odigrano peto kolo dolenjske lige za člane in članice. Pri članih je največ kegljev ponovno podrla prva Krkina ekipa, za preseženje pa so poskrbeli Mercatorjevi kegljači, saj so z dobro igro zasedli drugo mesto. Pri članicah so največ kegljev podrla Pionirjeve igralke, ki so se s trebanjsko zmago izenačile z vodočo Krko. O prvakinhaj bo odločalo zadnje kolo konec tedna v Krškem.

Rezultati — člani: 1. Krka I 4845, 2. Mercator 4831, 3. Krško 4784, 4. Krka II 4733, 5. Novoteks I 4714 itd. Vrstni red po petem kolu: Krka, Krško, Novoteks I, Krka II, Železnica, Brežice idr.

Članice: 1. Pionir 2130, 2. Mercator 2109, 3. Krka 2101, 4. Novoteks 2048, 5. Brežice 2030. Vrstni red po petem kolu: Krka, Pionir, Novoteks, Mercator, Brežice.

Posamezniki: 1. Hren 4305, 2. Rolih 4241, 3. Jarc 4236, 4. Klobučar 4228, 5. Turk 4177 itd; članice: 1. Rozenberger 1948, 2. Barič 1943, 3. Poljak 1935, 4. Baškovec 1881, 5. Turšič 1874 idr.

D. BRATOŽ

TELEVIZIJSKI TRIM TEST

Športna redakcija televizije Ljubljana pripravlja novo rekreacijsko oddajo „TTT“, ali „televizijski trim test“. K sodelovanju vabi vse, ki bi se radi ukvarjali z rekreacijo in dvignili svoje telesne sposobnosti. Edini pogoj je, da bodo letos stari najmanj 35 let. Prijavijo se lahko moški in ženske, in sicer na naslov: Športna redakcija televizije Ljubljana, Ljubljana 61000, Tavčarjeva 17 — za oddajo „TTT“. Vsem prijavitelcem bo športna redakcija sporočila dan in uro oddaje, da bi lahko pravočasno prišli na snemanje. Sodelujoči bodo prejeli nagrade.

Prednost šoli in tenisu

Namizni tenis ima v Sodražici vedno več privrženecov. Sodražani že nekaj let uspešno nastopajo v drugi republiški ligi, za ekipo pa igrajo predvsem starejši in izkušeni člani, ki bodo morali že čez nekaj časa prepustiti mesto v ekipi generaciji, ki prihaja.

Med najnesnejšimi kandidati za prvo ekipo je nedvomno 15-letni Danilo Čampa. O načrtih, ki jih misli Danilo uresničiti za zeleno mizico, je povedal:

„Namizni tenis sem začel trenirati v tretjem razredu osnovne šole, resno pa smo v klubu začeli delati 1974, ko smo dobili trenerja. Zal nas je kmalu zapustil, z njim pa tudi nekaj fantov, ki so začeli trenirati rokomet. Mladi ljudje namreč radi treniramo v klubih, kjer resno delajo in kjer imajo trenerja. Tisti, ki smo ostali, smo vadili naprej in se udeležili nekaj tekem. Največji uspeh sem dosegel na lanskoletnem pionirskem prvenstvu Dolenjske. V močni konkurenci sem osvojil prvo mesto in ta uspeh me sili k trdemu delu. Zavedam se, da brez strokovnega vodstva ne morem napredovati, zato si, podobno kot moji vrstniki, želim dobrega trenerja.“

Danilo ni samo dober športnik, pač pa tudi odlični dijak. Razen z namiznim tenišem se ukvarja tudi z glasbo. Igra na kitaro in klarinet, ukvarja se z modelarstvom, če pa ima kaj več časa, igra rokomet in nogomet. Pravi, da bo tako delaven tudi v srednji šoli, le da bo dajal prednost učenju in namiznemu tenisu.

M. GLAVONJIC

Zimska liga: nove točke za Inles

V nadaljevanju zimskega rokometnega prvenstva SRS dve zmagi za Inles — Sevnici in igrali slabo — Pri pionirjih Sevnica tretja, Krka pa četrta

Minulo soboto so prišli v nadaljevanju tradicionalnega zimskega rokometnega prvenstva SRS na vrsto moški v A in C skupini. Tokrat so Sevnici igrali precej slabše, kot znajo, medtem ko so Ribničani, Brežičani in Dobovčani igrali dokaj dobro.

Najprej so se pomerili Inlesovi igralci z Brežičani. V prvem polčasu je bila tekma izenačena, v nadaljevanju pa so se Ribničani razigrali in dosegli prepričljivo zmago. Nato so se Brežičani pomerili z Jadranom in s precej boljšo igro osvojili novi točki. Dobovčani igrajo iz kola v kolo bolje, tokrat pa so svojo moč dokazali v tekmi z Jelovico, ki je kasneje močno zaposlila Sevnicičane

in jim celo odvzela točko. Sevnicičani so slabo igrali tudi s Slovanom, poudariti pa velja, da so nastopili brez dobrega šumeja. Ribničani so v nadaljevanju premagali še Jadranove rokometarje, Dobova pa je tesno izgubila s Šoštanjem.

Rezultati: Inles — Brežice 21:10 (11:6), Jadran — Brežice 12:23 (2:11), Dobova — Jelovica 22:17 (13:7), Sevnica — Slovan 15:20 (5:11), Inles — Jadran 26:21 (13:9), Šoštanj — Dobova 25:23 (15:10), Jelovica — Sevnica 18:18 (8:9).

Pionirji so zimsko ligo končali, pokal prireditelja, ljubljanskega Slo-

KPA: USPEŠNE PRIPRAVE

Plavalci novomeškega Kluba za podvodne aktivnosti so se te dni vrnili s sedemdnevnih priprav iz Kočevja. Novomeščani so se želeli na novo tekmovalno sezono pripravljati doma, toda domači zimski bazen (v grmiski osnovni šoli) je že dalj časa zaprt.

Uspešnih priprav se je udeležilo 15 tekmovalcev in tekmovalk, ki so trenirali v novem zimskem bazenu v Kočevju dvakrat na dan.

Zmagal je Jugoslovan Nikolić

Drugi prvak Romunije Negulescu, tretji Madžar Szidon — „Turnir prijateljstva“ stkal nove prijateljske vezi

Predrag Nikolić, mojstrski kandidat in pionirski šahovski prvak Jugoslavije, je zmagal na drugem „Turnirju prijateljstva“, ki je bil od 24. do 31. januarja v Kočevju. Nikolić je le v prvem kolu nesrečno izgubil z Zagrebčanom Keserjem, vse ostale nasprotnike pa je premagal in tako nabral 10 točk.

Drugi je bil Negulescu (Romunija) 9 točk, 3. Szidon (Madžarska) 7, 4. Dimovski (Prilep) 6, 5. Gergar (Avstrija) 5,5, 6. Gazarek (Zagreb) 5,5, 7. Keser (Zagreb) 5, 8. Žilevski (Kočevje) 5, 9. Kirasič (Kočevje) 4,5, 10. Tancer (Maribor) 4, 11. Malnar (Kočevje) 3 in 12. Terbut (Kočevje) 1,5 točke.

Vsi nastopajoči so prejeli nagrade in diplome. Prve tri je predstavnik kočevske Tekstilane nagradil še z odevjama, najboljši kočevski pionir

NOVOMEŠČANKE SO BILE V BRATISLAVI

Pred kratkim so se iz Bratislave vrnile z desetdnevnega treninga najboljše novomeške telovadke. Pod vodstvom Ružice Kovačičeve in najboljših slovaških strokovnjakov so Doklova, Kavškova, Hočevarjeva, Moorova, Pezdričeva, Jankovičeva, Jeršinova in Požarjeva vadile kar trikrat na dan in se tako obenem pripravljale tudi na republiško in državno prvenstvo.

vana, pa so osvojili Fužinarjevi rokometarji. Sevnicičani so bili tretji, novomeška Krka četrta, Kočevje osmo in Inles deseti.

Rezultati zadnjih tekem: Škofljica — Inles 14:15, Kamnik — Inles 9:11, Slovan II — Kočevje 9:16, Kočevje — Šoštanj 11:18, Krka — Olimpija 21:20, Slovan — Sevnica 14:8, Sevnica — Fužinar 12:14, Rudar — Krka 15:15.

V C skupini so bili doseženi naslednji rezultati: Donit — Inles C 5:12 in Ljubljanska banka — Sodražica 5:11.

Prejšnji torek je organizatorje olimpijske kvalifikacijske tekme med Jugoslavijo in Islandijo, predstavnike ŠD Krka, obiskal rokometni zvezni kapetan Ivan-Janez Snoj, si ogledal športno dvorano, ter se dogovoril za sprejem obeh reprezentanc. Tekma bo 7. marca, jugoslovanski rokometarji pa pridejo v dolenjsko metropolo štiri dni prej. Na sliki: Snoj med pogovorom z organizatorji zahtevne in važne tekme. (Foto: Janez Pezelj)

Zmagal je Jugoslovan Nikolić

Drugi prvak Romunije Negulescu, tretji Madžar Szidon — „Turnir prijateljstva“ stkal nove prijateljske vezi

Predrag Nikolić, mojstrski kandidat in pionirski šahovski prvak Jugoslavije, je zmagal na drugem „Turnirju prijateljstva“, ki je bil od 24. do 31. januarja v Kočevju. Nikolić je le v prvem kolu nesrečno izgubil z Zagrebčanom Keserjem, vse ostale nasprotnike pa je premagal in tako nabral 10 točk.

Drugi je bil Negulescu (Romunija) 9 točk, 3. Szidon (Madžarska) 7, 4. Dimovski (Prilep) 6, 5. Gergar (Avstrija) 5,5, 6. Gazarek (Zagreb) 5,5, 7. Keser (Zagreb) 5, 8. Žilevski (Kočevje) 5, 9. Kirasič (Kočevje) 4,5, 10. Tancer (Maribor) 4, 11. Malnar (Kočevje) 3 in 12. Terbut (Kočevje) 1,5 točke.

Vsi nastopajoči so prejeli nagrade in diplome. Prve tri je predstavnik kočevske Tekstilane nagradil še z odevjama, najboljši kočevski pionir

OFAK ZMAGAL

Na nedavnem hitropoteznem šahovskem turnirju v Kočevju, na katerem so sodelovali razen pionirjev—šahistov, udeležencev mednarodnega „Turnirja prijateljstva“ v Kočevju tudi njihovi mentorji in člani Šahovskega društva Kočevje, so se spet izkazali pionirji in mladinci. Prvi je bil Ofak (Kočevje) 18,5 točke, 2. Negulescu (Romunija), 3. Podkoritnik (Kočevje), šele 4. do 5. mesto si je delil romunski mednarodni mojster Butnary, in sicer z jugoslovanskim pionirskim prvakom Nikolićem. Kočevski mojstrski kandidati so torej nekoliko zaostali za najboljšimi pionirji in mladinci, saj se je najboljši, to je bil Ivčić, uvrstil šele na šesto mesto.

ker so se na njem stakale nove prijateljske vezi med udeleženci turnirja, ki so bili različnih narodnosti in iz različnih držav, pa tudi med prebivalci Kočevja in udeleženci turnirja. Prihodnji „Turnir prijateljstva“ bo predvidoma čez dve leti.

J. PRIMC

Na drugem mednarodnem šahovskem turnirju v Kočevju je prvo mesto osvojil Predrag Nikolić iz Sarajeva, najboljši domačin pa je bil drugokategornik Samoil Žilevski, ki je s petimi točkami zavel odlično peto mesto. Na sliki: mojstrski kandidat Nikolić v boju z domačinom Žilevskim. (Foto: France Brus)

Nogometaš na dopustu

minuti sem dosegel edini zadetek, ki nam je prinesel zaželeni izid.

V zadnjem času so novomeški nogometaši nekoliko razočarani. Kaj meni nadarjeni nogometaš o prihodnosti svojega kluba?

„Ko se bodo vrnili nekateri igralci iz JLA, bo ekipa precej boljša in trdnost sem prepričan, da bomo najnesnejši kandidati za prvo mesto v ljubljanski nogometni podzvezi. Do konca vojaškega roka imam nekaj manj kot osem mesecev, nato pa bom ponovno zaigral za novomeške barve. Upam, da bom tudi v prihodnosti za klub igral tako dobro, kot v minulih 150 tekmah.“

MILAN GORENC

BOLAN ODŠEL V MRZLO NOČ – 28. januarja zjutraj so na kolovozni poti v Velikih Brusnicah našli mrtvega 40-letnega Antona Srebrnjaka iz Velikih Brusnic 87. Srebrnjak je bil zadnje čase večkrat bolan, nazadnje pa je dobil hudo pljučnico. Zaradi visoke temperature se mu je tudi bledlo, pa je v samem perilu neopazno zapustil hišo. Noč je bila mrzla in smrt ga je dohitela na bližnjem kolovozu.

KAR S ŠILOM GA JE – Gorko L., sedemnajstletni mladenič, je prišel 31. januarja vinjen na mladinski ples v mladinskem domu v Podhosti. Tamkaj se je neprimerno obnašal, zato ga je Peter Jazbec iz Meniške vasi opozoril in hotel celo odstraniti s plesa. To je Gorko tako razburilo, da je Jazbeca zadel s šilom. Slednjega so morali odpeljati v novomeško bolnišnico, mladi razgrajač, ki vinjen gotovo ni imel kaj iskati na mladinskem plesu, pa bo prišel pred sodnike.

„ALKO“ IN KORAJŽA – Če ne bi bilo alkohola, 26-letni Jože Mlinarič iz Vavte vasi morebiti ne bi zbral toliko poguma, da bi kje razgrajal. Alkohol pa žal je, in zategadelj je Jože 31. januarja zvečer precej razgrajal v stanovanju sorodnikov v Jurki vasi. Razboritež je udaril tudi po steklu na vhodnih vratih, ga razbil in si porezal roko tako, da so ga morali odpeljati v novomeško bolnišnico. Si bo upal razgrajati tudi pri sodniku za prekrške?

SKOZ OKNO V BIFE – V noči na 29. januar je neznanec vlomil v bife in prodajalno KZ Črnomelj v Gribljah. V prostore je prišel skozi okno, očitno pa je iskal denar. Vse je preiskal, našel in vzel 380 din, v skladišču pa se je lotil tudi kovinske blagajne, vendar se mu ni vda. Za nepoštenim ponočnjakom poizvedujejo.

OBSTAL JE NA BOKU

Franc Urek iz Kapel je 31. januarja dopoldne vozil osebni avtomobil iz Brežic proti Novemu mestu. Pri Otočcu je avto na zasneženi cesti začelo zanašati, zdrknil je na desno banko, kjer se je prekucnil in obstal na boku. Pri nesreči se je poškodovala Urekova sopotnica Anica Zevnik, ki so jo morali odpeljati v novomeško bolnišnico. Na vozilu je škoda za 16.000 din.

V ustavi je zapisano, da je vsakomur zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč, kadar ta odločajo o njegovi pravici ali na zakonu temelječem interesu. Namen pritožbe je, da bi bilo varstvo pravic in zakonitosti čimbolj zanesljivo. Treba je namreč računati, da smo ljudje zmožljivi. Zato je prav, da imajo stranke, ki niso zadovoljne z odločitvijo prvostopnega organa, možnost, da se zoper tako odločbo pritožijo na višji organ in tako dosežejo, da se še enkrat odloča o njegovi zahtevi. Zakon

O pravici do pritožbe

o pravnem postopku, zakon o kazenskem postopku in pravna pravila v ostalih sodnih postopkih pa podrobneje določajo, kdaj in kako uveljavljajo občani pravico do pritožbe v sodnih postopkih.

Vse pritožbe so vezane na rok. To je razumljivo, ker bi bila sicer močno omajana pravna varnost. V vseh postopkih mora vložiti stranka, ki se pritožuje, pritožbo pri tistem sodišču, ki je odločila na prvi stopnji. Zato ravnavajo nepravilno tisti, ki pošiljajo pritožbe naravnost na višje sodišče; s tem se izpostavljajo nevarnosti, da bo pritožba prepoznana. Zakoniti predpisi določajo roke, v katerih morajo stranke vlo-

Največkrat: za volan brez izpita

Sodniki za prekrške v Novem mestu so lani obravnavali 5305 primerov, kar je četrtnina več kot prejšnje leto – Najpogostejše so kršitve na cestah

Vsak od treh sodnikov za prekrške je na mesec izdal poprečno 124 odločb, vseeno pa je od 5305 primerov ostalo nerešenih 1215. Med temi je približno 500 kršiteljev od drugod, pa se postopek vleče zaradi zaslišanj v drugih krajih.

Kršitve cestnoprometnih predpisov so v novomeški občini najpogostejši vzrok, da občan dobi poziv, naj se oglasi pri sodniku. Zaradi teh stvari je bilo pravnoomočno kaznovanih 2826 oseb, od tega 398 tujcev, 157 mladoletnikov, 196 pravnih oseb in 194 odgovornih ljudi v delovnih organizacijah. Novost v službi za kaznovanje prekrškov je prav v tem, da izrekajo vse več kazni tudi odgovornim osebam v podjetjih in ustanovah in da so morali le-ti plačati iz svojega precejšnje kazni. Odgovornost se je torej vsaj v tej obliki le začela kazati.

Zaradi cestnoprometnih prekrškov so v preteklem letu mimo denarnih kazni izrekli tudi nekaj zapornih. Eden je moral v zapor za 30 dni, pri 5 občanah so uporabili kazni zopora do 15 dni, enemu pa so prisodili zapor do 7 dni. V teh primerih gre za povratnike, ki jih prejšnje denarne kazni niso izučile, pa so bili zaloteni pri novih istovrstnih prekrških.

Hudo pa je prizadela kazen 591 ljudi, ki so morali oddati voziško dovoljenje, prav tako 369 občanov, za katere velja ukrep, da poleg kazni za eno leto do treh let ne smejo opraviti voziškega izpita. Ugotavljajo namreč, da je bila ostrejša kaznovalna politika glede tega nujna, saj je bilo največ cestnoprometnih

Ogenj „požrl“ 100.000 din

BOJANCI: SLABE DIMNE NAPRAVE – V noči na 27. januar je prišlo do požara v stari stanovanjski hiši Mladena Radojčiča v Bojancih. V hiši je sušilnica za meso in shramba, do ognja pa je prišlo zaradi slabih dimnih naprav. Požar je v sušilnici uničil 200 kilogramov mesa, zgorelo pa je tudi 2,5 tone koruze, nekaj pese, krompirja in razno kmečko orodje. Po prvi oceni je škoda za 30.000 din.

URŠNA SELA: POŽAR NA SLEPEM TIRU – 30. januarja okoli 3.30 ure je izbruhnil požar v vagonu, ki je na Uršnih selih stal na slepem tiru. V vagonu so spali delavci železniške gradbene sekcije ZTP Ljubljana. Eden od delavcev se je zbudil še ravno o pravem času, da je opazil plamene pri peči na olje. Kajpak je precej zbudil ostale. Ogenj so skušali pogasiti delavci sami, pa jim ni uspelo, zato so poklicali na pomoč prostovoljne gasilce z Uršnih sel. Z združenimi močmi so pogasili požar, ki je povzročil za 15.000 din škodo.

KANIŽARICA: PLAMENI NA PODSTREŠJU – 1. februarja ponoči je začelo goreti na podstrešju strojnice v kanižarskem rudniku. Kljub temu da so delavci takoj opazili požar in ga tudi pogasili, cenijo, da je škoda za 5.000 din.

TREBNJE: VNELE SO SE SAJE – 1. februarja zjutraj je prišlo do požara v pisarni Kmetijske zadruge v Trebnjem. Dimnik centralnega ogre-

POLEDENELI OVINEK JE KRIV

Jože Kelher iz Laz pri Ljubljani se je 30. januarja ob 14.30 peljal s kombijem iz vasi Ravne navzdol proti Zdolam. Ko je pripeljal v levi nepregledni ovinek, mu je prišel z osebnim avtom nasproti Adolf Resnik iz Kostanjeka pri Krškem, ki je na začasnem delu v ZR Nemčiji. Ko je Resnik zagledal nasproti vozeč kombi, je ustavil, to pa je hotel storiti tudi Kelher, vendar ga je na poledeneli cesti na klanec zaneslo v levo in prišlo je do čelnega trčenja. Škoda je za 9.000 din.

V DREVO IN OGRAJO

30. januarja ob 13.50 je Daniela Taciger iz Maribora vozila osebni avtomobil iz Sevnice proti Krškemu in se je v Logu pri Sevnici v preglednem ovinku zaletela v obcestno drevo in ograjo ter obstala v jarku. Voznica se je lažje poškodovala, gmotna škoda pa znaša 4.000 din.

kršitev ravno v tem, ker so vozili po javnih cestah ljudje brez izpita. Imeli so kar 610 takih primerov, med njimi pa je bilo tudi 152 mladoletnih. Med vzroki za izrečene kazni s tega področja je na drugem mestu vinjenost. Ne zaleže ostra kazni, nekaterim ni mar poostrena kontrola, kar 361 je bilo zaloteni, ko so vozili pod vplivom alkohola. Edini svetel žarek v žalostni bilanci vinjenih je, da med zaloteni pri vožnji „pod paro“ ni bilo v novomeški občini niti enega mladoletnika.

vanja, ki je bil speljan v steni pisarne, je bil poln saj, ki so se vnele. Zatem je začela goreti omara, vžgala se je druga pisarniška oprema, zgorel pa je tudi del dokumentacije. Na pomoč so morali poklicati novomeške gasilce, da so razbili steno in pogasili ogenj v dimniku. V pisarni pa so ogenj zatrli prostovoljni gasilci iz Trebnjega. Škoda je za 50.000 din.

PREHITEVAL PO DESNI

Alojz Sotošek iz Starega gradu pri Krškem se je 2. februarja ob 17.15 peljal z osebnim avtom proti Krškemu. Pri Dolenji vasi je zavil na levi odcep. Za njim je vozil osebni avto Alojz Verstovšek iz Pletetij pri Krškem in Sotoškov avtomobil prehitel po desni strani. Pri tem ga je na zasneženem cestnišču med zaviranjem zaneslo na levo in vozili sta trčili. Škoda je za 6.000 din.

TOVORNJAK V CISTERNO

2. februarja ob 12. uri je Miha Račič iz Ljubljane vozil tovornjak-cisterno s prikolico iz Krškega proti Brezicam. Ko je pripeljal v Staro vas, mu je prišel nasproti s tovornjakom Mijo Kovač iz Vukodola pri Kapežu. Račič je pred srečanjem zapeljal na desni rob ceste in ustavil, da bi dal prednost tovornjaku. Kovač pa zaradi neprimerne hitrosti ni uspel ustaviti, zapeljal je na desni rob ceste, kjer ga je od zasneženega brega odbilo na levo, tako da je trčil v Račičevo vozilo. Gmotna škoda znaša okoli 15.000 din.

Čelno v tovornjak

Na cesti Ljubljana-Zagreb se je 1. februarja ob 22.50 pri Karteljevem zgodila huda prometna nesreča s smrtnim izidom.

37-letni Vladimir Bošnjak iz Samobora je vozil osebni avto škoda iz ljubljanske smeri, v desnem ovinku karteljevskega klanca pa je avtomobil na zasneženi cesti zaneslo na levo. Prav tedaj je nasproti pripeljal s tovornjakom celjske registracije Jože Merslavič iz Mosteca. Slednji je začel zavirati in se umikati na rob ceste, pa je škoda vseeno silovito čelno trčila v tovornjak, ki jo je potem rinil še 30 metrov pred seboj. Končno sta tovornjak in osebni avto obstala počez čez cesto in tako zaprla promet v obe smeri. Voznik Bošnjak je bil tako hudo poškodovan, da je umrl na kraju nesreče, gmotna škoda pa je ocenjena na 40.000 din. Promet v obe smeri je bil zaprt do poldruge ure zjutraj 2. februarja.

Dokaj varno leto

Na nedavnem posvetu, ki ga je pripravil Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, je republiški podsekretar za notranje zadeve Branko Bračko posredoval podatke, iz katerih je razvidno, da je bilo lansko leto prometno razmeroma varno, kljub temu da je bilo več nesreč kot leto poprej. Drži namreč to, da se je lani promet bistveno povečal, za kar so „krivi“ tudi tuji. Lani je bilo na Slovenskih cestah skupaj 34.942 nesreč, kar je za 2,3 odst. več kot leta 1974. Nesreč s smrtnim izidom je bilo glede na leto poprej več za 6,1 odst., na območjih UJV Novo mesto in Nova Gorica pa je bilo nesreč v poprečju manj kot leta 1974. Tretjina lanskih nesreč je bilo v nekaterih prometnih hitrostih, zaskrbljujoč pa je podatek, da je največ pešcev izgubilo življenje na prehodih za pešce. Pogoste žrtve so še zmeraj otroci in mladoletniki, sicer pa je med mrtvimi kar 29,1 odst. potnikov v motornih vozilih.

Zaradi snega še ni zadreg

Ko so ob koncu prvega polletja solarji domala že obupali, se jih je nebo le usmilo in nasulo toliko „bele opojnosti“, da je bilo med počitnicami vsaj za „pokušino“. Če pa kdo ni bil zadovoljen s tanko snežno odejo, ki res ni zadostovala za prave smuko, jo je lahko mahnil južno od Kolpe, kjer sneg ni prizanesel nikomur, še najmanj pa komunalcem oziroma tistim, ki imajo na skrbi čiščenje ulic in cest. Dasi je na Dolenjskem snega zgolj za „pokušino“, pa vemo, da včasih že nekaj centimetrov snega lahko povzroči nevšečnosti, zato smo tokrat povprašali nekatere občane, kakšno je bilo novomeško snidenje s snegom. Povedali so tole:

MILAN PERGAR, vodja enote za vzdrževanje cest pri Komunalnem podjetju: „Ne po naši krivdi z občino še nimamo veljavne pogodbe za opravljanje zimskih služb na cestah. Zato po dogovoru po potrebi čistimo mestne ulice ter asfaltne ceste v Birčni vasi, Prečni in Stopičah. Zadnji sneg nam ni povzročil težav, saj imamo na voljo vso potrebno mehanizacijo, za trenutne potrebe še preveč. Redno, tudi po dvakrat vsako noč s soljo posipavamo ceste, križišča in pločnike, makadamske ceste pa z gramozom. Do zdaj še nobeno zimo nismo porabili toliko soli. Na zalogi je imamo še dovolj. V mestu smo sneg že pripravili za odvoz, za pločnike pa precej vzorno skrbijo občani in delovne organizacije. Tudi neprimerno več snega se ne bojimo.“

KAREL KLEMENČIČ, razporednik avtobusov pri Gorjancih: „Zaenkrat z avtobusnim prometom še ni večjih težav, le do občasnih zamud prihaja. Republiške ceste so vzorno očiščene in posipane s soljo, precej slabše pa občinske in vaskne. Zato se dogaja, da vseh potnikov, delavcev in solarjev ne pripeljemo pravočasno v mesto ali domov. Zaradi poledice in spolzkega cestnišča je promet otežen predvsem na cestah Trebnje – Mirna peč, Sevnica – Mokronog in Malkovec – Tržišče. Pa se da potpeti. Da le ne bi bilo hujših ovir zaradi snega.“

IVAN MARČIŠ, spremljevalec rešilnega avtomobila: „Voziti moramo po novomeški in trebanjski občini. Po glavnih cestah nimamo težav, saj so v glavnem dobro posute s soljo. Le malo bolj previdno je treba voziti, pa gre. Huje je po vaseh, kjer so ceste polne snega. Zgodilo se je že, da smo morali vožnje odpovedati, saj z avtom ni moč peljati, kamor bi želeli. Bolniki so prikrajšani, toda pomagati se ne da nič. V Sela pri Zburah z rešilnim avtom težko prideš še ob lepem vremenu, kaj šele po cesti, polni snega.“

JOŽE PROŠINEČKI, komandir PM Novo mesto: „Glede na to, da je sneg padal postopoma, ni povzročil prometnih zastojev ali celo zapore cest. Ceste so prevozne, le precej spolzke so. Pa zato ni bilo bistveno več prometnih nesreč, tudi zastojev ne. Vozniki so se prilagodili prometnim razmeram, razen izjem seveda. Ti pa tako in tako sami nosijo posledice.“

KRONIKA NESREČ

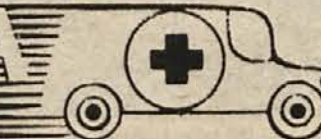
NOVO MESTO: ZANESLO GA JE – 26. januarja zvečer je Martin Kajba z Okljukove gore vozil osebni avtomobil skozi križišče v Kandiji. Ko je zavil na Partizansko cesto, ga je zaneslo na levo v avto, ki ga je naproti vozil Novomeščan Janez Poklač. Škoda je za 4.000 din.

DOLNJE KRONOVO: S CESTE NA NJIVO – Aleksander Durič iz Brezovice pri Šmarjeških Toplicah se je 27. januarja zjutraj peljal z osebnim avtomobilom od doma proti Novemu mestu. Pri Dolnjem Kronovem pa je avto zasukalo in zaneslo s ceste na njivo, kjer se je prekucnil na streho. Voznik se ni poškodoval, na avtomobilu pa je škoda za 3.000 din.

GABERJE: ZAVRL V OVINKU – 28. januarja dopoldne je Anton Boltez iz Gabrja vozil osebni avto od doma proti Brusnicam. Voznišče je bilo zasneženo, in ko je voznik v nekem ovinku zavrl, je avtomobil zaneslo s ceste na breg, od tam pa se je prekucnil nazaj na cesto, bočno zdrsl po cesti naprej in trčil v avtomobila NM 75-23, ki ga je naproti pripeljal Jože Rajk iz Gabrja. Škoda je za 9.000 din.

KRASINEC: V OVINKU NA LEVO – Metličan Ivan Jurejevčič se je 31. januarja popoldne peljal z osebnim avtomobilom od Krasinca proti Metliki. V nekem ovinku je njegov avto zaneslo na levo v avto Antona Pezdircza iz Krasinca. Škoda je za 15.000 din.

ČRNOMELJ: TRK V KRIŽIŠČU – Viktor Velše iz Sel pri Semečju je 29. januarja zvečer vozil osebni avtomobil iz Črnomlja proti Gradcu. V križišču je zapeljal na levo ravno v trenutku, ko je pripeljal naproti z osebnim avtom Jože Plut

iz Ručetne vasi. Vozili sta trčili, posledica pa je: 7.000 din škoda.

STARE ŽAGE: OPLAZIL IN ODPELJAL NAPREJ – 29. januarja popoldne se je Jože Bučar iz Bušince peljal z osebnim avtomobilom iz Starih žag proti Črnomlju. V nekem ovinku mu je naproti pripeljal z zastavo 101 neznan voznik, ki je med srečanjem oplazil Bučarjev avto, pogledal, kaj je storil, in odpeljal naprej. Na Bučarjevem avtomobilu je storil za 3.000 din škodo; kdo pa je bil to, skušajo ugotoviti miličniki.

STRAŽA: TRK NA MOSTU – 30. januarja dopoldne se je Ljubljčan Jože Knez peljal z osebnim avtomobilom iz Straže proti Novemu mestu. Na mostu mu je naproti pripeljal z osebnim avtom Novomeščan Alojz Senica. Slednjega je pri zavijanju na most začelo zanašati, zdrknil je na levo in trčil v Knezov avto ter povzročil za 10.000 din škodo.

DOBRUŠKA VAS: Z NADVOZA NA TRAVNIK – Alojzija Mlakar iz Hrastulj je 30. januarja dopoldne vozila osebni avtomobil od Škocjana proti Sentjerneju. Pri Dobruški vasi je njen avto med vožnjo po nadvozu zaneslo po bregu navzdol na travnik, kjer se je prekucnil na bok. Škoda je za 8.000 din.

IZSILJEVALA PREDNOST

Pri odcepu na cesti Ljubljana-Zagreb sta 28. januarja pri Drnovem trčila osebni avto, ki ga je vozila Pavla Trogar iz Mozirja, in tovornjak Franca Pestatorja iz Verpolja. Do trčenja je prišlo zato, ker je Trogarjeva izsiljevala prednost.

Ni dolgo tega, kar je dobila otoška avtopralnica sodobno aparaturo za pranje avtomobilskih motorjev. Strahlfix, kakor se naprava imenuje, pere s paro pod pritiskom 25 atmosfer. Zavoljo močnega pritiska je nenavaden „zaboj“ (na sliki) primeren tudi za pranje avtomobilskega podvozja in blatnikov.

Pomembna pridobitev

Ustanovitev štaba teritorialne obrambe bo še bolj okreplila sistem splošnega ljudskega odpora

Na torkovi seji vseh zborov skupščine občine Novo mesto so sprejeli tudi odlok o ustanovitvi občinskega štaba teritorialne obrambe občine Novo mesto. Zakon o ljudski obrambi opredeljuje oborožene sile SFRJ kot enotno in oboroženo silo v sistemu ljudske obrambe, ki jo sestavlja Jugoslovanska ljudska armada ter teritorialna obramba. Slednje omenjeni zakon opredeljuje kot „najširšo obliko organiziranega oboroženega splošnega ljudskega odpora v republiki, pokrajini in občini.“

Na teh osnovah temelji tudi dosedanja odloka o organizaciji in izvajanju nekaterih priprav za narodno obrambo na območju občine Novo mesto, ki je bil sprejet leta 1969. S tem odlokom je bilo formalno-pravno urejeno vprašanje organizacije in statusa enot teritorialne obrambe, ni pa bilo rešeno in tudi ne enotno urejeno vprašanje strokovne službe, ki naj skrbi za mobilizacijo in bojno pripravljenost enot teritorialne obrambe, materialno opremljenost za urjenje in usposabljanje ter nekatere druge naloge.

Štab teritorialne obrambe je torej vojaško strokovni organ občine, ki je odgovor-

ren za organiziranje, opremljanje in usposabljanje teritorialne obrambe. Deluje v miru in v vojni.

Še posebej pa so pomembne te naloge. V sodelovanju z nadrejenim štabom teritorialne obrambe obravnava občinski štab razvoj, opremljenost in normative za vse enote teritorialne obrambe v občini. Štab načrtuje in izvaja vzgojo poveljstev in enot teritorialne obrambe po navodilih in programih vzgoje nadrejenih štabov. Svetu za ljudsko obrambo občinske skupščine in pokrajinskemu štabu poroča o stanju teritorialne obrambe na območju občine, razen tega pa pripravlja predloge in poročila za obravnavo na svetu za ljudsko obrambo. Seveda izdeluje tudi srednjeročni in letni načrt razvoja in vzgoje teritorialne obrambe v občini, pri izvajanju skupnih nalog sodeluje z občinskim organom za ljudsko obrambo, občinskimi upravnimi organi in družbenopolitičnimi vodstvi, krajevnimi skupnostmi in organizacijami združenega dela. Na koncu velja omeniti tudi njegovo skrb za dopolnitev in materialno preskrbo enot teritorialne obrambe. Od tega je namreč odvisna njihova bojna pripravljenost.

Na en dinar skupnosti - štiri svoje

Letalci na razpotju: biti ali ne biti - Vsaka minuta letenja mora biti tudi plačana - Bo lahko pilot samo tisti, ki ima debelo denarnico?

Letalci novomeškega aerokluba so zimsko zatišje na letališču izkoristili za organizacijske in tehnične priprave, ki jih je mogoče izvesti na tleh: teorijo letenja na rednih tedenskih strokovnih predavanjih, teorijo samoupravnega dogovarjanja pa na vrsti sestankov in razgovorov. Strokovni in teoretični pripravi sledi vsako sezono tudi pestra dejavnost letalcev, padalcev in modelarjev, praksa samoupravnega dogovarjanja pa, vsaj za letalce, iz leta v leto slabše kaže.

Tako so na nedavni delovni konferenci letalci ugotovili, da širokoustno razglašani posebni družbeni pomen tega športa nima nobene veljave pri delitvi denarja za izvajanje letnega načrta. Aeroklub Novo mesto je predložil interesni skupnosti predračun stroškov za leto 1975 v znesku 351.000 dinarjev. Telesnokulturna skupnost je smatrala, da bo 60.000 dinarjev dovolj. S tem denarjem letalci ne bi mogli niti toliko letati, da bi obdržali športna dovoljenja, ki jih Zvezna uprava za civilno zračno plovbo podaljšuje na podlagi minimalnega števila ur letenja za vsakega pilota. Zato so se lotili prostovoljnega dela in drugih (večkrat poniževalnih) načinov, da so zaslužili za letenje. Za eno uro letenja je moral pilot 5 ur delati v delavnici na letališču. Športni načrt so izpolnili z 80 odstotki, to pa pomeni 281.290 dinarjev, ki jih je seveda bilo treba - plačati. Če odštejemo 60.000 dinarjev, vidimo, da je bilo

treba zaslužiti 221.290 dinarjev ali za vsak dinar skupnosti dodati še 3 dinarje in 68 par svojega. Komentar najbrž ni potreben, prav gotovo pa je, da do nobenega drugega športa naša skupnost ni tako mačehovska. Če se za takim odnosom skriva kaj več kot samo brezbriznost, pa naj pove kdo drug.

ŽELITE LETETI?

Letalska šola Dolenjskega letalskega centra bo letos sprejela v začetniški tečaj za jadralske 10 kandidatov, v začetniški tečaj za motorne pilote pa 4 kandidate, ki so že opravili jadralski tečaj. Rok za prijavo je 29. februar 1976. Predavanja bodo kandidati poslušali marca in aprila, letali pa bodo julija in avgusta. Razpis za modelarski začetniški tečaj bo objavila modelarska šola, razpis za padalski začetniški tečaj pa bo objavljen pozneje.

Na sestanku članov minuli petek so letalci in modelarji podrobno obravnavali tudi letošnji športni načrt, ki bo stal 407.000 dinarjev. Predvidevajo 800 ur jadralskega in 400 ur motornega letenja, 200 pa-

DOLENJSKE TOPLICE: PREDNOST IZOBRAŽEVANJU

V krajevni skupnosti Dolenjske Toplice delujejo štiri mladinski aktivni: Soteska, Podhosta, Podturn in Dolenjske Toplice. Pred kratkim se je na prvi letošnji seji zbralo predsedstvo OO ZSMS in sestavilo delovni program. Skupno z družbenopolitičnimi organizacijami in krajevno skupnostjo bodo pripravili izobraževalne seminarje in organizirali tradicionalne očistevalne akcije. Mladinci iz vseh štirih aktivov bodo sodelovali pri razširitvi mladinskih prostorov v Podhosti, udeležili pa se bodo tudi delovne akcije pri gradnji soteskega vodovoda. Na seji so sklenili, da bodo pripravili nekaj orientacijskih pohodov in sodelovali na kulturnih in športnih prireditvah.

SINDIKATI O „KROJAČU“

V ponedeljek, 9. februarja, bo predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto razpravljalo in sklepalo o oceni in sklepih komiteja občinske konference ZK Novo mesto o odnosih v podjetju „Krojač“. Predsedstvo bo razpravljalo tudi o pomanjkanju stanovanj in možnostih graditve v občini Novo mesto v obdobju do leta 1980.

O RAZVOJU TEKSTILNE INDUSTRIJE

Društvo inženirjev in tehnikov tekstilcev Dolenjske prireja v soboto, 9. februarja, v Kostanjevici občni zbor, na katerem bodo med drugim razpravljali tudi o razvojem srednjeročnem načrtu razvoja slovenske tekstilne industrije.

dalskih skokov, 80 modelov jadrskih in motornih letal in udeležbo na različnih tekmovanjih (leta 1975: 597 ur jadralskega in 665 ur motornega letenja, 42 modelov).

Organizirali bodo klubsko akcijo jadrskih preletov, sodelovali na dolenjskem prvenstvu jadrskih pilotov, v dolenjskem rallyju motornih pilotov, udeležili se bodo republiške akcije preletov, republiškega in zveznega jadralskega prvenstva ter republiškega in zveznega aerorallyja. V letalski šoli Dolenjskega letalskega centra se bo šolalo 10 začetnikov-jadralscev in 4 začetniki na motornih letalih. Modelarji pripravljajo 7 tečajev za gradnjo pionirskih, jadrskih, motornih in sobnih modelov, 6 klubskih tekmovanj, 2 medklubski tekmovanji, tekmovanje za pokal Dolenjske in tekmovanje sobnih modelov. Udeležili se bodo 3 pokalnih tekmovanj s po 2 ekipama, 3 republiških tekmovanj s po 3 ekipami, 1 mednarodnega tekmovanja z 1 ekipo, državnega prvenstva z 2 ekipama, memorialnega tekmovanja s 3 ekipami in enega medrepubliškega tekmovanja z 1 ekipo. Tudi letos bodo pomagali modelarski šoli na Mirni.

Delovni načrt Aerokluba Novo mesto je stvaren in uresničljiv, nedvomno pa precej odvisen od razumevanja skupnosti. Omenjeno razmerje vloženih lastnih dinarjev proti dinarju skupnosti pa seveda ni vzdržno. To se pozna tudi že na socialnem sestavu članstva. Letenje ne sme postati posebna pravica bogatejših - vendar odgovornosti za take posledice ne more prevzeti samo Aeroklub niti ne njegov politični aktiv.

M. MOŠKON

Suhokrajinski drobiž

V ŽUŽEMBERŠKI KRAJEVNI SKUPNOSTI so doslej uspešno samostojno rešili problem oskrbe z vodo v zimski suši. Res je, da je KS s svojo 5000-litrsko montažno cisterno kot vselej prej vozila vodo od jutra do večera, tako da je zaostanek v ogroženih vaseh največ za en dan. Krajevna skupnost pa ima poleg 5000-litrsko montažne pločevinaste cisterne v pripravi za potrebo v nadaljnji akciji 4500-litrsko gumirano cisterno, tako da se ob prevoznosti cest tudi večje zimske suše ni bati. Pohvalimo pa lahko tudi podjetje Vodovod Novo mesto, ki je z montažo dodatne črpalke v zajetju v Žužemberku pravočasno poskrbelo za

zadostno izkoriščanje zmogljivosti izvira in s tem polnjenje cisterne na hidrantih.

TOVORNJAK FAP žužemberške krajevalne skupnosti stalno dežura na lokalnih cestah in krajevnih poteh. Tako so lokalne ceste in krajevne poti stalno prevozne za delavske avtobuse in motorna vozila, obenem pa je možen tudi prevoz voze z avtocisterno. Sedaj, ko je malo več snega, je v akciji tudi buldozer krajevalne skupnosti, ki ima na skrbi oranje snega.

KULTURNO-UMETNIŠKO DRUŠTVO ŽUŽEMBERK IN DRUŠTVO LT ŽUŽEMBERK sta ob 100-letnici rojstva Ivana Cankarja pripravili razstavo o življenju in delu Ivana Cankarja, ki bo 6. in 7. februarja v prostorih doma Ljudske tehnike v Žužemberku.

TUDI ZA VASI MACKOVEC, SADINJO VAS IN TREBČO VAS bo leto izdelan projekt za rekonstrukcijo električnega omrežja, čeprav so bile še lansko leto nekatere ovire. Tako bodo imeli krajinjci iz teh vasi ob enotni pripravljenosti lahko v letu 1977 nemoteno oskrbo z električnim tokom. Izvedba rekonstrukcije električnega omrežja in postavitve transformatorske postaje bo zaradi goste naseljenosti precej cenejša, kot je bila v Laščah in na Rebi in kot bo v Malem in Srednjem Lipovcu.

M. S.

ALI VESTE:

... da je imel novomeški rotoz v začetku lesen stolp? Ko so ga dali mestni očetje junija 1856 podreti, okoli njega so privezali mč ene vrvi in ga toliko časa majali, da je z velikim hrúšcem in truščem tebeblni na tla, je boben sklical k tej „predstavi“ domala vse meščane.

... da se je novomeško strelsko društvo ohranilo skorajda od ustanovitve mesta do francoskih časov? Leta 1807 so si sezidali strelci celo novo strelišče. Za obrambo mesta takrat seveda niso bili več potrebni, streljali so „razven za svojo zabavo, le še o procesiji sv. Rešnjega telesa dan, za kar se jim je smodnik plačeval iz mestne blagajnice. Jožef II. je sicer tudi to streljanje prepovedal, a po njegovi smrti se je zopet uvedlo.

... da so bile volitve v novomeški mestni zbor dokaj demokratične? Deželni knezi niso nikoli natančneje določevali, kakšne lastnosti naj imajo mestni očetje, meščani so volili v mestni zbor ljudi po svojem okusu. Knezi so jim priporočali le, naj volijo najbolj sposobne, v času protestantizma pa je nadvojdva Karel zahteval, da morajo biti mestni očetje katoličani.

... da se je okoli leta 1550 v Novem mestu zelo ukoreninila Luthrova vera? Sprva so jo sprejeli le nekateri gnaščaki in meščani, nato pa se je razmahnila med vse sloje. Največ moralne podpore so dobivali novomeški protestantje iz Metlike, kjer je z mladeniško navdušenostjo oznanjal novo vero neki Gregor Vlahovič, o katerega gorečnosti je imel zelo visoko mnenje tudi Primož Trubar.

... da se francoski okupatorji niso preveč vtikali v učni načrt novomeške normalke? Francozi so prepričali le nadzorstvo duhovščine, poverili so ga županu. Ko se je na Dolenjsko spet vrnila avstrijska oblast, so šolo ponovno podredili nadoblasti duhovščine.

Slišali in prebrali smo dve oceni medsebojnih odnosov v novomeškem podjetju „Krojač“. Eno je podal komite konference Zveze komunistov Novo mesto, drugo pa na pobudo sindikalne organizacije delovna skupnost podjetja „Krojač“.

Temeljna razlika v mnenjih je, da komite ocenjuje, da so za nezdrave in nesamoupravne odnose v „Krojaču“ krivi nekdanji direktor ter samoupravne in družbenopolitične organizacije tega podjetja, medtem ko pa smo na sestanku delovne skupnosti slišali, da je za slabe odnose kriv samo nekdanji direktor. Slednji da ni dal zaradi samovolje samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam v „Krojaču“ življenjskega prostora.

Nihče ne dvomi (tudi komite ne), da nekdanji direktor ni ravno slovel po visoki strokovni in družbenopolitični usposobljenosti, vprašanje pa je vsekakor, kako da so samoupravni organi in družbenopolitične organiza-

„Primeru Krojač“ na rob

cije v „Krojaču“ njegovo ravnanje, delovanje in obnašanje tjepele toliko časa. Je odgovor, da je direktor vsakemu, ki se mu ni podredil ali pa se upiral, pretil z izročitvijo delovne knjižice, prepričljiv? Je res mogoče verjeti, da bi se kaj takega lahko dogajalo v nekem drugem podjetju, v katerem je samoupravljanje in delo družbenopolitičnih organizacij na nekoliko drugačni, višji razvojni stopnji? Zdi se, da ne.

Če pustimo to zdaj ob strani, je v tem trenutku najbolj važno, da se stanje v „Krojaču“ popravi, na nove temelje je treba postaviti delo samoupravnih in družbenopolitičnih organizacij, delavci tega podjetja v prihodnje ne bi smeli več živeti iz rok v usta, poleg dobrih medsebojnih odnosov potrebujejo torej tudi dobro poslovno politiko. Ne gre torej za to, kdo je imel ali ni imel „bolj prav“, v ospredju vsega ravnanja morajo biti prizadevanja, kako delovni skupnosti novomeškega „Krojača“ zagotoviti pošten kos kruha in mir v hiši.

Nekaj zelo dobrih predlogov je že dal komite ZK, nekaj pa smo jih slišali tudi na sestanku delavcev, zboru, ki ga je sklicala sindikalna organizacija. Zanimivo je, da so si ti in oni predlogi (ali, če hočete, oni in ti) zelo podobni, da ne rečemo identični, so pa tudi taki, ki jih bo treba uskladiti. Slednje z malo dobre volje najbrž ne bo težko, saj vemo, da je ravno usklajevanje eno najbolj močnih orodij samoupravnega dogovarjanja. V nasprotnem primeru pa bo vsa zgodba podobna oni o dveh kmetih, ki sta se desetletja prepirala za kosček zemlje. Veselili so se samo sosedje in advokati, pa tudi njim se je stvar sčasoma nekako pristidila.

MARJAN BAUER

Kdo ima (nima) najbolj prav?

Pripombe zbora delovnih ljudi podjetja „Krojač“ k oceni komiteja ZK Novo mesto - Mnenje je bilo, da je nevzdržne razmere v tem kolektivu zakrivil direktor

V sredo, 28. januarja, je bil v podjetju „Krojač“ v Novem mestu zbor delovnih ljudi, na katerem so razpravljali o oceni komiteja novomeških komunistov, ki je pred dnevi pretresal položaj v tej delovni organizaciji.

Takrat smo zapisali, da člani občinskega komiteja ZK na podlagi preverjanj in pogovorov menijo, da sindikat v „Krojaču“ v oceni direktorja ni ravnal pošteno, temveč demagoško in s posebnimi cilji. Za kaj gre?

Osnovna organizacija sindikata podjetja „Krojač“ je nedavno tega izrekla direktorju Jožetu Majerletu nezaupnico. Sindikat je direktorju med drugim očital, da je spreminjal tehnološke liste, sam sprejemal delavce v delovno razmerje, dajal ključne podjetja ženi, sam sprejemal naročila, ni se vpisoval v knjigo prihodov in odhodov itd.

Na sestanku kolektiva so bile omenjene trditve podkrepjene s starimi in novimi izjavami, celo več: novinar ima dokaj redko priložnost slišati na račun kakšnega direktorja zanj toliko nevspešnih trditvev.

Kolektiv „Krojača“ je na tem precej burnem, vendar vzornem sestanku menil, da občinski komite ZK v svoji oceni ni preverjal resničnosti obtožb sindikata zoper direktorja, temveč ga je (komite) predvsem zanimalo, kdo je vodil akcijo za odstranitev direktorja. V tem smislu da je potekalo tudi „zasliševanje“.

Sindikalna organizacija podjetja „Krojač“ se vedno vztraja pri trditvi, da dokaj klavnih razmer v tem podjetju ni kriva (tako meni komite) šibka družbenopolitična osveščenost zaposlenih, temveč samovolja nekdanjega direktorja Jožeta Majerleta. Celo več: člani kolektiva so soglasno trdili, da zdaj, ko je direktor moral zapustiti podjetje, nihče več z nikomer ni skregan, v promet da so spravili celo za okoli milijon dinarjev zalog, ki so se valjale v skladišču.

Poleg tega pa kolektiv (ocena komiteja ZK Novo mesto je popolnoma nasprotna) meni, da je sedanji v.d. direktorja Alojz Ribič za to delo in odgovornost popolnoma usposobljen. Delavci podjetja „Krojač“ razen tega pripominjajo, da je osnovna organizacija sindikata že na seji, ki je bila 28. in 29. oktobra lani, sprejela oceno, ki je oni, ki jo je dal nedavno komite ZK Novo mesto, precej podobna, če že ne adevatna. Med drugim v tej oceni piše, da je finančno stanje v podjetju slabo, prihodnost negotova, ozračje med delavci zelo slabo, samoupravljanje pa da ne pride do izraza. Krivci: samoupravni organi, ki niso opravili svoje dolžnosti, ter nekdanji direktor, ki da je imel, po domače povedano, „povsod železa v ognju“.

Naj še enkrat poudarimo, da je po trditvah kolektiva podjetja „Krojač“ zdaj (po odhodu direktorja) stanje v podjetju veliko bolj samoupravno ter prijetno kot pred meseci.

Takšna nekako je druga plat medalje odnosov v novomeškem „Krojaču“. Medtem se je tudi zvedelo, da je sodišče združenega dela v Novem mestu zavrnilo zahtevek Jožeta Majerleta, ki je menil, da je šlo pri njegovi razrešitvi s položaja direktorja v podjetju „Krojač“ za nezakonitost. Odločitev še ni pravomočna. M. B.

NOVOMEŠKA TRIBUNA

Mladih smučarjev zima le ni popolnoma razočarala. Na sliki: smučarji iz Brežic potrpežljivo čakajo, da jih bo avtobus odpeljal v Pečice, kjer so pobočja po dolgem času spet pokrita s snegom. (Foto: Jožica Teppey)

Solidarnost odpira vrata

V dveh letih 40 stanovanj — Nekatere delovne organizacije se preveč zanašajo na druge

Prednostna lista za dodelitev solidarnostnih stanovanj v Brežicah je sprejeta. Tokrat so razdelili dvajset stanovanj: eno trisobno, petnajst dvosobnih, tri enosobna in eno garsonjero. Če pristojimo k temu še dvajset stanovanj iz prvega dela liste, ki so jih razdelili lani, potem vidimo, da je 40 rešenih primerov v dveh letih že uspeh. Med srečnejši so ljudje najrazličnejših poklicev, od učitelja do prodajalca in zasebne obrtnice.

O predlogu liste je razpravljali tudi občinski svet Zveze sindikatov in jo v celoti podprli. „Menili smo, da je lista pravična in da so dobili stanovanja res tisti, ki so jih najbolj potrební,“ je izjavil sekretar Tone Jesenko. „Vsi člani sveta se namreč dobro zavedamo, da je zelo težko razdeliti 20 stanovanj med 40 prosil-

cev. Rad bi opozoril še na spodrsilaj, ko je delovna organizacija poslala na sejo samoupravne enote za pomoč v stanovanjskem gospodarstvu delegata, ki je bil sam reflektant za solidarnostno stanovanje. To z njene strani ni bilo pošteno. Delegat je izpadel z liste, zato je sprožil dvom o sprejetem vrstnem redu in jo ocenjeval le iz zornega kota svoje delovne organizacije. Prav gotovo je res, da ima vsak prosilec za seboj težko zgodbo o stiskah svoje družine, ne le tisti, katerih prošnje so že rešene, toda vsi ne morejo biti takoj na vrsti.“

Tovariš Jesenko je omenil tudi težko delo komisije, ki je ocenjevala stanovanjske razmere prosilcev. Člani niti na cesti niso imeli miru. Poslušati so morali nešteto očitkov, ob tem pa se nihče ni vprašal, kakšen stanovanjski program ima njegova delovna organizacija (če ga sploh ima). Končno gre za solidarnost samo 30 odst. sredstev, 40 odst. jih zadrži delovne organizacije, 30 odst. je oročenih pri banki in delovne organizacije jih lahko najamejo kot posojilo.

„Ljudje poskušajo včasih izsiljevati, in kot kaže, bo treba v pri-

hodnje pri reševanju prošenj upoštevati tudi obnašanje prosilcev,“ je nadaljeval tov. Jesenko ter povedal za primer, ko sta zakonca brez otrok dobila enosobno stanovanje, pa še nista zadovoljna. Pred tem sta grozila, da bosta šla do konca, do Beograda, če njuna prošnja ne bo ugodno rešena.

J. TEPPEY

Preveč je še potuhe

V Sloveniji je 80 tisoč alkoholikov. Številka je osupljiva, če pomislimo, da ob vsakem od njih trpijo še trije družinski člani in da so med sužnji alkohola ljudje v letih največje ustvarjalne moči. V Sloveniji je tudi invalidnost zaradi alkoholizma vsak dan bolj zaskrbjujoč pojav, saj je bilo v zadnjih dveh letih upokoje-nih veliko alkoholikov, in to brez predhodnega zdravljenja.

Na nedavnem posvetu izvršnega sveta brežiške občinske skupščine z direktorji tozgov in OZD je opozoril na neodgovoren odnos delovnih kolektivov do alkoholikov dr. Nemeth. Menil je, da imajo alkoholiki običajno potuho pri svojih predpostavljanih, ki ob izostankih zaradi posledic pijančevanja zamizijo in jim štejejo izgubljeni „plavi“ ponedeljek v dopust. Seveda pa se alkoholiki znajdejo tudi sami in si za tisti dan pri-skrbijo „bolniško“, kar je po mnenju dr. Nemetha prav tako potuha. Predlagal je, da bi za delavce kadrovskih služb priredili seminar, na katerem bi jih seznanili z današnjimi pogledi družbe na zlo, ki ga prinaša alkoholizem. Seznanili bi jih tudi z načini zdravljenja in preventivnimi ukrepi in po tej poti spremenili miselnost, ki zdaj prevladuje. Mnogi namreč menijo, da alkoholiku pomagajo s tem, ko izjavljajo, da je ta in ta tovariš pri delu priden, da pa jih ne moti, če pije v svojem prostem času. Takrat si pijačo pač lahko svobodno privoči, do jutra pa se tako ali tako že vsak iztrezni.

Kaže, da bodo v tozdvih in OZD le naredili korak naprej in v sodelovanju z zdravstveno službo pripravili akcijske programe za ukrepanje proti alkoholizmu. Ti programi bodo osnova za samoupravni sporazum, katerega osnutek naj bi čimprej izdelala skupnost socialnega varstva.

J. T.

DOM, STAR 250 LET

Brežiški dijaški dom, v katerem prebivajo dijaki šole za prodajalce, je med najslabšimi v Sloveniji. Ko v delovnih organizacijah ta čas razpravljajo o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence, opozarjajo, da bodo dijaki v Brežicah v takih razmerah težko vzdržali še pet let. Gradnjo novega doma bi vsekakor kazalo pomakniti s sedemnajstega mesta na prvo polovico prednostne liste v Sloveniji.

Novo v Brežicah

ZA DVA DNI NA SMUČANJE. Vodniki taborniškega odreda Matija Gubec zelo prizadevno delajo z najmlajšimi, zato jim bo vodstvo organizacije omogočilo odhod na dvodnevno smučanje kot skromno nagrado za nesebično delo.

PO ZELENAVO SEDEM KILOMETROV DALEC. V Dobovi se že dolgo pritožujejo nad slabo preskrbo z zelenjavo in sadjem. Tako trgovino bi v kraju nujno potrebovali, saj morajo zdaj po solato in sadje v Brežice. Tudi z zvezami z mestom niso zadovoljni. Radi bi imeli več avtobusov. Občinski skupščini celo predlagajo, da bi se dogovorila za podaljšanje zagrebške mestne proge Zagreb — Harmica na to stran Sotle do Brežic. Ta avtobus namreč vozi redno vsako uro do poznega večera.

KJE BO CVETJE? Na razstavi zelenja in cvetja Hortikultura 76, ki

bo v začetku junija v Posavskem muzeju, napovedujejo takole razporeditev: na stopnišču bodo razstavljene lončnice, v kapeli in na hodniku v drugem nadstropju lončnice in rezano cvetje in v galeriji razstava šopkov. V spodnji galeriji razstavo o kulturni zvezi pripravila razstavo o varstvu okolja. Tam bo tudi prostor za kajete in ikebano. Okrasno drevje in grmičje bo na hodniku in na terasi v prvem nadstropju ter na dvorišču. Za razstavo in dekoracijo so razen dvorane namenjeni prostori vseh muzejskih zbirk. Do junija bodo uredili tudi okolico gradu.

KAM S POHIŠTVOM? Trgovsko podjetje Posavje ima v načrtu graditev nove trgovine za prodajo pohištva, in bo potem lahko odstopilo sedanje prostore hotela Turist za gostinske namene. Še prej pa bi radi zgradili obljubljeno trgovino v Cerkljah. Sedanja trgovina oskrbuje zelo velik okoliš in je zato premajhna, čeprav je preurejena.

Občanov dinar za novo šolo

S samoprispevkom bi prebivalci krajevne skupnosti Leskovec v treh letih zbrali 4 milijone dinarjev za opremo šolskega poslopja — Referendum bo 15. februarja

Občani krajevne skupnosti Leskovec pri Krškem bodo 15. februarja na referendumu glasovali o samoprispevku za opremo nove šole, ki bo zgrajena še to jesen. Veljala bo 40 milijonov dinarjev. V novem poslopju bo osem učilnic za razredni pouk in šestnajst učilnic za predmetni pouk. Torej se bodo z novim šolskim letom vendarle otresli dveh izmen. To pomeni, da oddaljenim otrokom ne bo več treba vstajati ob petih zjutraj in da se bodo vsi vračali domov podnevi.

Dobili bodo tudi športno dvorano in republiška telesno-kulturna skupnost je odobrila poldrugi milijon posojila (za toliko bodo izdatki večji, kot bi bili za telovadnico) zanjo. V njej se bodo lahko vrstile šte-

vilne prireditve za vso občino. Taka dvorana bi jih sicer veljala 20 milijonov, če bi jo gradila samo zase, ker pa je pri šoli, so stroški dosti manjši, saj so tam že vsi pomožni prostori.

Ravnatelj šole v Leskovcu Ciril Plut je prepričan, da bo nedeljski referendum potrdil pripravljenost prebivalcev, da vsak po svojih močeh prispeva za novo šolo. Solidarnost je v tej krajevni skupnosti že nekajkrat zmagała. Ljudje so zavzeto zbirali denar za napeljavo vodo-voda in za asfaltiranje cest. Vodovod imajo zdaj vse vasi, asfaltiranih cest pa imajo v krajevni skupnosti 41 kilometrov.

Odbor za izvedbo referenduma se je vključil v priprave z veliko voljo in prizadevanostjo. Organiziral je zbere občanov, da jih je seznanil z namenom samoprispevka, razen tega so starši dobili podrobne informacije na skupnih roditeljskih sestankih v šoli.

Z novo šolo bodo v krški občini pridobili še dodatno prednost, prostore za usmerjeno izobraževanje v devetem in desetem letu šolanja. Otroci bodo imeli možnost obiskovati prvi in drugi letnik srednje šole v do-

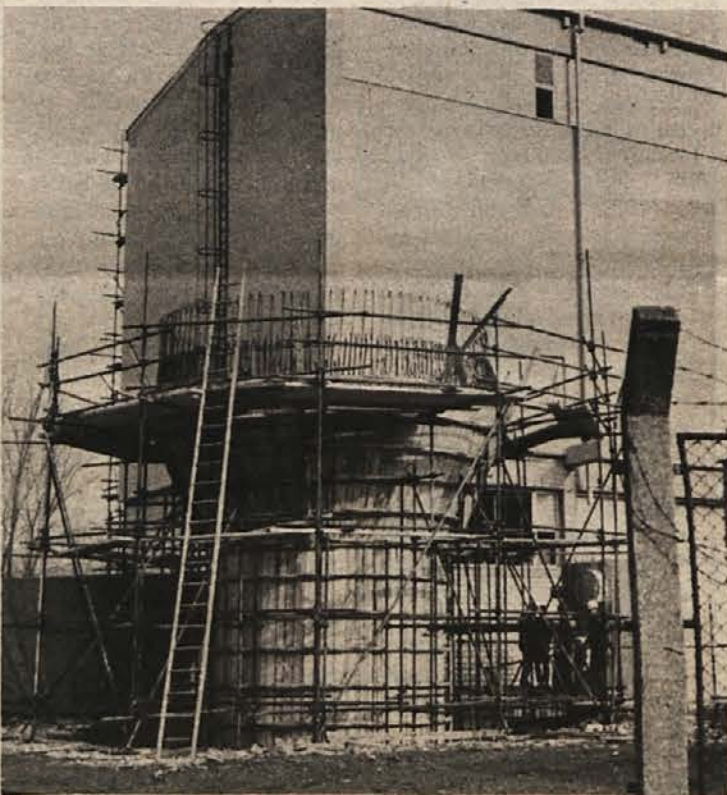
mači občini. To pomeni, da bodo starši lahko več svojih otrok poslali v srednjo šolo.

J. TEPPEY

PO BLIŽNJC DO LJUDI

Druženopolitične organizacije in občinska skupščina v krški občini so se odločile za novo obliko dela pri spoznavanju problemov krajevnih skupnosti. Sveti krajevnih skupnosti sklicujejo razgovore, ki se jih udeležujejo predsednik in podpredsednik občinske skupščine, načelnik oddelka za gospodarstvo, predsednik občinske konference SZDL, sekretar občinske konference ZK ter predsednik sveta Zveze sindikatov, Zveze borcev in Zveze socialistične mladine.

Prvi tak razgovor je bil na Senovem, sledilo mu je srečanje v Krškem, do konca meseca pa se bodo zvrstili tovrstni posveti še v drugih krajevnih skupnostih občine. Na njih se predstavniki skupščine in vodstev družbenopolitičnih organizacij temeljito seznajajo z uveljavljanjem krajevnih skupnosti v novem sistemu in težavami, s katerimi se te srečujejo pri vsakdanjem delu. V razgovorih se posebej posvečajo gospodarskim in političnim nalogam v tekočem letu.

Nova tovarna magnefitne celuloze v Krškem bo dokončana do jeseni. Zima ne ovira gradbenih del. (Foto: Jožica Teppey)

Krške novice

TUDI V KRŠKEM — Minuli petek in soboto je občinska konferenca SZDL pripravila seminar za vodstva krajevnih organizacij, člane predstava in druge aktiviste. Vse-bina se ni razlikovala od drugih podobnih seminarjev, slušateljem pa so predavali domači družbenopolitični delavci in gostje iz sevniške in brežiške občine.

ZNOVA V KLOPEH — Tudi občinski odbor Rdečega križa je že pričel uresničevati svoj program zdravstvenega izobraževanja občanov. Pred dnevi so v Brestanici zaključili za tamkajšnje Elektrarno 20-urni tečaj iz prve pomoči, enak pa te dni poteka na Raki, kjer ga obiskuje skoraj 30 deklet in žena. V bližnji prihodnosti naj bi organizirali še 80-urni tečaj z enako vsebino, na katerem bi združili slušatelje 20-urnih z območja Kostanjevice, Podbočja in Rake.

PONOVNO USPEŠNO? — OO ZSMS Krško II, ki združuje dekleta in fante z levega savskega brega, si je že pridobila „dobro ime“ s tem, da dosledno uresniči vse, kar načrtuje.

ZA PRAZNIK — 8. FEBRUARJA

Za 8. februar, naš narodni kulturni praznik, se bodo tudi v krški občini zvrstile številne proslave. Izmed osrednjih naj omenimo tisto, ki bo v Krškem v dvorani DPD Svobode 6. februarja ob 19. uri. Na njej bosta zapela moški zbor „Dušan Jereb“ iz Novega mesta in domači mešani „Viktor Parma“. Na Senovem so napovedali za 9. februar gostovanje ljubljanskega Sentjakevskega gledališča z Nušičevo komedijo „Dr.“, v Brestanici pa bodo kulturni program za praznik pripravili člani osnovne organizacije ZSMS.

DELAVCEM ZA STANOVANJA

Pri Agrokombinatu so večji del sredstev, namenjenih za stanovanjsko graditev, razdelili kot pomoč individualnim graditeljem. S to pomočjo si je zgradil svoje domove 51 delavcev. Kupili so tudi nekaj stanovanj v blokih, adaptirali pa so tudi 26 starih stanovanj.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

Obisk predsednika ZKS Franca Popita v ponedeljek je veljal tudi Jutranjki. V vsej tovarni je sedaj že 63 komunistov. Tovarš Popit je ob zaključku obiska dejal, da je pomembno v tovarni najti skupni jezik pri reševanju odprtih vprašanj in izrazil zadovoljstvo, da se stvari obračajo na bolje. (Foto: Železnik)

Potrebe narekujejo napet razvoj

Sevniška občina računa, da bo v prihodnjem srednjeročnem obdobju hitreje napredovala

Minuli četrtek so se v dvorani sevniškega Partizana zbrali na drugo usklajevanje delegati združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in krajevnih skupnosti. V glavnem ni več nobenih ovir, da vsa občinska skupnost osnutka srednjeročnega načrta začete petletke ne spremeni v predlog.

Nastajanje tega pomembnega dokumenta poteka ob veliki prizadevnosti koordinacijskega odbora in strokovne službe občinskega izvršnega sveta. Sam osnutek je v razpravi že nad štiri mesece, prvo skupno usklajevanje je bilo julija. V delovnih organizacijah je bilo o tem precej razprav, vendar je usklajevanje vseeno dajalo videz, da so bili delegati združenega dela slabo pripravljeni. Seveda bo v naslednjih petih letih v gospodarstvu precej novega. Predvidenih 356 milijonov naložb v gospodarstvu so ob usklajevanju znatno razširili, predvsem na račun načrtov Jugotantina. Tako naj bi vse naložbe znašale nad 530 milijonov dinarjev. Prednostne naložbe v tem letu naj bi bile v Jugotantini in Stilles. Delovne organizacije naj bi svoje načrte naložb še preučile —

Preurejanje gasilske dvorane se približuje koncu. Minuli teden so bili v dvorani že pleskarji. Ob številnih drugih potrebah si občinsko središče še lep čas ne bo moglo privoščiti nove dvorane.

To in ono s Primoža

TRGOVINO ALI GOSTILNO — Člani sveta krajevnih skupnosti menijo, da izobraževalna skupnost ne bi smela prodati šolske stavbe, temveč bi jo morala prenesti v upravljanje krajevnih skupnosti. Sedaj je k Primožu mogoče priti že z vseh strani z motornimi vozili, zato bi se verjetno našel kdo, ki bi se vselil v prazno učiteljsko stanovanje, v ostalih prostorih pa vodil gostiše. Morda bi se našel kakšen upokojeni trgovec, ki bi vsaj nekaj dni v tednu vodil v kraju trgovski lokal. V stavbi je elektrika, ravno tako tudi vodovod.

POTREBUJEJO GASILCE — V kraju je že imenovan štiričlanski odbor, ki naj bi pripravil vse potrebno za sklic ustanovnega zbora, da bi pri Primožu ustanovili gasilsko desetero. Odbor se bo sestel v nedeljo, naslednjo nedeljo pa naj bi pripravili občni zbor. Imenovali naj bi tudi vaške trojke, ki bi lahko takoj pomagale ob požarih po ostalih vaseh in naseljih. Za naslednje srednjeročno

obdobje predvidevajo v načrtu krajevnih skupnosti za gasilstvo 20 tisočakov. Ker lahko prispevajo tudi k samozagatitvi, upajo na pomoč oddelka za narodno obrambo. Stroške bodo imeli z nabavo uniform in ostale opreme, kjer bodo priskočili na pomoč tudi občani.

VEČ POMOČI — V načrtu krajevnih skupnosti za letošni prihodnji pet let je predvidenih več akcij. Za gradnjo in popravila cest v petih letih bi potrebovali 500 tisočakov, ravno toliko bi rabili za vodovode v Znojilah, Dedni gori, Gornjih Orlah in Mali Hubajnici. Za letošni za komunalne potrebe določili 115.000 dinarjev, za gradnjo vodovodov pa 120.000 dinarjev. Skoraj polovico slednjega zneska so občani pripravljeno prispevati sami v denarju in delu. Pismene pogodbe je podpisalo že 88 odst. lastnikov domačij. Lani so dobili le pol od načrtovanih 55.000 dinarjev.

K. ZORKO

narjev za vse akcije in obveznosti KS od zadnjega usklajevanja nekateri zahtevki še povečujejo. Z združevanjem denarja gospodarstva za krajevnih skupnosti je bilo lani na voljo šestkrat več denarja kot prejšnje leto. To je dalo tudi polet akcijam KS.

A. ŽELEZNIK

KLUB MLADIH NA ODRU

Igralska skupina sevniškega Kluba mladih bo v soboto ob 17. uri v krmeljskem domu Svobode uprizorila komedijo Marjana Marinca Poročil se bom s svojo ženo. Vsi igralci so delavci. Krmeljska predstava bo pravzaprav premiera. Člani Kluba mladih bodo sodelovali tudi na proslavi slovenskega kulturnega praznika 9. februarja v dvorani TVD Partizan v Sevnici ob 19. uri.

BOŠTANJČANI SPET NA ODRU

V nedeljo ob 15. uri se bodo v dvorani TVD Partizan v Boštancu predstavili igralci kulturno prosvetnega društva Anton Umek-Okiški s tremi enodejankami. Gre za zabavno delo Gumb, Brzjav in Analfabet. Tudi letos nameravajo pripraviti več gostovanj.

Dvorana vsem

Sevniški gasilski dom bo služil vsem

Poglavitna dela, ki se preostajajo pri preurejanju sevniškega gasilskega doma, so v glavnem samo še pleskanje, namestitve stenskih oblog in nabava opreme.

Seveda ne bo dvorana, ko bo dograjena in opremljena, služila le za kulturne prireditve. Sklicatelji raznih skupščin, ob občinski do interesnih, so dostikrat v precejšnji zagoni s prostori, podobne težave imajo tudi drugi. Ker bo v tej dvorani deloval tudi kino, se odpirajo možnosti, da se prične urejanje dvorane TVD Partizan za telovadbo. V avli ob novi dvorani v gasilskem domu bo mogoče prirediti tudi manjše razstave likovnih izdelkov. Centralno ogrevanje bo odpravilo dosedanje običajno prezebanje v hladnejših mesecih.

Kulturni skupnosti kot nosilcu preurejanja v gasilskem domu ob teh delih ne manjka težav. Cena adaptacije znaša 2,83 milijona dinarjev, zagotovljenih pa je le okrog 1,65 milijona dinarjev. Zaradi tega so se obrnili po pomoč tudi na delovne organizacije. Predsednik kulturne skupnosti in sevniškega gasilskega društva Tone Koren že omenja pripravljenost Lisce, ki daje 400.000 posojila. Sodelovanje pa pričakujejo tudi od Jutranjke. Pristopila je sevniška krajevna skupnost, pričakujejo sodelovanje ostalih samoupravnih interesnih skupnosti. S Stillesom se dogovarjajo za sodelovanje pri namočanju stenskih oblog in stolov. V raznih delih so skrite tudi prostovoljne ure sevniških gasilcev. Sodelovanje krajevnih skupnosti in turističnega društva pričakujejo vrh tega pri urejanju okolice doma.

Trebanjski gradbinci združeni

Kos bodo vsej gradnji — Sodelovanje s stanovanjsko in bodočo komunalno skupnostjo

Od 1. januarja dalje sta združeni trebanjsko Stanovanjsko in Komunalno podjetje. Poslej dela v Tregradu, kakor imenujejo skupno podjetje, 110 delavcev.

Osnovna dejavnost je gradbeništvo; stanovanjsko gospodarstvo in komunalna dejavnost sta poslej dopolnilni dejavnosti. Kot nam je povedal direktor Ivan Longar, je razlog za to spremembo ustanovitev samo-

upravnih interesnih skupnosti. Stanovanjska skupnost že dela pod isto streho kot Tregrad, podobno bo s komunalno skupnostjo, brž ko bo ustanovljena. Pisarniške posle za skupnosti opravljajo sicer strokovne službe, tako se odvijajo tudi dela za stanovanjsko dejavnost in komunalno, vendar vse po smernicah samoupravne interesne skupnosti. To delo se bo odvijalo po dolgoročnih pogodbah, cene storitev morajo biti seveda usklajene v občinskem in regijskem merilu.

Enomesečno skupno delo je sicer kratka doba, vendar so po mnenju direktorja Longarja nekateri uspehi že vidni. V gradbeništvu vlada sicer trenutno več ali manj mrtva sezona. Delovna sila je bolj porazdeljena po dejavnostih, bolj načrtno je mogoče delati s strojnimi parkom. Združitev osnovnih sredstev pomeni olajšanje

za obratna sredstva, združeno skladišče odpravlja dvojne zaloge, ki jih je moralo imeti prej vsako podjetje zase. Skratka: delovni kolektiv se čuti tako po mehanizaciji kot po strokovnem kadru sposobnega opravljati vso stanovanjsko gradnjo v občini. Blok s 40 stanovanji in več zanje ni več prevelik zalogaj. Ravno tako se nameravajo tudi vnaprej lotevati gradnje proizvodnih objektov. V Tregradu želijo, da bi jim graditelji v domači občini pri natečajih za dela pod sicer enakimi pogoji, kot jih nudijo drugi kolektivi, vendarle dajali prednost.

A. ŽELEZNIK

Kruh od mleka

Janez Kek iz Luže priča-kuje največ od mleka

Kmet Janez Kek iz Luže je svoje gospodarstvo usmeril izključno v prodajo mleka. Večino zemlje je spremenil v pašnike. Za kaj drugega zaradi lege tudi ni primerna: ilovnata zemlja je že ob malo vlage za stroje prava past pri oranju.

Oba Janeza, oče in sin, sta si edina glede naprednega kmetovanja. Pri hiši je zraslo pet sinov in pet hčera. Oče Janez je vesel, da je doslej pokrtil hiše vsem, razen enemu. Posebno srečen je, kadar pridejo vsi domov in je hiša polna 31 vnučkov. V kmetijstvu oče Janez ne daje pravih tistim gospodarjem, ki hodijo na delo v tovarno, breme domačije pa je nato v glavnem na ženi. Sam je bil rekel svoj čas: „Zemlja ali služba!“ — Tako je ostalo pri zemlji.

Sin Janez je dal lani in predlani silaž v analizo. „Pri nas mnogo pasemo. Lani smo gnali na pašo vse od 22. aprila do zime. Vse čredinke sobile po 3-krat popasene, vmes pa smo še enkrat kosili. Tudi silos da dosti, saj nam gre predvsem za mlečnost. To zimo imamo veliko težav z vodo. 5.000 litrov vode zadostuje komaj za en teden. Pri hiši je še mlekarna, kjer je treba za snago tudi mnogo vode. Sicer imamo s hidroforom vodo razpeljano povsod, vendar upamo, da bo suhokrajinski vodovod letos prišel tudi do nas, saj je že vse zakoličeno!“

A. Ž.

NAJVEČ KOOPERANTOV NA DOLENJSKEM

Pri trebanjski Kmetijski za-druži imajo nad 1.100 članov — zasebnih kmetov. Zadruga sklepa pogodbe za pridelke ali živino le s tistimi, ki imajo z njo sklenjene tudi članske pogodbe bodisi za krompir, mleko, goveje pitance ali kumarice. Ob tem imajo seveda enake pravice in dolžnosti kot zaposleni v delovnem razmerju pri zadrugi. Zanimivo je tudi to, da izmed članov nihče ni prostovoljno izstopil iz članstva.

NALOGE SZDL

Konec minulega meseca so v Trebnjem priredili posvet predsednikov in sekretarjev krajevnih organizacij SZDL. Analizirali so delo delegacij, predvsem pa se morajo dobro pripraviti na letne konference krajevnih organizacij. Oceniti morajo, kaj je bilo narejeno v posameznih organizacijah pri ustanavljanju odborov in komisij. Posebno pozornost naj bi posvetili delu odborov za družbeno samozagatitvo.

Najmlajši so pričlo snežno odejo v začetku minulega tedna skušali kar najbolj izkoristiti za zimsko veselje. Tonček Kravcar iz Skovca se je brez sani kar dobro vozil na plastični vreči od umetnih gnojil.

Janez Kek bo letos spet posejal precej trave, da bo več krme.

Iz kraja v kraj

DONIT POKROVITELJ — Kulturno-prosvetno društvo Ivan Cankar je za pokroviteljstvo nad proslavo 30-letnice svojega delovanja zaprosilo edino tovarno v svoji krajevni skupnosti. Novi kolektiv je prizadevanja društva z razumevanjem podprl. S komedijo Babilonski stolp se bodo člani društva pokazali že pred nastopom ob slavnosti za 30-letnico društva prihodnji teden, v nedeljo, 8. februarja, ob 15. uri.

NIC VEČ SPORNEGA — Ponavadi nikdar ni manjkalo pripomb k vzdrževalnim delom v komunalni ali stanovanjskih. Pri Tregradu imajo vse evidence nastajene ločeno, tako da je vedno pregled nad tem, kako potekajo posamezna opravila. Z delom samoupravnih interesnih skupnosti bo omogočen še boljši pregled tako posameznim tajnikom teh skupnosti, kakor tudi skupščinam in njihovim organom.

ZADOVOLJNI — 25. januarja so na občnem zboru pregledali svoje delo člani PGD Občine. Gasilci so

zadovoljni z urejenostjo svojega doma, razpoložljivo opremo in tudi pripravljenostjo moštva.

VODA ŽE BLIŽE — V Knežji vasi že teče voda iz novega vodovoda. Pritisk pa je zaenkrat še majhen. V dolgotrajni suši se je že izkazalo, koliko je ta pridobitev vredna. Tudi drugi kraji, kjer si morajo ljudje vodo še voziti, imajo zdaj vseeno bližje do zdrave vode.

„KONGRES“ LARFARJEV — Minuli petek se je sestalo v Mokronogu nad sto ljudi, na katerih bo ležalo glavno breme letošnjega karnevala. Na tem kongresu, kot ga imenujejo Mokronožani, so razdelili vloge, ki jih naj bi predstavili v predvideni paradi instrumentov. Sedaj Mokronožani lahko rečejo, da imajo karneval pravzaprav že skupaj.

PLES S PLOŠČ — Sentruperška mladina skuša skrbeti za zabavo irazvedrilo v sicer odmaknjenem kraju. Kotiček za ples ob ploščah so našli v prostoru nad mlekarno.

Metliški dinarji za dijaški dom

Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za gradnjo Dijaškega doma Majde Silc v Novem mestu je sprejelo že več kot 80 odstotkov delavcev

Štab za vodenje akcije gradnje Dijaškega doma Majde Silc v Novem mestu pri metliški občinski konferenci SZDL je na zadnjem sestanku pregledal svoje delo in ugotovil, da poteka akcija v njihovi občini sorazmerno dobro.

Člani štaba so najprej poslali vsem delovnim organizacijam samoupravni sporazum o združevanju sredstev za gradnjo Dijaškega doma Majde Silc, prav

tako pa tudi program gradnje dijaških in študentskih domov v Sloveniji.

V kratkem času so o samoupravnem sporazumu govorili skoraj po vseh delovnih organizacijah, v vseh tozidih Beti, v Kmetijski zadruzi, Kometu, Domu počitka, občinski upravi, osnovni šoli in metliških družbenopolitičnih organizacijah pa so ga sprejeli in se tako

obvezali, da bodo plačevali 0,3 odstotka od bruto osebnega dohodka v minulem letu.

V Novoteksu (tozid Metlika) in suhorskem IMV bodo sporazum sprejeli v okviru celotnega podjetja, o njem pa razpravljajo še v TGP. Štab je na sestanku ugotovil, da je sporazum podprlo kar 80 odstotkov zaposlenih, po vsej verjetnosti pa bodo solidarnostno akcijo že v nekaj dneh podprli še ostali, tako da bodo delavci v metliški občini še enkrat dokazali, da razumejo potrebe na področju izobraževanja. Osem članov štaba je povedalo, da so se v akcijo vključili vsi družbeni dejavniki v občini in da je zavoljo tega dosegla v kratkem času lep uspeh.

Prebujajo se tudi tehnična kultura

V minulem decembru so v Metliki imenovali iniciativni odbor za ustanovitev metliškega občinskega sveta zveze organizacij za tehnično kulturo, in po številnih uspešnih sejah je odbor pripravil predlog statuta Zveze organizacij za tehnično kulturo.

Iniciativni odbor je razmišljal tudi o bodočem delu in je nakazal nekaj rešitev. Z ustanovitvijo občinskega sveta naj bi zaživela najprej taborniška organizacija, radioamaterski klub in klub mladih novatorjev. Njim naj bi kasneje priključili še druge dejavnosti s področja tehnične kulture. Za našeta področja se namreč občani v metliški občini navdušujejo že dalj časa, nikoli pa jim ni uspelo, da bi svoje želje spremenili tudi v delo.

Kot kaže, bo nova organizacija zaživela. Ne bi bilo napak, ko bi se s tehnično kulturo ukvarjalo čimveč občanov, predvsem mladih, ki so že pri pripravi pokazali veliko volje in zagnanost. Jasno je, da bo organizacija brez pomoči družbene skupnosti le s težavo napredovala, zato pričakuje iniciativni odbor, oziroma člani, ki bodo odgovorni za razvoj metliške tehnične kulture, pri svojem začetniškem delu dobre nasvete, pa tudi gnetno podporo. Taborniki in radioamaterji se bodo po vsej verjetnosti povezali z novomeškimi vrstniki, ki so jim baje že obljubili pomoč, in kot kaže, sta prvi organizaciji, ki bosta predvsem zaradi zanimanja med mladimi najlažje uspeli.

Metliški občinski skupščini, pravzaprav njenemu oddelku za gospodarstvo, je metliška kmetijska zemljiška skupnost poslala pred dnevi dopis, v katerem vabi gospodarstvenike k sodelovanju. V zadnjem času prihaja na kmetijsko skupnost vse več občanov (prihajajo celo iz novomeške in ljubljanske občine), ki prosijo za izdajo soglasij k lokacijskim dovoljenjem za gradnjo zidanec in počitniških hiš na novo obnovljenem kompleksu na Plešivici.

Plešivica le - vinogradnikom

Zavoljo tega je izvršni odbor zemljiške skupnosti ugotovil, da bi občani, če bi le imeli dovoljenje, pozidali večino kompleksa, ki je namenjen zgolj vinogradništvu. Kljub številnim pojasnilom so prosilci neugnani in s svojimi pogostimi obiski, prošnjami in željami ogrožajo delovni proces in vinogradniški kompleks. Člani izvršnega odbora so zato predlagali oddelku za gospodarstvo, naj izdela idejno zasnovo urbanistične ureditve Plešivice, in sicer v sodelovanju s skupnostjo, ki je pripravljena delno kriti stroške za gradnjo načrta. Bržkone bo zemljiška skupnost le tako postavila jez pred „meščanskimi vinogradniki“, ki s svojimi gradnjami ogrožajo vinogradniški kompleks.

Vendar pa bodo nekateri prosilci le dobili potrebna dovoljenja, in sicer tisti, ki imajo lokacije zidanec ali počitniških hiš ob robu kompleksa in njihove gradnje ne bi ovirale normalne obdelave vinogradniških teras.

„CVETJE“ ZA UČENKE IN DELAVCE

Danes se bodo ob 11. uri zbrale v metliški kinodvorani učenske poklicne tekstilne šole iz Beti in si ogledale predstavlo slovenskega filma „Cvetje v jeseni“. Ob 18. uri pa bo brezplačna predstava tudi za delavce delovnih organizacij. Ogled filma, ki so ga omogočile sindikalne organizacije, sodi k akciji občinske konference Zveze socialistične mladine Metlika „Trije dnevi kulture“.

Sprehod po Metliki

PRVI SNEG, ki je pobelil zemljo med polletnimi šolskimi počitnicami, je najbolj razveselil otroke. Travniki so bili polni razigranih sančarjev in smučarjev, starši pa so na prošnje svojih potomcev kupovali sani; v vseh trgovinah jih je zmanjkalo že po dveh dneh. Kmalu je prispela nova pošiljka sani in z njo zvezda tudi nova, višja cena.

MESTNI PIHALNI ORKESTER vabi v soboto, 7. februarja 1976, ljubitelje igranja na pihala na tradicionalni družabni večer v Partizanovem domu. Po koncertu, ki bo trajal dobro uro, bo družabni večer s srečelovom, arestom, šaljivo pošto in seveda s plesom. Dobiček bodo godbeniki porabili za nakup instrumentov oziroma za svoje redno delo.

VOĐSTVO MLADINSKEGA KLUBA je pripravilo 30. januarja predavanje Alkoholizem in narkomanija. Predaval je dr. Mlačak iz metliškega zdravstvenega doma. Ob tej priložnosti so odprli tudi razstavo fotografij in karikaturni, ki jo nameravajo preseliti v nekatere delovne organizacije.

KJE JE TELEFON?

Debelo je gledal Metličan, ki je te dni telefoniral iz svojega stanovanja. Na oni strani žice se mu namreč ni nihče oglašil, četudi je plačal 2000 dinarjev akontacije za razširitev telefonskega omrežja, kar naj bi se po zagotovljeni PTT izvršilo 31. 12. 1975. Začudenja je bilo hitro konec, ko je Metličan opazil, da o telefonu v njegovem stanovanju ni ne duha ne sluha, akoravno je že leto 1976.

METLIŠKI PREDAVATELJI NA PREDAVANJIH

Medobčinski svet ZSMS Novo mesto je pripravil minulo soboto in nedeljo za člane svojega predavateljskega aktivna seminar na Otočcu, katerega so se udeležili tudi metliški mladinci-predavatelji. Na seminarju so o nekaterih zanimivih in aktualnih vprašanih predavali izn. Marko Bulc, vodja slovenske delegacije v zboru republik in pokrajin zvezne skupščine (o družbenoekonomski politiki in razvoju Slovenije ter države, neposrednih nalogah v letu 1976); Branko Suhay, strokovni sodelavec pri novomeškem občinskem komiteju ZK (o družbeni samozaščiti); Marjan Pavlin, predsednik medobčinskega sveta (o organiziranosti mladine); Lojze Rataj, sekretar trebanjske občinske skupščine (o delegatskem sistemu pri nas); in Marjan Osolnik, član republiškega izvršnega sveta in republiški sekretar za mednarodno sodelovanje (o zunanje političnih vprašanjih, neuvrčenosti in mednarodnih odnosih). Razen Metličanov so predavanjem prisostvovali mladinci in mladinke iz Črnomlja, trebanjske in novomeške občine. Medobčinski svet ZSMS bo v kratkem pripravil še nekaj zanimivih in poučnih predavanj.

LOKOVICA IN BOLDRAŽ: „NOVI“ VINOGRADI

Metliška Kmetijska zadruga je v minulem decembru nadaljevala obnavljanje vinogradov, in sicer na Lokvici in Boldražu. Na Lokvici so stroji zapeli že v novemburu in kljub težkemu terenu in številnim okvaram je okoli 16 lastnikov zemljišč dobilo še pred novim letom obnovljene vinograde. Na Boldražu je vključenih 22 lastnikov, trije stroji pa so se zarili v približno okoli 8 hektarov starih vinogradov. V tekmi s časom je zmagal sneg, ki je preprečil zaključna dela. Takoj ko bo sonce „naravnano oviro“ pobralo, se bodo dela nadaljevala.

50 ur za izobraževanje

Na 25. seji komiteja OK ZKS Metlika sprejeli akcijski program — Organizirali bodo politično šolo

Na 25. seji komiteja občinske konference ZKS Metlika so člani pregledali, kako se uresničujejo sklepi 5. seje CK ZKS v metliški občini.

Komite je ugotovil, da so 5. seja CK ZKS in njeni sklepi dobili popolno podporo komunistov in delovnih ljudi. Na volilnih konferencah osnovnih organizacij — imeli so jih v času priprav na 5. sejo — so ugotovili, da so bili predlogi za sklepe razumljivi in konkretni. Na volilnih konferencah so člani zahtevali, da morajo biti poslej v političnem delu učinkovitejši, opozorili so na nedelavnost določenega števila članov ZK, nizko stopnjo idejne usposobljenosti članstva itd.

Nato je komite sprejel akcijski program. Kot kaže, bodo v kratkem ustanovili OO ZK v Rosalnicah in na Radovici. V vseh SIS, kjer še niso, morajo ustanoviti aktivne ZK, organizirali bodo občinsko politično šolo (začela naj bi se 20. februarja, trajala pa bo 50 ur). Ker aktiv delavcev komunistov ni bil dovolj delaven, bodo za člane pripravili izobraževalne programe. Občinska konferenca ZK bo v prvi polovici leta ocenila volilne konference osnovnih organizacij in krepitev vloge ZK po kongresih v občini, ocenila bo delo

VEČER SLOVENSKE BESEDE

V petek, 6. februarja, bodo metliški mladinci pripravili v počastitev slovenskega kulturnega praznika v domu Partizana „Večer slovenske besede“. Prav bi bilo, da bi se mikavne prireditve — začela se bo ob 19. uri — udeležilo več občanov, kot jih na prireditve prihaja sicer. Naslednji dopoldan pa bo v sejni sobi metliške Beti razgovor o kulturi v občini.

Vzorni prvaki

V lanskem letu so člani in mladinci ribiške družine Črnomelj na raznih tekmovanjih osvojili kar 18 pokalov. O njihovih uspehih še več pove podatek, da so na lanskem republiškem prvenstvu v lovu rib s plovcem tako mladinci kot člani zasedli prvo mesto v ekipni konkurenci pa tudi posamezniki sodoj v sam vrh slovenskega športnega ribištva.

O uspehih in načrtih črnomaljske ribiške družine, v katero je včlanjeno 162 članov, 38 žensk in 40 mladincev, je pripovedoval njihov predsednik Franc Moljk: „Glavna naloga, ki smo si jo zadali, je izdelava dolgoročnega programa razvoja ribištva v naši občini. Za to delo smo si rezervirali kar tri mesece, program pa bodo delali naši člani, strokovnjaki za različna področja. Pri najbolj zahtevnem delu, popravilu 28 slapov na Kolpi,

nam bo moralo priskočiti na pomoč tudi Vodno gospodarstvo Slovenije, saj je to stvar, ki se tiče širše družbene skupnosti.“

Lovni revir črnomaljskih ribičev obsega Kolpo, Lahinjo, Dobličico in Krupo, lovijo pa sosome, krape, smuče, sulce, lipane in belice.

„Trenutno nimamo nobenih težav; veseli smo, da smo dobili svojo sobo, ki je pisarna in klubski prostor obenem. Črnomaljski ribiči že več let uspešno sodelujemo z metliško družino; z Metličani imamo skupen program vzreje rib in ureditve ribnikov. To bi bilo lahko za zgled še drugim družbenopolitičnim organizacijam sosednjih občin, saj takega sodelovanja na drugih področjih skoraj ni.“

A. B.

LETNA SKUPŠČINA SINDIKATOV

V četrtek, 29. januarja, je bila v Črnomlju letna skupščina občinskega sveta Zveze sindikatov Črnomelj. Po poročilu o delu OS ZS za leto 1975 so sprejeli delovni načrt in finančni program za letošnje leto.

Lani so bile ustanovljene štiri nove osnovne organizacije sindikata.

V Črnomlju se vsak dan z vlaki in avtobusi pripelje več kot 500 učencev in dijakov. Seveda pa v občinsko središče hodijo po raznih opravkih tudi drugi prebivalci te belokranjske občine, tako da je na avtobusni postaji vedno živahno. (Foto: A. Bartelj)

Stanovanj za več kot 2000 ljudi

Poleg družbene gradnje v črnomaljski občini naj bi se razmahnila tudi individualna — Prispevek za stanovanjsko gradnjo bo potrebno povečati od 6 na vsaj 7 odst. od bruto osebnih dohodkov

Brez stanovanj danes ni napredka. To danes še posebno čutijo v bolj oddaljenih krajih, kamor lahko strokovnjake privabijo le tako, da jim ponudijo stanovanje ali možnost gradnje. Zato temu vprašanju posvoda posvečajo veliko skrb. Seveda pa se večkrat vse ustavi pred velikim problemom — pomanjkanjem denarja in hitri ter nezadržni dražitvi gradnje.

V resoluciji o družbenoekonomski politiki v občini Črnomelj za leto 1975 — 1976 so poudarili potrebo po hitrejšem razvoju stanovanjske gradnje; to poudarja tudi družbeni plan za razdobje 1976 — 1980. Delovne organizacije morajo v svojih načrtih podrobneje obdelati stanovanjsko gradnjo in urediti način reševanja stanovanjske problematike.

Ker so potrebe po stanovanjih vedno večje, bodo v občini morali proučiti možnost, da bi se prispevek za stanovanjsko gradnjo povečal od dosedanjih 6 odst. od bruto OD na vsaj 7 odst.

Za družbeno stanovanjsko gradnjo sta že izdelana zazidalna načrta za sosesko Cardak v Črnomlju — 602 stanovanj s 1600 prebivalci — ter za 113 stanovanj za 452 prebivalcev v Semiču.

Za individualno stanovanjsko gradnjo je po zazidalnih načrtih pripravljeno 68 lokacij v Črnomlju in Semiču, od tega je v Črnomlju že odkupljeno zemljišče za 25 hiš, v Semiču pa za 7. Pred obravnavo za sprejem je še zazidalni načrt za 8 individualnih hiš na Cardaku v Črnomlju, naročen je tudi zazidalni

Prvi klub na Dolenjskem

Prejšnjo sredo je bil v Črnomlju ustanovljen prvi klub samoupravljalcev v naši regiji

V črnomaljski občini so prvi v regiji in med prvimi v Sloveniji ustanovili klub samoupravljalcev. Ustanovna skupščina in prva seja skupščine kluba samoupravljalcev je bila v sredo, 28. januarja.

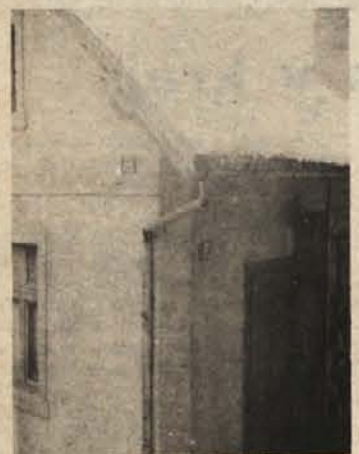
Za predsednika kluba je bil izvoljen Bojan Košir, predsednik skupščine kluba samoupravljalcev pa je Zvone Jakša; izvolili so 8-članski izvršni odbor kluba.

Na prvi seji skupščine je bil sprejet program idejnopolitičnega izobraževanja. Klub samoupravljalcev si je za nalogo zadal, da organizira več eno ali dvodnevni seminar za delegate, člane družbenopolitičnih organizacij, sindikalna vodstva, predsednike delavskih kontrol, delavskih svetov itd. Poleg tega so se dogovorili tudi, kakšne naj bi bile občasne oblike izobraževanja. Pri-

pravili bodo posvetovanja, na katerih bodo govorili o problematiki, ki izhaja iz delovnega razmerja, o uresničevanju statuta v delovnih organizacijah, o težavah in uspehih pri izvajanju neposrednega samoupravljanja, zlasti o zborih delovnih ljudi, samoupravnih skupinah in podobnem.

Seveda pa to ni stalen program njihovega dela, marveč ga bo izvršni odbor dopolnjeval kot bodo zahtevale potrebe in na željo podpisnikov pripravil dodatne oblike izobraževanja in idejnopolitičnega usposabljanja.

Črnomaljski drobir

KAKO DO TELEFONA? — Krajan iz KS Griblje si že dalj časa žele, da bi dobili telefonsko napeljavo, da bi bili bolj povezani s svetom. Zlasti bi jim telefon prav prišel v nujnih primerih, ko je treba poklicati zdravnika ipd. Po zadnjem predlogu naj bi telefonsko napeljavo potegnili iz Gradca, dela pa bi financirali KS Griblje, KS Krasinec, KZ Črnomelj in osnovna šola.

KONEC VESELJA — V ponedeljek so se iztekale zimske počitnice. Učenci in dijaki so vsaj v drugem delu prišli na svoj račun, ko je sneg pobelil že tako belo Belo krajino. Nekatere bo na ta čas zimskega veselja in bele opojnosti še tri ali štiri tedne spominjal — beli mavec.

ANTIREKLAMA — Lastnik slaščičarne Union v Črnomlju hoče pridobiti stranke tudi s torto, na kateri je v povečeni pisavi napisano: „Naj bo sonce ali vihar, srečen bodi mladi par“. Torta pa je že na pogled taka, da je gotovo, da mladi par, ki bi si odrezal samo eno rezino te slaščice, ne bi preživel prve noči. Če pa bi sladkosneda mladoporočenca pojedla celo torto, jamčim, da ju tudi poslednja sodba ne bi oživila ...

Črnomaljski poročevalec

metliški tednik

Pomoč Trikonu in Govedoreji

DRAZJA VODA

Nove rešilne bilke za dva, ki imata zgubo — Posojilo le tistemu, ki ima program

Skupščina sklada skupnih rezerv gospodarstva občine Kočevje je pred kratkim odobrila posojila tozdu Govedoreja ZKGP in Trikonu, ki sta preteklo poslovno leto zaključila z občutno izgubo.

Govedoreji so odobrili 2.234.850 din posojila, Trikonu pa 3.670.000 din. Ta posojila pa so dana iz rednih sredstev sklada skupnih rezerv in iz sredstev bivšega družbenega investicijskega sklada, ki so vključena v majše skupnih rezerv.

Posojila iz rednih sredstev sklada so dana za dobo 4 let s 7-odstotnimi obrestmi, posojila iz bivšega investicijskega sklada pa za dobo 5 let s 2-odstotnimi

obrestmi. Za posojila Trikonu velja enoletni moratorij, kar pomeni, da jih je treba začeti od-

OBRAČUN RAZSTAVE

Razstavo ptic v avli kočevske osnovne šole si je ogledalo nad 2.000 občanov, ki so kupili 25 papir, 40 kanarčkov in 42 kletk. Društvo za varstvo in vzgojo ptic, ki je razstavo organiziralo, je prodalo več družinskih značk, obnesel pa se je tudi srečelov. Nabrali so nekaj prispelkov za nakup hrane za krmiljenje ptic po vrtovih in krmilnicah v parkih ter zelenicah.

A. A.

plačevati čez eno leto, za posojila Govedoreji pa dveletni moratorij. Trikonu so podaljšali še za eno leto tudi moratorij za dve posojili iz leta 1974 v skupnem znesku 4.900.000 din in za 653.178,95 din posojila še iz leta 1973.

Vsa ta posojila in druge ugodnosti bodo veljala za Trikon šele, ko bodo izdelali in sprejeli zadovoljiv program o odpravi izgube (sanacijski program) ter dali trdna zagotovila, da bodo ta program res izvedli. Tozdu Govedoreja tak program ima, zato lahko posojilo že črpa.

J. P.

LETOS DVE „BRONASTI JELKI“

Konferenca delegatov krajevne skupnosti Kočevje—mesto je sklenila, da bo letos podeljenih skupno le 24 priznanj krajevne skupnosti najzaslužnejšim občanom, in sicer dva kipca „Bronasta jelka“, 5 zlatih, 7 srebrnih in 10 bronastih plaket mesta Kočevje. Predloge za priznanja sprejema žirija le še do 15. februarja. Priznanja bodo podeljena za praznik KS, 4. maja.

KJE SO TISTE STEZICE?

Nekoč, še pred petdesetimi leti, so fantje in dekleta večkrat zapeli: „Kje so tiste stezice?“ Takrat je bilo stezic na pretek, danes pa jih je malo ali jih sploh več ni. Saj bo kmalu zmanjkalo še poti, kot ni več v naših vaseh fantov in deklet.

Premalo je ljudi in denarja za popravila vsaj glavnih poti, ki jih uničujejo avtomobili.

Iz Kočevja se kar udobno pripeljemo v Brod na Kolpi, toda naprej proti Delnicam ali po Kolpski dolini do Cebra je cesta ozka in jamasta. Ali ni mogoče tudi te republiške ceste posodobiti? Kdor ne pozna lesenega mostu, naj kar pride v Hrvaški Kuželj, pa ga bo videl. Tam stoji še od Marije Terezije. Tramovje je bilo zamenjano že tolikokrat, da bi z njim lahko kupili že zlat most.

NOVI ŠOFERJI

ZŠAM Kočevje je organizirala nov tečaj oziroma šolo za pridobitev kvalifikacije poklicnih voznikov motornih vozil. Obiskuje ga 23 kandidatov. Trajal bo približno šest mesecev. Združeno prireja take tečaje že vrsto let. Tako omogoča mladim fantom, ki morda še nimajo nobenega poklica, da si pridobijo kvalifikacijo oziroma poklic in najdejo redno zaposlitev.

V. I.

Drobne iz Kočevja

50 TORBIC ZA VIETNAM — Učenci kočevske osnovne šole so sodelovali v akciji „Deset tisoč šolskih torbic za vietnamske sovrstnike“. V Kočevju so šolarji kupili 50 šolskih torbic in jih napolnili s šolskimi potrebščinami: zvezki, svinčniki, radikami, šilčki itd. Polne torbice so že decembra odposlali.

NOVI BANKOVCI — Tisočdinarški bankovci, ki so prišli v promet za novo leto, so naredili nekaterim veliko veselje, povzročili pa so tudi nekaj težav. Prvega je bilo izplačanih

veliko novih tisočakov upokojencem po pošti. Težave so nastale pri nakupu, ker je bilo premalo drobca in tisočaka ni bilo mogoče zamenjati. Vendar se je tudi to kmalu uredilo, ker je dala banka na trg veliko drobca.

MALO KOLEDARJEV — Letos je bilo s koledarji za novo leto bolj pičlo. Dobili so jih zelo redki. Celo nekateri redni in dobri kupci-potrošniki so ostali brez njih. Sicer pa v Kočevju ni bistveno, če si v neki trgovini stalen kupec. Glavno je, da imaš dobre zveze, pa pridejo do koledarja. Celo nekateri šolski otroci se znajdejo, čeprav nimajo s podjetjem poslovnih zvez, pač pa le sorodstvene s tistimi, ki delijo koledarje.

VENDAR SMUKA — Sneg je zapadel iznenada in ni bilo mogoče organizirati tečajev za šolarje in skupinskega smučanja. Snega res ni veliko, a je kljub temu na pobočjih vse živo mladih smučarjev in sankarjev. Hitijo, da bodo zamujeno nadoknadili. S smučarsko opremo, čevlji in tudi s sankami so kar dobro opremljeni.

NE MORE UMRETI — Pojem „starih dinarjev“ kar ne more umreti v raznih poročilih, časopisju in še celo v radiu in na televiziji. Visoki gospodarstveniki in politični možje radi poudarjajo, da ima podjetje 10 milijard dinarjev prometa, starih seveda. Bil bi že čas, da na stare dinarje pozabimo.

KOČEVJSKE NOVICE

Gradnja novega 27-stanovanjskega bloka v Ribnici se je zaradi obrtniških del zavlekla za okoli mesec dni. V novem bloku so 4 tri-sobna stanovanja, 13 dvosobnih, 9 enosobnih in ena garsonjera. Pri njem so začeli graditi še dva nova bloka s 34 stanovanji. (Foto: Prime)

Prvič stanovanja po pravilniku

Delitev stanovanj v novem bloku v Ribnici je sprožila po Ribnici precej govoric, ki pa so neutemeljene, tako vsaj zatrjujejo pri samoupravni stanovanjski skupnosti

Tajnika Samoupravne stanovanjske skupnosti (SSS) Ribnica Franca Košoroga smo zaprosili za razgovor, da bi razčistili govorice, ki krožijo po Ribnici, da delitev stanovanj za novi 27-stanovanjski blok za gozdarskim domom v Ribnici ni potekala pravično. Takoj je povedal:

„Pri dodeljevanju odločb za vseitev v ta blok je bil prvič uporabljen pravilnik, ki ga je sprejel zbor delegatov enote za družbeno pomoč pri SSS Ribnica. Doslej je delitev stanovanj potekala po raznih drugih merilih in okoliščinah. Morda nekateri moti prav ta red.“

DL: — Slišali smo pripombe, da točkovanje ni bilo opravljeno povsem v redu in da zato tudi delitev stanovanj ni mogla biti povsem pravična.

ODG.: „Na osnovi ocene stanovanj in točk je bil sestavljen v začetku decembra prednostni vrstni red upravičencev do stanovanj. Ta lista je bila dana nato v razpravo. V roku 15 dni je lahko vsak dal pripombe oziroma ugovor na objavljeni

prednostni vrstni red upravičencev do stanovanj. 29. decembra je naš zbor pripombe in ugovore ponovno obravnaval ter nato sprejel dokončni prednostni vrstni red, na osnovi katerega smo potem izdali nosilec stanovanjske pravice odločbe.“

DL: — Pripomba je bila tudi, da nekateri samci dobe dvosobna stanovanja, čeprav bi jim bilo dovolj enosobno. To pomeni, da bi lahko s pametnejšo gradnjo stanovanj rešili več stanovanjskih problemov.

ODG.: „Slišali smo za te pripombe, ki so bile javno izražene, zato je tudi prav, da nanje javno odgovorimo in tako dokažemo upravičenost naših odločitev. Kritike lete namreč le na dodelitev dvosobnih stanovanj učiteljici glasbe Bernardi Kogovšek in upokojeni učiteljici, članici ZZB Kristi Kmet.“

Bernarda Kogovšek potrebuje kot učiteljica glasbe dvosobno stanovanje zato, ker v enosobnem ne bi imela kam dati ali klavirja ali pohištva. Učenje glasbe je družbenega pomena, zato moramo zadevo solidarnostno reševati, ne pa je prepustiti v reševanje samo osnovni šoli. Tovarišica Kogovškova namreč poučuje glasbo naše, ribniške otroke. Prav je tudi, da ima kraj, kot je Ribnica, dobrega pevovodjo. Razen tega naš pravilnik o dodeljevanju stanovanj predvideva, da nekdo dobi stanovanje mimo točkovega sistema oziroma pravilnika, če je kot strokovnjak kraju potreben.

Kristi Kmet pa je kupila in dodelila stanovanje Zveza borcev. Tovarišica Kmetova je imela že doslej dvosobno stanovanje, ki ga bo zdaj dobil nekdo drug. Žal je bilo sedanje stanovanje v drugem ali tretjem nadstropju, kamor je morala nositi drva in vse ostalo. To je bilo zanj zelo naporno. Prav je, da tovarišica Kmetovi, ki še kot upokojenka rada vedno pomaga, kjer je treba, omogočimo, da na stara leta uživa vsaj malo tistega, za kar se je borila.“

J. PRIMC

Veliko je še zanimivosti

Razmišljanje ob smernicah razvoja občine Ribnica

V 4. št. Dolenjskega lista sem bral podlistek „Bolje delati in manj trošiti“, v katerem je bilo nanižanih nekaj podatkov iz smernic razvoja občine Ribnica za letoš. Kot starega Ribničana me je to zelo zanimalo. Bil sem tudi izredno zadovoljen, ko sem bral, kako zavzeto in stvarno načrtujejo vsestranski razvoj mojega rojstnega kraja.

V programu o urbanizmu je bilo med drugim na kratko navedeno, da je treba zavarovati naravne in zgodovinske znamenitosti, kot so Kadice, Ortniški grad in podobno. Dodal bi, da je v Ribniški dolini po mojem mnenju še veliko takega, kar še ni odkrito ali pa še ni zavarovano. Morda res vse ne posega na področje urbanizma, temveč je bolj pomembno za turistično pestrost doline. Omenil bom le nekatere zanimivosti:

Ob cesti pri mostičku čez kanal pred bencinsko črpalko v Podstenah bi bilo treba opozoriti na Tenero in označiti pot do nje. Kaj je lepšega za izletnika ali turista kot lično opozorilo, da je komaj dober kilometer od glavne ceste kraška zanimivost, ki jo vidiš redko kje? Izletnik niti ne bi zamudil veliko časa, saj bi si jo ogledal spotoma. Gotovo bo iznenaden, ko bo videl, kako lahko je dostopen požiralnik na koncu kanala Bistrice od Brež do Tentera in kako je mogočen odtok potoka Tržiščice v podzemlje Male gore.

Na Bregu naj bi potnika opozorili na zanj ostanek gradu, ki ga je dal leta 1470 sezidati Andrej pl. Lamberg, graščak iz Ribnice. Turist bo videl le nekaj korakov od ceste steno, ki kljubuje času že nad 500 let. Tam je še vedno videti zaščitni vodni jarek ob nekdanjem gradu.

Se več zanimivosti bi se našlo v samem trgu. Na dragocene kamnite portale starejših hiš smo že večkrat opozorjali, a nič ne zaleže. Nekateri celo podirajo, ko prezidavajo hiše v lokale. Zavarovati bi morali tudi vsaj nekaj suhih škarp Miklovega vinog

grada v Mali gori in prepovedati odnašanje obdelanega kamnja iz škarp.

Zanimivo bi bilo vedeti, kaj namerava komisija za spomeniško varstvo s cerkvico Sv. Jurija pod starim ortneškim gradom na Zrnovcu? Cerkvica je še delno ohranjena. Notranja oprema cerkvice in razni predmeti se nahajajo izven Ribnice. Trije oltarji in prižnica so shranjeni v Pletarjah na Dolenjskem. Nekaj starih slik je v Narodni galeriji v Ljubljani, pa tudi v Dolenjskem muzeju v Novem mestu. Čemu je vse to izven Ribnice? Doma pa iščemo zgodovinske in turistične zanimivosti!

Takega dela bi bilo še več. Prepričan sem, da bodo vse to marljivi ribniški turistični delavci uredili, čeprav je trenutno Turistično društvo v majhni krizi. Ni pa prav, da se vse te skrbi naprtijo amaterskim turistnim delavcem, gospodarske organizacije, ki imajo od turizma korist, pa stoji ob strani. Več smisla za turizem bi morali imeti predvsem gostinski obrati in trgovine.

ANDREJ ARKO — JOHANOV

Ribniški zobotrebc

ZGUBLJAJO PRAZNE DENARNICE — Med zadnjimi predmeti, ki so jih najditelji prinesli pristojnemu občinskemu organu, so le ključki in prazne denarnice, saj je bilo le v eni nekaj malega denarja. To pa lahko tudi pomeni, da nekdo denarnice krađe, jih izprazni in odvrže.

NEORGANIZIRAN PUST — Ribniško Turistično društvo ali kakšna druga organizacija ne pripravlja za pusta nobenega karnevala. Kljub temu pa bodo Ribničanje gotovo kar brez samoupravnega dogovarjanja kakšno uganili, kot jo vsako leto, čeprav je nekdanji glavni organizator Lojz Gelze že med pokojnimi.

NIČ VEČ NESREČ — „Zaradi snega na začetku šolskih počitnic ni bilo v ribniški občini nič več nesreč kot običajno,“ nam je povedal vodja izpostave zavarovalnice Sava Andrej Klemenc. Ceste so bile res zasnežene in zaledenale, a so jih pluzili; vozniki so odhajali le na najbolj nujne vožnje in še zelo previdni so bili.

SPET DRUGAM — Komaj smo zapisali, kje bo sedež pravobranilca samoupravljanja, že so sklenili, da bo drugje. Vendar bomo o tem tiho toliko časa, dokler ne bo sedež res dokončno znan, da ne bi bilo treba spet česa popravljati.

SE DVA BLOKA — Za gozdarskim domom v Ribnici se gradijo

DA S PRIDRŽKOM

Ribniški izvršni svet je v načelu sprejel predlog, da potrošniki mleka solidarno pokrijejo pol izgube pri prodaji mleka, ki jo imajo proizvajalci mleka. Ribniška občina naj bi po tem predlogu plačala za 206.000 litrov mleka 44.000 din za kritje izgube ali le 0,6 odstotka k vsej ugotovljeni izgubi na ljubljanskem območju. Vendar so predlog sprejeli pogojno, ker zahtevajo, da je treba v solidarnostno pokrivanje izgube vključiti ne le družbeno, ampak tudi zasebno kmetijstvo. Ta svoj pogoj so utemeljili s trditvijo, da že zdaj dobiva družbeni sektor po 0,20 din več premije pri litru mleka, kot jo dobi zasebni kmet.

J. PRIMC

— Mi v Kočevju imamo pa novo telovadnico, ki smo jo zgradili s samopriskom.

— Že, že, v njej pa trenirajo Ribničanje.

REŠETO

ALI ŽE VEŠ...

... da je decembra lani znašal povprečni osebni dohodek v občini Ribnica 4.770 din in da je bil najvišji povprečni dohodek izplačan pri SZDL, in sicer 7.513 din, najnižji pa v „Krimu“ – 2.262 din?

... da v občini Ribnica število prebivalstva upada, saj je štela občina ob popisu leta 1953 12.042 prebivalcev, leta 1971 pa le še 11.834 prebivalcev?

... da se je zmanjšal delež kmetijskega prebivalstva v istem obdobju od 47,9 na 25,4 odstotka?

... da sodi ribniška občina med tiste, ki imajo nadpovprečno veliko starih ljudi, saj znaša povprečje nad 60 let starih v Sloveniji 14,84 odstotka, v ribniški občini pa 19,13 odstotka?

... da je na manj razvitih območjih ribniške občine število prebivalstva med popisom leta 1948 in 1971 zelo upadlo, in sicer v Loškem potoku za 13 odstotkov, na Gori za 18 odstotkov, pri Sv. Gregorju za 20 odstotkov in na območju Velikih Poljan celo za 33 odstotkov?

... da je v ribniški občini največ kmečkega prebivalstva v Slemenih, in sicer kar 66 odstotkov, ter da živi tu tudi največ starih ljudi?

Kljub glasilom obveščanje šepa

Obrat Žičnice želi postati tozid – Delavska kontrola dela dobro le v RIKU in ITPP – Ko bodo stanovanja, bosta možni celodnevni šoli v Dolenji vasi in Loškem potoku

V ribniški občini je prav te dni končalo letne konference vseh 28 osnovnih organizacij sindikata. Sekretarja občinskega sindikata sveta Karla Oražma smo zaprosili za kratko oceno teh konferenc. Odgovoril je:

„Njihova značilnost je, da so bile dobro obiskane, da so bila na njih podana v glavnem dobra poročila in sprejeti primerni delovni programi.

Skupna značilnost je tudi, da so vse sindikalne organizacije sodelovale pri sprejemanju stabilizacijskih programov. Najboljše so izdelali v obratu Žičnice. Ponekod so izdelali programe že drugič. Kot dobre ocenjujemo še programe v RIKU, Inlesu, ITPP in Donitu.

V Inlesu so načeli vprašanje socialne varnosti članov kolektiva, se pravi, da bi imeli zagotovljeno delo, čeprav prodaja ne gre najbolje. Vzrok za to pa je tudi v tem, da so ukinjena potrošniška posojila za nakup oken in vrat. Prej so na posojila prodali kar 15 odstotkov vse proizvodnje, zdaj pa se je prodaja zasebnikom ustavila. Menimo, da ni prav, če se dobi posojilo za razne bolj ali manj luksuzne predmete, za stavbno pohištvo pa ne.

Samoupravne delavske kontrole se niso uveljavile, razen v

RIKU in ITPP. Morale jim bodo bolj pomagati organizacije sindikata in ZK, pa tudi strokovne službe.

Pomembna je tudi ugotovitev, da vsa povojna leta zapostavljena stanovanjska vprašanja končno le razmeroma uspešno rešujemo, in to ne samo v Ribnici, pač pa tudi v Sodražici, Dolenji vasi in Loškem potoku. Prav zaradi tega bosta kmalu imeli možnost, da preideta na celodnevno šolo šoli v Loškem potoku in Dolenji vasi. Stanovanja, ki bodo zgrajena v Dolenji vasi že spomladi – v Loškem potoku pa je vse pripravljeno za začetek gradnje – bodo dobili tudi učitelji. S tem bo, vsaj tako računajo, odpravljen osnovni vzrok, ki ovira uvedbo celodnevne šole, pomanjkanje učiteljev.

V obratu Žičnice so se zavzeli, da bi postali tozid, s čimer bi dobili več samoupravnih pravic. Žičnica Ribnica je namreč zdaj obrat Slovenijalesa. V njem je zaposlenih okoli 60 ljudi, ki

ustvarijo na leto za okoli 30 milijonov dinarjev celotnega dohodka.

Razprave so bile tudi o novem organiziranju sindikatov, predvsem uveljavljanju sindikalnih skupin, ki so ustanovljene povsod, kjer šteje osnovna organizacija nad 50 članov. Naloga teh skupin je, da zbirajo predloge in zahteve skupine delavcev in jih posredujejo organom samoupravljanja, nato pa spet obveščajo delavce o sklepih samoupravnih organov. Ti, kratki sestanki so najboljši način obveščanja, pa tudi dobra, nova oblika samoupravljanja. Sindikalne skupine delajo najuspešnejše v RIKU.

Sicer pa obveščanje v naših kolektivih v glavnem šepa, čeprav imajo nekatere delovne organizacije svoja glasila. Vendar glasila izhajajo zelo poredko in so zato v njih objavljene preveč stare stvari. Razprave so opozorile tudi na potrebo po nadaljnjem izobraževanju vodstev sindikalnih organizacij in vseh članov kolektiva.

Ob zaključku naj povem še, da so ponekod po opravljenih skupščinah izvedle kulturne skupine posameznih delovnih kolektivov tudi kulturne programe. Tako so v BPT v Loškem potoku izvedli pevski in recitacijski program, v Donitu v Sodražici pa je pel pevski zborček, ki ga vodi tovariš Lovrenčič.

J. PRIMC

Lani so v Ribnici za dan žena po proslavi pogostili borke in najzaslužnejše aktivistke. Srečanje žena je bilo zelo prisrčno. Ženam ni bilo veliko za pijačo in jedačo. Pogovarjale so se o raznih zadevah, nekatere pa so si dodobra ogledale restavracijo ribniškega hotela, katere notranjost so očitno sploh prvič videle. (Foto: Primc)

Kako praznovati dan žena?

Kulturno in stabilizacijsko – Ustanavljajo aktivne kmečkih žena – Na deželi več dela in malo praznovanj

Kako praznovati dan žena, je vprašanje, ki že nekaj let buri razne duhove. Nekateri so za pogostitve, drugi za proslave, tretji za zbiranje denarja za razne človekoljubne namene itd. Vprašali smo več občanov v Ribnici, kaj menijo o tem. Žal jih večina ni želela biti imenovana, vendar so se odgovori vseh v glavnem ujemali z odgovoroma, ki ju objavljamo:

Melanija Andoljšek, občinska sindikalna svet Ribnica: „V preteklih letih je bilo veliko kritik, češ da v delovnih kolektivih ne praznujemo dneva žena, ampak lumpajo. Menim, da bi bilo bolj koristno, če bi delovni kolektivi denar namenili raje za onkološki inštitut kot za takšne zabave. Če se žele člani in članice delovnega kolektiva za dan žena poveseliti, naj prispevajo iz svojega žepa, saj danes nobeden ne zasluži tako malo, da tega ne bi zmoget. Tako obnašanje je tudi najbolj stabilizacijsko. Tako, kot sem povedala, smo lani v naši občini praznovanje tudi izpeljali. Bila je seveda še proslava. Le družbenopolitične organizacije so po proslavi zelo skromno pogostile borke in ženske, ki so najbolj družbeno aktivne.“

Mirko Pirč, vodja kmetijske

pospeševalne službe pri KZ Ribnica: „Praznovanje dneva žena se med kmečkimi ženami še ni dovolj uveljavilo. Prav bi bilo, če bi se kje le našlo nekaj denarja, da bi za dan žena samo simbolično obdarili kmečke žene in da bi organizirali zanje srečanje oziroma zabavo. Pri vsem tem pa bi bilo najbolj pomembno, da bi se dobile skupaj in se pogovorile, skratka, da bi se počutile vsaj enkrat na leto, kot se redno za poslene ženske večkrat v letu. Kmečke ženske bi tako za vsakodnevno delo od jutra do mraka in še čez dobile vsaj skromno priznanje. Če pa bodo zaživele aktivni kmečkih žena, ki jih bomo začeli ustanavljati po občini prav te dni, bodo tudi kmečke žene same lahko pripravile za svoj praznik proslave.“

J. P.

Po 300 din na zaposlenega vsaki KS

Tretjino tako zbranega prispevka bodo združili za urejanje skupnih komunalnih zadev, dve tretjini pa razdelili krajevnim skupnostim glede na število prebivalcev – Vroče razprave so se nadaljevale po občinski seji še po krajevnih in vaških skupnostih

Sporazum in družbeni dogovor o načinu združevanja, uporabe in upravljanja s sredstvi za financiranje programov krajevnih skupnosti sta bila sprejeta na zadnji seji občinske skupščine Ribnica. Sporazum, ki velja za obdobje petih let, določa, da znaša prispevek na leto po 300 din na zaposlenega, plačujejo pa ga delovne organizacije iz dohodka, ugotovljenega po zaključnem računu za lani, ali pa iz sklada skupne porabe.

Ta prispevek vplačujejo delovne organizacije za zaposlene v ribniški občini na poseben zbirni račun (za delavce iz drugih občin pa na zbirni račun občin, iz katerih so). Od tako zbranega denarja bodo najprej izločili tretjino za izgradnjo osnovnih komunalnih naprav in objektov, kot so vodovod, ceste, elektrika, zdravstveni domovi, otroški vrtci in podobno. Ti objekti morajo biti pomembni za več krajevnih skupnosti, njihov prednostni red pa določijo zbor krajevnih skupnosti.

Preostali dve tretjini prispevka pa se razdeli krajevnim skupnostim po

posebnem ključu, ki upošteva število prebivalcev. Tako bi dobila KS Ribnica 43,44 odstotka zbranega prispevka, KS Sodražica 19,17 odstotka, KS Dolenja vas 14,40, KS Loški potok 15 odstotkov, KS Sv. Gregor 5,18 in KS Velike Poljane 2,81 odstotka.

Sporazum je bil v takem besedilu sprejet kljub nasprotovanju delegatov iz območja Sodražice, ki so menili, da sta bila sporazum in družbeni dogovor prehitro sprejeta in da je bil rok za razpravo in podpis postavljen preblizu. Nadalje so Sodražani poudarili, da bi moralo biti v

sporazumu tudi točno napisano, za katere namene bo prispevek v posamezni krajevni skupnosti porabljen.

Spet drugi pa so poudarili, da je krajevna skupnost pač samostojna pri odločanju, za kaj bodo namenili denar; se pravi, da bodo KS same sprejele ustrezne načrte. O prednostnem vrstnem redu gradenj iz združenih sredstev pa bo odločal zbor krajevnih skupnosti. Razprava je bila zelo vroča, končno pa je zmagalo stališče, da je sporazum v glavnem v redu. Neki delegat je celo vzkliknil: „Kdor je proti sporazumu, je proti napredku krajev, kjer delavci živijo!“ drugi pa: „Proti temu sporazumu sploh ne smemo glasovati, ker bodo krajevne skupnosti sicer umrle, saj brez denarja ne morejo živeti!“

Pri glasovanju se je 8 delegatov iz območja Sodražice kljub vsemu vzdržalo. Kasneje smo iz poluradnih virov zvedeli, da je predvidena iz tretjine združenih sredstev kot prednostna ureditev ceste k Sv. Gregorju, ki je na območju KS Sodražica.

J. P.

»Dolenjski list« v vsako družino

Bije krošnjarjem zadnja ura?

To velja za prekupčevalce, ne pa za tiste, ki prodajajo svoje proizvode

Na seji občinske skupščine Ribnica je bilo pred kratkim opozorjeno, da krošnjarji-prekupčevalci z malo dela veliko neupravičeno zaslužijo. Taka opozorila so prihajala tudi od komisije za ugotavljanje izvora premoženja, republiških organov in celo zagrebskega sodišča. Na zadnji seji občinskega izvršnega sveta, ki je bila 27. januarja, so sklenili, da je treba krošnjarstvo spraviti v zakonite okvire.

To pomeni, da vsak lahko prodaja na drobno le tiste izdelke domače obrti in spominkov, ki jih je sam izdelal. (Podobno velja tudi za kmetijske pridelke, da jih prodaja lahko le tisti, ki jih je pridelal). Ta ugotovitev

velja za izdelke, pripravljene na star način, se pravi ročno.

S krošnjarstvom pa se niso ukvarjali le izdelovalci izdelkov domače obrti, ampak tudi razni preprodajalci, ki so pri zasebnikih poceni na črno nakupovali robo, nato pa jo drago preprodajali ter tako goljufali proizvajalce in družbo, saj niso plačevali davkov.

Celo zagrebsko vrhovno sodišče je v neki ribniški krošnjarski pravdi ugotovilo, da krošnjarska dovoljenja niso zakonito izdana ali pa uporabljena. Tako so ti krošnjarji razen spominkov in izdelkov domače obrti prodajali še plastiko, vso kramarsko robo in še kaj, česar očitno niso izdelovali sami. Krošnjarji so torej dovoljenje izkoriščali za prekupčevanje.

Zaključek krošnjarske razprave v ribniški občini je torej tak, da morajo krošnjarji, ki ne prodajajo le svoje robe, imeti dovoljenje za trgovanje. To pa pomeni, da lahko nakupujejo vso robo le pri družbenem sektorju (zadruzi, podjetju „Dom“ itd.), se pravi, da se zdaj ne bodo mogli izogniti plačilu davkov. Voditi bodo morali tudi poslovne knjige in biti zavarovani. Dobička torej ne bo, kar lahko pomeni, da bo tudi tako trgovanje zamrlo.

Vse to lahko po eni strani res pomeni, da bo onemogočeno neupravičeno bogatenje krošnjarjev, po drugi

NOVA STANOVANJA

Pri Samoupravnih stanovanjskih skupnostih Ribnica smo zvedeli, da gradnja šestorčka v Dolenji vasi lepo napreduje, gradnja stanovanjsko-poslovne stavbe v Sodražici pa zaostaja. Pripravljalna dela za gradnjo stanovanjsko-poslovne stavbe v Loškem potoku so v zaključni fazi. Novost pri tej načrtovani gradnji pa je, da bo v njej več stanovanj, in sicer kar 12.

Prepovedano taborjenje

Prekrški, ki so „vredni“ 200 do 1.000 dinarjev, so po novem odloku o javnem redu in miru v občini Ribnica tudi nekateri, ki se kar pogosto dogajajo. Mednje sodi: izzivanje k pretepu, neredu, prepiru, žalitve, nadlegovanje in drugačno ogrožanje občanov.

Toliko denarja se lahko znebi tudi tisti, ki prenočuje v seniku, na kozolcu in drugih gospodarskih objektih brez lastnikovega dovoljenja. Tako prenočišče je torej kar drago, vendar je cena upravičena, če upoštevamo, da je marsikatero gospodarsko poslopje zgorelo, ker je kdo v njem prenočeval in kadil.

Enaka kazen je predvidena tudi za tiste, ki taborijo na prepovedanih prostorih ali če taborijo brez dovoljenja lastnika zemljišča. Tudi ta določba je gotovo v redu, saj preprečuje klateštvo Romom in drugim. Vendar so z njo hkrati prizadeali tudi taborniki oziroma vsi, ki radi preživljajo vsaj del dopusta pod šotori, ta

kih pa je v svetu, pa tudi pri nas, vedno več. Ta naša pripomba naj bo le opozorilo, da je treba misliti tudi na turizem oziroma ureditev kempingov (šotorišč) v zahodni Dolenjski, ki sodi skupaj z ribniško občino med turistično najbolj zaostalo območje v Sloveniji.

Tudi za prodajanje blaga izven trga in drugega za prodajo določenega prostora velja enaka kazen. Tudi to določilo je povsem v redu, če gre za industrijsko blago, ki so ga polne trgovine. Verjetno pa ne bi kazalo preveč preganjati kmetov, ki prodajajo kmetijske pridelke po hišah. Marsikatera gospodinja je namreč takega obiska celo vesela, saj tako dobi res dobra jajca, krompir in drugo blago. Običajno imajo iste kmetice tudi iste stranke in ne nadlegujejo drugih. Taka prodaja je lahko kupcu in kmetu le v korist. To določbo pa bi morala lahko po drugi strani celo razširili na razne popravilne delavnice, brusarje, nožev in škarij, ki so pogosto nesramni in za slabo opravljeno delo večkrat zaračunajo celo več, kot bi veljal nov izdelek v trgovini.

J. PRIMC

Z novim odlokom o javnem redu in miru je dovoljeno v ribniški občini taborjenje samo tam, kjer to dovolijo lastniki zemljišča. Na fotografiji: Taborniki iz pobratene krajevne skupnosti Poljane-Ljubljana, ki radi tabore v ribniški občini, med taborjenjem na Travnici gori. (Foto: J. Prime)

UTRUJENI DOPISNIKI?

Za današnje ribniško komunko stran in pol nam ni poslal noben dopisnik iz ribniške občine niti vrstice. Odrekli so tako novi, kot stari dopisniki, na katere smo se doslej vedno lahko zanesli. Upamo, da se bodo popravili. Malo je „rešil“ položaj le dopisnik Andrej Arko iz Kočevja, ki je poslal nekaj tudi za ribniško stran.

DANES PRVI AKTIV KMEČKIH ŽENA

Prvi aktiv kmečkih žena nameravajo ustanoviti danes, 5. februarja, na Slemenih v ribniški občini, nato pa bodo ustanavljali take aktivne še na drugih območjih. Ti aktivni bodo združevali kmečke žene in skrbeli za njihovo izobraževanje, se pravi za tečaje in predavanja, ki jim bodo koristila pri kmečkih delih ali nasploh v življenju. Hkrati bodo organizirali strokovne in zabavne izlete, razne prireditve in drugo. Ustanavljanje organizirata KZ Ribnica in Kmetijski zavod Ljubljana.

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi dragega moža, očeta, brata, strica in svaka

JANEZA AVGUŠTINA

iz Novega mesta, Gubčeva 31

se v globoki žalosti zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam kakorkoli pomagali, vsem, ki ste ga pospremili na njegovi prerani zadnji poti, mu darovali vence in toliko cvetja ter nam izrazili sožalje.

Najlepša hvala Gvidu Hrenu in ostalim soboslikarjem, ki so izkazali poslednjo čast in govorniku za poslovnice besede. Lepa hvala osnovni šoli Grm in tovarni zdravil Krka. Zahvaljujemo se pevskega zboru, obema župnikoma za pogrebni obred in tolažilne besede. Posebno se zahvaljujemo osebju splošne bolnišnice Novo mesto in dr. Janžekoviču, ki so se prizadevali, da bi nam ljubelega moža in očeta vrnili v družinsko življenje.

Vsem, ki nam v teh težkih dneh stojte ob strani in sočustvujete z nami, priskrena hvala.

Žalujoči: žena Fani, hčerka Katica, sin Romanček, brata, sestre in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube žene, mamice in sestre

PEPCE VRHOVEC

iz Velike Loke

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem za izrečeno sožalje, za vso pomoč ob tako težkih trenutkih, za podarjene vence in cvetje, ter vsem, ki so našo drago mamico spremenili na njeni zadnji poti.

Najlepše se zahvaljujemo krajevni organizaciji SZDL in svetu krajevnih skupnosti Velika Loka, GG Trebnje, Treles Trebnje, poklicni lesni šoli Škofja Loka, SCG „Gostišče na trgu“ Novo mesto za podarjene vence in denarno pomoč. Zahvaljujemo se tudi pevskega zboru za lepo zapete žalostinke ob odprtem grobu ter dekani in župniku iz Trebnjega za opravljeni obred.

Žalujoči:
mož in otroci ter drugo sorodstvo.

V SPOMIN

27. januarja je minilo leto dni, odkar nas je mnogo prezgodaj za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

ALBIN GIMPEJ

iz Rodin pri Črnomlju

Spomin nanj bo ostal vedno živ, naša samota in bol sta večni.

Njegovi: žena Marija, hčerki Majda in Zdenka z družino

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Od 17. do 31. JANUARJA SO V BREŽIŠKI PORODNIŠNICI RODILE:

Dragica Mustar iz Krškega – Kristjana, Anica Glogovšek iz Mihaelovca – Bojana, Darinka Kos iz Rud – Darjo, Ana Žerjav iz Blatnega – Franca, Marija Marincsek iz Župeče vasi – dečka, Antonija Sovič iz Brežic – dečka, Ivana Kenc iz Pavlove vasi – deklico, Marija Klenovšek iz Orehovca – deklico, Jospina Šmajgl iz Radakovega – deklico, Biserka Čuček iz Vrbovca – Ivano, Franja Vraneković iz Samobora – dečka, Milena Kopp iz Tranja – Estro, Ljerkica Peles iz Samobora – Josipa, Ljiljana Prelec iz Samobora – deklico, Vesna Pavšek iz Samobora – dečka, Biserka Dugan iz M. Magdalene – dečka, Raifa Hečimović iz Črnca – Azemiro, Vida Vinter iz Sp. Starega grada – Tomaža, Dragica Tašić iz Kraja Donjega – Darka, Dragica Hogač iz Ludača – dečka, Pavla Koretič iz Brloga – Jožico, Marija Tomažin iz Brezja – Frančiška, Jožica Ogorelec iz Vel. Obreža – dečka, Božica Štrbulec iz Senkoveca – Lidijo, Anđela Trbušić iz Brdovca – Ivančico, Dragica Stiplošek iz Rovnice – deklico, Fanika Černelič iz Podgorja – Mojco, Milica Grgat iz Podvriha – Martino, Danica Babojevič iz Jerušja – Jasminko, Viktorija Ogorevc iz Sromelj – Miriam, Vlatka Nider iz Bregane – Marka, Helena Popijač iz Sevnice – Iva, Ivanka Roguljič iz Brežic – Gorana, Ivanka Znidarec iz Brezja – Sinišo. Cestitamo!

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Od 22. do 28. januarja so v novomeški porodnišnici rodile: Magdalena Vraničar iz Tuševca – Veroniko, Alojzija Milčević

s Hrasta – Alojza, Dragica Erpič iz Polja – Vinka, Karolina Škoda iz Velikega Črnika – Stanka, Nada Uršič iz Škrljevega – Bernardko, Olga Barbo z Jugorja – Bernardko, Sonja Židanik iz Velike Bučne vasi – Dejana, Antonija Pucelj iz Otočca – Gorazda, Marija Turk iz Velikega Mršavega – Valterja, Irena Breznik iz Kaplje vasi – Renato, Djurdjica Rabar iz Črnomlja – Nadjo, Silva Klokočar s Senovega – Tatjano, Marija Pečjak s Plešivice – dečka, Ida Cesar iz Bršlina – dečka, Radojka Svorcan iz Mokronoga – deklico, Ivanka Košak iz Sentjerneja – deklico in Darinka Kavšek iz Velike Loke – Ireno – Cestitamo!

Denar razdeljen

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Črnomelj je v svojem srednjeročnem načrtu za obdobje 1976–1980 načrtovala izgradnjo 466 družbenih in 211 zasebnih stanovanj. Glede na dokaj skromna finančna sredstva, ki jih ima sedaj na voljo SSS, pa kaže, da načrta v celoti ne bodo mogli uresničiti. Vse OZD in zasebni delodajalci dajejo za svoje zaposlene 6 odst. od bruto osebnih dohodkov za stanovanjsko graditev. Od tega ostane 50 odst. delovnim organizacijam, 30 odst. gre v sklad samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, 20 odst. pa v sklad samoupravne enote za gradnjo stanovanj.

Samoupravna enota za gradnjo stanovanj je po prvem natečaju razdelila delovnim organizacijam 1.600.000 dinarjev, zasebnim graditeljem pa 495.000. Na drugi natečaj lani spomladi se je prijavilo 14 DO in kar 74 zasebnih graditeljev. Od teh jih je 51 izpolnjevalo razpisne pogoje. 27 zasebnim graditeljem od Semeča do Vinice je komisija razdelila 500.000 dinarjev, 14 delovnih organizacij pa je prejelo 2.267.000 dinarjev posojila. Komisija se je res potrudila, da so bila posojila pravilno razdeljena, saj je skupaj obiskala kar 71 graditeljev oziroma gradbišč, raztresenih po vsej občini.

LICITACIJA!

KONFEKCIJA „KOMET“ METLIKA

razpisuje javno licitacijo:

1. KOMBIBUS ZNAMKE TAM 2001/GB – 1970
2. KOMBI – DOSTAVNI IMV DIESEL „SERVIS“ – 1972
3. 66 KOM ŠIVALNIH STROJEV – RAZLIČNIH VRST

Vozili sta ohranjeni in v voznom stanju.

Licitacija bo v ponedeljek, 16. 2. 1976 v prostorih tovarne v Rosalnicahh:

- ob 8. uri za družbeni sektor
- ob 9. uri za zasebni sektor

Izključna cena je za:

- kombibus 12.000.00 din
- kombi 18.000.00 din
- šivalne stroje od 500.00 do 6.500.00 din za posameznih stroj.

Pred pričetkom licitacije je potrebno plačati 10 odst. varščine od izključne cene licitacijski komisiji. Prometni davek plača kupec.

PROSTA DELOVNA MESTA!

OPEKARNA ZALOG NOVO MESTO p.o.

Odbor za združeno delo razpisuje na podlagi 214. člena Statuta (reelekcija) prosti vodilni delovni mesti:

1. RAČUNOVODJA
2. TEHNIČNI VODJA

Pogoji:

- pod 1.: srednja šola ekonomsko-komercialne smeri in 5 let prakse v finančni stroki;
- pod 2.: srednja tehniška šola gradbene, strojne ali elektro smeri in 2 leti prakse v gradbeništvu ali industriji gradbenega materiala.

Rok za prijave je 15 dni od dneva objave.

r a z g l a š a prosto delovno mesto:

1. VODJA KOMERCIALE

Pogoji: srednja šola ekonomsko-komercialne smeri ali visokokvalificiran delavec trgovske stroke in 2 leti prakse v komerciali.
Rok za prijave je 15 dni po objavi oziroma do zasedbe delovnega mesta.

v a b i k sodelovanju:

VEČ NEKVALIFICIRANIH DELAVCEV

VPIS V ŠOLO!

DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA UNIVERZUM Ljubljana, Parmova 39

Vpisuje do 5. marca 1976

v šolo za splošno izobraževanje ob delu (osemletko) za odrasle (5., 6., 7. in 8. razred). Seminar je enkrat tedensko. Za večjo skupino organiziramo seminar v delovni organizaciji.

Vpisujemo tudi v tečaje:

- za skladiščnike (pogoj: osemletka)
- za kontrolorje in predelavce v kovinarski stroki
- strojepisni tečaj
- tečaj za stavce na IBM stavnih strojih (pogoj: osemletka)
- za tehniško risanje
- začetni in nadaljevalni tečaj za nemški in italijanski jezik
- za družbeno izobraževanje (v organizacijah združenega dela)
- tečaj poslovne korespondence.

Vpisovanje je na DOPISNI DELAVSKI UNIVERZI „Univerzum“, Ljubljana, Parmova 39; vsak dan (tudi prvo soboto v mesecu), dopoldan od 7. do 14. ure in v torek popoldan do 18. ure.

Zahtevajte prospekt; svoj naslov napišite s tiskanimi črkami!

vsak četrtek DOLENJSKI LIST

PROSTO DELOVNO MESTO

Krajevna skupnost Žužemberk

objavlja prosto delovno mesto

VODJE KOMUNALNIH DEL

Pogoj: diplomirani inž. gradbeništva z 2 letoma delovnih izkušenj ali gradbeni tehnik s strokovnim izpitom in 5 leti delovnih izkušenj.

Poseben pogoj je moralno-politična neoporečnost.

Poskusna doba je 3 mesece. Stanovanje bo zagotovljeno po 1 letu, osebni dohodek je okoli 5.000,00 din mesečno. Prijave se sprejemajo 15 dni po razpisu.

VZGOJNOVARSTVENI ZAVOD Novo mesto, Ragovska 18

razpisuje prosto delovno mesto

RAČUNOVODJE ZAVODA

Pogoji: končana srednja ekonomska šola, 10 let delovnih izkušenj na enakem ali podobnem delovnem mestu, trimesečno poskusno delo. Prijavo z dokazili in opisom dosedanjega delovnega mesta pošljite VVZ Novo mesto, Ragovska 18, v 15 dneh po objavi.

PRODAJNO SKLADIŠČE METLIKA – cesta bratstva in enotnosti 78 in PRODAJNO SKLADIŠČE LJUBLJANA – TOPNIŠKA 9

KERAMIČNE PLOŠČICE

GORENJE in JUGOKERAMIKA

15-45%

ceneje

Stalna prodaja keramičnih ploščic GORENJE in JUGOKERAMIKA v II. in III. kvaliteti

OBIŠČITE NAS IN SI OGLEDJTE RAZSTAVLJENO BLAGO. ZAHTEVAJTE PODROBNEJŠE INFORMACIJE

Prodajno skladišče Metlika je odprto vsak dan od 7. do 18. ure, razen torka od 7. do 14. ure in sobotah do 13. ure. Prodajno skladišče v Ljubljani je odprto vsak dan od 7. do 19. ure, ob sobotah do 12.30 ure

Ob prerani izgubi našega dragega moža, očeta in brata

FRANCA DEBEVCA

STANKA PIRCA
iz Ravnih pri Velikem Trnu

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali, pokojniku darovali vence in cvetje, ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala vsem zdravnikom in zdravstvenemu osebju splošne bolnice Novo mesto za lajšanje bolečin vse do pokojnikove prerane smrti in župniku za opravljeni obred.

Žaljujoči: žena Slavka, sin Albert, hčerka Slavica in drugo sorodstvo.

Najlepše se zahvaljujem vsem sorodnikom, znancem, sosedom, vsem, ki so nam izrekli sožalje, darovali cvetje in ga spremili na zadnji poti. Prisrčna hvala tudi zdravniškim osebam interne bolnice Novo mesto in Gornjanskemu, dr. Jakliču, župniku, usmiljenki, Društvu gasilcev, PTT Novo mesto, trebanjski godbi, pevcom, tov. Kurentu za poslovljene besede, društvu upokojencev in tovarni ISKRA Mokronog.

Vsem še enkrat najlepša hvala.

Žaljujoči: žena Urška, hčerka Fani in drugo sorodstvo.

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 5. februarja – Agata Petek, 6. februarja – Ljubo Sobota, 7. februarja – Rihard Nedelja, 8. februarja – Janez Ponedeljek, 9. februarja – Polona Tork, 10. februarja – Silvan Sreda, 11. februarja – Zvezdana Četrtak, 12. februarja – Damijan

LUNINE MENE
8. februarja ob 11.05 prvi krajec

KINIO

ČRNOMELJ: 6. 2. francoski barvni film Thomas. 8. 2. ameriški barvni film Umazane roke nad me-

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

ISČEM DELAVCA za priučetv kovinske stroke. Petek, sobota, nedelja prosto. Hrana in stanovanje zagotovljena. Plača po dogovoru. Puščava 2, Mokronog. TAKOJ ZAPOSIM pomočnika in delavca kolararske ali mizararske stroke. Kolarstvo Medic, Drska 48, Novo mesto. ZAPOSIM gospodinjstvo pomočnico za varovanje eno leto stare deklice. Gjud ing. Milan, Ljubljana, Rašiška 5.

STANOVANJA

MLAD ZAKONSKI par brez otrok išče sobo in kuhinjo v okolici Novega mesta. Plača za 1 leto vnaprej. Naslov v upravi lista (313/76). FANT IN DEKLE pred poroko iščeta garsonjero ali večjo sobo s kopalnico v Novem mestu ali okolici. Naslov v upravi lista (316/76). ODDAM opremljeno centralno ogrevano sobo ženski, ki dela v popoldanski izmeni. Kitanovič, Ragoška 16, Novo mesto. ISČEM enosobno stanovanje s kopalnico v okolici Krškega za leto dni. Ponudbe na upravo lista pod „Plačam v devizah“. SPREJMEM sestanovalko. Naslov v upravi lista (371/76).

Motorna vozila

PRODAM osebni avto fiat 850 kombi furgon, generalno popravljena motor in karoserija. Mlakar, Zadovinec 2, Leskovec pri Krškem. Ogled možen vsak dan. PRODAM traktor Ferguson de luxe, letnik 1973. Jože Rataj, Otočec, Praproče 39. PRODAM avto Zaporozec, letnik 1975. Naslov v upravi lista (315/76). PRODAM traktor Holder (11 KM) s kosilnico in plugom. Golob, Vrhovce 14, Sentjerne. PRODAM dobro ohranjen traktor Ursus, prevoženih 1500 ur. Ludvik Lazar, Gor. Dole 6, Skočjan. POCENI prodam zastavo 1300. Rožič, Pod Trško goro 45, Novo mesto. PRODAM karambolirano Zastavo 101, letnik 1975 za 15.000,00 din. Brane Vovko, Ratež 18 a. PRODAM Zastavo 750 za 10.000,00 din. Marjan Kmet, Vavta vas 58, Straža. PRODAM osebni avto Ami 8, letnik 1972. Jože Znidaršič, Pod Trško goro 77, Novo mesto. UGODNO prodam Austin 1300, prevoženih 61.000 km. Informacije na telefon 22-411 popoldne. PRODAM DOBRO ohranjeno škodo, letnik 1972-73, prevoženih 40.000 km. Alojz Marn, Dol. Dobrava 13, 68210 Trebnje. PRODAM traktor Ferguson 35 KM s priključki. Na pisma ne odgovarjam. Jože Pregrad, Globoko 12. UGODNO prodam kosilnico BCS, 13 KM, rabljeno, v dobrem stanju. Stane Strojnar, Mutjava 36, 61295 Ivančna Gorica. PRODAM fiat 850, letnik 1969 in opekadeti, letnik 1967, Informacije na telefon Novo mesto 21-569. PRODAM motorno kosilnico Alpina. Stanko Dimc, Senuče 5, Leskovec pri Krškem. PO ZELO ugodni ceni prodam karamboliran osebni avto DKW-F 102. Ogled in pojasnila dobite v delavnici Milana Znidarja na Otočcu vsak delovni dan od 6. do

11. 2. jugoslovanski barvni film Matijevo trpljenje. KOSTANJEVICA: 8. 2. ameriški barvni film 24 ur Le Manssa. KRŠKO: 7. in 8. 2. ameriški film Metulji. 11. 2. francoski film Cesar in Rosalie. METLIKA: Od 6. do 10. 2. češki barvni film Kapetan Korda. MIRNA: 7. in 8. 2. slovenski barvni film Strah. NOVO MESTO – KINO KRKA: Od 6. do 9. ameriški barvni film Teksas-ekspres. Od 10. do 12. japonski barvni film Bitka za Port Arthur. RIBNICA: 7. in 8. 2. ameriški barvni film Zanka za inšpektorja Kalahana. SEVNICA: 7. in 8. 2. jugoslovanski film Kapetan Mikula Mali. 11. 2. italijanski film Tedeum. TREBNJE: 7. in 8. 2. ameriški barvni akcijski film Zgodilo se je v Ameriki.

KUPIM dva kavča ali dnevno sobo. Naslov v upravi lista (363/76). KUPIM FIAT 850 SPORT ali Renault 8. Ponudbe po telefonu 068-85-204. KUPIM komfortno, funkcionalno hišo moderne gradnje v Brežicah. Josip Cetin, Beograd, Nebojšina 30/a.

POSEST

BLIZU MOKRONOGA prodam dom z vsem urejenim poslopjem, vodovod, elektrika, obdelana zemlja vseh kultur. Ponudbe pod „RAVNINA 55“. PRODAM njivo (50 arov) v Petelinjku. Dulc, Stranje, Smarješke Toplice. PRODAM vinogradi, zidanico, travnik na Cerovcu nad Birčno vasjo. Anton Stangelj, Jurna vas 5, Stopiče. Javna dražba bo 15. februarja ob 14.30 na kraju samem. V primeru slabega vremena se dražba preloži na naslednjo nedeljo. BLIZU ČRNOMLJA prodam hišo, sadni vrt in vinograd (300 m). Naslov v upravi lista (331/76). PRODAM 54 arov njive, 4 are vrta in 21 arov vinogradi z zidanico, vse v eni parceli ali deljeno v Gaberju. Dostop z vsakim vozilom. Informacije vsak dan po 14. uri pri Golobič, Gotna vas 68, Novo mesto. PO UGODNI ceni prodam vinograd v Sromljah, približno 12 arov, primerno za vikend, dostop z vsakim vozilom. Informacije pri Martinu Krošelj, Brežice, telefon 72-380. V najem oddam 5 arov vinogradi in zidanico na Debencu in prodam 45 arov travnika za 5.000,00 din v Volčjih njivah. Viktor Zaplatar, Mokronog 113. PRODAM lepo kmetijo v ravnini z 20 ha skupne zemlje (vse v enem kosu) v Gorenji vasi pri Mirni na Dolenjskem. Posedstvo je v bližini ceste, železniške postaje in večje industrijske središča. Informacije Jože Godnjavec, Trebnje, Jurčičeva 5, telefon 068-83-036. PRODAM 1 ha in 90 arov zemljišča z gozdom in hišo (dve veliki sobi, veža, kuhinja) z vsemi gospodarskimi poslopji. Voda, elektrika v hiši, 27 km od avtobusne postaje, 15 minut od asfaltirane ceste. Dostop z avtom. Alojz Požun, Podgorje 21, Zabukovje pri Sevnici – 68292. PRODAM 20 arov vinogradi v Mladi gori pri Smarjeti, primerno za stavlbišče, voda, elektrika v bližini. Poizve se pri Franciški Strmolc, Dol. Jesenice 10, Sentrupert. PRODAM 10 arov vinogradi in 9 arov vrta v Potovski gori. Naslov v upravi lista (356/76). UGODNO PRODAM 17 arov vinogradi, dovoz do kleti z avtomobilom. Marija Hotko, 68258 Kapele 57. PRODAM hišo ob avtobusni postaji z manjšim gospodarskim poslopjem in delavnico, primerno za vsako obrt. Industrijski tok in voda v hiši. Cena ugodna. Terezija Netahly, Vihre 8, Leskovec pri Krškem.

PRODAM 20 arov vinogradi v Mladi gori pri Smarjeti, primerno za stavlbišče, voda, elektrika v bližini. Poizve se pri Franciški Strmolc, Dol. Jesenice 10, Sentrupert. PRODAM 10 arov vinogradi in 9 arov vrta v Potovski gori. Naslov v upravi lista (356/76). UGODNO PRODAM 17 arov vinogradi, dovoz do kleti z avtomobilom. Marija Hotko, 68258 Kapele 57. PRODAM hišo ob avtobusni postaji z manjšim gospodarskim poslopjem in delavnico, primerno za vsako obrt. Industrijski tok in voda v hiši. Cena ugodna. Terezija Netahly, Vihre 8, Leskovec pri Krškem.

RAZNO

V RAGOVEM LOGU sem izgubil možko uro Roamer. Poštenega

najditelja prosim, da mi jo vrne proti nagradi. Naslov v upravi lista (311/76). POROČNI PRSTANI! Zelite trajen in lep spomin? Poročne in okrasne prstane ter druge zlate izdelke dobite pri Otmarju Zidariču, zlatarju v Gosposki 5, Ljubljana (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta! 31. JANUARJA 1976 sem izgubil poročni prstan na Glavnem trgu v Novem mestu (Majda 21. 6. 1975). Prosim poštenega najditelja, naj ga proti nagradi vrne na upravo Dolenjskega lista.

ČESTITKE

MIJI IN TONIJU Florjančič iz Novega mesta želijo k prvi obletnici poroke vse najboljše, mnogo sreče in zadovoljstva, malemu Aljažu pa koš poljubčkov. Mama, ata in Marjan iz Ribnice. Dragima atu in mami ZUPANCI-CEVIMA iz Meniške vasi 13 pri Dol. Toplicah želimo za njuno 50-letnico skupnega življenja še mnogo zdravih in zadovoljnih let v krogu svojih osmih otrok, 17 vnukov in dveh pravnukov. 9. FEBRUARJA praznujeta 45-letnico skupnega življenja dobra in skrbna starša MARIJA in JOŽE KASTELIC iz Gor. Sušice pri Dol. Toplicah. Za njun praznik jima iskreno čestitamo in želimo še veliko srečnih, predvsem pa zdravih let hvaležni otroci Milka, Filip, Peter, Stelka, Marija z družinami, Anica in Majda ter 9 vnukov.

PREKLICI

JANEZ MURN, Vel. Orehek 18, Stopiče, prepovedujem vožnjo in odmetavanje smeti po vsem mojem zemljišču. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal. CENTER ZA SOCIALNO DELO NOVO MESTO opozarja občane, naj s Francem SIMONČIČEM iz Javorovice 4, Sentjerne, ne sklepajo pogodb za njegove premičnine ali nepremičnine, ker pogodbe ne bodo veljavne. Za Francisa SIMONČIČA bo Center predlagal Občinskemu sodišču uvedbo postopka za odvzem upravilne sposobnosti zaradi razprodajanja nepremičnin.

OBVESTILA

HOTELI, pisarne, zasebne hiše! Čistim tapison, itison preproge. Pišite, pridem na dom. Franc Kalan, strojno čiščenje, Sentjur pri Celju. IZDELUEM ROLETE, LESENE, PLASTICNE, ZALUŽIJE (25,35 in 50 MM). OPRAVLJAM VSA POPRAVILA, SPADAJOČA V TO STROKO. KDOR NAROČA NA OSNOVI OGLASA, DOBI 4% PUSTO OD FAKTURNE VREDNOSTI. NAROČILA SPREJEMAJO: ROLETARSTVO LJUBLJANA, TITOVA 180, TELEFON 53-984 IN 20-487. IGNAC PRIJATELJ, KRŠKO, KVEDROVA 8, TELEFON (068) 71-776, IN BOGO RADI, NOVO MESTO, ZABJA VAS 15.

ZAHVALA

Poln življenja in dobre volje nas je v 46. letu starosti nepričakovano zapustil naš ljubi mož in oče

ANTON PLANINŠK

iz Dol. Kamenc

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste nam pomagali v teh težkih trenutkih, nam izrazili sožalje, darovali cvetje in vence in ga v tako velikem številu spremili do mnogo preranega groba. Zahvaljujemo se podjetju Novoteks – predilnici, računovodstvu in IVS, železniški postaji Novo mesto za spremstvo in poslovljene besede ob odprtem grobu, mladinskemu aktivu Karteljevo, župniku za opravljeni obred, ter vsem sorodnikom, prijateljem in znancem. Posebna hvala družinam Retelj iz Novega mesta, Pate, Kraševac in Kisovec.

Žaljujoči: žena Zinka, hčerka Darinka, sin Zvone in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob smrti dragega očeta in starega očeta

JANEZA BREZOVARJA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in znancem, posebno njegovim prijateljem za iskreno sožalje. Posebna zahvala kolektivom Industrije obutve, Opekarna Zalog in Novoteks, enako vaščanom Hmeljičiča za podarjene vence in cvetje ter vsem, ki so ga tako lepo spremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala župniku Lapu za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žaljujoči: sinovi France, Martin, Lojze z družinami ter hčerka Marija z družino in drugo sorodstvo

ZAHVALA

24. januarja 1976 smo se z bolečino v srcu prezgodaj poslovili od naše drage in nepozabne žene, mamice, stare mame in tašče

MAGDALENE POŽEK

JURKOVE
iz Gorenjcev pri Adlešičih

Iskrena hvala vsem, ki ste darovali vence in cvetje, sočustvovali z nami ter v tako velikem številu spremili pokojnico na zadnjo pot. Zahvaljujemo se pevkam iz Adlešič, posebno pa sosedom za nesebično pomoč.

Žaljujoči: mož Jure in otroci Jože, Jure, Niko, Mare, Ane, Bernardka, Ljudvita, Kati, Angela z družinami ter drugo sorodstvo

Gorenjci, dne 24. januarja 1976

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in strica

JOŽETA SAJETA

z Dol. Kamenc 26

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in vaščanom za vso pomoč, izrečeno sožalje, podarjene vence in cvetje ter vsem, ki so pokojnika spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem duhovščini za opravljeni obred.

Žaljujoči: žena Marija, Joži Klemenčič z možem Jožetom in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči, nenadomestljivi izgubi drage mame, stare mame, tašče in prababice

MARIJE GRDEN

Šercljeve stare mame iz Žabje vasi

se iskreno zahvaljujem sosedom za pomoč in znancem, ki ste pokojnico spremili na zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, ter nam izrazili sožalje. Najlepša hvala za podarjeni venec in govor ob odprtem grobu mestni organizaciji ZB NOV – desni breg Krke, Novo mesto, katere članica je bila.

Žaljujoči: hči Marija z možem Francem, vnuki Silvo, Primož in Jožica, snaha Pepca, sestra Neža z družino, pravnuka Suzana in Vinko ter drugo sorodstvo.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Casopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVILO LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik priloge), Jožica Tepepy, Ivan Zoran in Alfred Zvezelnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustreznega druga valuta v tej vrednosti) + Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. pošti predal 33 – Telefon (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo (Casopisni stavek, filmi in prelomi: CZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana).

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

CETRTEK, 5. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Marija Turk: Obrezovanje jablan in hrusk. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Iz glasbenih šol - Postojna. 14.40 Med šolo, družino in delom. 14.45 „Vrtljak“. 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.05 Naš gost. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansambлом Silva Stingla. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop-pops. 20.15 Oddaja o morju in pomorskih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Jazz pred polnočjo.

PETEK, 6. FEBRUARJA: 8.00 Vremenska napoved in poročila. 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba.

RADIO BREŽICE

CETRTEK - 5. februarja: 16.00 - 16.35 Napoved programa. Poročila. Nove plošče RTB - 16.35 - 16.45 Aktualnost tedna: Franc Urek - Požarna preventiva v praksi - 16.45 - 17.00 Obvestila in reklame - 17.00 - 18.00 Glasbena oddaja Izbrali ste sami

SOBOTA - 7. FEBRUARJA: 16.00 - 16.20 Napoved programa - Radijska univerza: Vzgojno ravnanje in čustveni odnos vzgojitelja do otroka - Jugoton vam predstavlja - 16.20 - 17.00 Pred slovenskim kulturnim praznikom - Iz naše preteklosti zgodovine - Kronika - 17.00 - 17.20 Med mladimi ustvarjalci - Iz naše glasbene šole - 17.20 - 18.00 Obvestila in reklame - Domače zabavne na valju 192 m

NEDELJA - 8. FEBRUARJA: 10.30 - 12.00 Napoved programa - Uvodnik: Skupščinski komentar - Domače zanimivosti - Za naše kmetovalce: Vzreja jarek - Nedeljski magnetofonski zapis: Rekreacija delovnih ljudi - potreba ali luksuz? - Obvestila in reklame - Iz sporeda naših kinematografov - 12.00 - 15.00 Občani čestitajo in pozdravljajo

TOREK - 10. FEBRUARJA: 16.00 - 16.30 Napoved programa, Poročila - Iz produkcije RTV Ljubljana - Novosti matične knjižnice - 16.30 - 17.00 Sportni pregled - Obvestila in reklame - Ta teden v kinu Brežice - 17.00 - 18.00 Mladi za mlade

10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Po Talijinih poteh. 12.10 Revija orkestrrov in solistov. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Tadej Sluga: Seme za organizirano pridelovanje semenskega krompirja. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtljak“. 16.50 Človek in zdravje. 17.20 Iz koncertov in simfonij. 18.05 Ogleđalo našega časa. 18.15 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z ansambлом Mihe Dovžana. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop-pops. 20.15 Oddaja o morju in pomorskih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 7. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Kaj vam glasba pripoveduje. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Sedem dni na radiu. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti - Nada Rihtaršič: Koliko hrane v Sloveniji pridelamo in koliko je porabimo. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Pogovor s poslušalci. 19.40 Minute z ansambлом Boruta Lesjaka. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.15 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 9. FEBRUARJA: 8.07 Radijska igra za otroke. 8.47 Skladbe za mladino. 9.05 Se pomnite, tovariši... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila - Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Nedeljsko popoldne. 17.50 Radijska igra. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT - studio Skopje. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 9. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Pet minut za novo pesmico in pozdravi za mlade risarje. 9.40 Slovenske ljudske priredbe. 10.15 - 11.00 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Za vsakogar nekaj. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Viljem Garmuš: Traktorji pri gozdnem delu. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtljak“. 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.20 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansambлом Gorenjci. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Ti in opera. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Za ljubitelje jaza.

TOREK, 10. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol - Piran. 10.15 - 11.00 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.30 Kmetijski nasveti - dr. Mirko Leskošek: O mikroelementih in gnojilnem kolerdu. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Skladbe za mladino. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtljak“. 17.20 Obiski naših solistov. 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z ansambлом Silva Stingla. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra. 21.36 Zvočne kaskade. 22.20 Glasba za pihala. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 11. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Zapijmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Franc Jesenko: O nakupu in zreji piščancev. 13.30 Priporočajo vam... 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 Karavana melodij. 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.05 Po poteh odločanja. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.40 Minute z ansambлом Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jaza. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

CETRTEK, 12. FEBRUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekla in polpretekla dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam... 12.30 Kmetijski nasveti - dr. Stojan Vrabl: Vpliv količine škropla na intenziteto pojave glivičnih boleznih trte v letu 1975. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 Mehurčki. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansambлом Mojmir Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Večer umetniške besede. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska poezija v pesmih za glas in spremljavo. 23.05 Literarni nokturmo. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

**»Dolenjski list«
v vsako družino**

TELEVIZIJSKI SPORED

CETRTEK, 5. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zgb) - 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) - 12.25 OI Innsbruck: Smuk, barvni prenos do 14.00 (EVR-Lj) - 14.40 Filmski pregled z OI Innsbruck - barvni posnetek (Lj) - 15.10 Tek na 30 km, Sankanje, Hitrostno drsanje, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 16.10 Propagandna oddaja (Lj) - 16.15 Smuk - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 17.15 Risana oddaja (Lj) - 17.30 Ema - II del oddaje Ariel iz serije Tako so živeli (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Mozaik (Lj) - 18.20 Po odisejevih sledih - barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV Dnevnik (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 Balzacova velika ljubezen - barvna nadaljevanka (Lj) - 21.00 Kam in kako na oddih (Lj) - 21.10 Cetrtkovi razgledi: Avstrija danes (Lj) - 22.20 TV Dnevnik (Lj) - 22.35 Filmska burleska (Lj) - 23.00 OI Innsbruck: Filmski pregled (do 23.30) (EVR)

PETEK, 6. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zgb) - 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) - 15.25 Filmski pregled - barvni posnetek iz OI Innsbruck (Lj) - 15.55 Propagandna oddaja (Lj) - 16.00 OI Innsbruck: hokej SZ:ZDA - barvni prenos (EVR-Lj) - v I. odmoru Glasbena oddaja - v II. odmoru Propagandna oddaja (Lj) - 18.15 Obzornik (Lj) - 18.25 Proslava ob slovenskem kulturnem prazniku - prenos (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV Dnevnik (Lj) - 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) - 20.00 3-2-1 (Lj) - 20.05 Teversenove pravljice - oddaja TV Sarajevo (Lj) - 20.35 Propagandna oddaja (Lj) - 21.40 Lesorez - barvna oddaja iz serije Grafične tehnike (Lj) - 21.10 Propagandna oddaja (Lj) - 21.15 Šerif v New Yorku - serijski barvni film (Lj) - 22.25 Poročila - 22.30 OI Innsbruck: Filmski pregled (do 23.00) (EVR)

SOBOTA, 7. FEBRUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) - 12.55 OI Innsbruck: Smučarski skoki - barvni prenos (EVR-Lj) - 15.15 OI Innsbruck: Dvosedezni bob - barvni prenos (EVR-Lj) - 16.15 Propagandna oddaja (Lj) - 16.20 Filmski pregled - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 16.50 Po belih in črnih tipkah (Lj) - 17.20 Navaho indijanci - barvna oddaja (Lj) - 18.05 Obzornik (Lj) - 18.20 David Copperfield - serijski barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV Dnevnik (Lj) - 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 Kako uspeti v ljubzen - celovečerni film (Lj) - 21.30 OI Innsbruck: Umetnostno drsanje dvojice - barvni posnetek in prenos (EVR-Lj) - 23.00 OI Innsbruck: Filmski pregled - barvni prenos (EVR-Lj) - 23.30 Poročila (Lj)

NEDELJA, 8. FEBRUARJA: 7.50 Poročila (Lj) - 7.55 Za nedeljsko dobro jutro: Pevski zbor „Vinko Vodopivec“ - 8.25 Nekoč je bila hiša, barvna serija (Lj) - 9.55 625 (Lj) - 10.35 Otroška matineja: Mojstri stare japonske obrti, Tako so živeli (Lj) - 11.25 Ljudje in zemlja (Lj) - 12.25 OI Innsbruck: Smuk za ženske, barvni prenos (EVR-Lj) - 14.00 Filmski pregled - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 14.30 Tek na 15 km, Hitrostno drsanje, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 15.25 Pravljica iz lutkarjevega vozička: O lončarju in carju (Lj) - 15.50 Pisani svet (Lj) - 16.25 Okrogli svet (Lj) - 16.40 Košarka Željeznica: Bosna, prenos (v odmoru Propagandna oddaja (Sa, Lj) - 18.15 Risanka (Lj) - 18.25 Hišica v preriji - serijski barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 V. Kovačević: Kapelski kresovi - barvna nadaljevanka TV (Zg, Lj) - 21.15 Zakijev vrt - barvna oddaja (Lj) - 21.50 TV dnevnik (Lj) - 22.05 Billy Paul and The Staple Singers (Lj) - 22.30 OI Innsbruck: Filmski pregled, barvni prenos (EVR-Lj) - 23.00 Hokej CSSR: ZDA, barvni posnetek z OI Innsbruck do pribl. 1.00 (EVR-Lj)

PONEDELJEK, 9. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bg) - 12.25 OI Innsbruck: Veleslalom, barvni prenos do 14.30 (EVR-Lj) - 15.40 Filmski pregled, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 16.10 Propagandna oddaja (Lj) - 16.15 Veleslalom - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 17.15 Pravljica iz lutkarjevega vozička: O kozlovskem biku in o slamnatih brezi, barvna oddaja (Lj) - 17.45 Mala čudesa velike prirode - barvna oddaja (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Marksizem v teoriji in praksi: Marksizem in religija (Lj) - 18.35 Odločamo (Lj) - 18.45 Mladi za mlade, oddaja TV Titograd (Bg) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 J. Myrdal: Vrlji, častivredni Olsen - TV drama (Lj) - 21.00 Propagandna oddaja (Lj) - 21.05 Kulturne diagonale (Lj) - 21.35 Poročila (Lj) - 21.40 OI Innsbruck: Umetnostno drsanje plesnih parov, barvni prenos in posnetek (EVR) - 23.00 OI Innsbruck: Filmski pregled (do 23.30) (EVR)

TOREK, 10. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (Bg) - 11.00 TV v šoli (Sa) - 12.25 OI Innsbruck: Veleslalom - barvni prenos (EVR-Lj) - 14.30 Filmski pregled - barvni posnetek iz OI Innsbruck (Lj) - 15.00 Sankanje, tek na 10 km, hitrostno drsanje, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 15.40 Hokej ZDA: Finska - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj)

- 16.30 Propagandna oddaja (Lj) - 16.30 Veleslalom - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 17.20 Zapijmo z nami: R. Schumann (Lj) - 17.35 Mihec iz Loenneberga - serijski barvni film (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Ne prezrite (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Narodna glasba (N. Sad) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 Mednarodna obzorja (Lj) - 20.50 Propagandna oddaja (Lj) - 21.00 H.de Balzac: Teta Liza - barvna nadaljevanka (Lj) - 21.45 TV dnevnik (Lj) - 22.00 Ike in Tina Turner ter Michael Stanley - barvna oddaja (Lj) - 22.30 OI Innsbruck: Filmski pregled - barvni prenos do 23.00 (EVR)

SREDA, 11. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bg) - 11.25 OI Innsbruck: Slalom za ženske - barvni prenos (EVR-Lj) - (do 14.00) - 14.50 Filmski pregled - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 15.20 Staveta 4 x 10 km, hitrostno drsanje, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 16.15 Propagandna oddaja (Lj) - 16.20 Slalom za ženske - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 17.15 T. Pavček: Čenčarija (Lj) - 17.30 Mojstri stare japonske obrti (Lj) - 17.55 Obzornik (Lj) - 18.10 Od zore do mraka: Oklepni transporter (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Glasbeni amaterji (N. Sad) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 Film tedna: Obljubljena dežela - I. del (Lj) - 21.25 TV dnevnik (Lj) - 21.35 OI Innsbruck: Umetnostno drsanje moških - barvni prenos in posnetek (EVR) - 23.00 OI Innsbruck: Filmski pregled - barvni prenos do 23.30 (EVR-Lj)

CETRTEK, 12. FEBRUARJA: 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bg) - 15.25 Filmski pregled - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 15.55 Propagandna oddaja (Lj) - 16.00 Stafeta 4 x 5 km, hitrostno drsanje, barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj) - 17.15 Popotni tovariši - barvna oddaja (Lj) - 17.30 Svinčeni vojak - barvna oddaja iz cikla Ariel (Tako so živeli) (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Mozaik (Lj) - 18.20 Nesrečni Avstralci - barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cirkak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 3-2-1 (Lj) - 20.00 Balzacova velika ljubezen - barvna nadaljevanka (Lj) - 20.55 Kam in kako na oddih (Lj) - 21.05 Cetrtkovi razgledi: Breginski kot (Lj) - 21.35 Po belih in črnih tipkah - 10. del (Lj) - 22.05 TV dnevnik (Lj) - 22.15 Miniature: Stane Dramelj, barvna oddaja (Lj) - 22.30 OI Innsbruck: Filmski pregled, barvni prenos (EVR) - 23.00 Hokej Finska: SZ - barvni posnetek z OI Innsbruck (Lj)

**vsak četrtek
DOLENJSKI LIST**

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR

30

PREROKOVANA

Luka ni ponovil vprašanja in se je užaljen obrnil proč. Ali kljub žalosti si je mislil v srcu: „Gruntarska ošabnost“ in pa: „Kar nič nisi zalosten, hinavec. Saj vsi vemo, kam obračšaš oči, odkar je vojska.“

Medtem je Andrej povzel besedo Jančaričino in vse lepo povabil:

„Takole, sosedje in zlahta, le stopimo za Franco, da se še enkrat živo domislamo rajnega, kakor je zaslužil.“

„Zaslužil,“ so ponavljali možje.

„Prej pa vas še povabim, ko se nam ne mudi, k Razdevški, da se odtešamo.“

„Vsak polovico, Andrej,“ se je oglasil zdajci Matic. „Ti za vsaka, jaz za sosed.“

Vsem je bilo prav. Le nekaj žensk se je razkropilo na pokopališče, kjer so poklekile po grobeh in jih kropile z blagoslovljeno vodo. Pa ni dolgo trajalo in so tudi te prišle v krčmo. Andrej in Matic sta plačevala, med pogrebci je vršala govorica in tako se je zgodilo, da je Jančarica morala čakati nanje s kosilom in ne narobe.

Preden so sedli za mize, je nastarejši pogrbelec Marinček odmolil vrsto očenašev: za rajnega, za rajno zlahto, za vse padle vojake, za tiste domačine, ki so tu pokopani in ki so drugod, in nazadnje za vse tiste, ki jih ni ne tu ne tam.

Nato so zasedli svoje prostore - tesno je bilo - in segli po jedilih. Govor je utihnil; slišati je bilo se srebiranje željnih ust in skrtanje žlic, ki so drgnile ob skledo. Jančarica je imela prostor prav za vrati. Komaj da se je pritaknila jedi, že je vselej odšla in nosila iz kuhinje na mizo ter stregla gostom. Roman je točil vino.

Takoj po prvih kozarcih je govor oživel. Pogrebcom so se svetila lica; marsikomu so stale vroče kaplje na čelu, ki si jih je skrivaj otiral. Spet je vstal Marinček in povzdignil kozarec:

„Bog mu daj večno luč, Blažu! Sosedje in sorodniki, star sem in hudega sem videl več ko dobrega. Ali najhujše sem učakal na starost. Ampak rečem vam: ni ga bilo v vasi, kar sem jih spremljal gospodarjev za pogrebom, pridnejšega in boljšega od Blaža.“

Ženske so se začele usekovati. „Zares,“ je nadaljeval Marinček, „kakšno je on prevzel! In danes stoji Jančarjevo trdno, da je kaj. Cesar ga je poklical, Bog ga je vzel, v nebesih je, kakor je zaslužil. Vesel bo tegale kozarca, ki ga popijemo na njegov spomin.“

Med pogrebci je završalo. Vse roke so segle po čašah, vsi so tiho in željno izpili, ženske so si obrisale oči, Franca je šla ven, Roman je točil na novo. Nato je začel vsak o Jančarju, kar je vedel in česar ni vedel:

„Pogorel je...“ „Na, kakšno zidanje sedaj!“ „Toča mu je bila.“ „Praseci padali.“

„Vse je preстал in se izmotal.“

„In vsakemu priskočil na pomoč.“

„In nikoli kletvine pri hiši.“

„Pa hudo molitven človek.“

„Brez pravo je bil.“

„Miren sosed.“

„Vojska nam pobere najboljše.“ je končal Korent in s tem edinim stavkom nenadoma zaobrnul pogovor drugam.

„Najboljše,“ so vsi zaeno pritegnili.

Toda Marinček se je uprl: „Nič ne rečem, tudi

dobri padajo, ki jim je namenjeno. Toda hudobni tudi.“

„Ni res,“ je postavil Luka svojo trditev. „Le povej mi enega med temi, ki ga ni škoda.“

„Škoda je vsakega,“ se je upiral Marinček.

„Našel bi ti jih pa lahko takole,“ Luka je pokazal prste obeh rok, „samo iz naše občine, ki bi jih ne bilo ne samo nič škoda, ampak terna bi bila, ko bi jih zmanjkalo. Pa jih ne bo.“

„Tiste plevle! Če je drugod zanič, je za vojsko tudi zanič.“

„Vse bo še dobro,“ je vmes poprijel Korent. „Matic, le pripravi se, do petdesetega in še čez pojdemo vsi.“

„Ne hodi nespameten. Mar misliš, da bo deset let vojska? Božič bodo obhajali vsi doma.“

„Nikoli!“

„Ti pa veš. Jaz berem in nemški cesar je tako povedal. Menda že toliko ve kot kajzar Luka s Kozjega brda.“

„Naj ve ali ne. Jaz sem kajzar - saj me ni treba zato nič pikati - nazadnje bova obadva enako imela - ti nič, jaz nič - toliko pa tudi vem: Če se tolikanj godlje zamete in skuha, kot si jo je sedanjij svet, potem se ne bo shladila tako naglo, da bi jo do božiča pojedli. Prebito nam bo presedala.“

„Tako je,“ je Luku pritrdjeval Korent. „O božiču doma, kajpak, če bi bilo tao, kot je pisal Snetjavčevega Jakca sin.“

„Kaj mu je pisal?“ se je oglasil prvič Matic ki je sedel kot na trnju, ko Franci ni bilo kar nič obstanka v hiši in se je vedno medla v kuhinji.

„Pisal? Takole je pisal: Ljubi oče! V začetku svojega pisanja vas najprej lepo pozdravljam in vam povem: nič se ne bojte. Tri dni že tečemo. Kmalu bomo doma.“ Družba se je zasmejala. Marinček pa skoro nič. Počasi je tehtno izgovoril: „Mm - oče snetjavec, sin snetljav!“

„Bi bil tudi ti snetjav, če bi te jih deset podilo,“ se je potegnil za fanta Korent.

K družbi je prisedel Andrej, ki je imel doslej polno dela v kamri, v hiši in zunaj.

„Jaz pa to Boga prosim: Kar koli naj bo, vse bomo prenesli. Da bi nas le ne pregnali ne. Le dajmo, vse jim dajmo in še mi pojdemo, da bi ga le sem ne bilo.“

„Sem?“ se je hitro oglasil Marinček. „Ali si kratkega uma! Kje je Galicija, ti moj Bog!“

„Kje je pa Lah?“ mu je govoril na zoper Luka.

„Toliko, da kamna ne vržeš vanj.“

„Lah je naš zaveznik,“ je potegnil Matic z Marinčkom.

„Naj le bo. Jaz mu čisto nič ne zaupam. Kdor je delal deset let med Lahji kot jaz, pozna te ljudi.“

In vsa družba se je zedinila z Lukom zoper Marinčka ter prerokovala laško vojsko.

Matic je razmišljen pogledaval skozi okno, da bi ujel Jančarico vsaj kje na dvorišču. In res jo je zagledal, ko je govorila s potovok Pikono in jo povabila v vežo.

„Pikona je prišla,“ je omenil Korentu.

„Ta ženska ima nos,“ se je namuznil Korent, pa takoj vstal in šel v vežo. Hitro jo je privel skozi vrata in jo postavil sredi hiše:

„Pikona, pogače in vina dobiš, če imaš kaj novic.“

„M, saj jih ne prodajam in zavoljo vina tudi nisem prišla. Brodarjeva krava je obolela in mu nesem kolmeza, cijanove štupe in gren

Jože z „Zdravljico“

Bilo je po akademiji na čast prvemu srečanju kmečkih pisateljic in slikark v Trebnjem, nekako sredi stopnic, ki držijo v zgornjo avlo trebanjske osemletke, ko je Jožeta Falknerja, še vsa prevzeta od njegove recitacije Prešernove Zdravljice, pocuknila za rokav Milka Zicina iz Beograda in ga prav teatralno nagovorila (v knjižni srbsčini):

„Poslušajte, tovariš, kaj je to mogoče! Slišala sem, da ste gozdar, po tem, kar sem nočjo doživela, sodite prej na oder kot v gozd.“

Jožetu, ki se mu je Zdravljica (pa ne samo ta pesem) tisti večer zares povsem posrečila, so šle laskave besede te srbske ljudske pisateljice, ki so ji parke napredle že nad sedemdeset let življenja, tako do srca, da se niti „brniti“ ni mogel. Kasneje, vendar še isti večer, mi je rekel, da kaj takega še ni doživel, čeprav je to in še mnoge druge Prešernove pesmi (ni skrivnost, da ima med pesniki tega mojstra slovenske besede najraje) recitiral že v mnogih krajih in na mnogih odrih od trebanjskega od karlovskega.

Kot poustvarjalec umetniške besede se je izkazal že v gimnazijskih letih v Novem mestu, ko je v Ljubljani študiral za inženirja gozdarstva, pa je postal že kar nepogrešljiv član igralske skupine mladih, ki se je osnovala v njegovi rojstni dolenski metropoli. Po študiju je dobil zaposlitev v novomeškem GG, v prostem času pa je oblikoval vloge novih iger, ki so jih pripravljali za uprizoritve, recitiral, bral povezovalne tekste na akademijah itd.

Z Novim mestom in njegovo kulturno dejavnostjo je

ostal povezan tudi kasneje, ko se je kot šef trebanjskega obrata GG z družino preselil v Trebnje. Novi kraj ga je sprejel z odprtimi rokami, saj je z njim dobil ne samo strokovnjaka za gozdno gospodarstvo, ampak tudi kot čebela pridnega in kulturno vsestransko sposobnega in uporabnega delavca. Jože je svoj prosti čas tudi tukaj dal na voljo kulturnim prizadevanjem in se je kot funkcionar vpregel tako v sami kulturni skupnosti kot v tabor-skih snovanjih in drugje. Pri tem mu je bilo ves čas v veliko oporo razumevanje njegove žene Zvonke, ki je moža ne le spodbujala, ampak je kot igralka, recitatorica in organizatorica tudi sama postala del trebanjskih kulturnih snovanj.

Kot odgovoren funkcionar pri kulturni skupnosti si Jože Falkner zlasti prizadeva, da bi se posrečili kulturni dnevi, kakor so dali skupno ime prireditvam, ki se hkrati s taboriskim srečanjem v zadnjih letih vrstijo ob koncu junija in v začetku julija. „Še posebno sem vesel,“ pravi, „da smo vključili mlado generacijo, saj so v tej prvi možni kandidati za kulturna društva, animatorje kulturnega življenja v delovnih organizacijah. Z lanskoletnimi pogovori o kulturi in umetnosti pa smo tudi nazkazali idejno usmeritev našim domačim ljubiteljskim kulturnim skupinam, kje in kako naj iščejo.“

In kako naprej, še vedno „z eno nogo v Trebnjem in z drugo v Novem mestu“? Kvalitetne novomeške prireditve bodo Jožeta nedvomno še potrebovale.

I. ZORAN

Petdnevni zimski vodniški tečaj „Pri tovarni“ na Gorjancih je 23 tabornikom iz Novega mesta, Semiča, Sentjerneja in Bršlina minil mimogrede. Razen taborniškega programa so poslušali tudi zanimivo predavanje o družbeni samozasčiti Braneta Suhyja, medtem ko jim je o gozdu in lovu govoril ing. Stanko Pavc. — Na sliki: tudi tokrat je bilo prenočevanje v dvojnih sotoh in snegu privlačna posebnost tabora; stiropor se je izkazal kot odlično zaščitno in izolacijsko sredstvo pod spalnimi vrečami. (Foto Tone Gošnik)

Monoksid jemlje dovoljenja

Mehaniki na otoški AMZS pravijo, da Novomeščani pozabljajo na novo določilo — Meritve monoksida opravljajo na Otočcu hitro in poceni

Že nekajkrat je naš tednik pisal o avtomobilistih, ki so umrli na kaj nenavadnih mestih — v lastnih garažah, ko so ogrevali avtomobile. Večkrat smo opozarjali na nevarnega nevidnega sovražnika, na ogljikov monoksid, v zadnjem času pa vse pogostejše spominjajo, da je avtomobilov izpuh — najpogostejše pokadi prav monoksid, strupen plin brez barve, vonja in okusa — zelo nevaren tudi okolju.

In čigavi izpuhi so najbolj nevarni? Izpuhi malih avtomobilov, kombijev, avtobusov ali težkih tovornjakov? Nedavni pregledi so dokazali, da je imel deset let star „fičko“ v izpuhu manj prostorninskih odstotkov monoksida kot nov mercedes in da je nedolžna katrica bila hujši zastrupilevalec zraka kot kombi. Kot kažejo prve ugotovitve, je skoraj vse odvisno od vplinjača, svečk, platin, včasih pa so strupenemu kajenju krive večje okvare. Najboljše zdravilo za nevidni strup je skoraj najpogostejše — izvijah. Z njim strokovnjak nekajkrat obrne na vplinjaču nekaj vijakov in že je v izpuhu precej manj nevarnih plinov.

Na sliki: otoška aparatura za merjenje koncentracije ogljikovega monoksida v avtomobilskih izpuhih. Posebna cevčica iz izpuha (na sliki) vodi do aparature in kazalec hitro pokaže volumski odstotek ogljikovega monoksida.

Mnogi avtomobilisti že vedo, da je z novim letom začel veljati nov predpis, ki naj bi prispeval k čistejšemu okolju. Predpis dopušča najvišjo dovoljeno koncentracijo ogljikovega monoksida 4,5 prostorninskega odstotka, miličniki pa že nekaj časa ustavljajo avtomobiliste in kontrolirajo izpuh. Če je neustrezen, je lastnik avtomobila ob dovoljenju, dobi pa potrdilo o odvzemu dovoljenja, s katerim ga miličniki napotijo na najbližji servis, kjer mu

napako navadno popravijo zelo hitro. Miličniki kasneje meritve ponovijo in če se kazalec ustavi pri

dovoljeni številki, dobi avtomobilist dovoljenje nazaj.

J. PEZELJ

Končno veselje: po nekaj letih spet sneg. Vlečnica v Črmošnjicah dela, vrste niso predolge.

„Rog“ je dočakal sneg

Osemdeset tečajnikov novomeškega smučarskega društva — od cicibanov do veteranov — v Črmošnjicah

Dva dni so bili v Kranjski gori, potem je po nekaj letih upajočih zimskih pogledov v nebo vendar zapadlo toliko snega, da so se lahko preselili v Črmošnjice. Pri smučarskem društvu „Rog“ v Novem mestu so si oddahnili: končno so spet lahko spravili pod streho tečaj; vreme se je bilo zadnja leta dobesedno zarotilo in snega ni bilo niti za pogled, kaj šele za pravo smučanje.

V zadnjem januarskem tednu pa so se razmere končno tako popravile, da je bila smuka v Črmošnjicah celo boljše od kranjskorske! In če so prva dva dni v tednu peljali v Kranjsko goro po en avtobus tečajnikov, je odgovornim pri smučarskem društvu srce kar samo zaigralo ob pogledu na pobočje Gač: v četrtek je bilo na primer na snegu kar 80 tečajnikov, od najmlajših, ki hodijo še v vrtec, do najstarejših, ki imajo za sabo že nekaj deset službenih let.

Mimo njih se je vsak dan smučalo še nekaj deset navdušenih Novome-

ščanov, v Črmošnjice pa so prišli tudi snega željni hrvaški smučarji. Ob tem velja poudariti, da je ena sama gostilna v vasi komaj zmogla potešiti lakoto smučarjev; družbeni dogovor o zaščiti, oskrbi, urejanju in vzdrževanju spomenikov na Rogu pa je žal še vedno le na papirju. Prav pod ta plašč sodi tudi ureditev turistične ponudbe: ob lepih zimah bi nedvomno imeli precej prometa od smučanja v Črmošnjicah in kopanja v Toplicah. Smučišča in bazeni so oddaljeni drug od drugega komaj nekaj več kot deset kilometrov!

Skupina najmlajših tečajnikov — smučarjev „Roga“ s svojim vadi-teljem Andrejem Šventom.

KAMERA ODKRIVA. Morda bi kdo od Novoteksovih delavcev upošteval to prepoved, če bi bila postavljena na drugi strani in bi jim branila prehod čez tiste takrat, ko morajo v službo. Da pa po končanem „šiltu“ ne bi smeli domov? Za tiste, ki delajo v bršlinski Iskri in si pot na delo in z dela skrajšajo tako, da gredo po progi, pa ta stroga prepoved tako in tako ne velja, saj ni obrnjena v tisto smer...

JE: zrušen cementni silos

29. januarja ob 14. uri se je na gradbišču jedrske elektrarne v Krškem zrušil Gradisov cementni silos.

Silos, ki je bil napolnjen s 500 tonami cementa, se je že dan prej nagnil za približno 1 meter, ker je popustil eden od temeljev. Strokovnjaki so skušali silos rešiti, zato so ga preizkušali z vibriranjem.

Odločili so se, da bodo iz njega iztovorili okoli 200 ton cementa. Ko je k silosu pripeljal tovornjak—cisterna s prikolicco, se je silos nagnil in zrušil tako, da je en del padel na cisterno. Nastala škoda znaša okoli 1.200.000 din, cement je uničen, strokovnjaki pa bodo skušali ugotoviti, zakaj se je silos, ki je bil zgrajen lani, podrl.

ČRMOŠNJICE: OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO

Komisija za šport in rekreacijo pri novomeškem občinskem svetu Zveze sindikatov pripravlja tudi v letošnjem letu občinsko prvenstvo v vesleslalomu. Na tekmovanju v Črmošnjicah — začelo se bo 14. februarja ob 10. uri — lahko sodelujejo člani sindikalnih organizacij v treh kategorijah. V prvi bodo nastopili smučarji stari do 30 let, v drugi do 40 let in v tretji od 40 let dalje. Članice se bodo pomerile v dveh kategorijah: v prvi bodo tekmovali smučarke stare do 25 let in v drugi nad 25 let. Organizatorji pripravljajo tudi tekmovanje ekip.

METLIČANI IN DAVKI

Neki kmet, ki je hotel plačati davek, te dni ni mogel priti na vrsto, ker so se na metliški davčni upravi gnetli delavci metliškega gospodarstva. Delavci so zahtevali od davčne uprave izplačilo razlike med prejetim osebnim dohodkom v letu 1975 in med zgornjo dovoljeno in torej neobdavčeno mejo, sicer nimajo za obdavčitev kaj prijaviti.

ZAVIRAL NA SNEGU

2. februarja ob 9.55 se je na regionalni cesti na Bizeljskem pripetila prometna nesreča, zaradi katere je za 13.000 din gnotne škode. Iz smeri Brežic je vozil osebni avtomobil Adolf Korber iz Brežic, na Bizeljskem pa mu je pripeljal nasproti z osebnim avtomobilom Jože Petelin iz Maribora. Slednji je na zasneženi cesti med srečanjem zaviral, zaneslo ga je na levo stran in trčil je v Korberjev avtomobil.

O POKVARJENEM AVTOMOBILU

Nekaj je škrtnilo in obstal je kot vkopan konj. Privlekli so me do servisa, kjer je strokovnjak z nagubanim čelom ugotovil in rekel:

„Dva dni ga boste pustili pri nas, pa bo spet tekkel kot urica.“

„Saj ste znoreli! Dva dni brez avtomobila? Deset let imam šoferski izpit, pa nisem bil brez avtomobila več kot tri ure. Gotovo ste znoreli!“

„Že mogoče, toda kljub temu boste morali počakati dva dni.“

Obrnil se je in odšel in se ni nič menil za to, da me hoče raznesti od jeze. Napotil sem se proti domu, ne da bi gledal na levo ali na desno.

„Zdravo! Si ali nisi?“

„Sem. Si ti pravi? Nemo goče. Koliko časa se že nisva videla?“

„Osem. Ne, bo že kar deset let. Kako hitro leta. Nič čudnega, tak tempo. Danes sem peš, ker mi je crknil avto.“

„Ha, ha, ha! Meni tudi. Pojdiva peš, brat, da se malce pogovoriva.“

Nisva se mogla nagledati drug drugega. Resnično sva se večkrat takole srečavala in sva celo dvignila dva prsta v pozdrav skozi prvo šipo. Toda takole od blizu!

„Krasen zdravstveni dom. Gotovo so ga sezidali pred kratkim.“

„Ne, že pet let je tega.“

„Čudno, toda danes ga prvič vidim. Pa tale park?“

„Se mi zdi, da bo tri leta tega, kar so ga uredili komunalci.“

„Kako to, da ga nisem prej opazil? Čedna deklina nama prihaja naproti. Mačka in pol!“

„Je ne poznaš?“

„Gotovo, da ne.“

„Tale je najina sosedka Mara Repiška!“

„Kdo bi si mislil! Ko sem si kupil prvi avto, je bila še frklja. Zdaj pa zrela ženska.“

„Kaj hočeš? Leta minevajo, otroci rastejo, mi se staramo. Pa toliko dela, da še umreti ne bomo imeli časa.“

„Si poročen?“

„Ne veš tega? Prva hodi že v šolo.“

„V osnovno. Menda ne! Pa druga?“

„Drugi je sin. Štiri leta in pol. Živ kot živo srebro.“

„Kdo bi si mislil! In s kom si se poročil, brat?“

„Z Ano. Veš, s tisto, s katero sva se rada videla že v gimnaziji.“

„Mar nisi hodil na ekonomsko?“

„Na ekonomsko je hodil starejši brat.“

„Saj res. In kje je on?“

„Poročil se je v Repičevo drago. Na posestvo.“

„Glej, glej! Mi verjameš, da mi zdaj ni več žal, ko mi je crknil avto. Sem si vsaj ogledal mesto in spoznal svoje sorodstvo.“

TONI GAŠPERIČ

IMEJTE
ŽEPNO JEZERO

KAJ JE NOVEGA
ZIMA KOLES

Pod naslovom *SMO SI SAMI KRIVI?* objavljamo na sredini današnje Priloge nekatere podatke znanstvenikov, ki dokazujejo, da rak v vseh svojih oblikah sploh ni nekakšna „šiba božja“, ampak bolezen, ki jo je v največji meri „vzgojil“ kar človek sam! Posledica tega, da se izpostavlja okolju, ki ga sam onesnažuje, in vda-ja škodljivim navadam — je verjetno rak, pravijo nekateri znanstveniki.

Neki italijanski raziskovalec je že pred tremi leti odkril, da vinilklorid (iz katerega je polivinil) povzroča tumorje v jetrih podgan, a so njegove izsledke prezrli. Na podlagi poskusov sumijo znanstveniki, da so karcinogene še mnoge druge snovi, brez katerih si danes dela v nekaterih industrijah enostavno ne znamo več zamisljati!

POKOJ PARTIZANSKE STRUŽNICE

Pred skoraj petimi desetletji, natančno 1928, se je bogati soteški graščak knez Auersperg odločil, da bo svojo žago v Soteski opremil s sodobnimi stroji in napravami. To si je soteški gospod res lahko privoščil, saj je bilo skoraj pol Kočevskega Roga njegovega; če je hotel iz tega ogromnega naravnega bogastva izveliči čim več denarja, je moral imeti dobro opremljeno žago. Tako so tega leta v strojnico na žagi pripeljali med drugim tudi za tiste čase zelo moderno in vsestransko uporabno stružnico, na kateri se je bleščal napis: „Oesterreichische Werke G. A., Wien Arsenal“.

In prav ta stružnica, ki je s svojo starinsko transmisijo že skoraj zgodovinska zanimivost, še danes stoji v strojnici soteške žage.

„Stara je in izrabljena. Le sem ter tja jo še poženemo, da na njej kaj zvrtamo, za natančna dela pa že dolgo ni več primerna,“ sta povedala vzdrževalca na soteški žagi Anton Škufca in Karel Kumelj. Zlasti Kumelj, ki že dvajset let dela v tem obratu, stružnico in njeno zgodovino dobro pozna. „Da bi šla v odpad, bi jo bilo škoda; po moje bolj sodi v tehnični muzej. Pokojnino si je pa res zaslužila.“

Da, če bi šli še njena „partizanska leta“, bi ji pa že nanoslo več kot pol stoletja delovne

dobe. Spomladi 1944 so v Sotesko prišli partizani, stružnico demontirali in jo z vozom odpeljali v partizanske delavnice v Stare žage. O tem obdobju soteške stružnice ve prav gotovo največ povedati upokojeni direktor novomeškega vodovodnega instalaterskega podjetja Riko Cigoj, ki je sedaj predsednik Društva upokojencev v Novem mestu.

„Dobro se spominjam tistih časov. Šest partizanov je stružnico v Soteski demontiralo, v Stare žage pa sta jo pripeljala dva furmana,“ pripoveduje Cigoj, ki je v orožarskih partizanskih delavnicah v Starih žagah delal od 1943. „Po kapitulaciji Italije smo iz Udovčeve delavnice v Novem mestu dobili majhno stružnico. Za izdelovanje zrn za granate za protitankovski top je bila ta stružnica premajhna, zato smo šli po tisto v Sotesko. Montirali smo jo v kleti hiše, v kateri smo imeli delavnico. Ta klet je bila narejena kot bunker: prebili smo strop in napravili dvojna vrata. Stružnico je poganjala elektrika iz naše električne centrale, za katero smo dinamomobili iz Črnomlja. Samo namesto starinske transmisije smo jo mi preuredili tako, da je delala na kratek pogon.“

Zrna za protitankovske granate je Cigoj na grobo izoblikoval na soteški stružnici, dokon-

čno pa jih je obdelal na manjši in natančnejši Udovčevi. Material so bile transmisijske in vagonске osi. Transmisijske osi so dobivali iz žage v Radohi, za vagonске pa tudi ni bilo težav: v semiškem tunelu sta se zaletela dva vlaka, partizani so razžagali vagon in uporabili vse, kar se je dalo. Iz tega materiala so v partizanskih delavnicah v Starih žagah naredili tudi zaklep za gorski top; koval ga je Novomeščan Franc Mirtič.

„Top, za katerega smo v naši delavnici delali zrna, so partizani zaplenili Italijanom: skupaj z njim pa so dobili le deset tulcev. Ko so izstrelili vseh deset granat, so borci tulce prinesli k nam v Stare žage, da smo jih napolnili in vstavili zrna. Če je bil material bolj masiven, sem eno zrno delal tudi celo dopoldne,“ se spominja Riko Cigoj. „Kadar je bilo potrebno, smo delali noč in dan.“

Že prvi dan, ko je Cigoj prišel v partizane — takoj je bil dodeljen v orožarske delavnice v Stare žage — je začel delati na stružnici: to je bila majhna stružnica, ki so jo dobili iz pleterskega samostana, kamor so jo po končani vojni vrnili in kjer jo še vedno uporabljajo. Na njej je delal udarne igle za puške. Orožarska delavnica je bila

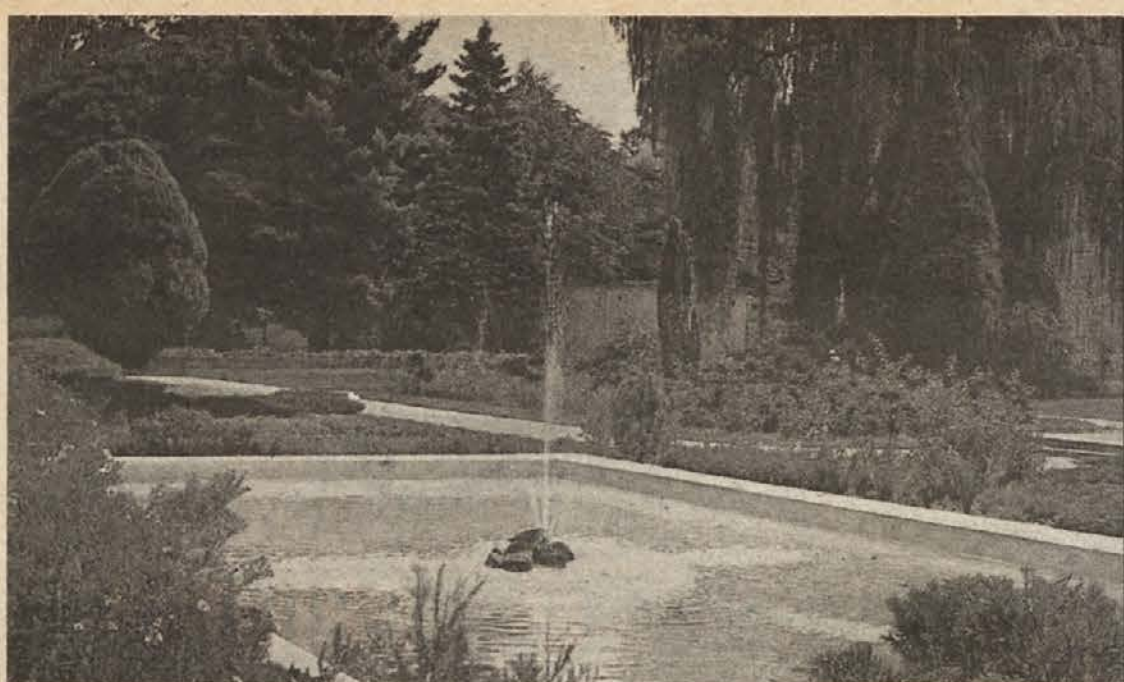
zelo dobro opremljena. Cigoj se ne spominja le vseh strojev, ampak tudi, kje so stali.

„Imeli smo tri stružnice, skobeljni stroj za železo in tri vrtnalne stroje — vse na električni pogon iz naše centrale. Kdor je hotel priti k nam, je moral imeti posebno dovolilnico. Vsak teden je vsaj enkrat prišel k nam pogledat komandant Stane Rozman.“

Cigoj je v Starih žagah delal do jeseni 1944, ko je postal referent za partizanske delavnice v Suhi krajini. Kasneje, ko je bil v Črnomlju, je po svojih načrtih s pomočniki začel delati minomete za lahke italijanske mine. Izdelovali so jih iz cevi mostnih ograj. Ko so preizkusili prvih deset minometov, je bila zraven posebna angleška komisija; izkazalo se je, da so Cigojevi minometi boljši od italijanskih, saj so italijanski metali mine 400 metrov daleč, partizanski pa 600. Vseh skupaj so naredili 20 minometov, ki so jih po vojni hitro pobrali muzeji NOB po Sloveniji, Udovčevi. Material so bile transmisijske in vagonске osi. Transmisijske

Soteško stružnico pa so 1945 pripeljali iz Starih žag nazaj v strojnico soteške žage in res ne bi bilo prav, da bi končala na odpadu.

A. BARTELJ

TRI SRCA

Po mednarodnih določilih velja za mineralnega tisti liter vode, ki vsebuje nad en gram različnih soli in najmanj 250 miligramov ogljikovega dvokisa. Dasi je dandanes čisto lahko umetno obogatiti s solmi in CO₂ nič koliko vode, pa je mineralna in morebiti celo zdravilna zgolj tista voda, ki, polna rudninskih snovi, privre iz zemlje.

Učenjaki postavljajo za pojem pravega zdravilnega eliksirja mineralno vodo iz francoskega Vichya. Tamkaj si iz žarečih ostankov zemeljske prapirine utira pot na površino zemlje ogljikov dvokis. Spotoma naleti na podzemeljsko vodo, se v njej raztopi in jo spremeni v kislino. Na poti proti površju kislina raztaplja kamenine in se ob dotoku talnice spreminja v mineralno vodo. Zaradi različnega sestava kamenin vsaka mineralna voda ni zdravilna, toda vichyska priteče iz zemeljskih plasti, ki jo obogatijo naravnost čudodelno zdravilno.

Že dalj časa je znano, da je razpiti vichyski domala enakovredna radenska mineralna voda, dandanes imenovana „Tri srca“. Po naključju je

leta 1833 zanesla pot študenta medicine Karla Henna med obmurske livade, kjer ga je kloktanje vode in plina opozorilo na tedaj divje vrele mineralne vode. Čez leta, ko je bil že izkušen zdravnik, jih je začel raziskovati in v njih odkril ogromne količine prvovrstnega naravnega zdravila.

Desetletja so prinesla svoje: 1869 je bila napolnjena prva steklenica mineralne vode iz Radencev, sčasoma so zajeli vse več vrelcev (Zemljičev, Jurjev in v Boračevi so najbolj znani, sicer pa je v Radencih zajetih nad petdeset vrelcev), ob njih pa se je razvilo sodobno zdravilišče mednarodnega slovesa. Radenska pošlje na trg vsako leto nad 200 milijonov litrov mineralne vode, precej jo izvažajo, z mineralno vodo — stari Rimljani so jo uporabljali najprej iz higienskih razlogov, kasneje pa so v toplih kopelih iskali tudi zdravje — pa radensko termalno zdravilišče iz leta v leto nudi zdravje več ljudem, ki trpijo zaradi bolezni srca, krvnega obtoka, ledvic, sečnih potov in boleznih presnove in živčevja.

ORGAZMI

Industrija zabavne glasbe pač ne izbira sredstev, ko je treba ustreči čim večjemu številu kupcev plošč; ogromne vsote denarja gredo za reklame novih hitov ali novih imen, ki naj bi navduševali ter s tem seveda tudi potegnili denar iz žepov. Vendar ima vse to svoje meje, zato je treba včasih poseči tudi po bolj „naravnih“ stvareh. Spolnost se je kmalu potem, ko je seksualna revolucija zmagovalno krenila po svetu, izkazala za primerno tudi v zabavni glasbi. Sprva je več ali manj neprikrito vzela svoj delež pri nastopih v živo, prav kmalu pa se je povsem odkrito vrnila. Na njej je delal udarne igle za puške. Orožarska delavnica je bila zelo dobro „Je t'aime“, manj vzdihujočo, a preprosto „Baby, Shake That Thing!“ in podobne skladbe in skladbice. Krivico bi naredili mnogim avtorjem, če bi dejali, da so hoteli le izrabiti čar, ki ga spolnost za mlade ima, vendar je mnogokrat prav spolnost uporabljena le z namenom, da se proda čim več plošč enkrat prišel k nam pogle-

dat komandant Stane Rozman.“

Zvezda „seksualnega rocka“ (če smemo uporabiti ta naziv), ki v zadnjem času najsvetleje gori, je Donna Summer, privlačna in s telesnimi čari obilno obdarjena Američanka iz Bostona. V Evropi je nastopala v nemški izvedbi „Las“, pela in se preživljala tudi kot fotografski model. Potem je odkrila, da se da tudi z malo talenta zasloviti, in posnela je hite „Do It Any Way You Wanna“, „Let's Do It Again“, „Love to Love You Baby“ in druge.

Besedila piše sama, kar seveda ni nič naporenega ali zahtevnega. Gre za nekaj besed, ki jih kar naprej ponavlja, zraven pa golči, stoka, vzdihuje, skratka, v pesmih ponuja tudi po 22 zaporednih orgazmov.

Pred devetimi leti so Rolling Stones, ki jim kvalitete res ni mogoče oporekati, imeli težave s skladbo „Let's Spend the Night Together“ (Preživiva noč skupaj). Danes se temu lahko samo še nasmehujemo.

ČAS BREZ PRAVLJIC

Dvanajstletni Urški in leto mlajši Barbari pri Pečarjevih ni potrebno pripovedovati pravljic o očetovem otroštvu; za to je poskrbel oče sam. Borut Pečar, v Sloveniji doslej znan kot arhitekt in karikaturist, je namreč pri Partizanski knjigi pred tedni izdal knjigo „Čas brez pravljic“, v kateri je popisal, kako je doživljal tista leta, v katerih so zdaj njegovi otroci.

„Hčeri sicer poznata zgodbo še iz časov, ko sem jo nosil v sebi in jima jo po odlomkih pripovedoval, a upam, da bo moja pripoved zanimiva za druge otroke,“ pripoveduje ob izidu knjige dvojni avtor. Pečar je namreč pisec in tudi ilustrator pripovedi, ki je zaradi svoje neposrednosti, tople besede in nenavadnega prikaza vojne dobila nagrado Prešernovega sklada.

Pečar zares daje tak vtis, kot se sam opiše: „Veste, nikakor nisem znal pisati; še v šoli mi je pri slovenskih domačih nalogah vedno morala mama začenjati sestavke. Mnogo bolj mi gre od rok pripovedi: pri njej si pomagam z rokami, gestikuliram, sodelujem s sogovornikom — skratka, mnogo raje pripovedujem, kot pišem.“

In kako je potem vendar prišlo do tega, da se je Pečar odločil napisati to knjigo? Prvo, ki jo je izdal, je namreč v celoti narisal; to je bila zbirka karikatur „Obraz, zarisani v čas“. „Veste, pet mesecev sem bil sam s seboj, ko me je bolezen hrbtenice prikovala na posteljo. Dve leti sem nosil knjigo v sebi, a nisem zmogel narediti zadnjega koraka. Kadar sem na tleh, podvojim moči. To sem spoznal še kot telovadelec, ko sem prav tako obležal s poškodovano hrbtenico. Ko me je prvič stisnilo, sem začel s karikaturo, v drugo sem napisal knjigo...“

Tako je zliil na papir doživljanje dvanajstletnega fantiča v težkih časih partizanske borbe: oče je bil borec, mati je sama s tremi majhnimi otroki previharila viharje. A ni ji le uspelo, da je obdržala družino, celo povečala jo je! Ti doživljaji izpred dobrih treh desetletij so se za vedno zarisali v spomin Boruta Pečarja. To življenje pod okriljem varnih Gorjancev, materina borba za otroke — vse to je za vedno obdržal v srcu. „Še danes se spominjam vseh podrobnosti, vseh imen. Kako smo iskali očeta v Gorjancih; kot da bi iskali iglo v kopici sena — a smo

ga našli. Neobrit je bil, brki so me zbadali, ko me je objel, jaz pa sem bil srečen, ker sem našel zaslonbo v človeku, ki me ima rad...“

Čas brez pravljic je kot pravljica pripoved o družini „Srečkotovih“: tega imena niso dobili, ker se je zanje vse srečno izteklo, pač pa zato, ker je bil oče Srečko. A Srečkovi so bili bržkone, kot sodi Pečar sam, tudi zaradi dobrote ljudi. „Dolenjci so fantastični ljudje, pri katerih dobrota narašča s siromašnostjo. In knjiga, ki sem jo napisal, je zato tudi oddolžitev vsem tem dobrim ljudem, ki so pomagali, da smo preživeli. Veste, vse, ki jih opisujem — in vse, ki jih omenjam, omenjam s pravimi imeni — sem povabil v Ljubljano, ko je knjiga izšla. Jalovčeva ni mogla priti na tiskovno konferenco. In ker ni mogla priti, je poslala domov kolino... In ko sem bil sam spet tam, je bilo kot nekoč: spet mi je nasula krompirja. Le da mi ga je včasih stresla v nahrbtnik, zdaj pa mi ga je dala v prtljajnik avtomobila.“

Vrednost moje knjige je, če lahko sam ocenjujem, v tem, da je prežeta s humanizmom matere, ki sicer ni bila partizanka, a je nosila na svojem hrbtu vse breme za obstoj družine in je v tistih težkih časih naredila več, kot bi smeli od nje pričakovati.“ Čas brez pravljic, knjiga s simboličnim naslovom, je v bistvu vendar pravljica. Pravljica za otroke in odrasle. Pravljica zato, ker je v resnici srečna zgodba, kot bi bila narejena po scenariju, ne pa v resnici doživeta. Vsi so ostali živi.

Ob vsem tem je morebiti nepomembno, da je Pečarjeva zgodba pred objavo v knjižni obliki doživela svojo predstavitev kot slikanica v Pionirskem listu. To sicer ni branje, namenjeno izključno otrokom, a vendar priča najbolj zgovorno o tem, kako so ga otroci sprejeli, prav podatek, da je bil Čas brez pravljic v anketi izbran za najbolj brano stvar preteklega leta v Pionirskem listu.

Ob tem pa naj za zaključek omenim Pečarjevo izjavo: „Čeprav je to drobna knjižica, mislim, da vendar predstavlja vsaj majhno oddolžitev in zahvalo ljudem pod Gorjanci, ki so za ceno lastnih življenj pripomogli, da smo se ohranili in da še živimo!“

ladislav
lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

Srednjeveško baročno Ljubljano so označevale vijugaste ulice, majhni trgi s še manjšimi uličicami — omeniti moramo predvsem Mestni, Stari in Gornji trg, tlakovani s kamni in naseljeni z golobi.

V času pred potresom 1895. leta, pravi kronist, je bila vsekakor najlepša Špitalska ulica (sedanja Stritarjeva ulica od tromostovja proti Mestnemu trgu). Bila je ozka in vijugasta in se je kačasto vila ter se končno usmerila s svojo osjo proti vodnjaku. Za tedanjo dobo razmeroma visoke hiše so delale ulico še ožjo in so umetniku — kiparju nujno narekemale sloko obliko vodnjaka.

Francesco Robba, kipar velikega talenta in tragičnega konca, ki je avtor velikega števila javnih in cerkvenih spomenikov pri nas in v sosednjih deželah, je s svojim vodnjakom slovenskih rek v Ljubljani dosegel najbrž svoj vrh, predvsem pa je ustvaril neminljiv monumentalni spomenik življenju tistega časa s simboličnim vrelcem iz treh figur, ki ponazarjajo tri slovenske reke: Savo, Krko in Ljubljanico. Rodil se je okoli 1698

VOLOVSKA VPREGA PRED LJUBLJANSKIM MAGISTRATOM

na Beneškem in je študiral v Italiji kiparstvo in arhitekturo. V Ljubljano je prišel 1722 kot pomočnik h kamnoseku Misleju in kmalu postal njegov zet. Otroci so mu umirali drug za drugim, 1731 pa mu je umrla še žena, stara komaj trideset let.

Prvo njegovo znano delo je figuralni okras na oltarju sv. Ane pri sv. Jakobu v Ljubljani. Leta 1727 mu je umrl tudi tast Luka Mislej in Robba prevzame njegovo zapuščino in njegove dolgove. Že na začetku se je moral tožariti z upniki in ta usoda mu je bila določena do konca življenja.

4. julija 1743 je sklenil pogodbo s frančiškonom Jakobom Ranilovičem, mestnim blagajnikom, pogodbo za izdelavo novega vodnjaka pred mestno hišo s pridržkom, da jo magistrat odobri. Stari vodnjak, ki izhaja iz šestnajstega stoletja in kamor je pritakala voda z Rožnika po lesenih ceveh, so prestavili in je sedaj na dvorišču SAZU v Ljubljani.

Robba se je obvezal, da bo postavil na istem mestu nov vodnjak z bazenom iz naravnega marmorja, tremi figurami v naravni velikosti, visoke pet čevljev, iz genoveškega marmorja in obelisk iz rdečega domačega marmorja, visok dvajset čevljev. Vodnjak bo s postamentom vred visok petintrideset čevljev in širok osemnajst čevljev. Robba oskrbi tudi kamnite stopnice in ogelne kamne. Le kroglo na vrhu obeliska in tri vodne cevi preskrbi blagajnik sam. Cena po pogodbi na začetku del je bila 2400 gld. Pogodba je bila podpisana za vsa dela, prevoz marmorja in drugega materiala je moral skrbeti Robba sam.

Prvi tovor marmorja se mu je pred Trstom z barko vred potopil. Stroški so naraščali, oglašali pa so se tudi drugi pogodbeniki in delo na vodnjaku se je zavlačevalo. Za ponovni prevoz obeliska iz kamnoloma v Ljubljano so potrebovali trinajst dni. Vlekli so ga z dvajsetimi pari volov.

Po dolgih devetih letih je bil vodnjak le dovršen in leta 1751 predan magistratu. Stroški so

strahovito narastli. Magistrat pa novih obveznosti Robbu ni priznal. Začele so se tožbe in Robba je tožbo izgubil. Prosil je magistrat, naj mu delo plača vsaj tako, kakor pomočnikom, da ne bo namesto plačila prejel težke kazni beraškega stanu in da mu ne bo treba obžalovati, da se je izučil v kiparstvu in da mu ne bo potrebno obžalovati, da je kdaj sklepal kupčijo z magistratom.

Robba je cenil vodnjak na 12000 gld. Toda magistrat mu je vse zahteve spodbil. Razočaran se je preselil v Zagreb, kjer je moral po pogodbi dokončati neko delo, in je, star devetindvajset let, 24. januarja 1757 umrl.

Robbov vodnjak, biser naše baročne plastike, gre v svoje tretje stoletje. Včasih so se ob njem menjavale straže. Imel je srečo, da je skozi stoletja ostal nepoškodovan. Toda glazura belega marmorja je načeta. Kupljen je nov marmor in akd. kipar Marjan Kersič — Belač bo napravil dvojnik, original pa bodo postavili v muzej.

a. bartelj

DOBER DAN, DOLENJCI

BORIS MERHAR

Čeprav je oče profesorja Borisa Merharja padel v prvi soški ofenzivi v prvi svetovni vojni, torej takrat, ko je bil njegov sin še otrok, je ravno on od treh bratov šel po očetovi poti in končal študij slavistike in, lahko bi rekli, nadaljeval očetovo plodno delo.

Oče prof. Merharja, sin četrtrguntarja iz Prigorice pri Ribnici, je na Dunaju končal študij slavistike in doktoriral z disertacijo „Valvasor kot etnograf“. To obsežno delo — več kot 400 strani v rokopisu ga je — je ena prvih slovenskih disertacij iz etnografije sploh. Ta demokratično usmerjeni mladi profesor je dobil službo v Trstu. V času Avstro-Ogrske je poučeval na gimnaziji, poleg redne službe pa je v tem velikem obmorskem mestu organiziral ljudski oder in prvi uvedel predstave za delavce. Precejšen del svoje ljubezni je posvetil tudi slovenski folkloristiki, posebej ga je zanimala slovenska ljudska pesem.

Prav na tem področju je nadaljevalec dela svojega očeta prof. Boris Merhar, eden naših največjih strokovnjakov za slovensko ljudsko pesem, saj je med drugim tudi izbral, uredil in spremno besedo napisal več izdajam slovenskih ljudskih pesmi. Sedaj spet pripravlja novo knjigo ljudskih pesmi, nekakšno šolsko izdajo.

„Še ko smo bili v Trstu, smo vsi trije otroci preživljali počitnice pri starem očetu v Prigorici. Zame je bil čas, ki sem ga preživel na deželi, v očetovi rojstni hiši, nekaj nepozabnega,“ se danes spominja prof. Merhar. „To je bilo res pravo doživetje; Trst je bil že takrat veliko mesto, in podeželski mir, nenavadno sveži zrak, gozd, senože, vse to je name napravilo globok vtis, ki je eden najmočnejših iz mojega otroštva. Otroci smo staremu očetu pomagali pri delu in tako spoznavali težko kmetsko življenje. Neverjetno, kakšna razlika je med tistimi in današnjimi časi. Takrat je bilo v celi vasi eno samo kolo, danes skoraj pred vsako hišo stoji avtomobil. Ne samo otroci, tudi odrasli so poleti hodili bosi in raztrgani. Že kot otrok sem opazil, kakšna silovita delavnost je potrebna, da se ti ljudje na skopi zemlji prežive. Njihov delovni dan se je začel navsezgodaj zjutraj in se končal pozno zvečer. Ničesar niso zavrgli, vsak košček zemlje so izkoristili. Spominjam se, da smo z mrežami vlekli iz vrtač pokošeno travo. Zlasti med vojno, ko so bili moški na fronti, smo morali tudi otroci poprijeti za vsako delo.“

Danes pa prof. Merharja spominja na tiste čase le še Marčičeva slika hiše starega očeta, ki visi v

njegovem ljubljanskem stanovanju. Hiši je sicer novi gospodar, ki se je tja prizetil, dal sodobnejšo podobo, vendar se je staro hišno ime „pri Jožkovih“ ohranilo do danes. „Da, sedaj je vse drugače, boljše, ti kraji so naredili velik napredek, kar je v veliki meri zasluga industrije. Samo pogledajte, danes je Ribnica bolj asfaltirana kot Ljubljana...“

Po očetovi smrti je v Merharjevi družini zavladala revščina. Mati, po rodu Ribničanka, je ostala sama s tremi otroki. Preselili so se v Ljubljano in tolkli revščino v tistih že tako hudih povojnih časih. Kljub temu so vsi trije sinovi končali gimnazijo in se vpisali na univerzo. Boris se je odločil za slavistiko, kar je tudi zasluga njegovega gimnazijskega profesorja slovenščine in pisatelja Ivana Preglja. Na ljubljanski slavistiki je bila v tistih časih ena najmočnejših in najboljših „zasedb“ sploh: Prijatelj, Kidrič, Ramovš in Nahtigal. Poleg rednih predavanj pa je mladi študent Merhar poslušal še italijanščino, francoščino in se naučil tudi stenografije. „To mi je vedno zelo prav prišlo. Še danes vse, kar pišem, stenografiram in potem iz stenograma pretipkam.“

Po končanem študiju je bil prof. Merhar najprej tri leta suplent na poljanski gimnaziji, potem pa je bil 1936 premeščen v Novo mesto.

„Na novomeški gimnaziji sem poučeval devet let, vmes pa sem bil med vojno nekaj časa po zaporih in italijanski internaciji. Dokler je bil pred vojno gimnazijski ravnatelj Ludvik Vagaja, je bilo kar prijetno delati, ko pa je klerikalni režim postavil za ravnatelja Ivana Dolenca, so se za nas, ki nismo pripadali njegovemu krogu, začele težave. Sicer pa je bilo življenje v Novem mestu imenitno: poceni sem kupil čoln in smo po Krki čolnarili, plaval, precej sem kolesaril in hodil na izlete v lepo novomeško okolico,“ se spominja tistih časov. „Na kratko pa bi predvojno Novo mesto lahko označil z Grumovimi besedami — Goga. Janez Logar me je ob prihodu opozoril, da moram poznati vse čenče, sicer se sploh ne bom mogel pogovarjati.“

Okoli svobodomiselnega profesorja so se začeli zbirati napredni dijaki, prof. Merhar je vodil tudi češki in ruski krožek, bil v Društvu prijateljev Sovjetske zveze, se družil s takratnimi revolucionarnimi Novomeščani — največ so se sestajali pri Kristanu; zato ni čudno, da so se nadenj spravili klerikalci z gimnazijskim ravnateljem Dolencom na čelu. Dolenec je hotel v novomeški podružnici profesorkega društva predavati o Hitlerju, vendar so to napredni profesorji odklonili. Precej pove tudi podatek, da je imel prof. Merhar prvi v Novem mestu hišno preiskavo. Še posebej pa se je ravnatelju zameril proti koncu 1940; v 7. razredu je dal za nalogo spis z naslovom „Kdor ne dela, naj tudi ne je!“ in to so nekateri dijaki izkoristili, da so izpovedali svoje napredne ideje.

Nalogo je pregledal tudi ravnatelj, očital Merharju, ker ni teh dijakov prijavil, in vsa zadeva se je končala tako, da je dobil ukor, na katerem je bil podpisana zadnji starojugoslavanski prosvetni minister Krek. 1942 so ga Italijani zaprli in kasneje z mnogimi drugimi novomeškimi profesorji in dijaki internirali; vendar je najbrž kdo zastavil besedo zanj, da je lahko prišel nazaj. V Novem mestu je dočkal tudi konec vojne. Teh devet let v Novem mestu in vojna so prekinili njegovo publicistično delo, s katerim se je prej že občasno ukvarjal. Po vojni, zlasti potem, ko je 1947 postal profesor na sedanji Pedagoški akademiji, kjer je predaval slovensko literaturo do moderne, je to zamudno zelo uspešno in za raziskavo slovenske literature temeljito nadoknadil. Iz njegove bibliografije se lepo vidi, koliko je naredil; najprej je urejeval Cankarjeva Izbrana dela, kasneje pa se je posvetil slovenski ljudski pesmi in ji ostal zvest tudi sedaj, ko je po več kot 40 letih službe v pokoju. Pravijo, da je skromnost lepa čednost; za prof. Merharja pa lahko trdim, da ima te čednosti preveč: pri vsem svojem velikem delu pravi, da je s svojimi stvarmi le malokdaj zadovoljen. „Morda bi bilo od vsega, kar sem napisal, za eno stran stavkov, s katerimi sem zadovoljen...“

POMNIKI
M. Markelj J. Splichal
ZGODOVINE

ZIMA KOLES

Megla, ki je v zimskem jutru zavila dolino Krke v prosojen pajčolan, se je pod toplimi sončnimi žarki v zgornjem toku že začela trgati in izgublja; začela se je kazati modrikasto zelenkasta gladina čiste vode. Okoliški hribi so se ogledovali v njej, številne divje race so čofotale v hladni vodi, drevje se je sklanjalo k dolenski lepotici, kot bi hotelo piti moči za bližajočo rast mladih poganjkov. Čeprav je bil januar, je vsa okolica kazala znake prebujanja življenja. Nič ni kazalo, da je zima: le mlini, ki jih v zgornjem toku Krke ni malo, so se zmrzljivo stiskali ob rečne bregove. Njihova kolesa so stala, preraščena z mahom, nekatera že prav utrujeno nagnjena na polomljene osi, druga še čvrsta, a že z znaki propadanja. Te

je prikovala zima, toda ne zima iz štirih letnih časov. V negibnost jih je prikoval mrzli dih časa. Samo na Krki je bilo včasih 68 mlinov, žag in elektrarn. Večinoma so mlini na Krki in njenih pritokih postavljeni v osemnajstem in devetnajstem stoletju, nekateri pa so pognali korenine v dolensko zemljo že v šestnajstem ali sedemnajstem stoletju. Mline na Krki omenjajo dokumenti iz konca 13. stoletja, ko so bili mlinarji v zgornjem toku Krke podložniki stiških gospodov. Zanesljive starosti ni mogoče ugotoviti, saj je mlin, takšen, kakršnega poznamo še danes, skoraj nespremenjen potomec svojih rimskih očakov. Mlinarji so bili nekdaj ugledni ljudje. Vedno so imeli obilo dela, zato so tudi dobro zaslužili.

IMEJTE ŽEPNO JEZERO

Nedolgo tega je bila na malih zaslonih oddaja, v kateri je neki beograjski deček povsem mirno izjavil, da je prvega „zaresnega“ konja videl v pariškem živalskem vrtu. Marsikdo se je temu nasmejal, nekateri so se zamislili, redki pa zgrozili. Tej podobna je „šala“, ko gre mestna deklica k sestrični na kmete. V hlevu opazuje, kako molzejo kravo. Pa se obrne k sestrični: „Na kmetih ste pa res reveži. Če hočete piti mleko, ga morate molzti, pri nas v mestu ga pa enostavno kupimo v tetrapaku.“

Res je, betonska džungla nas odtuja naravi. Mnogo več vemo o avtomobilih in umetnih satelitih kot o bioloških pojavih. Toda nekje v naši notranjosti se je kljub vsemu ohranil kanček vezi z naravo, kanček, ki budi v nas željo, da bi se z njo zblížali in jo podrobneje spoznali. In eden od načinov, ki nam omogoča imeti in spoznavati naravo tudi med štirimi mestnimi stenami, je akvarij.

RAČUN ZA VODO NE BO VEČJI

„Vsak, kdor ve ali zve, da se ukvarjam z akvaristiko (gojenjem največkrat eksotičnih ribic v stekleni posodi), me ponavadi najprej vpraša, kolikšen je ob koncu meseca račun za vodo,“ je začel pogovor Novomeščan Milan Pavlič—Mičo, eden od redkih Dolenjcev, ki se ukvarja s tem zanimivim konjičkom.

„Ko povem, da se v akvarijih menja voda le enkrat do dvakrat na leto, da skrb za vodo lepo skriti filtri, deloma pa tudi rastline in različni mikroorganizmi, je začudenje skoraj neskončno.“

Kaj je akvarij? To je steklena posoda, v kateri s tehničnimi pomagali (grelec, filtri, zračna črpalka in luč) ustvarimo za ribe, polže in rastline razmere, kakršnih so vajeni v naravi. Seveda,“ se je pošalil Mičo, ki se s pisanimi ribicami zelo vneto ukvarja že pet let, „je potrebno tudi nekaj vode.“

Mičo ni akvarist, kakršni boste morebiti vi ali jaz. Z ribami se ukvarja skorajda poklicno, včasih ima tudi do 10 akvarijev. V vseh barvah lesketa-joče se ribice in rastlinje, ki je včasih skorajda lepše od ribic, tudi goji in razmnožuje, zamenjuje in prodaja, ima zajetno akvaristično knjižnico, skratka: je človek, ki od vseh Dolenjcev o tropskih ribicah največ ve. Poleg tega pa je v pogovoru več kot enkrat poudaril, da je vsakomur pripravljen pomagati tudi več kot z nasveti.

PIRAJE NA NOČNI OMARICI

Da pa ne bi preveč zavlačevali, navedimo nekaj primerov, kaj vse je mogoče gojiti v tistih nekaj desetih litrih vode, kolikor jih vsebuje povprečen akvarij. Če začnemo zares eksotično in celo nekoliko nenavadno, naj omenimo pirajo, po krvoločnosti razvpito ribico iz južnoameriških rek, ki slovi po tem, da združena v krdelu, v nekaj minutah do kosti ogloda tele. Če bi jih gojili doma, bi kmalu več ne verjeli v mit o njihovi krvoločnosti. Res je, da piraje niso ravno nedolžne (goje jih le izkušeni akvaristi), vendar so opazovanja pokazala, da še zdaleč niso tako hude, kot ljudje na splošno mislijo.

Začetnik si bo kljub temu najbrž omislil kakšno od bolj miroljubnih ribic. Morebiti katero iz velike družine živorodk? Res je, so tudi ribice, ki rodijo žive mladičke (včasih nekaj sto), mladičke, ki so takoj sposobni za življenje. Učeno pravijo tem ribicam, ki so doma pretežno v Srednji Ameriki, živorodni zobati krapovci. So zelo lepe in vseh barv (tudi popolnoma črne), za gojenje izredno nezahtevne, spadajo v tako imenovani železni repertoar akvaristike, skorajda vsak začne prav z njimi. O živorodkah sem slišal tudi šalo, ki je od tistih dveh na začetku pisanja nekako drugačna.

KAKO JE JANEZEK NEHAL VEROVATI V NAKUP BRATCEV

Pri Janezku doma so imeli akvarij z živorodkami in mamico, ki bo prinesla domov bratca. Kako fantiču pojasniti prihod na svet? Pa se je kar sam znašel. „A, mamica bo rodila. Tako kot ribice!“ Zadeva je bila tako v splošno zadovoljstvo rešena. Pa še recite, da akvarij ni šola narave!

Ali pa recimo zet, drobna ribica, ki živi tudi v slovenskih vodah. Samček naredi iz alg in vodnih rastlin imenitno gnezdece, mladiče čuva tako skrbno, da bi mu to zavidala marsikatera varuška.

PETELINI TUDI MED RIBICAMI

Naj omenimo tudi siamsko bojno ribico. Samice so dokaj neugledne, samci pa se ponašajo z rdečo, smaragdno zeleno in turkizno modro barvo. Imajo zelo dolge, pahlačaste plavuti, ime „bojne“ pa je ta eksotična živalca dobila po tem, ker se dva ali več samčkov v akvariju ne more prenašati. Stepejo se do smrti, ob tem pa j zani-mivo, da so te ribice do drugih vrst izredno miroljubne.

Ali pa skalarka, izredno elegantna, 12 centimetrov dolga in kar dva decimetra (ko zraste) visoka ribica. Poseben okras vsakega akvarija. Pa ne mislite, da zaradi velikosti tehta nekaj deset dekagramov! Če jo pogledate v oči ali z repa, je debela ali, če hočete, tanka za hrbišče noževga rezila.

Če ostanemo pri zanimivostih iz ribjega sveta, je vsekakor treba omeniti tudi ustonoše. Recimo pritlikavo ustonošo. Ta ribica, ki se sveti v vseh mavričnih barvah, ima svojevrsten način „otroškega varstva“. Ko se par zdrti, vzame samička ikre v gobec in jih v njem vali. Tudi pozneje, ko se izležejo, se mladički ob vsaki nevarnosti zatečejo v materin gobček.

Se in še bi lahko naštevali. Akvarijskih ribic je na stotine vrst, oblik in barv. Na stotine vrst različnih nravi, če pozabimo, da ima vsaka ribica tudi svoj značaj. Samo v knjigi Boruta Ženerja „Akvarij“, ki je zelo primeren priročnik za vsakega novopečenega in tudi izkušenega akvarista, je v abecednem seznamu kar za 12 strani najrazličnejših gesel s področja akvaristike. Res je težko izbrati.

PREDVSEM SO PA VEDNO TIHO

Si boste potemtakem omislili košček narave med štirimi betonskimi stenami? Milan Pavlič—Mičo trdi, da imajo ribice tri prednosti: malo jedo (brez hrane vzdržijo po 14 dni, kar je ob dopustih nadvse pomembno), so zelo lep in vedno spreminjajoč se okras, predvsem so pa vedno tiho.

Miči še kar verjamem, povedal je namreč, da je pred ribicami gojil tudi nekatere druge živali. Imel je in še ima psa, v njihovi hiši so prebivali ježi, udomačena lisička, veverica in cela vrsta ptic, med katerimi zlasti ne more pozabiti kavke, ki jo je v trenutku slabosti naučil govoriti.

MARJAN BAUER

Ljudska domišljija je mlinarjem prav zaradi njihove blaginje rada pripisovala zvezo s hudičem in drugimi temnimi silami. Bajk in vraž, v katerih igra mlinar ali pa mlin glavno vlogo, je v naši zakladnici ljudskega pripovedništva kar dosti. Za mlina na Krki so značilne pripovedi o strahovih. Zanimiva pa je tudi vraža, ki je povezana s krščansko mitologijo. Vraža pripoveduje, da je prepovedano mleti na veliki petek. Na dan, ko je bil križan Kristus, so mlinska kolesa na Krki zares stala tudi v tistih časih, ko je bilo veliko dela. Kdor je prekršil prepoved, ga je na greh opozorilo znamenje. To znamenje je bilo običajno v tem, da je izpod mlinskega kolesa pritekla kri. Mlinarji so hoteli to tradicijo obdržati, zato se je večkrat zgodilo, da je prišlo do „čudeža“ z njihovo pomočjo. Če vajenec ali pomočnik nista spoštovala nepisanega pravila, jima je gospodar skrivaj vrgel pod mlinski kamen miš ali podgano, da je moka malo pordela . . .

Eden najstarejših mlinarjev na Krki je Strah v Podbukovju, kjer po domače pravijo „Pri mlinarju“. Ko sva prišla v mlin, je hči povedala, da je Janez Strah odpotoval za nekaj dni v Ljubljano k sorodnikom: zgovoren dokaz, da je v mlinih vse manj dela. Izvedela sva tudi, da tako in tako Janez ne zmore več veliko delati, da so tisti časi, ko so ob žetvah kolesa njegovega mlina ropotala nepretrgano noč in dan, že davno minili. Dandanes zaropota mlinsko kolo le redko in od petih stop sta ostali še dve. Ječmen, proso ali ajdo komaj še kdo prinese v mlin . . . Zato ni čudno, da velika klada, ki jo je mlinar pripravil za novo stopo, že nekaj let sameva na dvorišču.

Ker očeta ni bilo doma, naju je mlinarjeva hči napotila v Znojile, na Krkin pritok Višnjico, kjer dela po njenem zagotovilu najstarejši mlinar da-leč naokrog.

mlin na višnjici

Zagledala sva mlinsko kolo, od katerega so vsele debele ledene sveče. Sonce, ki se je uprlo v mlin, je v svečah zažgalo nešteto drobnih plamenčkov, in kapljice vode, ki so kapljale od njih, so bile kot iskrice. Že sva mislila, da je tudi ta mlin v objemu zime časa.

Toda nešteto drobnih plamenčkov se je vžgalo tudi v očeh 87-letnega Antona Zupanca, ko je zatrdil: „Da, jaz sem mlinar, ki ga iščeta!“

Povedal je, da mlin stoji zato, ker je vode zelo malo.

„Koliko let že stoji naš mlin, bi vama ne mogel povedati. Sezidal ga je očetov oče. Najprej je postavil žago in šele potem priključil k nji še mlinske naprave. Stari oče je bil gruntar v vasi in čeprav je postavil mlin, se ni preselil vanj. Njegov sin, moj oče, pa je že živel tu in tu sem se tudi jaz rodil. Vse sem se naučil od svojega očeta. Oh, kako smo delali včasih! Zdaj je vse drugače. Ni več posla; pšenico vozijo kmetje v Stično, kjer je mlin na valjčke, k nam vozijo mlet koruzo in ječmen. Še pred leti so vozili tudi proso, danes pa ga skoraj nihče več ne seje. Stope imajo dela komaj za en mernik na leto . . . To se vidi tudi po tem, da sem včasih imel šest stop, zdaj pa delajo še štiri. Tudi žaga večinoma miruje . . .“

Tako pripoveduje Zupanc, eden od redkih mlinarjev, ki še dvignejo zapornice in spuste kolesa v tek. Od številnih mlinov od izvira Krke do Zagradca komaj še kakšen dela. Da bi kje popravili star mlin, je pa že huda redkost. Pri Štupnikovih blizu Zagradca, natančneje v Fužini št. 33, je Anton Maver, kot pripoveduje Zupanc, vložil v obnovo mlina 17 starih milijonov. Ta mlin je zdaj na valjčke, a stari mlinar zmaguje z glavjo: „Prej bo umrl, kot bo zaslužil, kolikor je vložil v mlin!“

Da tudi pri Zupancu ni prav veliko dela, se je videlo po gospodarju; ko sva prišla, je pravkar nabrusil krivčke, posebne nožiče, s katerim iz leskovih palic režejo klinčke, kot jim pravijo, oziroma zobotrebce, kot je slišati v mestu. Med tem, ko je pospravljaj brus in krivčke, je pripovedoval: „Za mano ne bo v mlinu nikogar več iz moje družine, ki bi se ukvarjal s to obrtjo. Čeprav sem imel deset otrok, osem deklet in dva fanta, gre mlinu slabo. Dekleta so se pomohila v okoliških krajih, dve sta se odselili v Kanado, ena pa je že umrla. Smrt je pobrala tudi enega sina, drugi, Peter, pa hodi v Ljubljano v službo in ga mlinarstvo nič ne mika.“

lesena anatomija

Sprehod skozi mlin je bil kot sprehod skozi davne čase. Slišala sva besede, katerih pomena sama ne bi mogla nikoli uganiti, in tudi besede, ki jih ni v nobenem slovarju, čeprav so sicer v mlinih na Krki nekaj povsem domačega in običajnega.

Zupanc nama je z veliko ljubeznijo pripovedoval o tem, kako mlin dela, in zraven z rokami kazal, kako se kakšni stvari pravi.

Škaf ali žakelj žita, ki ga pripeljejo v mlin, mlinar strese v grap ali grop, iz smrekovega lesa narejeno posodo, ki se proti dnu piramidasto zožuje v odprtino. Grop se trese in skozi odprtino pada zrnje v luknjo sredi mlinskega kamna. V kamnu je po obodu luknje železen rinček z dvema ali tremi zareзами, ki zadevajo v klinc, leseno paličico, da se koritce na dnu gropa trese. Tako se zrnje enakomerno sipa med kamna. Teža kamna, ki je zgoraj, drobi zrnje. Zmleto zrnje gre na sito in moka, ki gre skozi sito, pada v pajkelj: iz smrekovega lesa narejena skrinja, gres ali otrobi pa potujejo še naprej in padajo iz pajklja v podstavljeni škaf. Gres še enkrat meljejo, da bi šlo čim manj žita v škodo.

Pogonska sila mlina je voda. Vodo spelje mlinar po koritu do mlinskih koles. Da bi imela voda dovolj moči, je navadno nad vsakim mlinom jez, ki dvigne vodno gladino in hkrati zbira vodo. Malo je mlinov, ki bi imeli naravne jezove ali dovolj velik padec vode. Običajno morajo mlinarji jez zgraditi. Kolesa se vrtijo le tedaj, kadar mlin dela. Mlinarji regulirajo vodno pot z zapornicami. Ko se odločijo, da bodo delali v mlinu, dvignejo zapornico in spustijo vodo po koritu na kolesa. Vodni curek s svojo močjo obrača kolesa, po prenosu pa vrtili mlinske kamne.

Pri Zupancu imajo kolesa na korce, na velike lesene lopate znotraj oboda. Vreteno kolesa je narejeno iz hrastovega lesa in ima na vsakem koncu železen štekelj, ki nosi vse skupaj. Ta os ima na istem vretenu še palčno kolo, ki vrtili preslico. Preslica ima železno štango in šest nalog, drenovih klincev. Tako se vrtili kamen v notranjosti mlina. Štirje kosi bukovega ali hrastovega lesa se imenujejo krivine, ki tvorijo obod mlinskega kolesa. Obod križno vežejo motoroge, da je bolj čvrsto. Pri Zupancu pada voda na korce, Strah v Podbukovju pa ima lopatice — 32 kosov hrastovega ali bukovega lesa.

„Vse skupaj je zašravfano z železnimi šravfil“ je na koncu povedal Zupanc.

Kadar je treba phati ječmen, proso za ješprenj ali kašo, potem pridejo na vrste stope, posebna priprava za phanje. Na gredelj zadnjega vodnega kolesa so navadno v izdolbene luknje zabite lesene tace, ki vzdigujejo stope. Stop so včasih imeli v mlinu običajno po pet v vrsti in so druga za drugo udarjale v odprtino v debelem hrastovem brunu. Odprtina je spodaj mnogo ožja kot zgoraj, da sta ječmen ali proso vedno v gibanju in da vsako zrno pride pod stope. Medtem ko je spodnji del stope, kot sva zapisala, navadno iz hrastovega lesa, so palice, kot pravijo v mlinu tramovom, ki udarjajo v odprtine, običajno iz hruškovega lesa.

suša, poplava, čas

Ker so mlini odvisni od vode, morajo stati ob strugi na bregu reke ali potoka. Voda piše mlinom usodo: kadar je je premalo, mlin ne more delati. Mlinar se zaskrbljeno ozira v nebo in pričakuje odrešilnega dežja. Kadar pa je je preveč, tudi ni dobro. Takrat mlinar s strahom gleda v naraslo vodovje in trepeti v skrbi za svoj jez, zapornice in kolesa.

Suša je bila v teh krajih nič kolikokrat, saj je ta del Dolenjske nasploh znan po pomanjkanju vode. Prišle pa so tudi poplave, ki so še bolj nevarne od sušnih dni. Zupanc se spominja dveh hudih povodnj. Leta 1922 je naredil žleb — korito, po katerem je voda padala na kolesa. Žleb je bil 24 metrov dolg in Zupanc se še danes spominja, da so zidarji uporabili 200 vreč cementa, 100 voz peska in da jim je moral odšteti 52 tisočakov, čeprav je bil material njegov. Takrat je mislil, da je mlin dobro urejen in da mu nič ne more do živega, še posebno, ker so zidarji obnovili tudi jez.

Prišla je povodenj 1933. leta, ko je vse zdržalo, čeprav je voda tako narasla, da je bil mlin pod vodo in da je voda prišla do stanovanja nad mlinom. Zupanc se spominja, da so morali iz svinjakov na hitro odpeljati prašiče, sicer bi potonili. Druga poplava leta 1939 je bila hujša. Čeprav voda ni prišla tako visoko kot šest let pred tem, je razbesnela Višnjica, ki je je v sušnih obdobjih komaj za en potoček, odnesla jez.

Zupančev mlin v Znojilah je bil med obema vojnoma znan tudi po tem, da si je svečavo oskrboval kar sam. V tistih časih v vaseh ni bilo elektrike in so v izbah smrdele petrolejke. Iznajdljivi Zupanc je xupil dinamo, ga priklopil na kolo in tako dobil majhno zasebno elektrarno. Še zdaj je na steni mlina regulator: „Imel sem enosmerni tok z napetostjo 220 voltov. Kar dvanajst žarnic je svetilo. Bilo je svetlo, da je vsa grapa žarela! Prvič je luč zasvetila 1922 in moja elektrarna je dobro delala dve desetletji, dokler ni tudi v našo vas prišla prva elektrika.“

Idilični so kraji, kjer so postavljeni mlini. Zupančev mlin stoji v globeli, skozi katero se prebija bistra voda Višnjice, nad njo pa se razprostirajo gozdovi in sončni travniki. Popotnikovo oko se osveži ob pogledu na tihi in mirni kotiček, pljuča mu radostno srkajo sveži, neosmrjeni zrak in ne-hote pomisli, da bi živel tu.

Na to misel so prišli številni popotniki in mnogi od njih so želje uresničili: postavili so si vikende. Medtem ko mlin počasi šteje svoje zadnje dneve, se na sončnih rebrih nad njim množijo vikendi.

Mlini bodo umrli, videndov bo pa čedalje več.

ALI JE ALI NI?

„Nasploh je živeti zelo nezdravo,“ je večkrat slišati na koncu pogovorov o boleznih, ki so bile in verjetno tudi še bodo ena najbolj priljubljenih pogovornih tem. Čeprav je trditev polna tako imenovanega črnega humorja, je, žal, še prehudo resnična. Življenje, kakršnega živi današnji človek, zlasti prebivalec visoko razvitih držav, je v mnogih ozirih nezdravo. To potrjuje na svoj način tudi poročilo raziskovalcev najbolj zloglasne bolezni — raka.

Med znanstveniki se vse močnejše uveljavlja mišljenje, da rak ni nikakršna „šiba božja“, ampak bolezen, ki jo je v največji meri „vzgojil“ kar človek sam. Krivda ni več izključno pripisana nepravilni ali moteni celični mutaciji ter virusu; na njuno mesto je stopilo okolje v najširšem smislu te besede. Z okoljem pa seveda tudi človek sam, ta neutrudljivi spreminjevalec vsega, kar ga obdaja.

Svetovna zdravstvena organizacija ugotavlja, da je do 85 odstotkov vseh primerov raka neposredna posledica izpostavljanja takim ali drugačnim faktorjem okolja, ob tem pa še posledica samouničujočih navad, kot so kajenje, preobilno hranjenje in pitje ter čezmerno sončenje.

Nekateri znanstveniki in raziskovalci onesnaženja okolja so si edini, da je v zadnjih treh desetletjih prišlo do nenavadnega pojava, ki je edinstven v vsej zgodovini človeštva: do neomejenega uvajanja kemičnih snovi v okolje brez poprejšnjih zanesljivih in natančnih ugotovitev o možnostih škodljivih učinkov uporabljenih kemičnih sredstev za človekovo zdravje in „zdravje“ ostalega živega sveta. Rak naj bi dokazoval zgrešenost takega početja. Prav to nepremišljeno poseganje v okolje naj bi povzročilo, da je rak postal takoj za srčnim infarktom najpogostejša in najbolj uničujoča bolezen.

Statistika hladnokrvno beleži: od leta 1900 se je število obolenj za rakom potrojilo. Res je, da morda takrat še niso mogli postavljati dovolj točnih diagnoz in je marsikateri primer raka ušel zdravnikovim očem, a vendar . . . Od leta 1933 se letna smrtnost zaradi raka poveča povprečno za en odstotek. Lani pa se je nenadoma brez vsakršnih poprejšnjih predvidevanj povečala za 3,8 odstotka.

ALI JE ALI NI?

Kaj je torej s trditvami uglednih znanstvenikov, da človek v svoje okolje brez premisleka

vnaša čedalje več raka povzročujočih snovi? Ali drži ali ne?

Neki italijanski raziskovalec je leta 1973 ugotovil, da vinilklorid povzroča tumorje v jetrih podgan. Podgane so podgane, ljudje pa ljudje! Vinilklorid se močno uporablja pri izdelavi umetne mase polivinila, iz katere izdelujejo tovarne pestro vrsto izdelkov, od plošč do vrečk za hrano. Ugotovitve italijanskega raziskovalca smo skratka prezrli, dokler niso zdravniki zabeležili smrti treh delavcev v neki taki tovarni, ki so umrli za — rakom jeter. Pripomniti je treba, da je te vrste rak v navadnih okoliščinah sila redek. Vinilklorid so pričeli pazljiveje uporabljati.

Že takrat so se ob podobnih primerih, ko je šlo za uporabo ene ali druge škodljive kemikalije, zaradi katere so poskusne živali dobivale rakasta obolenja, rezultati poskusov prikrivali. Komu v korist, je menda jasno.

Pred leti so na spisek prišle snovi, ki jih v živilski industriji uporabljajo kot dodatke k hrani, da se ji izboljša videz in je bolj obstojna. Spet so raziskovalci s svojimi poskusnimi živalmi trdili eno, tovarnarji pa drugo.

Morda je najbolj značilen primer tobak. Še take protikadilske gonje, še tako prepričljive številke ne zmanjšajo števila kadilcev, narobe: poraba tobačnih izdelkov iz leta v leto raste!

Vzemimo za primer nekaj povsem nasprotnega: zdravila. Tudi tu naletimo na enako nepremišljenost. Ne dovolj preizkušeni in dovolj natančno preiskani medikamenti si zlahka utirajo pot na tržišče. Izkušnja iz leta 1971 je pokazala, da je mogoče tudi nekatera zdravila obdolžiti za raka. Sintetični estrogen diethylstilbestrol so zdravniki na veliko predpisovali nosečnicam v dobri veri, da preprečuje zgodnji splav. Šele omenjeno leto so v laboratorijih ugotovili, da je diethylstilbestrol najverjetnejši povzročitelj takih primerov pri ženskah, mlajših od 50 let.

Najnovejša odkritja so postavila v sumljivo luč celo cenjene in danes resnično množično uporabljane kontracepcijske tablete. Ženskam, ki še niso rodile, jih morda kmalu ne bodo več priporočali.

Izpušni plini, ultravijolično žarčenje, pesticidi, konzervansi, arzenik, azbest, bencen, niklove spojine, bencidin, tobak, vinilklorid, sintetični estrogen — vse to so stvari, brez katerih si težko predstavljamo razvoj ali življenjsko udobje. Toda kaj, če za njimi res stoji rak pljuč, jeter, mehurja, grla, ust, kože, črevesja . . .

evgen
juričPOČITNIŠKA
ZAMENJAVA

Prišle so zimske počitnice in številni starši niso vedeli, kam s svojimi nasledniki, saj je letošnja smuka bolj za devize, teh pa le ne premorejo v vsaki slovenski hiši.

Sam sem sklenil, da svojega sina pošljem k prijatelju na Dolenjsko, s katerim sva se dogovorila za počitniško zamenjavo. Njegov sin naj bi počitnice preživel pri nas v mestu.

Zadeva je bila hitro izpeljana, zgodbe o bivanju mojega sina na kmetih in prijateljevega v mestu pa so kar zanimive.

Naj najprej pometem pred svojim pragom.

„Krave bo treba gnati napojit,“ so dejali mojemu pobu.

„Fino,“ je dejal in vprašal, kje so.

„V hlevu.“

Potem je vprašal, kje je hlev. Ko so mu ga pokazali, jih ni znal odvezati. Ko so jih odvezali, je šlo bolje, saj so šle k napajališču in nazaj same. Privezati jih seveda spet ni znal.

Ko so prinesli v hišo mleko, se je čudil, zakaj ni v tetrapaku.

Za večerjo ni hotel žgancev in mleka, in ker pri hiši niso imeli televizije, ni mogel zaspati.

Ko so mu naslednjega dne naročili, naj prinese drv, je dejal, da bi bilo bolje, če bi prižga-

li centralno kurjavo...

Po treh dneh so ga vsi sovražili in so bili veseli, ker sem pripeljal njihovega in svojega odpeljal.

Tudi mali Dolenjec ni bil preveč zadovoljen v mestu.

„Ali nimate nobene živali?“ je vprašal.

„Nobene.“

„Kaj pa potem jeste?“

Povedali smo mu, da jemo vse in da to kupujemo v trgovini.

„Tam so najslabše stvari,“ je povedal in dodal, da mu je to povedal stari oče, ki je menda dejal, da so za meščane celo najslabše stvari predobre.

Skopati se ni hotel, dejal je, da se je letos že.

Čudil se je, ker so mestni ljudje tako nevljudni. On je pozdravil vsakega, kogar je srečal, odzdravil mu je malokdo.

Najbolj se je razveselil vrnitve domov.

Vseeno sva s prijateljem menila, da je bila zamenjava koristna in vzgojna. Moj pob ne trdi več, da bo kmet, njegov pa o mestu slišati noče...

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

gosje
pero

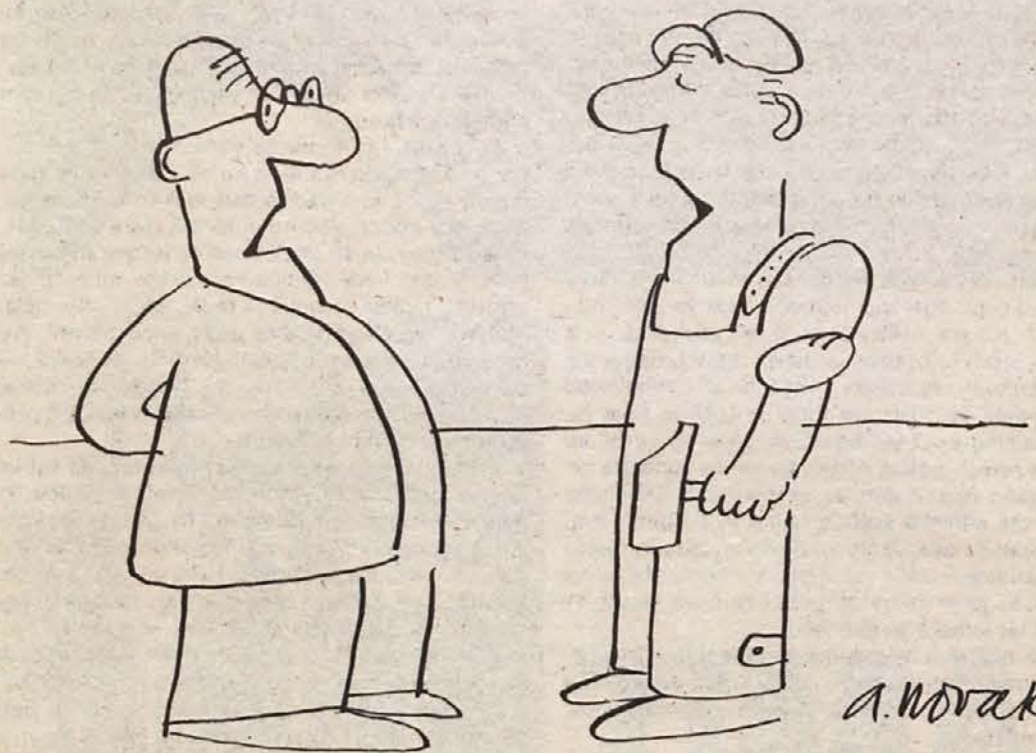
Aprilska topla sapa je norela po preoranih njivah in prinašala s seboj vonj po sveži zemlji, po mlademu zelenju. Nebo je bilo čisto, le na vzhodni strani je rdel oblak, kot da se je bil izgubil na širni modrini. Povsod je dihala pomlad.

Suzana in mama sta šli v trgovino. Mamin obraz je bil čudno napet, kar nekam mrk. Nič pomladne svežine ni bilo na njem. Suzana, dekletce osmih let, jo je začudeno pogledovala. Tudi v njenih očeh ni bilo svetlobe, katero je v takem izobilju sipalo pomladno jutro.

Pred dobrim tednom sta se njena mama in atek ločila. V velikem stanovanju sta ostali sami. Suzana je imela atka rada. Ko je odšel tistega dne, dolgo ni mogla zaspati; pozno v noč je ihtela v blazino, da je ne bi mama slišala. Mama ni pustila, da bi jokala za atkom.

„Ne joči za njim! Niti ene solze ni vreden ta tvoj at!“ je večkrat zavpila nad njo.

A Suzana ga ni mogla pozabiti; preveliko ji je pomenil. V srcu je nekajkrat preplašena odkrila, da ji pomeni več kot mama. Atek se je znal po-

— Se ti zdi, da so razlike v osebnih dohodkih med delavci prevelike?
— Med delavci niti ne, med delavci in nedelavci pa...

govarjati z njo, kupoval ji je knjige s slikami, jiral zgodbe, igral se je z njo, mamica pa je vedno le hitela, hitela, ni poznala smeja, kazala je kisel obraz in godrnjala.

Pred trgovino, tik preden sta hoteli vstopiti, se je Suzana iztrgala mami iz rok.

„Ati, moj ati!“ je zavpila. Stekla je k velikemu rdečemu avtomobilu, kjer je opazila očeta. Odprl ji je vrata, jo prijel za roke in se ji nasmehnil. Suzana je hotela v avto.

Tedaj je za njo planila mama. S sovražnim glasom je kriknila: „Ne! Z njim ne boš šla nikamor!“ Divje jo je zagrabila za roko in jo vlekla proč. Oče pa jo je hotel potegniti k sebi v avto. Tako sta vlekla vsak na svojo stran, kot da bi hotela srečo pretrgati na dvoje.

Oče je ledeno pogledal mamo in siknil: „Kačal!“

To je mama še bolj podžgalo; stisnila je otrokovo ročico, da je dekletce zastokalo od bolečine. Suzana se je izvila iz atkovega objema, ugriznila mamo v roko, nato pa pobegnila po samotni poti v gozd.

Med očeta in mamo se je za hip prikradla tišina. V materi je zagorelo in iz pogleda ji je sevalo sovraštvo. Tudi v očetovih prsih je zagorelo do bolečine.

„Kdaj mi boš nehal nagajati?“ je mama porušila tišino. „Pusti naju na miru! Srečni sva brez tebe!“

„Srečni? Ti že, Suzana pa ne! Zanimarjaš jo! Ti imaš vse druge poti!“ je bruhalo iz očeta.

„Ti, ti mi boš očital moje poti? Ti ničvednež... ti podleži!“

„Moja hči je! Pravico imam do nje! Ti... ti...“ se je odprl hudournik zaničevanja in sovražstva. Obmetavala sta se z besedami, da so se mimoidoči ustavljali in začudeno zrlji. Skoraj z bojaznijo so ljudje potem pohiteli mimo rdečega avtomobila, kot da bi se bali, da jih ne umaže umazanija besed...

Suzana je tekla v gozd. Med prvimi drevesi se je ustavila. Ozrla se je, da bi videla, če ji kdo sledi. Nikogar ni bilo.

Bila je sama s svojim strahom in bolečino. Prvi prameni sonca so smukali po mlademu zelenju, ptice so spletale gnezda. Nekje v goščavi se je oglasila kukavica. Med veje se je ujel veter in hladil razgreti in objokani Suzanin obraz, kot da bi ji hotel prišepetati kaj lepega, da bi pozabila na grenko doživetje pri avtomobilu, na doživetje, ki ji je težko in grenko leglo v spomin.

ANICA ZIDAR
Mokronog

V POMLADNEM
JUTRU

MORNARJI SO NA OBZORJU

Modni kreatorji si izmišljajo vedno kaj novega in poudarjajo, kako so izvirni in enkratni, toda navadno se prav podobnih inčih najso-dobnejše mode spominjajo starejši v svojih najboljših letih. Od časov, ko so „mornarji“ preplavili plaže in tudi mesta, še ni tako dolgo, pa že prihajajo časi, ko se spet pojavljajo na obzorju.

Če upoštevamo, da so letos črte, črte in spet črte glavna modna zapoved pri vzorcih in da so vodilne barve v znamenju trobojnice: modra, rdeča in bela, potem skoroda ni druge možnosti, kot da bo moda obarvana z mornarskim stilom.

Novinarke, ki so bile na nedavnem Salonu ženske konfekcije v Parizu, so prinesle vest, da razen že omenjenih barv trobojnice velja za modno v pomladi 1976 rožnata, lavandel, mandarinska, rumena kot limona, zelena kot oliva

in kitajsko modra. Čudna imena za barve, pa vendar označuje vsaka svoj odtенок.

Da se tudi naši kreatorji uspešno vključujejo v kolesje najnovejše mode, se je videlo na nedavnem sejmu Moda 76 v Ljubljani. Na konfekcijski modni reviji je bilo veliko modelov nagrajene tovarne Ideal iz Nove Gorice v živo rdeče temni kombinaciji.

Turobnost, ki je prevečala zimsko modo, bo na pomladnem soncu vzelo. Pa tudi v poletje se bo živahnost barv nadaljevala. Če bi pa katera rada spomladanski plašč ali poletni kostimček, ki ne bo barvno usklajen z modo samo za letos, naj izbere beže ali sivkast odtенок. Ti dve barvi sta večno aktualni, z malo modnimi dodatki v novih barvah pa smo lahko vsako leto na modni „liniji“.

RIA BAČER

DOMAČA
LEKARNA: GRENKULJICA

Poznajo jo pod različnimi imeni. Nekateri ji rečejo vinska loza, drugi soldaški peteršilj, popenec, zlata verižica ali šmarjni slak. Gre za isto pri tleh ležečo rastlino iz družine ustnatic s štirioglatim stebлом, iz katerega rastejo jajčasti, debelo narezani listi in svetlo vijoličasti cveti. Grenkuljica cvete od marca do junija, raste pa po senčnih in vlažnih tratah, ob potih, na neobdelanih njivah in pri živih mejah.

Ker vsebuje česlovino, hlapno olje in precej kalija, vpliva dobro na sluznice dihal. V zdravilstvu so to rastlino uporabljali že davni predniki. V starih knjigah se je ohranilo izročilo, da je dobro piti čaj iz 3 gr grenkuljice, skuhan v skodelici vode. To da krepi in pospešuje delo prebavil, topi sluz in preprečuje vnetje.

Z grenkuljico zdravimo posebno katarje in zasliženje pljuč, vnetje grla, nosu, nahod,

vnete bronhije in kašelj. Priporočajo pa jo še za blažilo slabe prebave, katar ledvic ali mehurja in nekatere kožne bolezni.

Sok lahko rabimo kot zdravilo pri motnjah v želodcu, z vodo, v kateri smo kuhali grenkuljico, pa pripravimo ovitke za čire in rane, ki se nerade celijo. Tudi za zobobol, revmo in protin je dobra grenkuljica, če hkrati dajete obkladke in se kopate v vodi, kjer se je rastlina kuhala.

BALKANSKI
ZREZEK

Rezka Judnič, kvalificirana kuharica iz Novega mesta in vodja izmene v samopostrežni restavraciji na trgu, je s kolegi tako rekoč iznašla nov zrezek, za katerega trdi, da je zelo okusen. Kot je povedala, ga pripravimo tako:

„Goveji ali telečji zrezek, ki tehta okrog 20 dkg, potolčemo, osolimo, opečemo na vroči maščobi. Čez čas malo pomo-

kamo, dalje pražimo zrezek, nato pa ga namažemo z gorčico in ajvarjem, zalijemo z juho ter dobro prevremo. Na koncu dodamo sladko ali kislo smetano, sesekljan peteršilj, in kdor hoče jed narediti še bolj pikantno, naj pridene sesekljane feferone. Goveji zrezek pripravljen na ta način je precej pekoč, telečjega pa pripravimo z malo manj pekočimi dodatki in brez feferonov.“

Zraven takega zrezka lahko ponudimo vse vrste krompirja, riž ali pa tudi mlince. Te pripravimo iz testa za rezance iz moke, vode, jajca in malo soli. Ko dobro premesimo zmes, pustimo malo počivati, potem razvaljamo za nožev konico na debelo in spečemo v pekaču. Pečeno prelijemo z vročo slano vodo in jed zabelimo z ocvirki ali pa z maslom.“

R. B.

KAJ JE

FILM

PLOŠČE

DAROV

SLOVENSKI FILM '76

V skladu s srednjeročnim nacionalnim načrtom domače filmske proizvodnje naj bi v letošnjem letu dobili pet celovečernih in dvajset kratkih filmov. V predlogu programa celovečernih filmov za letošnje leto so projekti: „Mala vojna poštevanka“ scenarista Sandija Sitarja, „Grenka sreča“ scenarista in režiserja Rajka Ranfla, „Teci, teci, kuža moj!“ režiserja Janeta Kavčiča, „To so gadi“ scenarista in režiserja Jožeta Bevc, „Vdovstvo in pogreb Karoline Žašler“ scenaristov Toneta Partliča in Marjana Krambergerja ter režiserja Matjaža Klopčiča, „Zbiralec umetnin“ scenaristov J. Krasinskega in Milana Ljubiča, ki je tudi režiser filma. Za šest celovečernih filmov, kolikor jih je v predlogu, znaša predračun 30.908.400 dinarjev. Kot kaže, bo uresničen samo del programa, vsega štirje celovečerni filmi ter vseh 20 kratkih.

teta liza

Prihodnji teden se bo v torkovem večernem sporedu ljubljanske televizije na prvem programu pričela nova angleška barvna nadaljevanka „Teta Liza“. Gre za televizijsko pridelbo istoimenskega romana enega najplodnejših francoskih pisateljev Honorija de Balzaca. „Teta Liza“ predstavlja enega ključnih romanov v široko zasnovanem ciklusu „Človeška komedija“, ki jo je Balzac pisal vrsto let ter vanjo vključil ne samo usode posameznikov, ampak tudi podobo vse družbe in časa. „Teta Liza“ si poleg tega lasti naziv prvega naturalističnega romana v francoski književnosti. Koliko je angleški snemalni in igralski ekipi uspelo poudariti to delo svetovnega sloveša, se bo lahko pričel vsak sam. Režiserka nadaljevanke je Gareth Davies, scenarij je napisal Ray Lawler, v glavnih vlogah pa nastopajo Margaret Tyzack (kot Teta Liza), Helen Mirren, Harriet Harper, Thorley Walters in John Bryans. Slovenski prevod in priredbo jo opravi Breda Lipovšek.

V jugoslovanski pop ali rock, kakor jo že imenujemo, glasbi zavzema sarajevska skupina Bijelo dugme visoko mesto, do katerega jo je pripeljala tako kakovost kot vse tisto, kar ima z glasbo le malo zveze. Njen zadnji album „Šta bi dao, da si na mom mestu“ nosi vse te značilnosti: dobra glasba, bogatena z južnoslovanskim melosom, in za naše skupine dokaj razkošno opremljen album, ki so ga sarajevski „gumbi“ posneli v Londonu. V ovitku albuma je tudi „knjiga“ o skupini. Ob naslovni skladbi so na veliki plošči še posnetki skladb „Tako ti je mala moja, kad ljubi Bosanac“, „Hop — cup“, „Došao sam, da ti kažem, da odlazim“, „Ne gledaj me tako i ne ljubi me više“, „Požurite, konji moji“ in „Bekrija si, cijelo selo više, e pa jesam, šta se koga tiče“. Album je izdal Jugoton.

KNJIGE

pripovedna proza cirila kosmača

helga glušič

Ciril Kosmač je eden tistih slovenskih pisateljev, pri katerem se nenehno srečujemo z navezanostjo na domačo zemljo, kjer veliko veljajo kmečka izročila, po drugi strani pa nas z opisno močjo popelje tudi na pot človekove usode sploh. Slovenska matica je nedavno tega izdala monografijo dr. Helge Glušičeve, ki je analitično raziskala motivne in oblikovne značilnosti Kosmačevega pripovedništva. „Pripovedna proza Cirila Kosmača“ je delo, ki razsežno osvetljuje ob vsebinskih prvinah tako Kosmačevo pripovedno tehniko kot značilnosti njegovega literarnega stila.

Slovenski pesnik Jože Udovič, sicer plodovit prevajalec, je prvo pesniško zbirko „Ogledalo sanj“ izdal pred štirinajstimi leti. Tokrat je Cankarjeva založba izdala „Darove“, pesniško zbirko, v kateri Udovič s svojimi podobami nadaljuje opisovanje sveta, pesniškega, kajpak. V osmih ciklih se pred bralcem zvrstijo najrazličnejša občutja, lirski premisleki vsega, kar pesnika usodno povezuje s svetom okoli in samim seboj.

Knjiga „Teorije osebnosti“, ki je izšla pri Cankarjevi založbi v zbirki „Misel in čas“, ima zanimiv nastanek. Nastala je po vrsti seminarjev, ki so potekali v letih 1973 in 1974 na oddelku za psihologijo univerze v Ljubljani. Skupina desetih psihologov je na njih predstavila posamezne teorije osebnosti. Ko se je porodila zamisel o knjigi, so avtorji svoja predavanja izpopolnili in pristop k tej zapleteni problematiki še poglobili. Ker slovenski knjižni trg in založništvo verjetno ne bosta nikoli zmogla prevodov tovrstne strokovne literature, predstavlja knjiga „Teorija osebnosti“ prav dragoceno knjižno izdajo, po kateri bodo z zanimanjem posegli ne samo strokovnjaki, ampak vsi izobraženci, ki jih problematika osebnosti gotovo zanima.

zemlje zeleni spomin

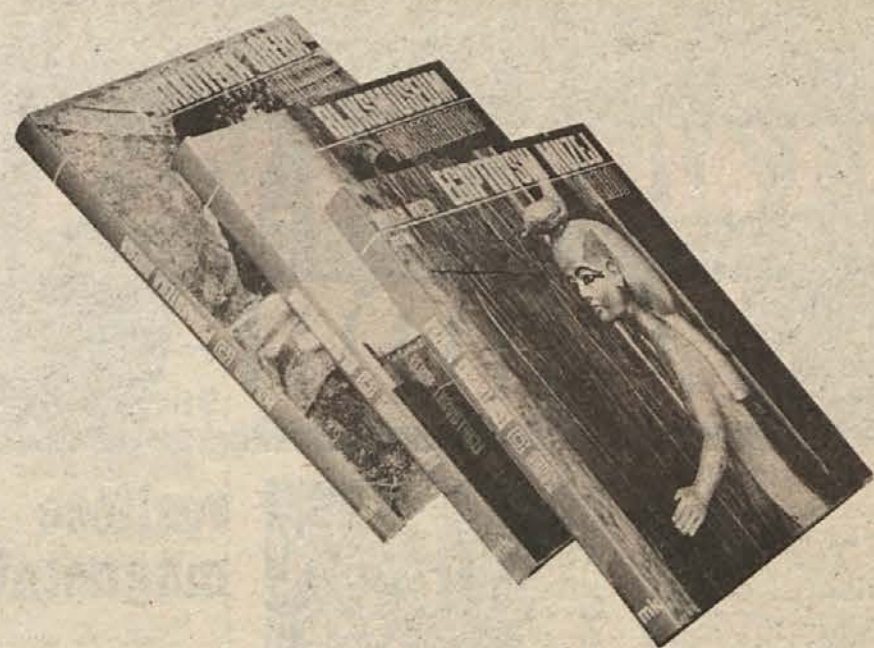
Knjiga „Zemlje zeleni spomin“ je dolg, ki ga je Cankarjeva založba vrnila svojemu pokojnemu uredniku, pesniku in pisatelju Cenetu Vipotniku. „Zemlje zeleni spomin“ (to je

Nekaj mora biti v človeku, da ubeži vsakdanosti in tam za polknicami svojega malega sveta slika in muzicira zato, ker bi rad pred drugimi razgrnil, kaj ga razveseljuje in kaj žalosti. S takim sporočilom kaže pot iz nespornost, po občutku nemara še najbližje rojstvu ali nastajanju bisera v školjki. Kdo ve?

In zakaj? „Pesem ali katerokoli drugo umetniško delo je oblika komunikacije. Po mojem človek piše, slika in muzicira zato, ker bi rad pred drugimi razgrnil, kaj ga razveseljuje in kaj žalosti. S takim sporočilom kaže pot iz nespornost, po občutku nemara še najbližje rojstvu ali nastajanju bisera v školjki. Kdo ve?

Vida Čejnjev — Fritz je do zdaj napisala zajeten šop pesmi, ki od prvega do zadnjega verza kažejo, da so tako nastale, pa naj gre za njene socialne, občečloveške ali ljubezenske stvaritve. Nikoli se ni zadovoljila s tem, da se ji je pesem zlila na

PREDSTAVUJAMO VAM

Izšel je četrti del zbirke „Muzeji sveta“, ki jo izdaja Mladinska knjiga v sodelovanju z italijansko založbo Arnoldo Mondadori in jugoslovanskima založbama Mladost iz Zagreba ter Vuk Karadžić iz Beograda. Četrti krog prinaša v že običajni opremi tri knjige, v katerih so predstavljeni trije veliki muzeji sveta: Rijksmuseum iz Amsterdama, Egiptovski muzej iz Kaira in Pinakoteka Brera iz Milana. Vse tri knjige prinašajo najdragocenejše in najlepše muzejske eksponate v barvnih reprodukcijah in fotografijah, ki so jih posneli prav za zbirko „Muzeji sveta“. Slikovno gradivo spremlja kratek in jednat opis, vsako knjigo pa uvaja uvod, ki ga po pravilu prispeva direktor posameznega muzeja.

NOVEGA

verz ene Vipotnikovih pesmi) prinaša zbrane pesmi in prozo. Urednik Jože Kastelic je vanjo uvrstil domala vso Vipotnikovo zapuščino, dodal pa je tudi pesnikove prevode, publicistične sestavke in bibliografijo, ki jo dopolnjuje spremni esej. Knjigo, ki po besedah Toneta Pavčka velja nedvomno za najlepšo, kar jih je izdala Cankarjeva založba, je opremil Matjaž Vipotnik. Res, tako popolno zaokrožena knjiga je vredna imena enega najznačilnejših povojnih slovenskih književnikov, Cenetu Vipotniku.

Ob nenehnem izdajanju romanov, novel in podobnih beril uspeva slovenskemu pisatelju Pavletu Zidarju tudi pisanje za otroke. Po uspehih zgodbah „Pišem knjigo“ in „Kukavičji Mihec“ je pred kratkim v zbirki „Sinji galeb“ pri Mladinski knjigi izšla Zidarjeva povest „Glavne osebe na potepu“. Glavne osebe so prijatelja Ivan Krajec (Konj) in Gregor Počkar (Žoga) in šola. Osnovnošolca

živita v dokaj neurejenih družinskih razmerah, pa si za razvedrilo privoščita različne vragolije, med drugim bi rada postala celo pilota. Fanta nista pokvarjena, le moreči vsakdanjosti bi rada ušla. Izmisli si celo, da sta sinova miličnika in podkomandirja, za šalo pa sta v mislih podrla šolo. Na koncu se izkaže, da v tako neoprijemljivem svetu ni moč živeti, zato se prijatelja vrmeta v šolo. Zidarjevo pisanje je živo, docela se je približalo preprostemu jeziku šolarjev, zgodba pa tako napeta, da jo je moč prebrati na dušek. To pa bodo mladi gotovo tudi storili.

Za tisti slovenski živelj, ki na leto običajno ne prebere nobene knjige, ima pa dokaj polne žepe in izrezljane orehove knjižne omare, na katerih police gre precej metrov knjig, znajo zlasti obrobne slovenske založbe odlično poskrbeti. Pogrošnih romanov ali knjig, debelih od sedem do enajst in več centi-

metrov, je čedalje več, mednje pa mirne vesti lahko štejemo tudi roman „Kraljičin ljubimec“ nemškega pisatelja Roberta Neumanna. Delo, ki po vsej sili romaneskno obdeluje razmere na danskem dvoru za časa kraljevanja Christiana, ob katerem zala kraljica Mathilde doživi razočaranje v vseh ozirih in poišče zadoščenje v ljubezenskih in drugačnih spletkah z dvornim zdravnikom Struensejem, pa se idila za oba dokaj nevšečno konča, to delo pač, kljub zgodovinskim razsežnostim, ni niti najmanj prepričljivo, umetniško pa še posebno ne.

DOKTOR DOLITTLE

Gotovo je mnogim televizjskim gledalcem ostala v spominu risana serija o živalskem svetu, kjer ima glavno besedo izobraženi in prijazni doktor Dolittle. Nenavadne dogodivščine tokrat Slovenci lahko tudi preberemo, saj so bile risanke narejene po literarni predlogi angleškega pisatelja Hughja Loftinga. „Živalsko mesto doktorja Dolittle“ je že njegova druga knjiga v slovenščini, v njej pa prevladujeta nenavadno izmišljanje komičnih situacij in iskriv humor.

'med počit/kom muze'

papir, kot temu preprosto pravimo. Če se ji ni zdelo dovolj „lepa“, jo je takoj zavrgla, saj je „po mojem prepričanju naloga literature in umetnosti sploh izžarevati lepoto. V tem smislu je umetnost tudi angažirana. Drugačne angažiranosti ne priznam, tudi zato ne, ker je že sam pomen te besede dobil prizvok nečesa slabega.“

Piše že vrsto let, za najbolj plodna pa označuje svoja študentska leta. „Ko sem se zaposlila, je bilo za pisanje čedalje manj časa, odkar pa sem postala mati, mora muza počivati.“ (Pravi, da ji je včasih kar težko, ker nič ne napiše, bo pa kasneje bolj poprijela.) Čedalje bolj razmišljam o tem, da bi se v prostem času bolj posvetila organizatorstvu, ki sem se ga tu v Valvasorjevi knjižnici že navadila. V moje delo naj bi sodile najrazličnejše prireditve v sami knjižnici in drugje v Krškem, če izvem, da je dolžnost Valvasorjeve knjižnice skrbeti za razstave v krški galeriji že kar od njenega začetka.“

Pomenek z Vido Čejnjev — Fritz je zanimiv, naj se nanaša na karkoli. Marsikaj novega odkrije, marsičemu že znanemu ali manj jasnemu da potrditev ali novo razsežnost. Če je beseda o umetnini, je Vida goreča zagovornica, da je zaresna umetnina le tisto delo, ki ga ljudje sprejmejo za svoje, ki v njih nadaljuje življenje in tako postane značilnost časa. To pa tudi pomeni, da umetnino lahko ustvari samo avtor, ki nenehno išče in je s svojim delom nenehno nezadovoljen. Kajpak take lastnosti nimajo vsi po vrsti, saj je prvi pogoj za umetnika le naravni dar, šele nato vse drugo. „Resničen umetnik“, zatrjuje, „se tudi ne bo dal speljati na led širokim množicam in začel pisati po njihovem okusu, saj bi to nujno pomenilo njegov propad.“

Literature Vida ne deli na moško in žensko, je lahko samo dobra ali slaba. Kajpak se pozna, da je to ali ono napisal on, ne ona. „Posebno pri pesmih,“ meni Fritzova, „ker so

pesmi izpod ženskega peresa čustveno bolj poštene. Ženske so tudi mnogo večji realisti kot moški, stvarjem znajo dati pravo mero, manj pretiravajo. Kot zastopnica ženskega spola izpodbijamo tisto o zasanjanosti žensk. Žensko zasanjanost so si izmislili moški, pravim: izmislili, ker druge besede za to ne poznam, to pa se je zgodilo v hipu, ko so jim ‚odredili‘ mesto med oblaki.“

„Kdor piše, naj bi tudi objavljaj“, zatrjuje Fritzova. „Objavljanje je za človeka, ki se gre literata, velika spodbuda. Možnosti ni veliko; če nisi hudo znan, te v revijo ne bodo vzeli. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da so možne, ki imajo pri teh revijah škarje in platno, tudi precej nepošteni. Če kaj pošlješ, da bi objavili, pa tega ne storiš, še na kraj pameti nikomur od njih ne pade, da bi te obvestili, zakaj nisi prišel v izbor. Mi, kar nas je na Dolenjskem, zato veliko pričakujemo od Dolenjskih razgledov, ki so že kar lepo začeli.“

I. ZORAN

FANTAZIJSKA ZGODBA

Tako lahkega dela naša ekipa v svoji raziskovalni dejavnosti še sploh ni imela! Piramida lobanj ni bila ostanek množičnega pokola Vlahov na Gorjancih, ampak nekaj povsem drugega. Tako smo lahko tisti hip, ko je naš zvesti stalni sodelavec ter raziskovalec po prepričanju Jožef K. ves prestrašen pritekel z novico: „Piramida lobanj sredi gozda na Gorjancih!“, mirno pojasnili prestrašenemu možakarju, da se nima česa bati, ker gre le za igro skrivnostnih in neraziskanih okoliščin, katere naše ljudstvo pozna pod imenom „gluha loza“. Že stari bard Trdina je poznal to skrivnost, vendar pa so bili časi pred sto leti še tako zaostali, da bi ga, če bi povedal resnico, imeli za hudega lažnivca, fantasta, skratka, človeka na robu zdrave pameti. To pa Trdina, kar je dobro znano, ni bil – in zato je raje zavil pripoved v plašč bajke... Vedel pa je, da bodo prišli časi in ljudje, ki bodo iz njegovega na videz pravljicega sporočila izluščili zrno resnice. Ta čas je prišel, naša ekipa je nepestrano na delu! Z vso vneto opravlja svoje poslanstvo, razkrinkava v mite in bajke izkrivljena poročila in jim daje verodostojen pomen.

Takoj smo se odpravili na pot in veselo nam je bilo pri srcu, ko smo se spet podali v legendarne Gorjance, ki skrivajo toliko čudežnih stvari. Jožef K. nam je bil za vodjica, tako da smo po najkrajši poti prišli v gluha lozo; le da se je Jožef K. obrnil in se pred učinkom zažigane strahu ni upal z nami na ta nenavaden prostor, češ da nas bo počakal v prijetni senci ob žvrgolenju ptičev v krošnjah dreves.

v popolni tišini

Ljudsko verovanje je, da je gluha loza kraj v globinah gorjanskih gozdov, kjer ni slišati nobenega glasu. Svetloba v gluhi lozi je tako nenavadna, da ob najhujšem soncu ne meče nobene sence ali pa daje okroglo senco tudi tistih predmetov, ki nimajo take oblike!

Po ljudskem izročilu naj bi v gluhi lozi vsepovsod ležale lobanje, naj bi se plazile kače, sprijete v cele grozde. Nasploh naj bi tam golazen prebivala v izjemnem številu. Te grozne pripovedi so odvrčale ljudi, da bi poiskali ta kraj in se na lastne

GLUHA LOZA

oči prepričali, koliko je resnice v pripovedovanju starih dedov.

Toda nas te vraže in bajke ne morejo prestrašiti, saj vemo, da ima vse na svetu svoj zakaj in kako; da ni nobenih nadzemskih sil, ki bi se poigravale z ubogimi ljudmi.

Brez strahu smo se torej spustili v izredno gosto bukovje in visoko podrast v smeri, ki nam jo je pokazal Jožef K. Drevje je bilo povsem skrivneno, poraščeno z dolgimi lašaji, proti severni strani je lubje prekrival gost mah najbolj fantastičnih oblik – skratka: na vsakem koraku je bilo čutiti, da tu zares morebiti že stoletje ni stopila človeška noga. Še preden smo stopili skozi gosto drevje na jaso, obsijano s soncem, smo zagledali piramido iz lobanj, ki je našega sotrudnika tako prestrašila.

Odločno smo stopili na jaso; prestopili smo mejo med živim in mrtvim in bili smo v gluhi lozi! Takrat nas je v resnici zajela trenutna panika. Prav nič nismo slišali, oziroma boljše povedano: slišali smo popolno gluho. Vsak zase je poskušal kričati, vpiti, toda nič se ni zgodilo. Čeprav smo verjeli, da tako naglas že zlepa nismo kričali, ni bilo slišati niti najmanjšega zvoka. Neznana moč je zavrla vsakršno vibracijo.

Stopili smo nazaj iz zakletega območja in v gozdu smo spet prišli do besede. Znebili smo se tudi izredno mučne tesnobe, ki se je zavlekla tudi v nas, hrabre ljudi. Popolne tišine enostavno ni mogoče prenesti!

vozlišče magnetnih sil

Hitro smo se domenili, da naredimo nekaj dokaznih posnetkov, in izžrebali, kdo bo ponovno vstopil v gluho lozo. Po pravici povedano, ni bilo nikomur nič prida do tega, da bi spet stopil na grozljivo jaso. Kar predstavljajte si, da bi se vi znašli tam: v soncu in brez sence, ki jo meče sicer vaša postava vsepovsod drugod! Človek tudi nima kje stopiti na travo, pač pa gazi po ostudni golazni, ki povrh vsega spreminja oblike: kačja glava v ogromnega slinastega polža in podobno. Ta dodatni pohod na jaso je bil odveč, saj v gluhi lozi ni uspel niti en posnetek. To pa je tudi razumljivo. Če človek ne meče sence, kako naj bi uspela fotografija v prostoru, kjer se svetloba ravna po čisto drugačnih zakonih.

To je bilo tudi vodilo, ki nam je pomagalo odkriti skrivnost. Kaj naj bi odklanjalo svetlobo? Prizem v gluhi lozi ni bilo, prav tako nobenih leč. Torej ostane le še močno elektromagnetno polje. S tem pa smo zadeli žebličko na glavico, in to ravno ob pravem času! Gluha loza ni nič drugega kot izredno močan splet elektromagnetnih tokov. Take loze poznamo po svetu, čeprav nimajo takega imena. Na primer: Bermudski trikotnik, kjer izginjajo letala in ladje, Filipinski trikotnik, kjer je nazadnje izginila pri nas narejena ladja Berge Istra, o čemer je bilo veliko pisanega, a skrivnosti niso znali pojasniti, kajpak, ko pa naše ekipe niso povabili zraven!

Pojasnilo je preprosto: tam gre za velika območja, po katerih se seli središče tega magnetnega vozlišča. Na kopnem je edino tako vozlišče gluha loza na Gorjancih. Upravičeno lahko domnevamo, da je to osrednja točka vseh podobnih vozlišč, saj je gluha loza edina doslej odkrita točka na kopnem, ki se povrh vsega sploh ne giblje.

Kaj pa lobanje in golazen? Rešitev je psihološke narave. V vozlišču se človekova zavest v vseh svoji vsebini (tudi podzavest) prebudi in v obliki predstav deluje na čutila. Lobanje so znak smrti, golazen pa znak življenja. To pa sta meji in temeljni določili človekovega prebivanja na svetu.

„Kjer bog roko ven moli!“
A. BARTELJ
J. SPLICHAL

oštir za smeh

Milka Windischer, vdova po zadnjem kandijskem oštirju v današnjem hotelu „Kandija“, se je primožila v družino leta 1927, in sicer z bršlinskega kolodvora. Tam je imel njen oče gostilno. Jelenčeva oštarija je bila nekdanja znanost: ko je bila Milka stara tri leta, ji je umrl oče, in ko je nesrečno umrl še brat, so gostilno prodali Windischerjevim. Milka se je po nenavadnem naključju vrnila v gostilno – kot lastnica oziroma žena lastnika...

„Z morem sva vodila gostilno v Kandiji, njegov oče pa je obdržal našo nekdanjo gostilno v Brslinu,“ se spominja starih časov Windischerjeva. „Moj oče je bil prečeski župan. Družina je bila znana: eden očetovih bratov je bil zdravnik v Ogulinu, drugi pa prefekt pri salezijancih na Dunaju. Po očetovi smrti je gostilno prevzel moj brat; Jože ni dolgo vodil obrti. Ko je bil star 26 let, ga je podivjana telica zadela tako nesrečno, da mu je raztrgala vrat. Kljub operaciji je po petih dneh umrl. Mama je bila bolehnna in je gostilno in posestvo prodala Windischerjevim, za izkupiček pa je kupila hišo nasproti današnje občine, tisto zanimivo hišo, ki ima ob vhodu dva kamnita leva in ki so jo pred prvo vojno gradili Italijani. Mama se je potem še enkrat omožila, s štajerskim priseljencem Francem Perkcom, ki je bil kasneje novomeški župan.“

Ko se je Anton poročil in odselil z Langerjeve graščine, je najprej imel oštarijo pod kandijskim klancem, v Kosičkovi hiši: tam, kjer je oba bregova Krke povezoval stari lesen most. Ko so pozneje to hišo podrl, so v razvalinah kleti našli okostje. Govorilo se je, da je bil v tej hiši umorjen bogat potnik; vendar pa uganke niso nikoli odvozili. Ni znano, kdo je bil umorjen, niti to, kdo bi ga lahko umoril. Brzkone eden nekdanjih hišnih lastnikov, sicer žrtve ne bi zakopali v kleti...

Na nekdanjem Dergančevem posestvu, ki ga je kupil Antonov sin Jože, so Windischerji postavili novo oštarijo in nadaljevali obrt. Jože, daleč naokrog znani šaljevec, je zaradi svojih šal prav gotovo pridobil veliko novih gostov. Še največ pa je v tistih časih verjetno veljalo, da ta gostilna ni bila prav „nobel“, ampak da je gostila predvsem kmete in furmane. Od nekdanjih znanih zgodbic o tem originalu naj omeniva še to, kako se mu je godilo na poroki z Belokranjico Josipino, ki je veljala za odlično gospodinjico: pripravili so veliko ohcet, na kateri se je Windischerju primerila neprijetna nesreča. Krojač je namreč naredil preo. ke hlače, in ko se je Jože ob priliki pripognil, so mu na riti počile. To je bilo smeja!

Preden začneva pripoved o zadnjem birtu Windischerjevega rodu, morava vsekakor opozoriti, da je bila 1920. leta v salonu te gostilne pomembna razstava, ki je odjeknila po vsej Sloveniji. I. pokrajinska slikarska razstava velja za višek tako imenovane „novomeške pomladi“. Razstavo so odprli 26.

septembra 1920. Pokrovitelj razstave, ki so jo pripravili mladi Novomeščani, je bil eden največjih slovenskih slikarjev vseh časov Rihard Jakopič, ki je razstavil olje „Pod oknom“. Na razstavi so se občinstvu predstavili: Fran Zupan, Fran Ančik, Božidar Jakac, Ivan Čargo, Zdenko Skalicky in Marijan Mušič. Na ogled je bila spominska zbirka slik in risb Jožeta Cvelbarja, v spodbudo najmlajšemu rodu pa so razstavili še nekaj del Borisa Grada in Ferda Avsca. Na razstavi so bila zveneča imena, vsa slovenska avantgarda umetnikov: Jakopič, Zupan, Josip Vidmar, Miran Jarc, Marij Kogoj, Anton Podbevšek.

Plakat za to razstavo je izdelal Jakac. Razstavo je pripravil Klub dolejških visokošolcev in prvi odstavek je vabil: „V nedeljo, dne 26. t. m., se bo otvorila ob 10. uri dopoldne in to v vsakem vremenu, v Windischerjevem salonu v Kandiji pri Novem mestu I. pokrajinska slikarska razstava pod patronanco enega naših največjih slikarjev R. Jakopiča. Pred otvoritvijo bo kratek nagovor, ki bo orisal ta nenavadni dogodek, na katerega je lahko vsa Dolenjska ponosna, zlasti pa še njena divna metropola ob tajnostni Krki, prelepo Novo mesto, nakar se bo otvorila slikarska razstava.“

Tako se je tudi Windischerjeva gostilna zapisala v slovensko umetnost...

Jože Windischer, Milkin mož, je imel gostilno do 1938. leta, potem pa jo je dal v najem, ker se je pretežno ukvarjal z mesnico. Takrat je bila to ena najlepših mesnic v Sloveniji, so radi pripovedovali domači. Gostilno je imel najprej v najemu Jakše, za njim pa Stritar. Po drugi vojni je bila nacionalizirana.

Največ prometa je bilo v semanjih dneh, saj je veljal izrek, da je Windischerjeva gostilna drugi sejem v mestu: domala vsak se je ustavil v tej gostilni in v njej so zalili večino kupčij.

Oštarija je imela dva vinograda – enega je prinesla kot doto Milka. Kajpak pa to se zdalec ni bilo dovolj, da bi ustregli vsem žejnim. Vino so kupovali na Trški gori, na Bizeljskem in v Drašičih v Beli krajini.

Prav tako je bila znana kuhinja, kjer je imela glavno besedo gospodinja Milka. Za meso ni bilo težav, zato ni nič posebnega, da je slovela juha. „Hišna specialiteta je bil ‚telerflajš‘ s kislim hrenom,“ se spominja Milka, med gosti pa so veljali za nadvse okusne golaž, vampi in koštrun v omaki. „Majs z Jugorja nam jih je vozil že očičene,“ pravi Windischerjeva. Zanimivo je, da gostje niso nikoli jedli domačih prašičev, čeprav so jih pri Windischerjevih redili: oštir je vseh 15, 20 prašičev prodal na Gorenjsko, češ: „Splača se, če denar pride skupaj!“ Za potrebe gostilne pa jih je sproti kupoval.

Zadnji gostilničar Windischerjeve gostilne je umrl 1962. leta. Jože je bil član gostinske in obrtne zbornice v Ljubljani, delal je tudi v drugih organizacijah.

Oštir Jelenc, Milkin oče

